

การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมือง
เพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์

THE INTEGRATION OF BUDDHIST PRINCIPLES WITH POLITICAL
COMMUNICATION FOR STRENGTHENING RECONCILIATION

พระครูธรรมธรบุญเที่ยง พุทฺธสาวโก (ลักษณะพลวงค์)

ดุขฎฐินิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุขฎฐิบัณฑิต
สาขาวิชารัฐศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๔

การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมือง
เพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์

พระครูธรรมธรบุญเที่ยง พุทธสาวโก (ลักษณะพลวงค์)

ดุขฎีนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุขฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พุทธศักราช ๒๕๖๔

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

The Integration of Buddhist Principles with Political Communication for Strengthening Reconciliation

Phrakhruammathon Bunthiang Puddhasāvako (Lakphonvong)

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of
the Requirement for the Degree of
Doctor of Philosophy
(Political Science)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

C.E. 2021

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับดุชฎินิพนธ์
เรื่อง “การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์” เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์

(พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, รศ.ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบดุชฎินิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(รศ.ดร.ชลวิทย์ เจียรจิตต์)

.....กรรมการ

(รศ.ดร.วัชรินทร์ ชาญศิลป์)

.....กรรมการ

(รศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์)

.....กรรมการ

(รศ.ประณต นันทิยะกุล)

.....กรรมการ

(รศ.ดร.สุรพล สุษะพรหม)

คณะกรรมการควบคุมดุชฎินิพนธ์

รศ.ประณต นันทิยะกุล

ประธานกรรมการ

รศ.ดร.สุรพล สุษะพรหม

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(พระครูธรรมธรรบุญเที่ยง พุทธสาวิโก)

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง "การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์" สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจากอาจารย์ที่ปรึกษาคือ รศ.ประณต นันทิยะกุลและ รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม ประธานและกรรมการผู้ควบคุมคุณภาพบัณฑิต ที่ได้ให้คำแนะนำและได้กรุณาเสียสละเวลาให้คำปรึกษา ตรวจสอบแก้ไขคุณภาพฉบับนี้ จึงเจริญพรขอบคุณคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในการคณาภิบาล โดย รศ.ประณต นันทิยะกุล, รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม, รศ.ดร. เต็มศักดิ์ ทองอินทร์, รศ.ว่าที่ พ.ต.ดร.สวัสดี จิรัฏฐิติกาล และ ผศ.ดร.ยุทนา ปราณีต และคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในสอบป้องกัน โดยมี รศ.ดร.ชลวิทย์ เจียรจิตต์ รศ.ดร.วัชรินทร์ ชาวนศิลป์ รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม รศ.ประณต นันทิยะกุล และ รศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์ ที่เมตตาชี้แนะแก้ไขเนื้อหาที่บกพร่องให้สมบูรณ์ถูกต้อง ผู้วิจัยขอเจริญพรขอบคุณ และคณะผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่กรุณาช่วยตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งได้แก่ รศ.ดร.วีระ เลิศสมพร รศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์ รศ.ว่าที่ พ.ต.ดร.สวัสดี จิรัฏฐิติกาล ผศ.ดร.ยุทนา ปราณีต และ ดร.โอฬาร อ่องสกุล ที่ให้ความอนุเคราะห์ตรวจทานแนะนำแก้ไขให้แบบสอบถามสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ส่งผลให้การศึกษาสำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านและเจริญพรขอบคุณเป็นอย่างยิ่งมา ณ ที่นี้

เจริญพรขอบคุณ ผศ.ดร.ยุทนา ปราณีต เลขาธิการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชา รัฐศาสตร์ ดร.กาญจนา คำจตุติ ประธานหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต ที่ได้คำปรึกษาเป็นอย่างดี และช่วยแนะนำตั้งแต่เริ่มต้นการศึกษาจนจบการศึกษา เจริญพรขอบคุณ คุณพลวัฒน์ สีทา ที่ช่วยให้คำแนะนำในการจัดรูปแบบการทำวิทยานิพนธ์ ช่วยจัดเรียงข้อมูลการวิจัยซึ่งถือเป็นกระบวนการที่สำคัญอย่างยิ่ง การศึกษาครั้งนี้จะสำเร็จลงไม่ได้ หากขาดความอนุเคราะห์จากผู้บริหารและคณาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่สละเวลาตอบแบบสอบถามและสัมภาษณ์ ทำให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ครบถ้วน ที่สำคัญขอเจริญพรขอบคุณโยมบิดา โยมมารดาผู้ให้ชีวิต ให้ปัญญา และครอบครัวที่คอยให้กำลังใจและให้ทุนการศึกษา หากการศึกษาวิจัยครั้งนี้เกิดข้อบกพร่องประการใดผู้วิจัยขอน้อมรับไว้ แต่ถ้าวิทยานิพนธ์เล่มนี้ หากจะมีคุณค่าและประโยชน์ใดๆ ผู้วิจัยขอน้อมถวายเป็นพุทธบูชาคุณของพระรัตนตรัย คือ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ และมอบเป็นกตเวทิตาคุณแก่ผู้มีอุปการะคุณทุกท่านที่มีส่วนช่วยเหลือในการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้ จนเป็นผลสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์เป็นเล่มวิทยานิพนธ์

พระครูธรรมธรรพญูเทียง พุทธสาวโก (ลักษณะพลวงค์)

๒๙ กรกฎาคม ๒๕๖๔

ชื่อคุณิพนธ์	: การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์
ผู้วิจัย	: พระครูธรรมธชญูเทียง พุทธสาวิโก (ลักษณะพลวงค์)
ปริญญา	: ปรัชญาคุณิบัณฑิต (รัฐศาสตร์)
คณะกรรมการควบคุมคุณิพนธ์	: รศ.ประณต นันทียกุล, ร.บ. (รัฐศาสตร์), ร.ม. (รัฐศาสตร์) : รศ. ดร.สุพล สุยะพรหม, พธ.บ. (สังคมวิทยา), M.A. (Politics), : Ph.D. (Political Science), พร.ด. (สื่อสารการเมือง)
วันสำเร็จการศึกษา	: ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๖๔

บทคัดย่อ

คุณิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการคือ ๑) เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการสื่อสารทางการเมือง ๒) เพื่อศึกษาการสื่อสารทางการเมืองที่เสริมสร้างความสมานฉันท์ และ ๓) เพื่อเสนอการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ ระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการศึกษาภาคสนามด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน ๒๓ รูปหรือคน และการสนทนากลุ่มเฉพาะ จำนวน ๑๑ คน และการวิจัยเชิงปริมาณดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๔๐๐ คน ซึ่งใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาเพื่อยืนยันรูปแบบหลังจากการสังเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า

๑. สภาพทั่วไปของการสื่อสารทางการเมือง พบว่า ผู้ส่งสาร สาร ช่องทางการสื่อสาร ผู้รับสาร ทั้ง ๔ ข้อ มีด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านผู้รับสาร ผู้ส่งสารไม่สามารถส่งสารไปให้กับประชาชนได้ มีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน มีความคิดที่จะครอบงำความคิดของประชาชนให้ไปในทางเดียวกัน ตัวสารเองอาจไม่มีความเป็นจริง และไม่สามารถถ่ายทอดข้อมูลที่เป็นจริงไปให้ประชาชนคนอื่นได้รับทราบและรับรู้ ด้านช่องทางการสื่อสาร การใช้ช่องทางการสื่อสารสะดวกรวดเร็วประหยัด ด้านผู้รับคือผู้ที่สำคัญที่สุด

๒. การสื่อสารทางการเมืองที่เสริมสร้างความสมานฉันท์ พบว่า การสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๓.๖๓$, S.D.= ๐.๙๕) เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนี้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านผู้รับสาร ($\bar{X}=๓.๘๔$, S.D.=๐.๙๘) รองลงมาได้แก่ ด้านสาร

($\bar{X}=3.62$, S.D.=0.98) ด้านผู้ส่งสาร ($\bar{X}=3.58$, S.D.= 0.91) และด้านช่องทางการสื่อสาร ($\bar{X}=3.51$, S.D.=1.05)

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล พบว่า ผู้ส่งสารต้องให้ความสำคัญกับการมีคุณธรรม จริยธรรม แหล่งข้อมูลที่สามารถอ้างอิงได้ มีความน่าเชื่อถือ เกิดประโยชน์ทั้งส่วนรวมและส่วนตัว ช่องทางการสื่อสาร ได้แก่ การใช้ช่องทางผ่าน เฟสบุ๊ก, ทวิตเตอร์และอินสตาแกรม การพบปะพูดคุยกับประชาชน การแถลงนโยบาย การรายงานผลการปฏิบัติงาน และผู้รับสารมีความสำคัญที่สุด

๓. การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ พบว่า การนำหลักสาราณียธรรมมาบูรณาการกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.81$, S.D.=0.93) เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนี้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ด้านทฤษฎีสามัญญตา ($\bar{X}=4.08$, S.D.=0.69) รองลงมาได้แก่ ด้านศีลสามัญญตา ด้านสาธารณโภคี ($\bar{X}=3.94$, S.D.=0.88) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านเมตตากายกรรม ($\bar{X}=3.62$, S.D.=0.95) จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล พบว่า นักการเมืองมีการแต่งกายเหมาะสม ถูกต้องตามกาลเทศะ มีการพูดคุยกับบุคคลที่เห็นต่างทางการเมือง มีจิตเมตตาปรารถนาดีต่อประชาชนทั้งต่อหน้าและลับหลัง มีการแบ่งปันข้อมูลข่าวสารให้กับประชาชน มีความประพฤติทางกาย ทางวาจา ทางใจ อย่างสุจริต รู้จักเคารพและรับฟังความคิดเห็นของประชาชน แหล่งข้อมูลที่นำมาสื่อสารให้ได้รับรู้ต้องสามารถอ้างอิงได้ นำเสนอให้ประชาชนได้เห็นภาพ ข้อมูลถูกต้องตามหลักกฎหมาย การสื่อสารด้วยจิตที่มีความคิดอันเป็นเมตตาต่อประชาชน ใช้วาจาที่เป็นกัลยาณมิตรพูดด้วยความจริงใจ มีจิตคิดเมตตากรุณาปรานีในการใช้ช่องทางการสื่อสาร การแบ่งปันข่าวสารที่มีเนื้อหาสาระผ่านช่องทางการสื่อสารที่มีความเหมาะสม เคารพกติกา มารยาทและไม่ละเมิดสิทธิ์เสรีภาพ ผู้รับสารมีคุณธรรม ยึดผลประโยชน์เพื่อส่วนรวมเป็นหลักและมีความคิดที่เปิดกว้าง

Dissertation Title : The Integrating of Buddhist Principles with Political Communication for Strengthening Reconciliation
Researcher : Phrakhruthammathon Bunthiang Puddhasāvako (Lakphonvong)
Degree : Doctor of Philosophy (Political Science)

Dissertation Supervisory Committee

: Assoc. Prof. Pranot Nantiyakun,
 B.A. (Political Science), M.A. (Political Science).
 : Assoc. Prof. Dr.Surapon Suyaprom,
 B.A. (Sociology), M.A. (Politics),
 Ph.D. (Political Science),
 Ph.D. (Political Communication).

Date of Graduation : July 29, 2021

Abstract

The objectives of this dissertation were 1) To study the general condition of political communication, 2) To study political communication that strengthens reconciliation and 3) To propose the integration of Buddhist principles with political communication for strengthening reconciliation.

Research methodology was the mixed methods: The qualitative research, data were collected from 23 key informants with in-depth interview and 11 participants in focus group discussion. The quantitative research, data were collected from 400 samples and analyzed by descriptive statistics. Findings were used to confirm the model after data synthesis.

The research Findings were as follows;

1. The political communication general condition were found that Sender, message, channel and receiver, the component of these 4 elements that had the highest mean score was receiver. The sender could not send the message to people with different opinions, the opinions to control people’s ideas in the same direction. The message was not so true that could not convey information for people’s conception. As for the channel, the channel for communication was convenient, fast and economical. The receiver was the most important people.

2. Political communication that strengthens reconciliation was found that by overall, was at high level ($\bar{X}=3.63$, S.D.=0.95). When considering the mean values in descending order from high to low was found that the mean value was at high level in all components, as follows: the highest mean value was the receiver ($\bar{X}=3.84$, S.D.=0.98), followed by messages, ($\bar{X}=3.62$, S.D.=0.98), sender ($\bar{X}=3.58$, S.D.=0.91) and channel ($\bar{X}=3.51$, S.D.=1.05) respectively. Data from in-depth-interviewing the key informants were found that the sender must pay attention to the integrity and ethics, inferable and reliable sources, benefits to public and oneself. Channel for communication included the use of Facebook, Twitter and Instagram, meeting with people, policy statement and performance reporting.

3. The Integrating Buddhist principles with political communication for strengthening reconciliation was found that overall, integrating the principles of *SāraṇiyaDhamma* with political communication to strengthening reconciliation was at high level ($\bar{X}=3.81$, S.D.=0.93). When considering the mean value in descending order from high to low was found that the mean values were at high level in all components as follows: the highest average was the *DitthiSāmaññatā* was at ($\bar{X}=4.08$, S.D.=0.69), followed by *SilaSāmaññatā*, *Sāthāranabhogī* were at ($\bar{X}=3.94$, S.D.=0.88) and the lowest average was *Mettākāyakamma* was at ($\bar{X}=3.62$, S.D.=0.95) Data from in-depth-interviewing the key informants were found that: politicians dressed appropriately at the right time and place, had discussions with people with different political views, had compassion for people both in front and behind their backs, shared information with people, behaved with physically, verbally, and mentally honesty, knew how to respect and listen to people's opinions, had sources of information that could be inferred, presented to the public to see the picture with lawful data, communicated with compassionate minds for people, used friendly words with sincerity, had loving kindness mind in using communication channels, shared news with content through appropriate communication channels, respected the rules of etiquette and did not infringe the liberty. The receiver had virtues, adhering to the interests of the general public and had broad an open mind.

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญแผนภาพ	ฎ
คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ	ฐ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ คำถามการวิจัย	๕
๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๕
๑.๔ ขอบเขตของการวิจัย	๖
๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๗
๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	๘
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๙
๒.๑ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการเมือง	๙
๒.๒ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสาร	๑๗
๒.๓ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมือง	๒๑
๒.๔ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบูรณาการ	๔๖
๒.๕ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับความสมานฉันท์	๕๑
๒.๖ หลักสารานุกรมเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์	๕๔
๒.๗ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย	๕๘
๒.๘ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๖๑

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
๒.๙ กรอบแนวคิดในการวิจัย	๙๑
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๙๒
๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๙๒
๓.๒ วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ	๙๓
๓.๒.๑ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	๙๓
๓.๒.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๙๖
๓.๒.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๙๗
๓.๒.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล	๙๗
๓.๓ การวิจัยเชิงปริมาณ	๙๘
๓.๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๙๘
๓.๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๑๐๐
๓.๓.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๑๐๗
๓.๓.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล	๑๐๙
บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๑๑๑
๔.๑ ผลการวิเคราะห์สภาพทั่วไปของการสื่อสารทางการเมือง	๑๑๒
๔.๒ ผลการวิเคราะห์การสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความ สมานฉันท์	๑๓๕
๔.๓ ผลการวิเคราะห์การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมือง เพื่อเสริมสร้างการสมานฉันท์	๑๔๒
๔.๔ ผลการสนทนาเฉพาะกลุ่ม	๑๖๔
๔.๕ องค์กรความรู้	๑๖๘
๔.๕.๑ องค์กรความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย	๑๖๘
๔.๕.๒ องค์กรความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย	๑๗๒

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
บทที่ ๕ สรุปรูป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๑๗๘
๕.๑ สรุปรูปผลการวิจัย	๑๗๘
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย	๑๘๒
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๒๐๔
๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	๒๐๔
๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ	๒๐๕
๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป	๒๐๕
บรรณานุกรม	๒๐๖
ภาคผนวก	๒๑๗
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ	๒๑๘
ภาคผนวก ข ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of item Objective Congruence)	๒๒๐
ภาคผนวก ค ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม	๒๒๕
ภาคผนวก ฉ แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม	๒๒๘
ภาคผนวก ง รายชื่อและหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	๒๔๒
ภาคผนวก จ ประมวลภาพจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	๒๕๑
ภาคผนวก ฉ การสนทนากลุ่มเฉพาะและหนังสือขอความอนุเคราะห์ข้อมูล	๒๕๘
ประวัติผู้วิจัย	๒๖๘

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า	
๒.๑	สาระสำคัญของความหมายของการการเมือง	๑๖
๒.๒	สาระสำคัญของแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสาร	๒๐
๒.๓	สาระสำคัญของแนวความคิด ทฤษฎีการเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมือง	๔๕
๒.๔	สาระสำคัญของแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบูรณาการ	๔๙
๒.๕	สาระสำคัญของแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับความสมานฉันท์	๕๓
๒.๖	สาระสำคัญของแนวคิดหลักที่ได้จากหลักสสารนิยมธรรม	๕๗
๒.๘	สาระสำคัญของงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๗๗
๓.๑	แสดงสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างจากประชากร	๑๐๐
๓.๒	แสดงกระบวนการดำเนินงานสร้างแบบสอบถาม	๑๐๖
๓.๓	แสดงขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม	๑๐๘
๓.๔	แสดงแผนงานการวิจัย	๑๑๐
๔.๑	สภาพทั่วไปของการสื่อสารทางการเมือง (ด้านผู้ส่งสาร)	๑๑๗
๔.๒	ตารางสภาพทั่วไปของการสื่อสารทางการเมือง (ด้านสาร)	๑๒๓
๔.๓	ตารางสภาพทั่วไปของการสื่อสารการเมือง (ด้านช่องทางการสื่อสาร)	๑๒๙
๔.๔	ตารางด้านผู้รับข่าวสารของการสื่อสารทางการเมือง (ด้านผู้รับสาร)	๑๓๔
๔.๕	ตารางแสดงจำนวนและคำร้อยละข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	๑๓๕
๔.๖	ตารางแสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์โดยภาพรวม	๑๓๗
๔.๗	ตารางแสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมือง	๑๓๘
๔.๘	ตารางแสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ (ด้านสาร)	๑๓๙

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
๔.๙ ตารางแสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ (ด้านช่องทางการสื่อสาร)	๑๔๐
๔.๑๐ ตารางแสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ (ด้านผู้รับสาร)	๑๔๑
๔.๑๑ ตารางสรุปผลการวิเคราะห์การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ (ด้านผู้ส่งสาร)	๑๔๓
๔.๑๒ ตารางสรุปผลการวิเคราะห์นำเสนอการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ (ด้านสาร)	๑๔๖
๔.๑๓ ตารางสรุปผลการวิเคราะห์นำเสนอการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ (ด้านช่องทางการสื่อสาร)	๑๔๙
๔.๑๔ ตารางสรุปผลการวิเคราะห์นำเสนอการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ (ด้านผู้รับสาร)	๑๕๑
๔.๑๕ ตารางแสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำหลักสราณียธรรมมาบูรณาการกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ โดยรวม	๑๕๓
๔.๑๖ ตารางแสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ (ด้านเมตตาทายกรรม)	๑๕๔
๔.๑๗ ตารางแสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับ การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ (ด้านเมตตาวจีกรรม)	๑๕๕

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
๔.๑๘ ตารางแสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมือง เพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ (ด้านเมตตามโนกรรม)	๑๕๖
๔.๑๙ ตารางแสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมือง เพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ (สาธารณโภคี)	๑๕๗
๔.๒๐ ตารางแสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมือง เพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ (ด้านศีลสามัญญตา)	๑๕๘
๔.๒๑ ตารางแสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมือง เพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ (ด้านทิวฐีสามัญญตา)	๑๕๙
๔.๒๒ ตารางแสดงการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์	๑๖๐
๔.๒๓ ตารางการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์	๑๖๗

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า	
๒.๑	การเมืองเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับรัฐ	๑๖
๒.๒	แบบจำลองการสื่อสารทางการเมือง	๓๑
๒.๓	แบบจำลองทางการเมือง	๓๒
๒.๔	แบบจำลองการสื่อสารทางการเมือง	๓๓
๒.๕	แบบจำลองการสื่อสารทางการเมืองยุคใหม่	๓๔
๒.๖	แบบจำลองการสื่อสารพื้นฐาน	๓๕
๒.๗	ตัวแปรตัวที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดวาระข่าวสาร	๓๙
๒.๘	แนวคิดผู้รักษาประตูข่าว	๔๐
๒.๙	ปรากฏการณ์วงเกลียวแห่งความเจียบบัง	๔๑
๒.๑๐	แบบสื่อสารทางการเมือง	๔๔
๒.๑๑	รูปแบบการสื่อสารเพื่อส่งเสริมความสมานฉันท์	๕๒
๒.๑๔	กรอบแนวคิดในการวิจัย	๙๑
๓.๑	แสดงกระบวนการดำเนินงานสร้างแบบสอบถาม	๑๐๖
๓.๒	แสดงขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม	๑๐๘
๓.๓	แสดงแผนงานการวิจัย	๑๑๐
๔.๑	สภาพทั่วไปของการสื่อสารทางการเมือง (ด้านผู้ส่งสาร)	๑๑๘
๔.๒	สภาพทั่วไปของการสื่อสารทางการเมือง (ด้านสาร)	๑๒๔
๔.๓	สภาพทั่วไปของการสื่อสารทางการเมือง (ด้านช่องทางการสื่อสาร)	๑๓๐
๔.๔	สภาพทั่วไปของการสื่อสารทางการเมืองด้าน (ผู้รับสาร)	๑๓๔
๔.๕	การบูรณาการหลักพุทธรกับการสื่อสารทางการเมือง (ด้านผู้ส่งสาร)	๑๔๔
๔.๖	การบูรณาการหลักพุทธรธรรมกับการสื่อสารทางการเมือง (ด้านสาร)	๑๔๖
๔.๗	การบูรณาการหลักพุทธรธรรมกับการสื่อสารทางการเมือง (ด้านช่องทางการสื่อสาร)	๑๔๙
๔.๘	การบูรณาการหลักพุทธรธรรมกับการสื่อสารทางการเมือง (ด้านผู้รับสาร)	๑๕๒
๔.๙	องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย	๑๖๘
๔.๑๐	แสดงองค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย	๑๗๒

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

อักษรย่อในดัชนีนิพนธ์ฉบับนี้ ใช้อ้างอิงจากพระไตรปิฎกภาษาบาลี/พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่วนคัมภีร์ อรรถกถาบาลี/ภาษาไทย ใช้ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๙

การอ้างอิงพระไตรปิฎก จะระบุ เล่ม/หน้า/ข้อ หลังอักษรย่อชื่อคัมภีร์ เช่น ที.สี. (บาลี) ๙/๒๗๖/๙๗, ที.สี. (ไทย) ๙/๒๗๖/๙๘. หมายถึง ทีฆนิกาย สีลขณธรรคปาฐะ ภาษาบาลี เล่ม ๙ ข้อ ๒๗๖ หน้า ๙๗ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๐๐, ทีฆนิกาย สีลขันธวรรค ภาษาไทย เล่ม ๙ ข้อ ๒๗๖ หน้า ๙๘ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ.๒๕๓๙ ส่วนคัมภีร์อรรถกถา จะระบุชื่อคัมภีร์ ลำดับ เล่ม (ถ้ามี) /หน้า เช่น ที.สี.อ. (บาลี) ๑/๒๗๖/๒๔๐ หมายถึง ทีฆนิกาย สุมงคลวิลาสนี สีลขณธรรคคอฏฐกถา ภาษาบาลี เล่ม ๑ ข้อ ๒๗๖ หน้า ๒๔๐ ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตามลำดับดังนี้

๑. คำอธิบายคำย่อชื่อคัมภีร์พระไตรปิฎก

ก. คำย่อชื่อคัมภีร์พระไตรปิฎก

คำย่อ	พระวินัยปิฎก/พระสุตตันตปิฎก/พระอภิธรรมปิฎก		ภาษา
	=	ชื่อคัมภีร์	
ที.สี. (ไทย)	=	ทีฆนิกาย สีลขณธรรค	(ภาษาไทย)
ที.ปา. (ไทย)	=	ทีฆนิกาย ปาฎีกวรรค	(ภาษาไทย)
ม.ม. (ไทย)	=	มัชฌิมนิกาย มัชฌิมปณณาสก์	(ภาษาไทย)
ม.อุ. (ไทย)	=	มัชฌิมนิกาย อุปริปณณาสก์	(ภาษาไทย)
ส.ส. (ไทย)	=	สังยุตตนิกาย สคาถวรรค	(ภาษาไทย)
อง.เอก. (ไทย)	=	อังคุตตรนิกาย เอกนิပါတ	(ภาษาไทย)
อง.จตุกก. (ไทย)	=	อังคุตตรนิกาย จตุกกนิပါတ	(ภาษาไทย)
อง.ปญจก. (ไทย)	=	อังคุตตรนิกาย ปญจกนิပါတ	(ภาษาไทย)

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

๑.๑.๑ ความเป็นมา

การสื่อสารทางการเมืองเป็นกระบวนการการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารของการเมือง เป็นกิจกรรมที่เผยแพร่ทั่วไป จากคนหนึ่งไปหาอีกคนหนึ่งหรือกลุ่มคนกลุ่มหนึ่ง เพื่อให้อีกกลุ่มหนึ่งเข้าใจ เช่น การสื่อสารหลักการบริหารงานที่แปลกใหม่เข้ามาใช้ในการกำหนดโครงสร้างนโยบายและการบริหารประเทศ โดยการใช้แนวคิดการบริหารธุรกิจมาปรับใช้ในการบริหารบ้านเมือง มาใช้กับหน่วยงานราชการและประชาชน โดยส่งผลให้เกิดนโยบายสาธารณะที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างสูงจากประชาชนเป็นระยะเวลารวดเร็ว ที่สำคัญคือเป็นนโยบายประชานิยมที่ให้ผลประโยชน์โดยตรงแก่ชาวบ้านโดยไม่ต้องผ่านระบบอุปถัมภ์ของนักการเมืองในจังหวัด รวมทั้งนักการเมืองท้องถิ่น^๑ เป็นการสื่อสารทางการเมืองที่มีความสำเร็จประโยชน์เป็นอย่างสูง เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบ โดยผ่านช่องทางสื่อสาร เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ หรือการสื่อสารออนไลน์

การสื่อสารในปัจจุบันหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า สื่อแนวใหม่ แบ่งเป็นสื่อกระแสหลัก และสื่อกระแสรอง ในยุคที่มนุษย์ใช้ข้อมูลสื่อสารในการติดต่อระหว่างมนุษย์ต่อมนุษย์ ทำให้การสื่อสารรวดเร็ว ทันใจ ทันเหตุการณ์ และมีความจำเป็นที่ใช้โดยทั่วกันทุกที่ การใช้สื่อสารทางการเมืองจะเน้นในด้านการโฆษณาชวนเชื่อ ใช้นโยบายที่ทำให้ประชาชนเห็นด้วยคล้อยตาม แล้วเลือกตัวเอง พรรคพร้อมกับความคาดหวังในการทำตามสัญญา การสื่อสารจะใช้ภาษากายหรือใช้ภาพพูด หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “วจนภาษา” หมายถึง คำพูด และ “อวจนภาษา” การสื่อสารโดยท่าทาง การสื่อสารด้วยข้อมูลที่เป็นจริง หรือข้อมูลอันเป็นเท็จ การสื่อสารซึ่งเป็นการสื่อสารที่มาพร้อมเทคโนโลยีสมัยใหม่นั้นคือ อินเทอร์เน็ต การวิวัฒนาการทางเทคโนโลยีและรวมถึงคุณลักษณะของสื่อ เพื่อที่จะควบคุมให้การสื่อสารนั้นมีประสิทธิภาพ^๒ องค์ประกอบของกระบวนการสื่อสารทางการเมือง องค์ประกอบของ

^๑ อเนก เหล่าธรรมทัศน์, *กษิณา-ประชานิยม: ความหมาย ปัญหา ทางออก*, (นนทบุรี : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๔๙), หน้า ๑๕๗.

^๒ Lasswell, Harold D., “The Structure and Function of Communication in Society”, *The Communication of Idea*, (New York: Harper and Row Publishers, 1984), p. 125.

ยุทธศาสตร์การสื่อสารตามแนวคิดของลาสเวล คือ ๑. ผู้ส่งสาร หมายถึง นักการเมือง พรรคการเมือง องค์กรสถาบัน และโครงสร้างการปกครองทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ นโยบาย โครงการ หรือ กิจกรรมทางการเมืองเกิดขึ้นจากผู้ส่งสารข้างต้นเป็นหลัก

ดังนั้น การสื่อสารทางการเมืองจึงเกี่ยวข้องกับอำนาจและผลประโยชน์ ๒. สารสนเทศทางการเมืองซึ่งเป็นยุทธศาสตร์การเมือง นโยบายทางการเมือง ที่ผ่านมากการกลั่นกรองจนนำไปสู่การขับเคลื่อนในทางปฏิบัติ ๓. ช่องทางการสื่อสาร ส่วนใหญ่จะตกแก่ รัฐบาล พรรคการเมือง สื่อสารมวลชน หรือช่องทางการสื่อสารอื่นๆ ที่จะก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน และ ๔. ผู้รับสาร คือ คนที่มีความสนใจทางการเมือง นโยบายสาธารณะ โครงการ หรือกิจกรรมที่เป็นผลมาจากกระบวนการเมือง^๓

การสื่อสารทางการเมืองบนความขัดแย้ง หรือการสื่อสารที่ถูกต้องจะทำให้เกิดความปลอดภัยและเป็นการเกิดขึ้นในสภาพของสังคม ความขัดแย้งสามารถเกิดขึ้นได้เสมอและไม่สามารถเลี่ยงได้ トラบิตที่มนุษย์ยังคงมีปฏิสัมพันธ์กันอยู่ เมื่อใดความขัดแย้งเกิดขึ้น ความสูญเสียก็จะตามมาหรือบ้างครั้งอาจจะก่อให้เกิดหายนะอันร้ายแรงได้เช่นกัน อย่างไรก็ตาม ความขัดแย้งสามารถส่งผลเชิงปฏิฐานได้อีกด้วย เช่น เมื่อมีความขัดแย้งเกิดขึ้นแล้ว ทำให้สังคม ชุมชน มีการเรียนรู้ อีกทั้งมีการบูรณาการแนวความคิดใหม่ๆ รวมทั้งมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีและมีการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น^๔ ความขัดแย้งของสังคมไทยที่เกิดขึ้นมาแล้วในหลายทศวรรษที่ผ่านมา เกิดจากรากเหง้าของปัญหาของความขัดแย้งดังกล่าว อันเป็นปัจจัยที่โยงใยสัมพันธ์กันอย่างซับซ้อน ไม่มีมูลเหตุใดเกิดขึ้นเพียงลำพังที่จะสามารถอธิบายว่าทำไมสังคมจึงเผชิญกับความขัดแย้งอย่างรุนแรงหรือสะท้อนความไม่มั่นคงทางการเมืองได้ดีที่สุด เนื่องจากความขัดแย้งที่เกิดขึ้นนั้นมีการบ่มเพาะและ รอวันปะทุเป็นวงกว้างอันยาวนานและมีปัจจัยที่หลากหลาย ซึ่งสามารถที่สรุปได้ว่าสังคมไทยในอดีตมีความไม่เท่าเทียมกันเชิงโครงสร้างทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม มาโดยตลอด สรุปปัจจัยที่สำคัญ คือ ๑. ความแตกต่างระหว่างสังคมเมืองและสังคมในชนบท ๒. ความแตกต่างระหว่างภาคเกษตรกรรมและภาคอุตสาหกรรม ๓. การครอบครองทรัพยากรที่ไม่เท่าเทียมกัน ๔. การกระจายรายได้ไม่เป็น

^๓ สุรพงษ์ โสธะเสถียร, **สื่อสารกับการเมือง**, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร : ประสิทธิภาพอันดพรีนติ้ง, ๒๕๔๕), หน้า ๑๓๕-๑๕๙.

^๔ คณะกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อการปรองดองแห่งชาติ, **รายงานฉบับสมบูรณ์คณะกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อการปรองดองแห่งชาติ** กรกฎาคม ๒๕๕๓-กรกฎาคม ๒๕๕๔ (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อการปรองดอง, ๒๕๕๕), หน้า ๑๙๗-๒๑๗.

- ธรรม ๕. นโยบายและกลไกการจัดการของรัฐไม่สามารถสร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นในสังคมได้
 ๖. การบังคับใช้กฎหมายและดำเนินกระบวนการยุติธรรมที่ไม่สอดคล้องกับหลักนิติธรรม^๔

๑.๑.๒ ความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์ก่อนที่รัฐบาลเข้ามาบริหารประเทศรัฐบาลของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ได้เข้ามาบริหารประเทศ เพราะสังคมไทยในขณะนั้นตกอยู่ภายใต้สภาวะการตึงเครียดของความขัดแย้งที่เกิดจากเหตุการณ์ไม่สงบ ประชาชนเผชิญหน้ากัน มีการใช้อาวุธสงครามจนเป็นเหตุให้ประชาชนผู้บริสุทธิ์บาดเจ็บและเสียชีวิตและเหตุการณ์ความแตกแยกมาเป็นเวลานานหลายปีบาดแผลที่ร้าวลึกของคนในสังคมไทยอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน การที่รัฐบาลเข้ามามีเป้าหมายและภารกิจหลัก มุ่งที่จะยุติสถานการณ์การเผชิญหน้าอันนำไปสู่ความขัดแย้งรุนแรง มุ่งสร้างเสถียรภาพความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของพี่น้องประชาชน รัฐบาลร่วมกันกับคณะรักษาความสงบแห่งชาติ จึงได้ดำเนินการยุติความรุนแรง และสร้างบรรยากาศความปรองดองสมานฉันท์ของสังคมโดยรวม ด้วยความมุ่งหมายว่าจะให้ประชาชนหันกลับมาดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันได้ดังที่เคยมีมา แม้จะมีความคิดเห็นหรือทัศนคติทางการเมืองที่แตกต่างกัน แต่ประชาชนต้องสามารถอยู่ร่วมกันได้ตามแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นพระประมุขเป็นพื้นฐานของการยึดหลักนิติรัฐ นิติธรรม และเรียนรู้จากอดีตที่ผ่านมาและดำเนินนโยบายสร้างความปรองดองของสมานฉันท์ ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญที่จะผลักดันการปฏิรูปให้บรรลุผลสำเร็จ^๖ ปัจจัยสำคัญในการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ คือ การสร้างการรับรู้ความเข้าใจ ให้เกิดแก่ประชาชน การจัดการกิจกรรมเพื่อสร้างบรรยากาศ ส่งเสริมความสามัคคีสมานฉันท์ในพื้นที่ผ่านกลไกระดับจังหวัด อำเภอ จังหวัด และท้องถิ่น การส่งเสริมวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยเพื่อเสริมสร้างความปรองดองสมานฉันท์ การแก้ปัญหาความต้องการของประชาชนที่ได้มาจากเวทีเสวนา การจัดการข้อร้องเรียนของศูนย์ดำรงธรรม การดำเนินกิจกรรมร่วมกับศูนย์ปรองดองสมานฉันท์เพื่อการปฏิรูป การดำเนินการเยียวยาด้านการเงินตามหลักมนุษยธรรมแก่ผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความรุนแรงทางการเมือง ปี ๒๕๕๖-๒๕๕๗ การดำเนินการตามข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิรูปความปรองดองของสภาพัฒนาการแห่งชาติ

คำว่า ความสมานฉันท์ หรือบางครั้งก็ใช้คำว่า ความปรองดองบ้าง และก็ใช้รวบด้วยคำว่า ความปรองดองสมานฉันท์ ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า “Reconciliation” ซึ่งมีความหมายว่า ความ

^๔ ชัยวัฒน์ สถาอานันท์, *อาวุธมีชีวิต : แนวคิดเชิงวิพากษ์ว่าด้วยความรุนแรง*, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ฟ้าเดียวกัน, ๒๕๕๖), หน้า ๑๕-๑๗.

^๖ รายงานผลการดำเนินงานของรัฐบาลของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี, “*การสร้าง ความปรองดอง*”, ครอบคลุม ๑ ปี (๑๒ กันยายน ๒๕๕๗-๑๒ กันยายน ๒๕๕๘), หน้า ๓๙๖.

พอใจร่วมกัน ความเห็นพ้องกัน มีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน เช่น มีความเห็นเป็นสมานฉันท์^๗ กล่าวคือ เป็นความเห็นพ้องต้องกันในด้านความคิดเห็น ความไว้นื้อเชื่อใจกัน ออมชอม ประนีประนอม ยอมกัน ไม่แก่งแย่งกัน ตกลงกันด้วยความไกล่เกลี่ย ตกลงกันด้วยไมตรีจิต^๘ ความเป็นธรรมของสังคม ความยุติธรรมในกระบวนการกฎหมายและศาล การยอมรับมาตรการ กระบวนการของการแก้ไขความขัดแย้ง เช่น ความขัดแย้งเรื่องที่ทำกินก็สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ประนีประนอมยอมความ เจริญไกล่เกลี่ย จนเอื้อประโยชน์ต่อทุกฝ่ายและทุกฝ่ายพอใจ^๙

จังหวัดพะเยาซึ่งที่ประกอบไปด้วยคนหลายเชื้อชาติ หลายภาษา หลายวัฒนธรรม ได้มีการรวมกลุ่มจัดตั้งหมู่บ้าน ทำให้เกิดกลุ่มคนเสื้อสีแดง กลุ่มคนเสื้อสีเหลือง และกลุ่มคนหลากสี และมีการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองควบคู่ไปกับการเมืองภาคประชาชนในระดับชาติ กลุ่มในจังหวัดพะเยา คือ กลุ่มคนเสื้อเหลือง ที่เรียกตัวเองว่า “พันธมิตรพะเยา” และ “คนเสื้อแดง” ซึ่งมีอยู่ ๕ กลุ่มย่อยอีก คือ กลุ่มพะเยารักประชาธิปไตย กลุ่มพะเยา ๕๑ กลุ่มพะเยาเพื่อประชาธิปไตย กลุ่มคนเสื้อแดงพะเยา และ กลุ่มพะเยาอาร์มี เรียกรวมนๆ ว่ากลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) แม้ต่างอุดมการณ์ทางการเมือง แต่เป็นเพียงการแตกต่างทางความคิดเท่านั้น ในระยะเริ่มแรก ประมาณ พ.ศ.๒๕๕๑ บุคคลหรือกลุ่มคนที่มีความเห็นต่างทางการเมืองในจังหวัดพะเยา มีหลากสีและหลายเฉด เช่นเดียวกับพื้นที่อื่นๆ ที่มีการเคลื่อนไหวแบบเข้มข้นและจำกัดขอบเขต ตามอุทธรณ์ทางการเมือง หรือได้รับการส่งสัญญาณมาจากส่วนกลาง โดยคู่ขัดแย้งทางความคิดทางการเมืองทั้งสองฝ่ายมีการต่อสู้เคลื่อนไหวและกระทบกระทั่งกัน ด้วยการแสดงออกทางอารมณ์และความรุนแรงอยู่ประมาณ ๒-๓ ครั้ง มีการวางระเบิดบ้านแกนนำ การปิดล้อมกลุ่มตรงข้าม การปิดถนนและสถานที่ราชการ^{๑๐} ซึ่งแต่ละคนแต่ละกลุ่มก็จะมีความคิดเห็นเห็นที่เหมือนกันหรืออีกหลายท่านที่มีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน จึงทำให้มีการแบ่งฝ่ายที่ชัดเจน ฝ่ายที่เห็นด้วยก็จะร่วมตัวกัน จัดกิจกรรมทางการเมืองของคนที่เห็นด้วย คนที่เห็นต่างก็จะรวมตัวกันจัดทำกิจกรรม ส่วนประชาชนที่ชื่นชอบกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ ประชาชนชื่นชอบแนวคิดของกลุ่มพันธมิตร

^๗ ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์ จำกัด (มหาชน), ๒๕๕๖), หน้า ๑๑๗๑.

^๘ โคทม อาริยา, “การปรองดองในสังคมประชาธิปไตยไทย”, ดุลอำนาจในการเมืองการปกครองไทย, สถาบันพระปกเกล้า, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๘), หน้า ๑๓๒-๑๓๔.

^๙ ศาสตราจารย์ ดร.ลิขิต ธีรเวคิน, “ความขัดแย้งและการแก้ปัญหา”, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <http://wiki.kpi.ac.th>. [๒ ธันวาคม ๒๕๖๒].

^{๑๐} พิสมัย วงศ์จำปา, สหทัยา วิเศษ และ ชัยวัฒน์ จันทิมา, “การพัฒนาข้อเสนอและรูปธรรมของการปฏิรูปไทยของกลุ่มการเมืองในจังหวัดพะเยา”, รายงานวิจัย, (สถาบันปวงพญา สถาบันพระปกเกล้า : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา, ๒๕๕๘). หน้า ๒.

ประชาชนเพื่อประชาธิปไตย กลุ่มประชาชนที่มีแนวคิดเทิดทูลสถาบัน แต่ไม่เอาเผด็จการทางทหาร และสุดท้ายกลุ่มประชาชนที่มีแนวคิดที่ชื่นชอบแบบไม่ชอบฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ทำให้เกิดความขัดแย้งในประเทศ และในด้านความคิดที่ต่างกัน สุดท้ายลงเอยด้วยความรุนแรง ทำให้ผู้บริหารประเทศหรือรัฐบาลได้ดำเนินการให้ประชาชนทุกกลุ่ม ทุกสี ทุกคนที่มีความคิดเห็นที่เห็นต่างกัน หรือมีความคิดเห็นเหมือนกัน ได้มีกิจกรรมในการสร้างความปรองดองเพื่อเสริมสร้างสมานฉันท์ของคนในชาติ โดยเร็วอันเป็นนโยบายเร่งด่วน โดยรัฐบาลควรสร้างบรรยากาศแห่งความปรองดองสมานฉันท์ และการสร้างสังคมสันติสุข โดยใช้หลักพุทธธรรมทางพระพุทธศาสนา มาบูรณาการกับการสื่อสารทางการเมือง เพื่อให้มีการสร้างเสริมความสมานฉันท์ เกิดขึ้นโดยเป็นรูปธรรม

ผู้วิจัยได้ตระหนักและให้ความสำคัญเกี่ยวกับปัญหาความแตกแยกในกระบวนการด้านความคิดเห็นที่แตกต่างในการสื่อสารทางการเมืองเพื่อจะก่อให้เกิดความสมานฉันท์ โดยใช้หลักพุทธธรรมเข้ามาบูรณาการกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อให้กลุ่มต่างๆ ได้เข้าใจ ได้เรียนรู้และผู้คนในสังคมได้ตระหนักถึงความไม่ใช้ความรุนแรง โดยผ่านทางกาย ทางวาจา และทางความคิด การรู้จักแบ่งปัน การเคารพกฎกติกาของสังคมในหมู่คณะ การเคารพซึ่งกันและกัน ความมีระเบียบวินัย เพื่อจะนำไปสู่การพัฒนาและเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับประชาชนที่อยู่ในจังหวัดพะเยา

๑.๒ คำถามการวิจัย

- ๑.๒.๑ สภาพทั่วไปของการสื่อสารทางการเมืองของไทย ควรอย่างไร
- ๑.๒.๒ การสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ ควรเป็นอย่างไร
- ๑.๒.๓ การนำหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ ควรเป็นอย่างไร

๑.๓ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- ๑.๓.๑ เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการสื่อสารทางการเมือง
- ๑.๓.๒ เพื่อศึกษาการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์
- ๑.๓.๓ เพื่อการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์” ผู้วิจัยได้ศึกษา ค้นคว้า เอกสาร ตำรา บทความ แนวคิด ทฤษฎี หนังสือ สิ่งตีพิมพ์ เกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมือง หลักสาราณียธรรม ๖ และงานวิจัยที่มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง

๑.๔.๒. ขอบเขตด้านประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๑) ขอบเขตด้านประชากร

การวิจัยเชิงปริมาณ คือ การวิจัยที่ใช้จำนวนประชากรที่อยู่ในพื้นที่วิจัยในจังหวัดพะเยา จำนวน ๙ อำเภอ ได้แก่อำเภอเมือง อำเภอแม่ใจ อำเภอดอกคำใต้ อำเภอจุน อำเภอเชียงคำ อำเภอภูซาง อำเภอเชียงม่วน อำเภอปง อำเภอภูซาง จำนวน ๔๖๖,๒๒๐ คน^{๑๑}

๒) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในการวิจัยเชิงคุณภาพผู้ให้ข้อมูล คือ ประชากรที่มีความชำนาญเชี่ยวชาญในสาขาทั้ง ๕ ด้าน ที่ผู้วิจัยกำหนดและต้องการเก็บข้อมูล จำนวน ๒๓ รูปหรือคน

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พื้นที่ทั้ง ๙ อำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภอแม่ใจ อำเภอดอกคำใต้ อำเภอจุน อำเภอเชียงคำ อำเภอภูซาง อำเภอเชียงม่วน อำเภอปง อำเภอภูซาง ของจังหวัดพะเยา ผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่ทั้ง ๙ อำเภอของจังหวัดพะเยา เพราะเป็นพื้นที่ที่มีหลายชาติพันธุ์ และนักการเมืองถือว่ามีความสำคัญสูง มีบุคคลที่เคยดำรงตำแหน่งรองประธานสภาผู้แทนราษฎรคนที่ ๒ และบุคคลที่เคยเป็นแกนนำอดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงหนึ่งระดับประเทศ และมีแกนนำของกลุ่มบุคคลสีเสื้อแดงหรือสีเสื้อเหลืองและกลุ่มบุคคลหลากสีที่ชัดเจนในจังหวัดหนึ่ง และที่สำคัญมีเหตุการณ์ที่เกิดการแบ่งแยกอย่างชัดเจน

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ดำเนินการวิจัยตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ.๒๕๖๒ ถึงเดือน มิถุนายน พ.ศ.๒๕๖๔ รวมเป็นระยะเวลา ๒๑ เดือน

^{๑๑} สำนักบริหารงานทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : www.bora.dopa.go.th [๒๓ ตุลาคม ๒๕๖๓].

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การสื่อสารทางการเมือง หมายถึง กิจกรรมที่นักการเมืองทำทั้งหมดทุกกิจกรรมและสามารถสื่อสารทางการเมืองเพื่อโน้มน้าวในด้านจิตใจของประชาชนให้เห็นด้วยกับสิ่งที่ตนเองนำเสนอ เพื่อประโยชน์ที่เกิดแก่ประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม

ด้านผู้ส่งสาร หมายถึง นักการเมืองมีความสามารถสื่อสารทางการเมืองให้กับประชาชน ได้รับรู้ โดยความเป็นจริง มีบุคลิกที่สุภาพ อ่อนโยน จริงใจ ใช้ถ้อยคำที่เข้าใจง่าย มีความเสียสละ ผู้ที่ทำหน้าที่ส่งสารที่ดี

ด้านสาร หมายถึง ข้อมูลข่าวสารที่นักการเมืองสื่อสารให้กับประชาชนได้รับรู้ อาจจะเป็น การถ่ายทอดเรื่องนโยบายของรัฐ การจัดสรรงบประมาณให้หมู่บ้าน สัญญาประชาคม การขยาย สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา การทำถนน เป็นต้น

ด้านช่องทางการสื่อสาร หมายถึง ช่องทางที่นำเสนอโดยนักการเมืองหรือผู้ส่งสารในรูปแบบ ของกระบวนการหาเสียงเลือกตั้งผ่านการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ หอกระจายเสียงตามสาย การออกมามีข้อสงสัยของประชาชนผ่านรายการทีวี การใช้การสื่อสารแบบออนไลน์

ด้านผู้รับสาร หมายถึง ประชาชนที่ได้รับข้อมูลข่าวสารจากนักการเมือง เพื่อนำข้อมูลมา วิเคราะห์ สังเคราะห์ ให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริง มีประโยชน์ต่อส่วนรวม และสามารถเผยแพร่ข้อมูลให้กับ ประชาชนท่านอื่นได้รับทราบอย่างเป็นธรรม

การบูรณาการ หมายถึง การนำเอาหลักพุทธธรรมมาผสมผสานเพื่อประยุกต์ใช้ให้ สอดคล้องกับหลักการสื่อสารทางการเมืองทั้ง ๔ ด้าน และอธิบายให้เชื่อมโยงกับเนื้อหาให้เป็นอันหนึ่ง อันเดียวกัน และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง

หลักพุทธธรรม หมายถึง การนำหลักสาราณียธรรมทั้ง ๖ ข้อ นำมาบูรณาการประยุกต์ใช้ ในการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ ซึ่งเป็นหลักธรรมที่เน้นในเรื่องของความ สามัคคีในหมู่คณะในสังคม เพื่อให้เกิดความเป็นน้ำหนึ่งอันเดียวกัน

เมตตากายกรรม หมายถึง การกระทำความดีโดยการแสดงออกทางร่างกาย บุคลิกภาพ การแสดงไมตรีจิต มีความหวังดีต่อมิตรสหาย ประพฤติตนอย่างสุภาพ ให้ความเคารพ และมีความ จริงใจต่อหน้าและลับหลัง

เมตตาวจีกรรม หมายถึง พูดด้วยความเมตตา พูดด้วยความปรารถนาดีต่อกัน การให้ ความรู้หรือคำแนะนำด้วยถ้อยคำสุภาพอันดีต่อผู้อื่น กล่าววาจาสุภาพ พูดจริง ไม่พูดเพื่อผลประโยชน์ ที่จะเกิดขึ้นแก่ตนเองฝ่ายเดียว

เมตตาตามโนกรรม หมายถึง การมีความคิดที่จะสื่อสารในเชิงสร้างสรรค์ที่ดีต่อกันด้วยความเมตตา คิดแต่ในเชิงบวกหรือสิ่งที่ดี และคิดด้วยความปรารถนาดีต่อผู้อื่น คิดมั่นในการสร้างบุญกุศล และมีจิตเมตตาในการสื่อสารให้ผู้อื่นได้รับรู้แต่สิ่งที่ดีและด้วยความหวังดี

สาธารณโภคี หมายถึง การแบ่งปันข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริงอันเป็นผลประโยชน์แก่ประชาชนที่ได้มาโดยชอบธรรม แลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน ร่วมมือจัดทำข้อมูลข่าวสารโดยอ้างอิงจากแหล่งที่เชื่อถือได้นำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และเผยแพร่ให้ประชาชนได้ทราบ แจกจ่ายสิ่งของเครื่องอุปโภค-บริโภคให้ทั่วถึงกัน ร่วมสุขร่วมทุกข์กัน

ศีลสามัญญตา หมายถึง การมีจรรยาบรรณของการสื่อสารและปฏิบัติตามกฎหมาย การแสวงหาข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องตามกฎหมายระเบียบ มีการขออนุญาตแหล่งที่มาของข้อมูลอย่างถูกต้อง ต้องเคร่งครัดในปกปิดผู้ให้ข้อมูล มีความประพฤติสุจริตและมีระเบียบวินัย ไม่สื่อสารข้อมูลไปในทางแตกแยกจนเป็นที่ขัดข้องหมองใจต่อผู้อื่นหรือเสื่อมเสียแก่หมู่คณะ

ทัญญูสามัญญตา หมายถึง มีความคิดเห็นในข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง ไม่มีความคิดเห็นที่อคติต่อข้อมูลที่ส่อไปในทางแตกแยก มองเห็นประโยชน์ของชุมชนโดยส่วนรวม เคารพความคิดเห็นของผู้อื่น ปรับความคิดเห็นของตนเองให้มีเหตุผลถูกต้องเหมือนกับผู้อื่น

ความสมานฉันท์ หมายถึง ความสามัคคี ความรักใคร่ ความปรองดอง ความเห็นพ้องต้องกันในด้านที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ความเห็นที่เป็นกลาง ความไว้นื้อเชื่อใจกัน ความประนีประนอมยอมความ ทำให้ไม่ก่อให้เกิดความแก่งแย่งชิงดีชิงเด่น โดยไม่ใช้กำลังประทุษร้าย

ประชาชน หมายถึง ประชาชนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดพะเยาตามสำเนาทะเบียนราษฎร

๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๖.๑ ทำให้เข้าใจถึงสภาพทั่วไปการสื่อสารทางการเมือง

๑.๖.๒ ทำให้ได้ผลการวิเคราะห์การสื่อสารทางการเมืองตามแนวพุทธธรรมในการเสริมสร้างความสมานฉันท์เพื่อลดความขัดแย้ง

๑.๖.๓ ทำให้ได้มีองค์ความรู้ของการบูรณาการกับการสื่อสารทางการเมืองตามหลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์และลดความขัดแย้ง

๑.๖.๔ สามารถนำองค์ความรู้ของผลการวิจัยไปเป็นข้อมูลของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ศึกษาค้นคว้าและเป็นข้อมูลที่สำคัญในการช่วยเสริมสร้างความสมานฉันท์เพื่อลดความขัดแย้ง

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง. “การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์” ผู้วิจัยได้ศึกษา แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในวิจัย เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดกรอบ แนวคิด ทิศทางการศึกษา โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

๒.๑ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการเมือง

๒.๒ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสาร

๒.๓ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมือง

๒.๔ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบูรณาการ

๒.๕ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับความสมานฉันท์

๒.๖ หลักธรรมในการเสริมสร้างความสมานฉันท์

๒.๗ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย

๒.๘ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๙ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการเมือง

๒.๑.๑. ความหมายของการเมือง

การเมือง (Politics) เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการแข่งขันเพื่อแสวงหาอำนาจ หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการแสวงหาอำนาจ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสังคมส่วนรวมหรือส่วนใหญ่ของสังคมส่วนการปกครอง (Government) หมายถึง เรื่องที่เกี่ยวกับการบริหารวางระเบียบกฎเกณฑ์สำหรับสังคม เพื่อสร้างความเสมอภาค ความเป็นธรรมแก่สังคม เพื่อให้ สังคมมีความสุข หรือเพื่อให้เกิดการบำบัดทุกข์บำรุงสุข การเมืองและการปกครองจะมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกัน เพราะการปกครองจำเป็นต้องอาศัยอำนาจคือการเมืองจึงจะสามารถดำเนินการได้สำเร็จ ดังนั้น การศึกษาเรื่องการเมือง การปกครองจึงหมายถึง การศึกษาเกี่ยวกับองค์กรที่ใช้อำนาจ และระเบียบกฎเกณฑ์การใช้อำนาจทางการบริหาร มีผู้ให้ความหมายของคำว่า การเมือง ไว้มากมาย ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างดังต่อไปนี้

การเมืองมาจากภาษาอังกฤษว่า Politics ซึ่งมีรากศัพท์จากภาษากรีกว่า polis อันหมายถึงกิจกรรมที่กระทำในเมืองใหญ่ ซึ่งในที่นี้มีลักษณะตามแบบนครรัฐ (City state) ของกรีกยุคโบราณเท่านั้นคำว่า polis ยังหมายถึง “สำหรับ” หรือ “เกี่ยวกับ” พลเมือง (Citizen)^๑

เมื่อพิจารณาถึงความหมายหรือความสำคัญของการเมือง ซึ่งมีมาตั้งแต่สมัยยุคกรีก เป็นความหมายที่กว้างขวาง มีคำอธิบายได้ดังนี้ ๑) งานที่เกี่ยวกับรัฐหรือแผ่นดิน เช่น วิชาการเมือง ได้แก่ วิชาว่าด้วยรัฐ การจัดส่วนแห่งรัฐ และการดำเนินการแห่งรัฐ ๒) การบริหารประเทศเฉพาะที่เกี่ยวกับนโยบายในการบริหารประเทศ เช่น การเมืองระหว่างประเทศ ได้แก่การดำเนินนโยบายระหว่างประเทศ ๓) กิจการอำนาจหรือควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน เช่น ตำแหน่งการเมือง ได้แก่ ตำแหน่งซึ่งมีหน้าที่อำนาจ (คณะรัฐมนตรี) หรือควบคุม (สภาผู้แทนราษฎร) การบริหารแผ่นดิน^๒ การเมือง หมายถึง ระเบียบปฏิบัติช่วยกันจัดบ้านเมืองหรือสังคม หรือโลกให้มันหมดปัญหา หรือการช่วยแก้ปัญหาบ้านเมือง สังคมทั้งหมดนั่นเอง^๓ การเมือง คือ ศิลปศาสตร์การปกครองมุ่งให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างรัฐกับบุคคลในรัฐ ระหว่างรัฐกับหัวเมืองต่าง ๆ และระหว่างรัฐกับรัฐ การเมืองจึงเป็นทั้งกิจการภายในประเทศและการต่างประเทศ การเมืองเป็นฝ่ายกำหนดนโยบายและการปกครองเป็นฝ่ายดำเนินการตามนโยบายนั้น

โดยลำดับของความคิดทางการเมืองจะเห็นว่าเป็น ความคิดความเชื่อของมนุษย์กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งในยุคใดยุคหนึ่ง แนวความคิด ลัทธิการเมืองที่สำคัญๆ ในปัจจุบันนี้เกิดขึ้นจาก แนวความคิดของบุคคลที่มีสติปัญญา สามารถนำเอาความรู้ ประสบการณ์ และข้อสังเกตเกี่ยวกับปรากฏการณ์ของสังคม เช่น พฤติกรรมของบุคคล ความปรารถนา ความต้องการ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่อยู่ในสังคมเดียวกัน ความร่วมมือหรือความขัดแย้งกัน รวมตลอดถึงปัจจัยที่ก่อให้เกิดความสงบสุข หรือปัญหาต่าง ๆ ที่ทำให้หลักประกันในชีวิตของบุคคลต้องเสื่อมคลายลง ทำให้เกิดความไม่มั่นคงในการดำรงชีวิต นอกจากนั้น ก็เป็นข้อคิดเกี่ยวกับการมีและการใช้อำนาจการปกครองในสังคมว่าควรจะเป็นไปในแนวใด เพื่อให้บังเกิดผลหรือประโยชน์สูงสุดต่อบรรดาผู้เป็นสมาชิกแห่งสังคมนั้น ความคิดทางการเมืองว่า ความคิดทางการเมือง หมายถึง ความคิดที่เกี่ยวกับเรื่องการเมืองอย่างกว้าง ๆ ความคิดทางการเมืองที่ใช้ตามนัยแห่งภาษาอังกฤษ เป็นเสมือนยาหม้อใหญ่ที่รวมหลาย ๆ อย่างเข้าด้วยกัน ความคิดทางการเมืองมีแนวโน้มไปในทางด้านพรรณนา (descriptive) และมักเน้นหนักความคิดเชิงประวัติศาสตร์ คือเรียงลำดับว่าใครคิดอย่างไร เมื่อใด ปกติไม่ค่อยมีการแยกหัวข้อ

^๑ Andrew Heywood, *Political Theory*, (3rd^{ed}), (New York: Palgrave Macmillan, 2005), p. 5.

^๒ ราชบัณฑิตยสถาน, *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ฉบับ พ.ศ. ๒๕๕๔*, (กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ลักษณ์, ๒๕๕๖), หน้า ๑๑๕.

^๓ พุทธทาสภิกขุ, *ธรรมะกับการเมือง*, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (สุราษฎร์ธานี : ธรรมทานมูลนิธิ, ๒๕๔๖), หน้า ๒๑.

^๔ จรูญ สุภาพ, *การเมืองการปกครองยุโรป*, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๒), หน้า ๗.

วิเคราะห์^๕ การเมืองย่อมเกี่ยวพันกับอำนาจ และอำนาจทางการเมืองจะต้องแตกต่างจากอำนาจอื่น องค์การทางการเมือง^๖ จะต้องมีอำนาจปกครองเป็นอธิปไตยคุณลักษณะทางการเมืองประกอบปัจจัยที่เด่นชัด ๒ ประการ คือ อำนาจ (Authority) และการปกครอง (Ruling)^๗

สรุปได้ว่า การเมืองเป็นเรื่องของอำนาจ (Power) อำนาจหน้าที่ (Authority) หรือความขัดแย้ง (Conflict) เป็นกระบวนการทางสังคม ในรูปของกิจกรรมที่มีทั้งการแข่งขันและการร่วมมือในการใช้อำนาจ ไม่ว่าจะสภาพการณ์ใดหรือสถาบันใด หากมีการต่อสู้แข่งขันกัน เพื่อแสวงหาอำนาจที่เหนือกว่ากันแล้ว ก็เป็นการเมืองทั้งหมดทั้งสิ้น

๒.๑.๒ แนวความคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับการเมือง

มนุษย์นั้นโดยธรรมชาติเป็นสัตว์สังคม ที่ต้องอาศัยอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มเป็นหมู่คณะ เมื่อมนุษย์มาอยู่ร่วมกัน หากมิได้กำหนดกติกาอะไรสักอย่างขึ้นมาจำกัดการอยู่ร่วมกันของมนุษย์แล้วนั้น มนุษย์ด้วยกันเองยังเชื่อว่าน่าจะทำให้เกิดความสับสนวุ่นวายขึ้นในสังคมและการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ เนื่องจากโดยธรรมชาติของมนุษย์นั้น ป่าเถื่อน ขลาดกลัวและไม่เป็นระเบียบดังที่ โทมัส ฮอบส์ (Thomas Hobbes) นักปรัชญาการเมืองโบราณ ซึ่งมีชีวิตอยู่ในช่วงปี ค.ศ. ๑๕๘๘-๑๖๗๙ ได้เคยกล่าวไว้ในผลงานปรัชญาการเมืองเรื่องชื่อเรื่อง “Leviathan” ตีพิมพ์ในปี ค.ศ. ๑๖๕๑ ว่า เมื่อมนุษย์จำเป็นต้องอาศัยอยู่ร่วมกันในสังคมภายใต้กติกาแล้ว ก็จำเป็นจะต้องกำหนดตัวผู้นำมาทำหน้าที่ควบคุมดูแลให้สังคมหรือการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ดำเนินไปได้ด้วยความเรียบร้อย เช่นที่กล่าวมาเราคงพอจะทราบบ้างแล้วว่าเหตุใดจึงเกิดมีระบบการปกครองขึ้น

มนุษย์จำเป็นต้องปกครองกันนั้น หากเกิดปัญหาขึ้นในระหว่างมนุษย์ด้วยกัน หรือการจะทำให้สังคมมีความเจริญก้าวหน้าขึ้นไป หลีกเลียงมิได้เสียที่จะต้องเกี่ยวข้องกับกาใช้อำนาจทางการเมือง อันมีความหมายและบริบทที่สะท้อนออกมาในเรื่องของการใช้อำนาจเพื่อการปกครองประชาชน การเมืองการปกครองซึ่งเป็นสภาพการณ์และผลที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์^๘ จึงเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับชีวิตของมนุษย์อย่างมีอจปฏิเสธได้ ซึ่งก็เป็นธรรมดาอยู่เองที่ผู้ใดก็ตามจำเป็นต้องให้ความสนใจกับเรื่องการเมืองการปกครองไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง เนื่องจากสิ่งใดที่ออกมา

^๕ สุขุม นวลสกุลและโกศล โรจนพันธุ์, **ทฤษฎีการเมืองสมัยโบราณและสมัยกลาง**, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๔), หน้า ๑.

^๖ Aristotle, **On Man In Univers**, (New York: Walter J. Black, 1943).

^๗ จรูญ สุภาพ, **ประชาธิปไตยกับการพัฒนาเศรษฐกิจและระบบการเมือง**, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๔), หน้า ๒.

^๘ Eulau Heinz, **The Behavioral Persuasion in Politics**, (New York: Random House, 1963), p 3.

จากสถาบันทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็ฝ่ายนิติบัญญัติที่ทำหน้าที่ในการตรากฎหมายต่าง ๆ เพื่อบังคับใช้ มาจากรัฐบาลในรูปของนโยบายสาธารณะ (Public Policies) โครงการพัฒนา (Developmental Program) และงานต่าง ๆ ที่ประกอบขึ้นหรือดำเนินไปโดยภาคราชการ รวมไปถึงการตัดสินใจความคิดเห็น หรือข้อพิพาทที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลต่อบุคคล และบุคคลกับรัฐ เหล่านี้ล้วนแต่เป็นเรื่องที่มีการเมือง ส่งผลกระทบต่อทุกคนอย่างไม่อาจมองข้ามไปได้

การศึกษาเรื่องการเมืองและการปกครองของประเทศ จึงเป็นสิ่งที่ถูกบรรจุอยู่ในแทบทุก สาขาวิชาในระดับอุดมศึกษาให้นักศึกษาได้ร่ำเรียน ทำความรู้จักความเข้าใจในฐานะที่เป็นสมาชิกคน หนึ่งในสังคม และเป็นเรื่องภาคราชการทั้งหลายต่างรณรงค์ให้ความรู้แก่ประชาชนทั่วไป ภายใต้ความ มุ่งประสงค์ที่จะหยั่งรากประชาธิปไตยในสังคมไทย และหากได้มองย้อนไปถึงแนวคิดของนักปรัชญา การเมืองโบราณเช่น อริสโตเติล (Aristotle) ปรัชญาเมธีชาวกรีกโบราณ ซึ่งได้รับยกย่องว่าเป็น “บิดา แห่งวิชารัฐศาสตร์” ผู้กล่าวไว้ว่า มนุษย์ตามธรรมชาติเป็นสัตว์การเมืองต้องอาศัยอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม หรือชุมชน อันแตกต่างไปจากสัตว์โลกอื่น ๆ ซึ่งใช้ชีวิตอยู่ด้วยสัญชาตญาณเป็นหลัก หากแต่มนุษย์ นอกจากจะอยู่ด้วยสัญชาตญาณแล้ว ยังมีเป้าหมายอยู่ร่วมกันอีกด้วย ดังนั้นการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ จึงมิใช่มีชีวิตอยู่ไปเพียงวัน ๆ หนึ่งเท่านั้น หากแต่เป็นการอยู่ร่วมกันเพื่อจะให้มีชีวิตที่ดีขึ้นอีกด้วย เรา ก็จะมองเห็นภาพของการเมืองในแง่หนึ่งว่าการเมืองนั้นก็คือ การอยู่ร่วมกันของมนุษย์ในชุมชนหรือ สังคมเพื่อให้เกิดความสงบสุข

๒.๑.๓ ประเภทของความหมายทางการเมือง

ด้านทางทฤษฎีรัฐศาสตร์ มุมมองที่ใช้พิจารณาการเมืองหรือพูดเป็นศัพท์ทางวิชาการก็คือ แนวการศึกษาวิเคราะห์การเมือง (Approach to Political Analysis) ก็ย่อมแตกต่างกันออกไปบ้าง ตามแต่ใครจะเห็นว่าแนวการมองการเมืองนั้นเป็นสิ่งที่ใกล้เคียงต่อการอธิบายความเป็นการเมืองได้ มากที่สุด โดยคำว่า “การเมือง” นี้ นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ ได้ให้ความหมายไว้แตกต่างกันไปบ้างใน รายละเอียด ตามแต่จะใช้ตัวแบบใดในการศึกษาวิเคราะห์ปรากฏการณ์ทางการเมือง และด้วยตัวแบบ ที่เป็นกรอบในการศึกษาวิเคราะห์นี้ จะยังผลให้กรอบการมองคำว่าการเมืองต่างกันไป ในขณะที่ สาระสำคัญของคำจำกัดความเป็นไปในทำนองเดียวกันกล่าวคือเป็นเรื่องของการใช้อำนาจแบบสอง ทางระหว่างฝ่ายที่เป็นผู้ปกครอง (Rulers) และฝ่ายผู้ถูกปกครอง (Ruled) ดังจะได้ยกมากล่าวถึง ซึ่งสำหรับผู้ศึกษารัฐศาสตร์มือใหม่แล้ว การทำความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของคำว่าการเมืองนั้น จึงดูจะเป็นเรื่องที่สร้างความสับสนอยู่มากน้อย เนื่องมาจากความหมายของการเมืองที่ปรากฏอยู่ใน ตำราเล่มต่าง ๆ ที่เขียนขึ้นเผยแพร่กันมีอยู่หลากหลายต่างกันไปตามความเจตนาารมณ์และมุ่งประสงค์ ในการนำความหมายของการเมืองเพื่อไปอธิบายปรากฏการณ์ของผู้ให้คำนิยามความหมายของ การเมือง ดังได้กล่าวไปแล้ว

การเมืองเป็นเรื่องเกี่ยวกับรูปของรัฐและการจัดระเบียบความสัมพันธ์ภายในรัฐระหว่างผู้ปกครองและผู้ถูกปกครอง โดยเมื่อสังคมมนุษย์ยังมีความจำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์ คนเราจึงต้องแบ่งออกเป็นสองพวกใหญ่ ๆ คือ ผู้ที่ทำหน้าที่บังคับกับผู้ถูกบังคับเสมอ ซึ่งความหมายของคำว่าการเมืองมานำเสนอโดยจำแนกได้เป็น ๖ กลุ่ม ดังนี้^๙

กลุ่มที่ ๑ การเมืองเป็นเรื่องของอำนาจ โดยเป็นการต่อสู้กันเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจและอิทธิพลในการบริหารกิจการบ้านเมือง โดยค่านิยมของการเมืองในเชิงอำนาจที่นำเสนอในหนังสือหนึ่ง ที่ได้ให้คำอธิบายที่ชัดเจนมากได้แก่ค่านิยมของ เพนนอกและสมิธ (Pennock and Smith)^{๑๐} ที่กล่าวว่า การเมือง หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวกับอำนาจ สถาบันและองค์กรในสังคม ซึ่งได้รับการยอมรับว่ามีอำนาจเด็ดขาดครอบคลุมสังคมนั้น ในการสถาปนาและทำนุรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม มีอำนาจในการทำให้จุดประสงค์ร่วมกันของสมาชิกในสังคมได้บังเกิดผลขึ้นมา และมีอำนาจในการประนีประนอมความคิดเห็นที่แตกต่างกันของคนในสังคม อีกหนึ่งค่านิยมการเมืองที่ถือได้ว่าครอบคลุมและช่วยให้เห็นภาพความเกี่ยวพันของการเมืองกับบุคคลในสังคม การเมืองเป็นการต่อสู้ช่วงชิง การรักษาไว้และการใช้อำนาจทางการเมือง โดยที่อำนาจทางการเมืองหมายถึง อำนาจในการที่จะวางนโยบายในการบริหารประเทศหรือสังคม อำนาจที่จะแต่งตั้งบุคคลเพื่อช่วยในการนำนโยบายไปปฏิบัติ^{๑๑} และอำนาจที่จะใช้ข้าราชการ งบประมาณหรือเครื่องมืออื่น ๆ ในการนำนโยบายไปปฏิบัติ แนวการมองการเมืองเป็นเรื่องของอำนาจ (Power Approach) ดังที่ได้ยกตัวอย่างไปนี้ เป็นแนวทางการศึกษาหนึ่งที่ได้รับ ความนิยมชมชอบในหมู่นักรัฐศาสตร์และนักสังคมศาสตร์ทั่วไป ที่เห็นว่าการเมืองเป็นเรื่องหรือมีบริบทเกี่ยวกับการใช้อำนาจเพื่อการปกครองประชาชน ก็มักให้ค่านิยมของการเมืองว่าเป็นปฏิสัมพันธ์ในเชิงการใช้อำนาจของรัฐชาติปิตัย ต่อผู้อยู่ใต้อำนาจซึ่งก็คือประชาชนนั่นเอง โดยค่านิยมเช่นนี้ สิ่งหนึ่งสิ่งใดที่ออกมาจากสถาบันทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายนิติบัญญัติที่ทำหน้าที่ในการตรากฎหมายต่าง ๆ เพื่อบังคับใช้ มาจากรัฐบาลในรูปของนโยบายสาธารณะ (Public Policies) โครงการพัฒนา (development program) และงานต่าง ๆ ที่ประกอบขึ้นหรือดำเนินไปโดยภาคราชการ รวมไปถึงการตัดสินคดีความหรือข้อพิพาทที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลต่อบุคคล และบุคคลกับรัฐ จึงล้วนแต่เป็นเรื่องที่การเมืองส่งผลกระทบต่อนักศึกษาและบุคคลทั่วไป โดยบริบทดังกล่าวการศึกษาเรื่องการเมืองและการปกครองของประเทศ จึงเป็นสิ่งที่ถูกบรรจุอยู่ในแทบทุก

^๙ ชัยอนันต์ สมุทวณิช, *ความคิดอิสระ : รวมบทความทางการเมืองระหว่างปี ๒๕๑๑-๒๕๑๖*, (กรุงเทพมหานคร : พินธณศ, ๒๕๑๓), หน้า ๖๑.

^{๑๐} Pennock Roland J. and Smith David G., *Political Science*, (New York: McMillan, 1964), p. 9.

^{๑๑} ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์, *การเมืองไทย : การวิเคราะห์เชิงจิตวิทยา*, (กรุงเทพมหานคร : วัชรินทร์การพิมพ์, ๒๕๓๙), หน้า ๓.

สาขาวิชาในระดับอุดมศึกษาให้นักศึกษาได้รำเรียน ทำความรู้อุ้ความเข้าใจในฐนณะที่อย่างน้อยก็เป็นสมาชิกคนหนึ่งในสังคมและเป็นความรู้หนึ่งที่ประเทศที่ปกครองโดยระบอบประชาธิปไตยสมควรส่งเสริมให้แก่พลเมืองของรัฐ เพื่อประโยชน์เป็นพื้นฐานของการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

การเมืองเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องการต่อสู้แย่งชิงกันของกลุ่มผลประโยชน์ (Interest Group) ที่ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองต่าง ๆ ในอันที่จะแย่งชิงกันเข้าสู่อำนาจการบริหารประเทศ หรือน้อยที่สุดก็ให้ผลผลิตจากระบบการเมือง (Political Outputs) ผลผลิตของระบบการเมือง เป็นคำศัพท์เทคนิคทางรัฐศาสตร์ตามทัศนะของอีสตัน (David Easton) นักรัฐศาสตร์อเมริกัน ที่ได้ชื่อว่าเป็นเจ้าของแนวคิดทฤษฎีการเมืองเชิงระบบ (the Systems Theory) อันได้แก่ นโยบาย กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ โครงการหรือแผนงานพัฒนาของภาครัฐและภาคราชการ ซึ่งผลในทางที่เป็นประโยชน์ต่อกลุ่มของตนมากที่สุด เราเรียกการวิเคราะห์การเมืองแนวทางนี้ว่าเป็น การวิเคราะห์เชิงกลุ่มผลประโยชน์ ซึ่งดูไปก็เป็นส่วนสำคัญหนึ่งของแนวการมองการเมืองเชิงอำนาจที่จะกล่าวถึงต่อไป ความหมายของการเมืองในมุมมองนี้ จึงเป็นว่าการเมืองการเมืองคือการที่บุคคลใดหรือกลุ่มใดในสังคม ซึ่งอาจมีผลประโยชน์ร่วมกัน หรือขัดกันก็ตาม หรือมีความเห็นเหมือนกันหรือไม่เหมือนกันก็ตาม มาทำการต่อสู้เพื่อสรรหาบุคคลมาทำหน้าที่ในการปกครองและเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจที่จะให้เขาสามารถตัดสินใจในเรื่องของส่วนรวมได้โดยชอบธรรม ซึ่งจัดเป็นแนวที่นักรัฐศาสตร์เชิงพฤติกรรมการเมือง (Political Scientist) นิยมกัน

กลุ่มที่ ๒ การเมืองเป็นเรื่องของการจัดสรรทรัพยากรของรัฐหรือสิ่งที่มีคุณค่าทางสังคม ดังเช่นมุมมองของอีสตัน (David Easton) ซึ่งได้อธิบายไว้ว่า การเมือง เป็นการใช้อำนาจหน้าที่ในการจัดสรรแจกแจงสิ่งที่มีคุณค่าต่าง ๆ ให้กับสังคมอย่างชอบธรรม (The authoritative allocation of values to society) ความหมายของการเมืองดังที่ยกตัวอย่างมานี้ เป็นนิยามที่ได้รับการยอมรับอย่างสูงจากสำนักพหุนิยม (Pluralism) การให้ความหมายการเมืองดังกล่าวนี้ได้ก็ต่อเมื่อ ในสังคมนั้น ๆ บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้รับผลกระทบจากทั้งทางตรงและทางอ้อม มีความเห็นพ้องต้องกันและยอมรับในกติกาที่กำหนดการใช้อำนาจเพื่อแบ่งปันสิ่งที่มีคุณค่าเท่านั้น^{๑๒} ส่วนในสังคมที่ยังไม่มีความเห็นพ้องต้องกันเกี่ยวกับกติกาการกำหนดสิ่งที่มีคุณค่าในสังคม และได้อธิบายว่าการเมืองยังคงเป็นเรื่องของการแข่งขันกันเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ในการแบ่งปันคุณค่าที่ให้ประโยชน์แก่ฝ่ายตนมากที่สุด เท่าที่จะเป็นได้ หรือ “The competition for the authority to determine the authoritative allocation of values to society” โดยนัยเช่นนี้ การเมืองจึงมีสองระดับ ระดับแรก การเมืองอยู่ภายใต้การแข่งขัน ขัดแย้งของฝ่ายต่าง ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจทางการเมืองที่ทุก ๆ

^{๑๒} ชัยอนันต์ สมุทวณิช, รัฐ, (พิมพ์ครั้งที่ ๓), (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๕), หน้า ๔-๕.

ฝ่ายยอมรับได้ ในขณะที่การเมืองในความหมายอย่างแรกดังทัศนะของนักคิดกลุ่มพหุนิยมที่ได้กล่าวไปแล้ว ดูจะยอมรับในจุดเน้นว่ารัฐ เป็นการรวมกันหรือประกอบกันของกลุ่มหลากหลายในสังคม และรัฐมิได้เป็นเครื่องมือทางการบริหาร โดยที่มิได้เป็นตัวกระทำทางการเมือง (actors) ที่จะชี้้นำการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ แต่รัฐเป็นเพียงรัฐบาล (State as government) ที่ทำหน้าที่เพียงเอื้ออำนวยความสะดวกในการแข่งขันกันของกลุ่มหลากหลายเท่านั้น^{๑๓} นอกจากนี้ คำนิยามการเมืองในกลุ่มที่สอง ซึ่งได้รับการกล่าวถึงอย่างสูงยิ่งได้แก่ ทัศนะของลาสเวลล์ (Harold D. Lasswell) ที่กล่าวว่า การเมือง เป็นเรื่องของการศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลและผู้มีอิทธิพล และการเมืองเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับว่า ใคร ทำอะไร เมื่อไร และอย่างไร

กลุ่มที่ ๓ การเมืองเป็นเรื่องของความขัดแย้ง ทั้งนี้เนื่องจากทรัพยากรของชาติที่มีอยู่อย่างจำกัด ขณะที่ผู้คนที่ต้องการใช้ทรัพยากรนั้นมีอยู่มากและความต้องการใช้ไม่มีขีดจำกัด การเมืองจึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการที่คนในสังคมไม่อาจตกลงกันได้หรือเกิดความขัดแย้งขึ้น อยากรู้ก็ดู การเมืองในเมืองในลักษณะนี้มีข้อโต้แย้งอยู่มากกว่า หากไม่อาจยุติข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้ บ้านเมืองย่อมตกอยู่ในสภาวะยุ่งยากวุ่นวาย ต่อมาจึงมีผู้ให้มุมมองการเมืองใหม่ว่าเป็นเรื่องของ การประนีประนอม ความขัดแย้งมากกว่าเป็นเรื่องของความขัดแย้ง

กลุ่มที่ ๔ การเมืองเป็นเรื่องของการประนีประนอมผลประโยชน์เพื่อหลีกเลี่ยงมิให้เกิดความขัดแย้งจากการดำเนินงานทางการเมืองที่ไม่มีทางออก

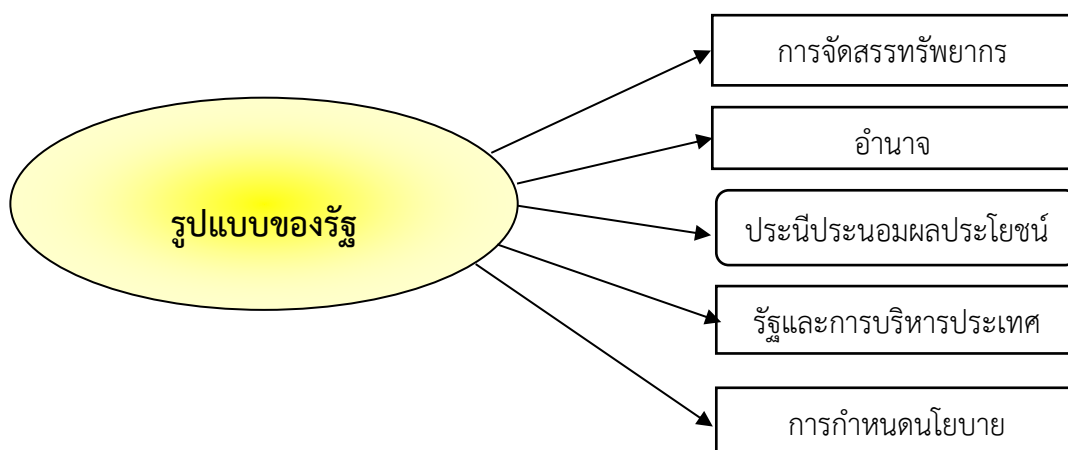
กลุ่มที่ ๕ การเมืองเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับรัฐและการบริหารประเทศในกิจกรรมหลัก ๓ ด้านคือ งานที่เกี่ยวกับรัฐ การบริหารประเทศในส่วนที่เกี่ยวกับนโยบาย และการอำนวยความสะดวกการแผ่ดินซึ่งเป็นการควบคุมให้มีการดำเนินงานตามนโยบาย ซึ่งหากพิจารณาให้ละเอียดแล้ว การเมืองโดยนัยยะความหมายประการนี้ เป็นเรื่องที่คาบเกี่ยวกับการเมืองในความหมายเชิงอำนาจ ซึ่งก็เป็นเพราะอำนาจทางการเมืองนั้น ได้ถูกนำไปใช้ผ่านกระบวนการนโยบายและการแต่งตั้งคัดสรรผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ (ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ) ในรูปของอำนาจและการปฏิบัติงานทางการปกครอง และแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองและการบริหารหรือการปกครองที่ยากจะแยกออกจากกันได้

กลุ่มที่ ๖ การเมืองเป็นเรื่องของการกำหนดนโยบายของรัฐ กล่าวคือ การเมืองคือกิจกรรมใดใดที่เกี่ยวกับการกำหนดนโยบาย หน่วยงานและเครื่องมือต่าง ๆ ที่ใช้ในการกำหนดนโยบาย โดยนัยหนึ่ง การเมืองก็คือกระบวนการกำหนดนโยบายของรัฐ นั่นเอง

สรุปได้ว่า การเมืองเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับรัฐและการใช้อำนาจหน้าที่รัฐการได้มาซึ่งอำนาจหน้าที่ เพื่อที่จะใช้อำนาจหน้าที่ที่รัฐให้อำนาจ มาจัดสรรผลประโยชน์ให้เกิดแก่ประชาชนให้มากที่สุด

^{๑๓} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔.

เป็นการจัดสรรสิ่งที่ดีที่สุด เพื่อในการพัฒนาประเทศ และเป็นการพัฒนาบุคลากรให้เท่าเทียมนานาประเทศ

แผนภาพที่ ๒.๑ การเมืองเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับรัฐ

ตารางที่ ๒.๑ สรุปความหมายของการเมือง

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
ชัยอนันต์ สมุทวณิช (๒๕๓๕, หน้า ๔-๕)	การเมืองเป็นเรื่องของอำนาจ, การจัดสรรทรัพยากรของ รัฐ, การเกิดของ ความขัดแย้ง, การประนีประนอมผลประโยชน์, เป็นเรื่องเกี่ยวกับรัฐและการบริหารประเทศ, การกำหนดนโยบายของรัฐ
Andrew Heywood (2004, p. 5)	กิจกรรมที่กระทำในเมืองใหญ่ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า นครรัฐ, พลเมืองหรือประชาชน
พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (๒๕๕๖, หน้า ๑๑๕)	การเมือง หมายถึง ๑) งานที่เกี่ยวกับรัฐหรือแผ่นดิน เช่น วิชาการเมือง ได้แก่วิชาว่าด้วยรัฐ การจัดส่วนแห่งรัฐ และการดำเนินการแห่งรัฐ ๒) การบริหารประเทศเฉพาะที่เกี่ยวกับนโยบายในการบริหารประเทศ เช่น การเมืองระหว่างประเทศ ได้แก่การดำเนินนโยบายระหว่างประเทศ ๓) กิจการอำนาจหรือควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน

ตารางที่ ๒.๑ สรุปความหมายของการเมือง (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
ชัยอนันต์ สมุทวณิช (๒๕๓๕, หน้า ๔-๕)	การเมืองเป็นเรื่องของอำนาจ, การจัดสรรทรัพยากรของ รัฐ, การเกิดของความขัดแย้ง, การประนีประนอมผลประโยชน์, เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับรัฐ และการบริหารประเทศ, การกำหนดนโยบายของรัฐ

๒.๒ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสาร

๒.๒.๑ ความหมายของการสื่อสาร

การสื่อสารเป็นกระบวนการถ่ายทอดข้อมูลจากคนหนึ่งไปยังอีกคนหนึ่งหรือกลุ่มคนหนึ่ง เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ซึ่งการสื่อสารนั้นจะต้องดำเนินการผ่านสื่อต่าง ๆ สื่อมวลชนจึงมีบทบาทสำคัญในการเป็นตัวกลางในการส่งผ่านข้อมูล โดยสื่อในปัจจุบัน แบ่งเป็นส่งประเภทใหญ่ ๆ คือ สื่อมวลชนกระแสหลัก อันได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ และสิ่งพิมพ์ กับสื่อใหม่ ซึ่งเป็นสื่อที่มาพร้อมเทคโนโลยีสมัยใหม่ นั่นคือ อินเทอร์เน็ต ในการศึกษาการสื่อสาร เราจึงต้องเรียนรู้ประเภทของสื่อ ต่าง ๆ รวมถึงคุณลักษณะของสื่อ เพื่อที่จะควบคุมให้การสื่อสารนั้นมีประสิทธิภาพ และบรรลุวัตถุประสงค์

การสื่อสาร (Communication) มีรากศัพท์ มาจากภาษากรีกว่า Communis แปลว่า ทำให้เหมือน ซึ่งต่อมาได้มีนักวิชาการให้ความหมายของการสื่อสารไว้มากมาย เช่น^{๑๔} การสื่อสารหรือ วิชาวาทศิลป์ (Rhetoric) คือการจูงใจทุกรูปแบบ^{๑๕} นักวิชาการบางคนได้ กล่าวว่า การสื่อสาร หมายถึงการถ่ายทอดข่าวสาร จากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง ส่วน เอเวอเรต เอ็ม โรเจอร์ และ เอฟ ฟลอยด์ ชูมคเกอร์ (Everett M. Roger & F. Floyd Shoemaker)^{๑๖} ได้ให้ความหมายของการสื่อสารว่า การสื่อสารคือกระบวนการในการ แลกเปลี่ยนข่าวสารความคิดเห็น ทัศนคติ ระหว่างบุคคลกับ

^{๑๔} Aristotle, *The Politics of Aristotle*, Translated with an Introduction notes by Ernest, (Barker London: Oxford University Press, 1975), p. 256.

^{๑๕} George Grebner, “Won Defining Communication: Still another View”, *W Journal of Communication* 16 (102) (June 1996) : p. 6.

^{๑๖} Everett M. Rogers with F. Floyd Shoemaker, *Communication of Innovation*, (New York: The Free Press, 1971), p. 110.

บุคคลหรือกลุ่มบุคคล โดยผ่านทาง การพูด การเขียน กิริยาท่าทางการแสดงออก เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันระหว่างผู้ส่งและ ผู้รับสารมากที่สุด แต่ก็มิ้นนักวิชาการบางท่าน ได้เสนอว่า^{๑๗} การสื่อสารคือการแสดงปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ด้วยการใช้อยู่ลักษณะ และระบบสาร (Message Systems)^{๑๘} ได้ อธิบายว่า การสื่อสาร เป็นกระบวนการ ถ่ายทอดข้อมูล ข่าวสาร ความคิด อารมณ์ ความรู้สึก ผ่านสัญลักษณ์ เช่น ภาษา ภาพ ตัวเลข ฯลฯ การสื่อสารครอบคลุมถึง กระบวนการทุกอย่างที่บุคคลหนึ่งส่งผลต่อ ความรู้สึกของอีกคนหนึ่ง การสื่อสาร จึงมิใช่เพียงการเขียน และการพูดเท่านั้น แต่รวมถึง การแสดงและพฤติกรรมทุกอย่างของมนุษย์^{๑๙}

สรุปได้ว่า การสื่อสารคือกระบวนการของการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสาร จากผู้ส่งสาร ไปยังผู้รับสาร โดยผ่านสื่อต่าง ๆ

๒.๒.๒ ความสำคัญของการสื่อสาร

การสื่อสารเป็นกระบวนการเกิดขึ้นเป็นปกติวิสัยของคนทุกคน และมีความเกี่ยวข้องไปถึงบุคคลอื่นตลอดจนถึงสังคมที่แต่ละคนอาศัยอยู่ ไม่ว่าจะทำอะไรล้วนต้องอาศัยการสื่อสาร เป็นเครื่องมือช่วยให้บรรลุจุดประสงค์ทั้งสิ้น จะเห็นได้จากกรณีที่คนพยายามคิดค้นและพัฒนาวิธีการสื่อสารมาตั้งแต่สมัยโบราณทั้งภาษาพูด ภาษาเขียน ตลอดจนเครื่องมือหรือเทคนิควิธีการต่างๆ ล้วนเกิดจากความพยายามอย่างสูงของคนต่อเนื่องมาหลายชั่วอายุ หากการสื่อสารไม่มีความสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งแล้วเครื่องมือและวิธีการสำหรับการสื่อสารต่างๆ เหล่านี้คงไม่เกิดขึ้นและพัฒนามาให้เห็นเหมือนปัจจุบันนี้

สภาพสังคมที่คนจะต้องเกี่ยวข้องกันมากขึ้นเช่นปัจจุบันการสื่อสารก็ยิ่งมีความสำคัญต่อบุคคลและสังคมมากขึ้น หากคนในสังคมขาดความรู้ความเข้าใจในการสื่อสารไม่สามารถถ่ายทอดความรู้ความคิดหรืออาจทำให้เกิดความเข้าใจระหว่งกันได้ ย่อมจะทำให้เกิดปัญหาต่างๆ มากมาย ปัญหาที่เกิดขึ้นกับบุคคลและสังคมทุกวันนี้มีอยู่มากอาจเป็นสาเหตุมาจากความล้มเหลวของการสื่อสาร ดังนั้น การสื่อสารจึงมีความสำคัญสำหรับบุคคลและสังคมหลายด้าน ทั้งด้านชีวิตประจำวัน วันที่แต่ละคนจะต้องสื่อสารกับตัวเองและสื่อสารกับผู้อื่นตลอดเวลา นับตั้งแต่เวลาตื่นนอนก็ต้องสื่อสารกับตัวเองและคนอื่นที่อยู่ใกล้ตัว การฟังวิทยุ อ่านหนังสือ ออกจากบ้านไปปฏิบัติภารกิจ

^{๑๗} George A. Miller, *Language an Communication*, (New York: McGraw-Hill, 1996), p. 102.

^{๑๘} Berelson, Bernard and Gray A. Steiner, *Human Behavior*, (New York: Harcourt Brace and World, 1964), p. 551.

^{๑๙} Warren W. Weaver in Claude E. Shannon and Warren W. Weaver, *The Mathematical Theory of Communication*, (Urbana. Ill: University of Illinois Press, 1949), p. 95.

ประจำวันก็ต้องพบปะบุคคลและเหตุการณ์ต่าง ๆ ล้วนแต่เป็นเรื่องที่ต้องทำการสื่อสารอยู่ทั้งสิ้น ไม่ใน
ฐานะผู้ส่งสารก็ในฐานะผู้รับสาร

หากคนเราขาดความรู้หรือทักษะการสื่อสารก็อาจทำให้การปฏิบัติการกิจประจำวันอาจ
บกพร่องได้ ในด้านสังคมการรวมกลุ่มในสังคมสังคมทั้งในระดับ ครอบครัว ชุมชน จนถึงระดับประเทศ
จะ ต้องมีการสื่อสารให้เกิดความเข้าใจร่วมกันในเรื่องต่างๆ และมีกระบวนการทำให้คนยอมอยู่ใน
กฎเกณฑ์กติกาของสังคม โดยเฉพาะด้านการเมืองการปกครองนั้น ก็จะต้องใช้การสื่อสารทุกขั้นตอน
เช่นกัน^{๒๐}

๒.๒.๓ ประเภทของการสื่อสาร

การสื่อสารเป็นการแสดงออกในด้านทางกาย ทางวาจา ซึ่งทำให้ผู้รับรู้หรือผู้ส่งมีความ
เข้าใจในบริบทที่จะสื่อสาร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งแบ่งตามจำนวนของผู้รับสาร ได้ ๕ ประเภท
ดังนี้

๑. การสื่อสารภายในตนเอง หมายถึงการที่บุคคล คิด ตัดสินใจ วิเคราะห์ปัญหา แล้ว
สื่อสารจากความคิดผ่านไปเป็นการกระทำ

๒. การสื่อสารระหว่างบุคคล เป็นการสื่อสารที่มีผู้รับสารตั้งแต่หนึ่งคนขึ้นไปเป็นการสื่อสาร
แบบเผชิญหน้า ที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจง ผู้ส่งสารและผู้รับสาร มีปฏิสัมพันธ์กันโดยตรง

๓. การสื่อสารสาธารณะ เป็นการสื่อสารที่กระทำกับผู้รับสารจำนวนมาก ในที่สาธารณะ มัก
เป็นการสื่อสาร เพื่อโน้มน้าวใจในเป้าหมายใดเป้าหมายหนึ่ง เช่นการปราศรัยทางการเมือง

๔. การสื่อสารภายในองค์กร เป็นการสื่อสารกับผู้รับสารที่อยู่ภายใน องค์กรเดียวกัน
มีเป้าหมายเพื่อสร้างเอกภาพภายในองค์กร

๕. การสื่อสารมวลชน คือการสื่อสารที่ส่งผ่านสื่อไปยังผู้รับสารจำนวนมากที่แตกต่างกัน ผู้รับ
สาร สามารถรับสารได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และรับซ้ำได้

๒.๒.๔ คุณลักษณะของสื่อมวลชน

การจะอธิบายว่าสื่อชนิดใดจัดเป็นสื่อมวลชน จะต้องคำนึงถึงคุณลักษณะดังต่อไปนี้ ๑.สื่อ
นั้นสามารถส่งสารไปยังผู้รับจำนวนมากได้พร้อม ๆ กัน ๒.ผู้รับสามารถรับสารจากสื่อชนิดนั้นได้อย่าง
สะดวก ๓.ผู้รับสามารถรับสารจากสื่อชนิดนั้นได้อย่างรวดเร็ว ๔.ผู้รับสามารถรับสารจากสื่อชนิดนั้นได้ตลอดเวลาที่
ต้องการ ๕.ผู้รับสามารถรับสารจากสื่อชนิดนั้นซ้ำได้ และผู้ส่งสามารถส่งซ้ำได้ หากเข้าข่ายคุณสมบัติ
เหล่านี้ ก็จัดว่าสื่อชนิดนั้นเป็นสื่อมวลชน ดังนั้น บรรดาสื่อใหม่ (New Medias) ที่ส่งสารผ่าน Internet จึง

^{๒๐} ประมะ สตะเวทิน, การสื่อสารมวลชน : กระบวนการและทฤษฎี, (กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์,
๒๕๓๙), หน้า ๑-๘.

จัดเป็นสื่อมวลชน เช่น facebook เฟซบุ๊ก twitter ทวิตเตอร์ line ไลน์ instagram อินสตาแกรม และ
ได้มีการอธิบายถึงความสำคัญของสื่อมวลชนไว้ ดังนี้

๑. สื่อมวลชนเป็นแหล่งพลังอำนาจ เนื่องจากเป็นช่องทางที่มีอิทธิพล ในการถ่ายทอด
ข่าวสารต่าง ๆ การที่สื่อมวลชนเลือกที่จะนำเสนอข้อมูลชุดใด ย่อมส่งผลต่อความรู้สึกนึกคิดของผู้รับ
สาร อย่างกว้างขวาง สื่อมวลชนเป็นพื้นที่สาธารณะที่เปิดให้คนทุกกลุ่มได้ใช้พื้นที่ สาธารณะนี้ทั้งใน
ระดับชาติ และระดับสากล^{๒๑}

๒. สื่อมวลชนถือเป็นต้นกำเนิดของความหมายต่าง ๆ ในสังคม เช่น การเผยแพร่คำ นิยาม
ศัพท์ต่าง ๆ การถ่ายทอดภาพลักษณ์ของบุคคล องค์กร สถาบัน การให้คุณค่ากับวัฒนธรรม รวมทั้ง
การสนับสนุนค่านิยมต่าง ๆ ให้เป็น ค่านิยมหลักของสังคม

๓. สื่อมวลชนเป็นผู้กำกับให้กฎระเบียบในสังคมดำรงอยู่หรือสูญสลายไป

๔. สื่อมวลชนเปรียบเสมือนกุญแจของเกียรติยศชื่อเสียง ผู้ที่ปรากฏตัวผ่านสื่อมวลชน
ย่อมเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป และเมื่อได้พื้นที่ สื่อมวลชนซ้ำ ๆ ก็จะกลายเป็นบุคคลสาธารณะ ที่มี
ชื่อเสียงโด่งดังในที่สุด

ตารางที่ ๒.๒ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสาร

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
Aristotle (1974, p. 256)	การสื่อสารหรือวิชาวาทศิลป์ หมายถึง การจูงใจทุกรูปแบบ
Everett M. Rogers (1971, p. 110)	การสื่อสารคือกระบวนการในการแลกเปลี่ยน ข่าวสารความคิดเห็น ทักษะคติ ระหว่างบุคคลกับ บุคคลหรือกลุ่มบุคคล โดยผ่านทาง การพูด การ เขียน กิริยาท่าทาง การแสดงออก เพื่อให้เกิด ความเข้าใจตรงกันระหว่างผู้ส่งและ ผู้รับสารมาก ที่สุด
George A. Miller (1996, p. 102)	การสื่อสาร คือการแสดงปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ด้วยการใช้สัญลักษณ์ และระบบสาร (Message Systems)

^{๒๑} McQuail Dennis, *McQuail s Mass Communication Theory*, (London: Sage, 2005), p. 7.

ตารางที่ ๒.๒ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสาร (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
Berelson, Bernard and Gray A. Steiner (1964, p. 551)	การสื่อสาร คือ กระบวนการ ถ่ายทอดข้อมูล ข่าวสาร ความคิด อารมณ์ ความรู้สึก ผ่าน สัญลักษณ์ เช่น ภาษา ภาพ ตัวเลข
McQuail Dennis, McQuail s Mass (2005, p. 7)	การสื่อสารมวลชนเป็นแหล่งพลังอำนาจเนื่องจาก เป็นช่องทางที่มีอิทธิพล ในการส่งข่าวสาร อย่าง กว้างขวาง เพราะเป็นพื้นที่สาธารณะที่เปิดให้คน ทุกกลุ่มได้ใช้พื้นที่ สาธารณะนี้ทั้งในระดับชาติ และระดับสากล

๒.๓. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมือง

๒.๓.๑ ความเป็นมาของการสื่อสารทางการเมือง

การสื่อสารทางการเมืองถือกำเนิดมาตั้งแต่ยุคกรีกโบราณ ตามหลักฐานที่บันทึกไว้ในราว ๕๐๐ ปีก่อนคริสตกาล “การสื่อสารคือการแสวงหาวิธีการจูงใจทุกรูปแบบ”^{๒๒} แม้ว่าการสื่อสารทางการเมืองจะเป็นเรื่องที่มีมายาวนานแล้ว แต่ศาสตร์แห่งการสื่อสารทางการเมืองกลับเป็นเรื่องใหม่ ที่มี การศึกษาอย่างกว้างขวางเมื่อไม่นานมานี้ อาจกล่าวได้ว่า การสื่อสารทางการเมือง ที่ได้รับการศึกษา ในฐานะศาสตร์นั้น เริ่มต้นพร้อมกับการเกิดขึ้นของสื่อโทรทัศน์ในช่วงทศวรรษ ๑๙๕๐ เพราะพลัง อำนาจของสื่อโทรทัศน์ที่มีอิทธิพลอย่างสูงต่อผู้รับชม ทำให้นักการเมืองมองเห็นช่องทางการสื่อสาร ที่สำคัญนี้ จึงหยิบมาใช้ในทางการเมือง โดยเริ่มต้นจาก นายพลไอเซนฮาวร์ ที่ใช้สื่อโทรทัศน์ในการ รณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ประธานาธิบดีในปี ค.ศ.๑๙๕๖ ตามมาด้วย จอห์น เอฟ เคนเนดี ในปี ค.ศ.๑๙๖๐ ซึ่งในกรณีของ เคนเนดีนั้น นับเป็นตัวอย่างของการใช้โทรทัศน์ เป็นสื่อในการรณรงค์หา เสียงเลือกตั้งที่มีประสิทธิภาพสูงสุด โดยจอห์น เอฟ เคนเนดี ได้โต้วาที (Debates) กับ รอง ประธานาธิบดีริชาร์ด นิกสัน ซึ่งเป็นที่รู้จักของชาวอเมริกันมากกว่า แต่จากการปรากฏตัว การวาง บุคลิก และการพูดที่โดดเด่นกว่าของจอห์น เอฟ เคนเนดี ที่ถูกถ่ายทอดผ่านสื่อโทรทัศน์ ไปยังชาว

^{๒๒} Berlo, David K, *The Process of Communication*, (New York: The Free Press, 1960), p. 7.

อเมริกันกว่าร้อยล้านคน สร้างความประทับใจอย่างสูง จนส่งผลให้ได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งเป็นประธานาธิบดีในที่สุด^{๒๓} นับเนื่องจากนั้นเป็นต้นมา

การศึกษากระบวนการสื่อสารทางการเมืองในฐานะศาสตร์แขนงหนึ่งก็เริ่มขึ้น โดย การศึกษานั้นมุ่งไปสู่ความพยายามที่จะอธิบาย กระบวนการสื่อสาร ผู้ส่งสาร ผู้รับสาร ตัวข้อมูล ข่าวสาร และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากกระบวนการสื่อสารนี้ โดยองค์ประกอบทั้งหมดเกี่ยวข้องกับสัมพันธกันทางการเมืองสหรัฐอเมริกา คือต้นแบบของการศึกษาศาสตร์แห่งการสื่อสารทางการเมือง เพราะ เป็นประเทศที่นำเอาสื่อมวลชนมาใช้ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งประธานาธิบดีมากกว่าประเทศใดในโลก^{๒๔} นอกจากความเป็นประเทศมหาอำนาจอันดับหนึ่งที่ทำให้คนทั่วโลกจับตาแล้ว การสื่อสารทางการเมืองของสหรัฐอเมริกาที่มีความแปลกใหม่ ทั้งตัวเนื้อหาสาระรวมถึงความเป็นผู้นำในการใช้สื่อใหม่ ๆ อีกด้วย และด้วยเหตุนี้เองที่บรรดาประเทศต่าง ๆ จึงพากันศึกษาและพัฒนาการสื่อสารทางการเมืองตามต้นแบบนี้ การศึกษากระบวนการสื่อสารทางการเมือง นอกจากการศึกษาจากตัวนักการเมืองซึ่งเป็นผู้สื่อสารแล้ว ยังต้องศึกษาถึงสื่อมวลชนที่ทำหน้าที่ในการถ่ายทอดข่าวสารทางการเมืองไปยังประชาชน ซึ่งสื่อมวลชนนั้นมีหลายประเภท ได้แก่ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร สื่อวิทยุ สื่อโทรทัศน์ รวมถึงสื่อใหม่อันได้แก่ สื่อดาวเทียมและอินเทอร์เน็ต เป็นต้น เมื่อการเมืองคือเรื่องของอำนาจ การสื่อสารทางการเมืองจึงหมายถึงการถ่ายทอดความหมาย สัญญาณ หรือ สัญลักษณ์ระหว่างบุคคล เพื่อต้องการมีอิทธิพลต่อบุคคลอื่นในสังคม^{๒๕}

ดังนั้น การสื่อสารทางการเมือง จึงหมายถึงกิจกรรมสื่อสารทุกอย่างที่มนุษย์สร้างขึ้นไม่ว่าจะเป็นพื้นที่สาธารณะ (Public Sphere) หรือพื้นที่ส่วนตัว (Private Sphere) แต่ในการศึกษาเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมืองครั้งนี้จะใช้ศัพท์ การสื่อสารทางการเมือง ในความหมายแคบ ซึ่งมีผู้ให้ความหมายไว้ ดังต่อไปนี้ นิยามการสื่อสารทางการเมืองของ Manuel Pares i Maicas ไว้ ๔ ข้อ ดังนี้^{๒๖}

^{๒๓} Bruce I. Newman, *The Mass Marketing of Politics: Democracy In An Age Of*, (United State: Blackwell Publishers Ltd, 1994), p 3.

^{๒๔} เสถียร เขยประดับ, *การสื่อสารกับการเมือง : เน้นสังคมประชาธิปไตย*, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๐), หน้า ๑.

^{๒๕} Ithiel de Sola Pool, "Communication Political", in *International Encyclopedia of Social Science*, ed. David L. Sills, (New York: The Macmillan, 1968), P. 90-95.

^{๒๖} นันทนา นันทวโรภาส, *สื่อสารการเมือง : ทฤษฎีและการประยุกต์ใช้*, พิมพ์ครั้งที่ ๒ (กรุงเทพมหานคร : แมสมิเดีย, ๒๕๕๘), หน้า ๑๑๓-๑๑๔.

๑. การสื่อสารใด ๆ ที่สัมพันธ์ระหว่างการเมืองกับบริบทสังคม อันได้แก่ รัฐบาลพรรคการเมือง กลุ่มกดดันทางการเมือง การเคลื่อนไหวทางการเมืองของประชาชน ซึ่งกลุ่มบุคคลเหล่านี้ อาจเป็นทั้งผู้ส่งหรือผู้รับสาร

๒. การสื่อสารทางการเมืองเป็นเรื่องของการโน้มน้าวใจ จัดกระทำหรือการหลอกลวง เพื่อจะนำไปสู่อำนาจ อุดมการณ์ ผลประโยชน์ ความขัดแย้ง ประชามติ ฯลฯ

๓. การสื่อสารนี้อาจเป็นไปในรูปแบบของข่าว เหตุการณ์เสมือนจริง การโฆษณาชวนเชื่อ การเบี่ยงเบนข้อเท็จจริง โดยวิธีการโฆษณาและประชาสัมพันธ์

๔. การสื่อสารทางการเมืองเกี่ยวข้องกับการตลาดทางการเมือง โดยเฉพาะกระบวนการเลือกตั้ง การหยังเสียง อันเป็นเครื่องมือสำคัญในระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทน

การสื่อสารทางการเมืองเป็นการถ่ายทอดข่าวสารที่เกี่ยวกับการเมืองจากส่วนหนึ่งของระบบการเมืองไปยังอีกส่วนหนึ่งของระบบการเมือง และเป็นการถ่ายทอดระหว่างสังคมกับระบบการเมือง และได้อธิบายเสริมว่า การสื่อสารทางการเมืองเป็นองค์ประกอบที่อยู่ในสภาวะไม่หยุดนิ่ง กระบวนการต่าง ๆ ทางการเมือง เช่นการกล่อมเกลากองการเมือง การคัดสรรบุคคลเข้าสู่ระบบการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมืองล้วนต้องพึ่งพาอาศัยการสื่อสารทางการเมืองทั้งสิ้น^{๒๗} ความหมายการสื่อสารการเมือง คือที่มีความเฉพาะเจาะจงมากขึ้น โดยเน้นถึงการสื่อสารเกี่ยวกับภารกิจที่รัฐกระทำ ดังนั้นการสื่อสารทางการเมืองจึงหมายถึง “การอภิปรายเกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากรของรัฐ (รายได้ของรัฐ) อำนาจหน้าที่ (ใครรับมอบอำนาจในการออกกฎหมายหรือในการตัดสินใจทางการบริหารและนิติบัญญัติ) และมาตรการต่างๆ ของรัฐ (การให้รางวัลและการลงโทษ)”^{๒๘} การสื่อสารทางการเมือง “เป็นกระบวนการทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการแลกเปลี่ยนข้อเท็จจริง ทักษะความคิดเห็น และประสบการณ์ทางการเมืองระหว่างบุคคล ซึ่งเป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของสังคมการเมืองและทำให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคมการเมือง”^{๒๙}

การสื่อสารทางการเมืองเป็นกระบวนการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ความคิดเห็น ค่านิยม อุดมการณ์ ทางการเมือง ภายในระบบการเมืองอย่างมีเป้าหมาย ซึ่งฉายภาพให้เห็นถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่มนุษย์กระทำในทางการเมืองการสื่อสารทางการเมืองจึงเป็นความพยายามที่จะใช้ประโยชน์จาก

^{๒๗} ระวีวรรณ ประกอบผล, การสื่อสารทางการเมือง : เอกสารประกอบการบรรยาย, (กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๐), หน้า ๒.

^{๒๘} Robert E. Denton and Gary C. Woodward, *Political Communication in America*, (New York: Praeger, 1990) p. 14.

^{๒๙} Warren K. Agee, Phillip H. Ault and Edwin Emery, *Introduction to Mass Communications*, (New York: Harper & Row, 1976), p. 4.

กิจกรรมพื้นฐานของมนุษย์ในสังคมที่ต้องมีการสื่อสารถึงกัน ผสานกับความต้องการใช้ประโยชน์จากธรรมชาติของเมืองที่ต้องมีการโน้มน้าวชี้แจงเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ การสื่อสารทางการเมืองจึงไม่ใช่เรื่องของชะตากรรมหรือความบังเอิญที่กำหนดโดยสิ่งเหนือธรรมชาติหากแต่เป็นเรื่องของศักยภาพและเจตจำนงที่มนุษย์เป็นผู้กำหนดเอง^{๓๐} นักวิชาการท่านหนึ่งได้อธิบายไว้ว่า การสื่อสารทางการเมือง หมายถึง การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองเป็นข่าวที่เกี่ยวกับความเคลื่อนไหวทางการเมือง พรรคการเมือง การเลือกตั้ง การบริหารงานของรัฐบาลและหน่วยงาน ของรัฐบาล ข่าวการเมืองจะสะท้อนให้เห็นสภาพการเมืองการปกครองในแต่ละยุคสมัย ข่าวสารการเมืองเป็นความรู้ของประชาชนที่อยู่ภายใต้ระบอบการเมืองการปกครอง อันมีการเปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหวตลอดเวลา ในสภาวะของระบบทั้งในการใช้อำนาจหน้าที่ของรัฐ และการจัดสรรสิ่งที่มีคุณค่าในสังคมซึ่งมีบทบาทสำคัญช่วยให้เกิดความเห็นพ้องต้องกัน ช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีในสังคม ช่วยย้าค่านิยมและเป้าหมายร่วมกันในสังคม ทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนจำนวนมากเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ของส่วนร่วม เพื่อตรวจสอบสอดส่องการบริหารงานของรัฐบาล^{๓๑}

สรุปได้ว่า ในอดีตที่ผ่านมาการนำเสนอข่าวการเมือง เป็นเรื่องที่น่าเบื่อ จึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแนวโน้มการนำเสนอข่าวในโลกตะวันตกให้มีความน่าสนใจมากขึ้น โดยนำเอาความบันเทิงเข้ามาผสมผสานโดยปรับให้เข้ากับวัฒนธรรมประชานิยม (Popular culture) เช่นมีการสรุปข่าวแบบเล่าเรื่อง ย่อยข่าวให้เข้าใจง่าย และมีการนำเสนอแบบถ่ายทอดสด ทำให้คนทั่วไปหันมาสนใจดูข่าวมากขึ้น การศึกษาการสื่อสารทางการเมือง จากอดีตจนถึงปัจจุบันได้คลี่คลายไปตามวิวัฒนาการจากการสื่อสารผ่านสื่อมวลชน ที่มีสื่อมวลชนเป็นผู้กำหนดวาระเนื้อหา การนำเสนอ มาจนถึงสื่อใหม่ในปัจจุบันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยยะสำคัญทางการสื่อสารการเมือง เพราะเหตุที่อินเทอร์เน็ตนั้นแพร่ขยายไปในทุกคร้วเรือน ทำให้ประชาชนสามารถรับข่าวสารโดยตรงจากนักการเมืองได้โดยไม่ต้องผ่านสื่อมวลชนอื่น ๆ ซึ่งทำให้การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเป็นสิ่งที่ง่ายและตรงขณะเดียวกันการบิดเบือนข่าวสารก็สามารถแพร่ขยายได้รวดเร็วไม่แตกต่างกัน การสื่อสารทางการเมืองในยุคข้อมูลข่าวสารนั้นจึงเป็นการสื่อสารที่สะดวก รวดเร็ว แต่ป้องกันการบิดเบือนได้ยาก ดังนั้นทีมงานการสื่อสารของนักการเมืองทั้งหลายจึงล้วนต้องเป็นมืออาชีพทั้งสิ้น ไม่อาจใช้อาสาสมัครทั่วไปได้ เพราะการส่งข้อมูลข่าวสารไปยังประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งล้วนมีผลต่อคะแนนนิยมตลอดเวลา บทบาทของการสื่อสารในทางการเมืองทวีความสำคัญมากขึ้นเรื่อย ๆ และแพร่ขยายวงการศึกษาศาสตร์นี้จากซีกโลกตะวันตกกระจายไปทุกภูมิภาคในโลก รวมถึงประเทศไทยที่ได้มีการศึกษาศาสตร์แขนงนี้อย่างกว้างขวาง ตั้งแต่ทศวรรษที่ ๒๕๔๐ เป็นต้นมา

^{๓๐} สุรพงษ์ โสธนะเสถียร, การสื่อสารกับการเมือง, พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร : ประสิทธิ์ภิญโญ แอนด์ พริ้นติ้ง, ๒๕๔๕), หน้า ๒๗.

^{๓๑} ฉอาน วุฒิกรรมรักษา, หลักการรายงานข่าว, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๖), หน้า ๑๒.

๒.๓.๒ ความหมายของกระบวนการสื่อสารทางการเมือง

การสื่อสารทางการเมือง คือ การถกเถียงของสาธารณชน เกี่ยวกับการจัดสรรสาธารณประโยชน์ อำนาจหน้าที่ และกำหนดกฎระเบียบในสังคม (การให้รางวัล และการลงโทษ)^{๓๒} ความหมายของการสื่อสารทางการเมืองมี ๔ ข้อ^{๓๓} คือ

๑. การสื่อสารใด ๆ ที่สัมพันธ์ระหว่างการเมืองกับระบบสังคม อันได้แก่ รัฐบาล พรรคการเมือง กลุ่มกดดันทางการเมือง การเคลื่อนไหวของประชาชน ซึ่งกลุ่มหรือบุคคลเหล่านี้อาจเป็นผู้ส่งหรือผู้รับสาร

๒. สื่อสารการเมืองเป็นเรื่องของการโน้มน้าวจิตใจ จัดกระทำหรือการหลอกลวงเพื่อที่จะนำไปสู่อำนาจ อุดมการณ์ ผลประโยชน์ ความขัดแย้ง ประชามติ ฯลฯ

๓. การสื่อสารนี้อาจเป็นไปในรูปของข่าว เหตุการณ์เสมือนจริง การโฆษณาชวนเชื่อ การเบี่ยงเบนข้อเท็จจริง โดยวิธีการโฆษณาและประชาสัมพันธ์

๔. การสื่อสารทางการเมือง เกี่ยวข้องกับการตลาดทางการเมือง โดยเฉพาะกระบวนการเลือกตั้ง การหยั่งเสียง อันเป็นเครื่องมือสำคัญในระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทน

ส่วนการสื่อสารซึ่งมีคุณลักษณะที่จัดได้ว่าเป็นการสื่อสารทางการเมือง มี ๓ ข้อ^{๓๔} คือ

๑. การสื่อสารทุกรูปแบบที่กระทำโดย นักการเมือง และผู้ที่เกี่ยวข้องทางการเมือง โดยมีวัตถุประสงค์ที่เฉพาะเจาะจง

๒. การสื่อสารที่สื่อมวลชนและผู้เลือกตั้งส่งถึงนักการเมือง

๓. กิจกรรมการสื่อสารที่สื่อมวลชนนำเสนอเกี่ยวกับการเมือง เช่น การรายงานข่าว บทบรรณาธิการ การวิพากษ์วิจารณ์ในคอลัมน์ต่างๆ

กิจกรรมทางการเมืองทั้งหมด คือการสื่อสารทางการเมือง ไม่เพียงการพูด การเขียน แต่ทุกอย่างที่ปรากฏสู่สายตา ไม่ว่าจะเป็นการแต่งกาย ทรงผม ตราสัญลักษณ์ ล้วนเป็นองค์ประกอบของการสื่อสาร อันจะนำไปสู่สิ่งที่เป็นภาพลักษณ์ หรืออัตลักษณ์ ของบุคคล บรรดาผู้ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการสื่อสารทางการเมือง มี ๓ กลุ่มได้แก่ กลุ่มองค์กรทางการเมือง ทำการส่งผ่านข้อมูลข่าวสารของตนเองไปยังสื่อมวลชน เพื่อให้สื่อมวลชนถ่ายทอดข้อมูลเหล่านั้นผ่านสื่อต่าง ๆ ไปยังประชาชน ซึ่งสามารถอธิบายกระบวนการส่งและรับข้อมูล ได้ดังนี้

^{๓๒} Denton, R.E. and Woodward, G.C., *The New Public Service: Serving not Streering*, (New York: M.E. Sharpe Inc, 1990), p.14.

^{๓๓} Maicas, Manual Pares I. *Introduction a la Communication Social*, (Barcelona: ESRPPPU, 1992), p. 27.

^{๓๔} McNair Brian, *An Introduction to Political Communication*, (London: Routledge, 1995), p. 4.

กลุ่มที่ ๑ องค์กรทางการเมือง ในฐานะต้นธารของ “สาร” ที่ต้องการส่งออกไป เพื่อให้มีอิทธิพลเหนือการตัดสินใจของประชาชนและรัฐบาล โดยองค์กรทางการเมืองต่าง ๆ ประกอบด้วยพรรคการเมือง เป็นองค์กรทางการเมืองที่เป็นที่รวมของคนที่มีแนวความคิดคล้ายคลึงกัน มีแนวคิดอุดมการณ์ร่วมกัน พรรคการเมืองในประเทศประชาธิปไตยสมัยใหม่ มีพันธกิจในการบรรลุเป้าหมายตามรัฐธรรมนูญ คือการชนะเลือกตั้ง หรือเป็นผู้บริหาร หรือเป็นผู้แทนในสภา ดังนั้นพรรคการเมืองจึงต้องพยายามสื่อสาร หรือโน้มน้าวใจผู้เลือกตั้ง ให้เห็นว่าพรรคมีศักยภาพ มีจริยธรรม และมีนโยบายที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน แนวทางการสื่อสารของพรรคการเมือง มีทั้งการโฆษณา การประชาสัมพันธ์ การปั่นข่าว (Spinning) ทั้งนี้เพื่อให้สื่อมวลชนนำเสนอข่าวของพรรคในเชิงบวก โดยเฉพาะในช่วงเวลาของการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ซึ่งกระบวนการนี้จัดกระทำโดยที่ปรึกษาด้านการสื่อสารทางการเมืองมืออาชีพ อันมีอยู่ในทุกพรรคการเมืองในปัจจุบัน

กลุ่มที่ ๒ องค์กรสาธารณะ (Public Organization) หรืออาจเรียกว่าองค์กรภาคประชาชน ได้แก่สหภาพแรงงาน กลุ่มผู้บริโภคและสมาคมวิชาชีพ กลุ่มองค์กรที่มีใช้ ภาครัฐนี้ เป็นองค์กรที่สื่อสาร เพื่อเป้าหมายเฉพาะขององค์กร บางครั้งอาจสนับสนุนพรรคการเมือง บางครั้งอาจจะต่อต้าน ขึ้นอยู่กับประเด็นและสถานการณ์

กลุ่มที่ ๓ กลุ่มกดดัน (Pressure Groups) เป็นการรวมตัวของบุคคลในประเด็นเฉพาะกิจ ไม่มีลักษณะเป็นสถาบัน แต่มีวัตถุประสงค์ทางการเมืองที่ชัดเจน มีการรวมตัวกันในช่วงเวลาหนึ่ง เพื่อกดดันให้มีการดำเนินการ หรือเปลี่ยนแปลงในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่นกลุ่มมรดกพลตาวุธนิวเคลียร์ กลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติ ฯลฯ กลุ่มเหล่านี้ต้องใช้การสื่อสารอย่างมาก เพื่อโน้มน้าวให้คนทั่วไปเห็นด้วยหรือคล้อยตามในประเด็นของกลุ่มที่นำเสนอ

กลุ่มที่ ๔ องค์กรก่อการร้าย (Terrorist Organizations) หมายถึง กลุ่มที่ใช้วิธีการรุนแรง การระเบิดในเมือง การจี้เครื่องบิน การลอบสังหาร การลักพาตัว เป็นเครื่องมือในการต่อสู้เพื่อสื่อสารให้ประชาชนได้รู้ถึงความมีอยู่และวัตถุประสงค์ของกลุ่ม ยิ่งสื่อมวลชนนำเสนอข่าวความรุนแรงจากการกระทำของกลุ่มเหล่านี้มากเท่าไร ก็ยิ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกลุ่มก่อการร้ายมากเท่านั้น กลุ่มเหล่านี้ได้แก่ กลุ่มไออาร์เอ ในประเทศไอร์แลนด์เหนือ กลุ่มอัลเคดาร์ ในตะวันออกกลาง กลุ่มก่อการร้ายในภาคใต้ของประเทศไทย

กลุ่ม ๕ สื่อมวลชน เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในฐานะผู้นำสารไปสู่ประชาชน และขณะเดียวกันก็ทำหน้าที่ในการส่งสารจากประชาชนไปยังนักการเมือง หรือองค์กรทางการเมือง ด้วยความกว้างใหญ่ของพื้นที่ประเทศ ประกอบกับจำนวนมหาศาลของประชาชนทำให้นักการเมืองไม่อาจติดต่อโดยตรงกับประชาชนได้ สื่อมวลชนจึงเป็นช่องทางสำคัญ ในการกระจายข่าวสารไปยังประชาชน ดังนั้นนักการเมืองและผู้แสดงทางการเมืองทั้งหลาย จึงต้องใช้ความพยายามอย่างยิ่งที่จะทำให้อาชีพ และเรื่องราวต่าง ๆ ได้ปรากฏเป็นข่าวในสื่อมวลชน จะโดยช่องทางปกติ หรือใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวก็

ตาม ซึ่งในการนำเสนอและวิพากษ์วิจารณ์ ทางการเมืองของสื่อมวลชนนั้น ก็ถูกตั้งข้อสังเกตถึงความ เป็นกลาง และความมีอคติอยู่เสมอ ๆ

กลุ่มที่ ๖ ประชาชน คือกลุ่มเป้าหมายของการสื่อสารทางการเมือง หากไม่มีประชาชน การสื่อสารทางการเมืองก็ไม่อาจบรรลุวัตถุประสงค์ได้ ดังนั้นการสื่อสารทางการเมือง จึงมักที่จะ นำเสนอข้อมูลข่าวสาร ให้เข้าถึงประชาชนแต่ละกลุ่ม เพื่อให้ได้ผลตามที่มุ่งหวังไว้ และโดยที่ประชาชน นั้นมีความแตกต่างกันทั้งสถานะ อาชีพ การศึกษา รายได้ ภูมิภาค ฯลฯ การจะเข้าถึงประชาชน กลุ่มเป้าหมายทางการเมือง จึงเป็นเรื่องที่นักการเมืองจะต้องแสวงหาช่องทาง และวิธีการในการ สื่อสารให้สอดคล้องอย่างเฉพาะเจาะจง

สรุปได้ว่า ความหมายของการสื่อสารทางการเมือง คือ กระบวนการสื่อสารที่มี องค์ประกอบ ๓ ฝ่าย ได้แก่ กลุ่มองค์กรทางการเมือง สื่อมวลชน และประชาชน โดยที่กลุ่มองค์กรทาง การเมือง มีความต้องการการสนับสนุนจากประชาชน จึงจำเป็นต้องทำการส่งสาร ผ่านสื่อมวลชน ไป ยังประชาชน สื่อมวลชนก็ทำหน้าที่เป็นตัวกลาง ในการเผยแพร่ข่าวสารนั้น ภายใต้มุมมองของตนเอง ซึ่งอาจมีอคติ หรือทำหน้าที่อย่างเป็นกลาง เป็นสิ่งที่ประชาชนผู้รับสารจะใช้วิจารณ์ญาณ ในการ วิวินิจฉัยตัดสิน และในขณะเดียวกันประชาชนก็อาจส่งสารไปยังกลุ่มองค์กรทางการเมือง เพื่อเสนอ แนวทาง เรียกร้อง ต่อต้าน โดยผ่านไปยังสื่อมวลชน ซึ่งอาจเป็นจดหมาย หรือทัศนคติจากการหยั่ง เสียง (Poll) ในประเด็นต่าง ๆ ซึ่งในกระบวนการนี้ สื่อมวลชนนอกจากจะทำหน้าที่เป็นสื่อกลางใน การนำเสนอข้อมูลข่าวสารของทั้ง ๒ กลุ่มแล้ว ยังสามารถแสดงบทบาทเป็นผู้ส่งสารได้อีกด้วย โดยวิธีการนำเสนอ ความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์ บทวิเคราะห์ผ่านคอลัมน์ต่าง ๆ และแม้แต่ในเนื้อหา ของตัวเอง การกลั่นกรองที่จะนำเสนอเป็นข่าวใหญ่ ข่าวเล็ก หรือไม่นำเสนอ ก็เป็นส่วนหนึ่งของการ สื่อสารทางการเมืองด้วย

๒.๓.๓ ความสำคัญของการสื่อสารทางการเมือง

การเมืองเป็นเรื่องที่มีความสำคัญกับชีวิตของคนที่อยู่ในสังคม การสื่อสารทางการเมืองจึง มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิต และการตัดสินใจของประชาชนอย่างกว้างขวาง ศาสตร์ชนิดนี้จึงแยก ออกจากการสื่อสารโดยทั่วไป การเมืองเป็นเรื่องของการตัดสินใจในประเด็นสาธารณะ การจัดสรร ทรัพยากรอันมีอยู่จำกัดในสังคมให้กระจายตัวอย่างเป็นธรรม การเมืองจึงเป็นเรื่องของ “การใช้และ การควบคุมอำนาจ” ซึ่งสามารถส่งผลกระทบต่อทุกคนในสังคม ทำให้การสื่อสารเป็นกลไกสำคัญทาง การเมืองที่จะเชื่อมโยงผู้ปกครองและผู้ใต้ปกครองผ่านการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน การเมืองจึงผูกพันอยู่กับการสื่อสารจนไม่สามารถแยกจากกันได้^{๓๕} ซึ่งสามารถส่งผลกระทบต่อทุกคน

^{๓๕} เสถียร เขยประทับ, การสื่อสารกับการเมือง : เน้นสังคมประชาธิปไตย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๐), หน้า ๒-๓.

ในสังคม ทำให้การสื่อสารเป็นกลไกสำคัญทางการเมืองที่จะเชื่อมโยงผู้ปกครองและผู้ใต้ปกครองผ่านการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน การเมืองจึงผูกพันอยู่กับการสื่อสารจนไม่สามารถแยกจากกันได้ การสื่อสารนั้นเปรียบเหมือนเส้นใยประสาทของมนุษย์ และการสื่อสารทางการเมือง ก็เป็นดั่งเส้นใยสมองของรัฐบาล หากปราศจากซึ่งการสื่อสารรัฐบาลก็ไม่อาจดำรงอยู่ได้^{๓๖} การเมืองจึงเป็นเรื่องที่ไม่อาจแยกออกจากการสื่อสารได้เลย เพราะหากปราศจากการสื่อสาร ก็ไม่อาจนำมาซึ่งการตอบรับสนับสนุนจากประชาชน ซึ่งระบอบประชาธิปไตยถือเสียงประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจเลือกผู้ปกครอง กระบวนการสื่อสารทางการเมือง จึงเป็นกระบวนการที่สำคัญในทุกขั้นตอนทางการเมืองเริ่มตั้งแต่การเลือกตั้ง ซึ่งเป็นที่มาของผู้ปกครอง และฝ่ายนิติบัญญัติ ผู้ที่เสนอตัวเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง ก็จะต้องสื่อสารให้ผู้เลือกตั้งได้รู้จัก และรู้ถึงแนวทางนโยบายของพรรค เพื่อประกอบการตัดสินใจเลือก ซึ่งการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ถือเป็นการสื่อสารทางการเมืองที่เข้มข้นอย่างยิ่ง บรรดาผู้สมัครรับเลือกตั้งจะต้องจ้างที่ปรึกษามืออาชีพ มาวางกลยุทธ์การหาเสียง ทั้งวางแผนนโยบายให้โดนใจผู้เลือกตั้ง สร้างคำขวัญที่โดดเด่น น่าสนใจ ชวนจดจำ และวางแผนการใช้สื่อต่าง ๆ เพื่อให้ “สาร” ถูกส่งไปถึงกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งในปัจจุบัน ได้นำเอาแนวคิดการตลาดทางการเมืองมาใช้ อย่างเต็มรูปแบบ เพื่อช่วงชิงชัยชนะในการเลือกตั้ง ทั้งในซีกโลกตะวันตกและแพร่ขยายมายังซีกโลกตะวันออก รวมถึงประเทศไทยแล้ว^{๓๗}

เมื่อได้รับการเลือกตั้งเข้ามาดำรงตำแหน่งแล้ว ก็จะต้องสื่อสารเพื่อที่จะนำเสนอผลงานให้เป็นที่รับรู้ของสาธารณชน อันจะเป็นการรักษาหรือเพิ่มคะแนนนิยม ซึ่งในระหว่างที่อยู่ในตำแหน่ง หากไม่สื่อสารหรือสื่อสารไม่ดี ก็ส่งผลต่อการเลือกตั้งในสมัยต่อไป บรรดานักการเมืองทั้งหลาย จึงให้ความสำคัญกับการสื่อสารในหัวเวลานี้มาก เพราะการดำรงตำแหน่งถือเป็นเป้าโจมตีทางการเมือง ทั้งจากพรรคการเมืองคู่แข่งและสื่อมวลชน แม้ผู้อยู่ในตำแหน่งจะมีโอกาสได้สื่อสารผ่านสื่อมวลชน โดยการเป็นข่าวมากกว่าฝ่ายค้าน แต่ก็จะต้องคอยปิดป้องแก้ข้อกล่าวหาในเรื่องอื่นต่าง ๆ อยู่เสมอเช่นกัน การสื่อสารของนักการเมือง มีความหมายต่อประชาชนผู้เลือกตั้งเป็นอย่างมาก เพราะเป็นช่องทางในการที่จะได้รับรู้ข้อมูลต่าง ๆ ทางการเมืองเพื่อมาประกอบการตัดสินใจ และในขณะเดียวกัน ก็ต้องใช้วิจารณญาณในการเปิดรับข้อมูลข่าวสารจากสื่อด้วย เพราะการนำเสนอข่าวสารทางการเมืองของสื่อมวลชนนั้น อาจเป็นไปด้วยความเป็นกลาง สุจริต มีจรรยาบรรณ แต่สื่อมวลชนบางสื่อ การนำเสนอข่าว วิเคราะห์ข่าว วิพากษ์วิจารณ์ กระทำไปโดยมีวาระซ่อนเร้น ต้องการให้คุณให้โทษ กับใคร กลุ่มใด หรือใช้สื่อของตนเป็นเครื่องมือทางการเมือง ซึ่งผู้รับสารก็ต้องตรวจสอบข้อมูล ข่าวสาร

^{๓๖} Karl W. Deutch, “The Nerves of Government; Model of Communication and Control”, in *Contemporary Political Analysis*, (New York: Free Press, 1966), p. 182.

^{๓๗} นันทนา นันทวโรภาส, *สื่อสารการเมือง : ทฤษฎีและการประยุกต์ใช้*, พิมพ์ครั้งที่ ๒. (กรุงเทพมหานคร : แมสมิเดีย, ๒๕๕๘), หน้า ๕๘.

ทางการเมือง ก่อนที่จะเชื่อหรือคล้อยตามการนำเสนอของสื่ออื่น ๆ การสื่อสารทางการเมืองที่กระทำโดยนักการเมืองแล้ว การสื่อสารทางการเมืองโดยภาคประชาชนก็เริ่มมีบทบาทสำคัญ เพราะการสื่อสารทางการเมืองเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน การสื่อสารซึ่งกระทำโดยประชาชนก็เป็นสิ่งหนึ่งที่รัฐบาลต้องแสวงหา ทั้งนี้เพื่อให้รู้ว่าประชาชนต้องการอะไร ไม่ต้องการอะไร และจะตอบสนองความต้องการของประชาชนแต่ละกลุ่มได้อย่างไร การเดินขบวน การประท้วง เป็นรูปแบบหนึ่งของการสื่อสารทางการเมือง ซึ่งประชาชนต้องการยื่นข้อเสนอบางอย่างต่อผู้ปกครอง การสื่อสารลักษณะเช่นนี้ มีให้เห็นในสังคมประชาธิปไตยอยู่เสมอ รัฐบาลต้องเรียนรู้วิธีการจัดการและการสื่อสารเพื่อคลี่คลายปัญหาในทุก ๆ สถานการณ์ทางการเมือง มีการสื่อสารและในทุก ๆ การสื่อสารมีความสำคัญที่อาจจะนำไปสู่การตอบรับสนับสนุน การปฏิเสธ การต่อสู้ขัดแย้งหรือเป็นปฏิปักษ์ต่อกันได้ในที่สุด

๒.๓.๔ บทบาทของสื่อมวลชนในกระบวนการสื่อสารทางการเมือง

สื่อมวลชนนอกจากจะเป็นผู้นำเสนอข้อมูลข่าวสารทางการเมืองแล้ว ยังทำหน้าที่เป็นผู้วิพากษ์วิจารณ์ วิเคราะห์ ประเมิน บุคคล สถานการณ์ ต่าง ๆ ทางการเมืองอีกด้วย ดังนั้น สื่อมวลชนจึงเปรียบเหมือน “ตัวแสดง” ทางการเมืองด้วย การที่สื่อมวลชนเลือกที่จะนำเสนอหรือไม่นำเสนอประเด็นทางการเมืองใด ก็เหมือนเป็นผู้กำกับหรือผู้กำหนดความเป็นจริงทางการเมือง บทบาทของสื่อมวลชนในทางการเมืองจึงมีสูงอย่างยิ่ง ดังต่อไปนี้

๑. อำนาจในการกำหนดความจริงทางการเมือง

สื่อมวลชนเป็นผู้เลือกปรากฏการณ์ทางการเมืองมานำเสนอต่อผู้รับสาร ซึ่งปรากฏการณ์ที่ถูกเลือกมานำเสนอนั้น สื่อมวลชนหลาย ๆ แขนงอาจนำเสนอปรากฏการณ์เดียวกัน แต่นำเสนอด้วยมุมมองที่แตกต่างกัน ก็ย่อมทำให้ผู้รับสารรับรู้ข่าวสารด้วยทัศนคติที่ไม่เหมือนกัน ตัวอย่าง วิกฤตการเมืองไทยในช่วงปี พ.ศ.๒๕๕๗ มีการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ สื่อมวลชนนำเสนอภาพความวุ่นวายของการชั่งชั่งการเลือกตั้งของกลุ่ม กปปส.(คณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข) ด้วยมุมมองที่แตกต่างกัน กล่าวคือ สื่อมวลชนที่สนับสนุนแนวคิดของ กปปส. ก็จะนำเสนอข่าวในเชิงสนับสนุนการกระทำดังกล่าว ด้วยเหตุผลที่ต้องการปฏิรูปประเทศ ก่อนที่จะเปิดให้มีการเลือกตั้ง ส่วนสื่อมวลชนที่ไม่เห็นด้วยกับกลุ่ม กปปส. ก็จะเสนอข่าวในมุมมองที่ชี้ให้เห็นถึง ความรุนแรงและการละเมิดสิทธิการเลือกตั้งของผู้อื่น ซึ่งหากมีสื่อมวลชนที่สนับสนุนในแนวทางใดมากกว่า ก็ย่อมชี้นำสังคมไปในแนวทางนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า “ความจริง” ถูกกำหนดโดยสื่อมวลชน

๒. อำนาจในการกำหนดระเบียบวาระทางการเมือง

แม้สื่อมวลชน จะไม่สามารถทำให้คนเชื่อตามสิ่งที่นำเสนอได้ แต่ก็สามารถทำให้คนคิดเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ ได้^{๓๘} และนี่คือพลังอำนาจของสื่อมวลชน ในการที่สามารถจะกำหนดระเบียบวาระให้กับสังคมได้ ดังนั้นเป้าหมายสำคัญของการสื่อสารทางการเมือง คือการกำหนดระเบียบวาระสาธารณะ (Public agenda) ให้เป็นประโยชน์ต่อองค์กรทางการเมือง นักการเมืองจึงพยายามที่จะให้ระเบียบวาระทางการเมืองของตน ได้รับการยอมรับสนับสนุนจากสื่อมวลชน และเมื่อสื่อมวลชนนำเสนอ ก็จะกลายเป็นระเบียบวาระของสังคม บางอย่าง นักการเมืองที่ต้องการมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักในสังคม ก็ต้องอาศัยพื้นที่ของสื่อมวลชนในการนำเสนอข่าวให้เป็นวาระของสังคม หรือรัฐบาลต้องการที่จะให้นโยบายได้รับการสนับสนุนจากประชาชน ก็ต้องผลักดันให้สื่อมวลชนนำเสนอจนกลายเป็นวาระของสังคม แต่ทั้งนี้การนำเสนอของสื่อมวลชนมิใช่ ประเด็นที่เป็นด้านบวกเสมอไป บ่อยครั้งที่สื่อมวลชน ตั้งใจนำเสนอวาระที่เป็นด้านลบ อันได้แก่ ข้อมูลการทุจริต พฤติกรรมอันไม่เหมาะสม ซึ่งนำไปสู่การวิพากษ์วิจารณ์จนกลายเป็น “กระแส” การต่อต้านของสังคมไปในที่สุด เช่น นโยบายการรับจำนำข้าว ของรัฐบาล นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ซึ่งเป็นนโยบายที่ได้รับความนิยมจากเกษตรกร จนทำให้พรรคเพื่อไทย ชนะการเลือกตั้งในปี พ.ศ.๒๕๕๔ แต่สื่อมวลชน ได้นำเสนอข้อมูลการทุจริตในโครงการนี้อย่างต่อเนื่อง จนกลายเป็นวาระที่คนชั้นกลางในเมืองพากันลุกขึ้นต่อต้านรัฐบาล การเลือกที่จะไม่นำเสนอข้อมูลปรากฏการณ์ใด ๆ ก็ถือเป็นการกำหนดระเบียบวาระของสื่อมวลชนด้วยเช่นกัน เพราะการที่สื่อมวลชนเลือกที่จะไม่นำเสนอเรื่องราวใด ก็เหมือนกับการจงใจที่จะไม่ให้สังคมรับรู้เรื่องนั้น ๆ ตัวอย่างเช่น การที่สื่อมวลชนละเลยการนำเสนอเรื่องการทุจริตของนักการเมืองหรือข้าราชการบางคน ทั้ง ๆ ที่มีข้อมูล ก็ถือเป็นความตั้งใจปกปิดข้อมูลต่อสังคม ทำให้สังคมขาดข้อมูลในการตรวจสอบนักการเมือง ดังนั้นการกำหนดระเบียบวาระของสังคม จึงถือเป็นอำนาจอันทรงพลังของสื่อมวลชน ที่สามารถให้คุณให้โทษ แก่นักการเมืองและองค์กรทางการเมืองเป็นอย่างมาก

๓. อำนาจในการกำหนดสาธารณมติ

สื่อมวลชนโดยทั่วไปมักทึกทักว่าทัศนคติที่ตนมีต่อประเด็นต่าง ๆ นั้น คือสาธารณมติ คือเสียงส่วนใหญ่ในสังคม เป็นเช่นเดียวกับที่ตนคิด หลังจากนั้นก็จะนำเสนอข้อมูลให้เป็นประโยชน์ในด้านที่ตนเองสนับสนุน ทำให้ผู้รับสารคล้อยตามไปว่า สิ่งที่ยื่อนำเสนอคือมติของสาธารณะ ตัวอย่างเช่น การที่สื่อมวลชนสื่อใด สนับสนุนแนวทางของ นายสุเทพ เทือกสุบรรณ เลขาธิการ กปปส. ก็จะนำเสนอข้อมูลด้านบวก รวมทั้งเสาะหาทัศนคติจากนักวิชาการและผู้รู้ทั้งหลาย ที่มีแนวคิดสอดคล้องกันมานำเสนอ จนดูประหนึ่งว่า สาธารณมติ ต้องการการปฏิรูปการเมือง ก่อนที่จะให้มี

^{๓๘} McCombs, M.E. and Shaw D., “The Agenda Setting Function of Mass Media”, *Public Opinion Quarterly*, 36 (1972), p.176-187.

การเลือกตั้งตามข้อเสนอของ นายสุเทพ เพื่อกสุบรรณ ในขณะที่สื่อมวลชนที่มีมุมมองตรงกันข้าม ก็พยายามจะหาการสนับสนุนให้ฝ่ายตนเอง จนกลายเป็นเหมือนสาธารณะมติเช่นเดียวกัน ซึ่งบทบาท เช่นนี้เป็นบทบาทที่สื่อมวลชน สามารถโน้มน้าวให้ประชาชนผู้รับสารคล้อยตามได้มาก เป็นการสื่อสาร ที่มีอำนาจอย่างยิ่ง ผู้รับสารทั้งหลายจึงต้องระมัดระวัง มิให้ตกเป็นเหยื่อของสื่อมวลชน หรือนักการเมืองในการสร้างกระแสสาธารณะมติที่แปลกปลอมนี้

๔. ทฤษฎีการสื่อสารทางการเมือง

การสื่อสารทางการเมืองนั้น^{๓๙} เริ่มตั้งแต่ องค์กรทางการเมือง อันได้แก่ นักการเมือง พรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ กลุ่มก่อการร้าย การส่งสารไปยังสื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ อันได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ เพื่อให้สื่อมวลชนส่งข้อมูลต่าง ๆ ประชาชนก็อาจทำหน้าที่ผู้ส่งสารโดยการส่งจดหมายร้องเรียน เดินขบวนประท้วง เพื่อให้สื่อมวลชนส่งสารนั้นไปยังนักการเมือง โดยมีแบบจำลองการสื่อสารทางการเมือง ดังนี้

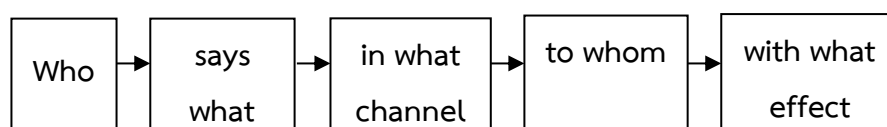
แผนภาพที่ ๒.๒ แบบจำลองการสื่อสารทางการเมือง

^{๓๙} McNair, Brian. An Introduction to Political Communication, 2nd edition, (New York: Routledge, 1999), p. 251.

จากแบบจำลองดังกล่าว กลุ่มการเมืองและนักการเมือง รวมถึงผู้เกี่ยวข้องทางการเมือง อันได้แก่ข้าราชการ ผู้ที่เป็นตัวแสดงทางการเมืองทำหน้าที่เป็นผู้ส่งสารโดยมีเป้าหมาย เพื่อแสวงหาความยอมรับสนับสนุนในหมู่ประชาชน ในส่วนของผู้รับสารซึ่งเป็นประชาชนนั้นก็มิได้เป็นฝ่ายถูกกระทำแต่เพียงฝ่ายเดียว แต่อาจแสดงบทบาทกลับมาเป็นผู้ส่งสารไปยังนักการเมือง หรือฝ่ายการเมืองได้ด้วยวิธีการ สันติหรือรุนแรง เช่นการยื่นจดหมายเรียกร้อง การเดินขบวนประท้วงต่อต้าน ทั้งหมดนี้กระทำโดยมีสื่อมวลชน เป็นตัวกลางในการเผยแพร่ข่าวสาร

๒.๓.๕ ทฤษฎีการสื่อสารทางการเมือง

สำหรับนักรัฐศาสตร์ที่ให้ความสำคัญกับกระบวนการสื่อสารที่ส่งผลทางการเมือง โดยเสนอแบบจำลองทางการเมืองไว้^{๔๐} ดังนี้

แผนภาพที่ ๒.๓ แบบจำลองทางการเมือง

Who	คือ ใคร หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่ในการส่งสาร
Says what	คือ เนื้อหาของสาร
In what channel	คือ ช่องทางการสื่อสาร
With what effect	คือ ผลกระทบที่เกิดจากการส่งสาร เป็นเช่นไร

ทฤษฎีนี้นอกจากจะมุ่งไปยังกระบวนการสื่อสารแล้ว ยังต้องการ แสดงผลที่เกิดขึ้นจากการสื่อสารอีกด้วย ซึ่งในทางการเมืองการกระทำของนักการเมืองย่อมมีจุดมุ่งหมายเสมอ ฉะนั้นเมื่อทำการสื่อสารใดๆ ออกไปย่อมต้องติดตามผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งอาจเป็นผลเชิงบวกหรือเชิงลบก็เป็นได้

๒.๓.๖ ทฤษฎีสื่อสารทางการเมือง

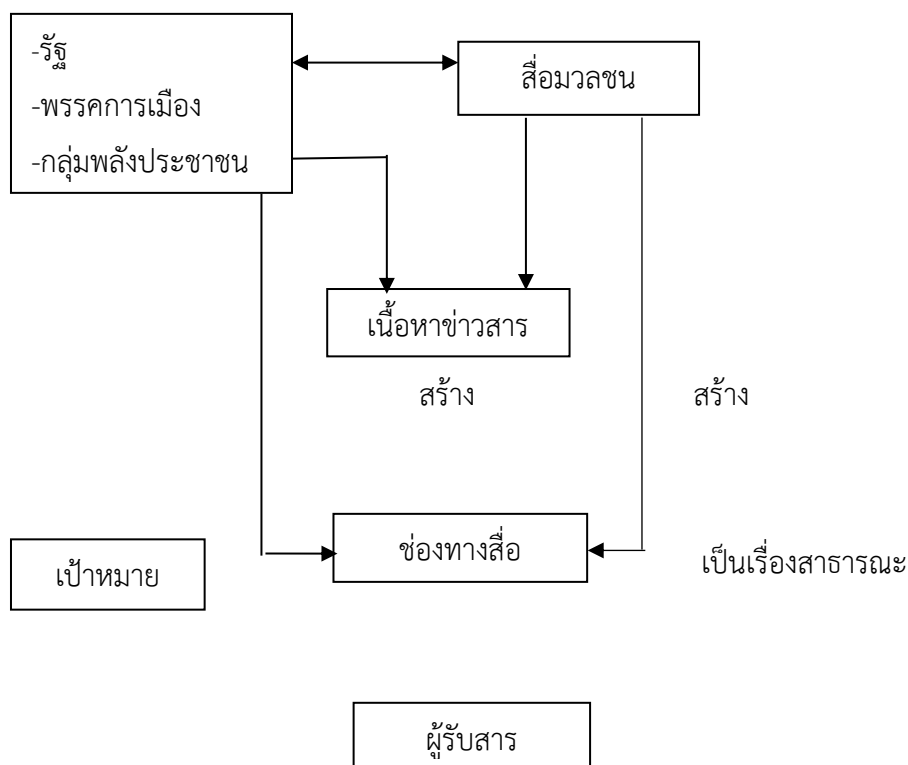
มีใจความการนำเสนอทฤษฎีนี้ว่า^{๔๑} ผู้สื่อสารทางการเมืองนั้นแบ่งออกเป็น ๒ กลุ่ม กลุ่มหลักคือ กลุ่มทางการเมือง อันได้แก่ รัฐบาล ข้าราชการ พรรคการเมือง กลุ่มกดดันทางการเมือง กลุ่ม

^{๔๐} Lasswell, Harold D. and Kaplan, Abraham. *Power and Society*, (New Heaven: Yale University Press, 1950), p. 261.

^{๔๑} Gurevitch & J.A.Blumler, "Linkage Between The Mass Media and Politics" in J. Curran et al (end) *Mass Communication and Society*, (London: Arnold, 1977), p. 315.

พลังประชาชน ฯลฯ กลุ่มที่สอง คือ สื่อมวลชน ที่ทำหน้าที่เป็นผู้รับข่าวสารจากกลุ่มการเมือง และสร้างข่าวสาร เพื่อส่งไปยังผู้รับสาร โดยมีแบบจำลองดังนี้

แหล่งข่าว

ใช้อำนาจมาจัดการกับสถานะ
ที่เป็นอยู่ให้เป็นไปตามเจตจำนง

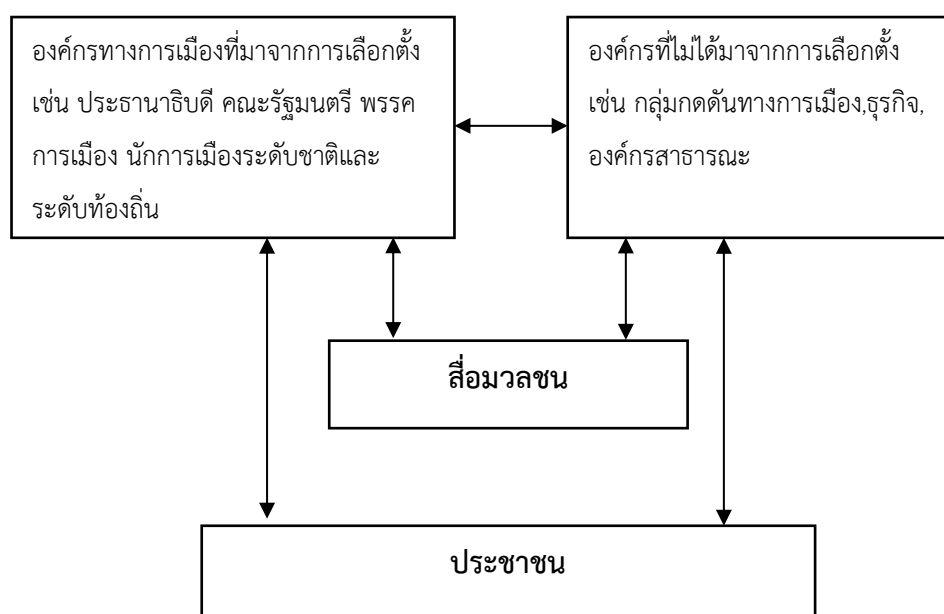
แผนภาพที่ ๒.๔ แบบจำลองการสื่อสารทางการเมือง

สรุปได้ว่า เนื้อหาข่าวสารที่ถูกสร้างโดยกลุ่มการเมืองและกลุ่มสื่อมวลชน จะอยู่ในบริบททางการเมือง อันได้แก่ การเลือกตั้ง กฎหมาย การทำหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ การจัดสรรแบ่งปันผลประโยชน์ รวมถึงการต่อสู้แย่งชิงอำนาจ ซึ่งเนื้อหาทั้งหมดนี้เป็นเรื่องของสาธารณะ (Public Affairs) และตัวบุคคลที่อยู่ในข่าวก็ล้วนเป็นบุคคลสาธารณะ ที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ส่วนรวมทั้งสิ้น ตามกรอบแนวคิดของทฤษฎีนี้ มุ่งไปที่ผู้ส่งสาร ซึ่งอาจเป็นได้ทั้งสื่อมวลชนและนักการเมือง ที่สร้างเนื้อหาของสารแล้วส่งไปยังประชาชน ซึ่งในกรณีของกลุ่มการเมือง การที่จะส่งข่าวสารตรงไปยังประชาชนได้ จะต้องมีเครื่องมือที่เป็นสื่อของตนเอง เช่น รัฐบาลอาจจะใช้สื่อที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ เช่น สถานีโทรทัศน์ช่อง ๑๑ หรือกลุ่มการเมืองที่มีสื่อในสังกัด เช่น กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ก็ใช้เคเบิลทีวี “เอสทีวี” พรรคประชาธิปัตย์ ก็มีสถานีโทรทัศน์ “บลู

สกายชาแนล” เป็นเครื่องมือสื่อสาร กลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) ก็มีสถานีโทรทัศน์ดาวเทียม “เอเชียอัปเดต” เป็นเครือข่ายการสื่อสารของฝ่ายตน เป็นต้น แบบจำลองการสื่อสารของ Gurevitch and Blumler ไม่มีช่องทางการสื่อสารของประชาชน ย้อนกลับไปยังผู้ส่งสาร ประชาชนจึงเป็นเป้าหมายของการสื่อสาร มิใช่ตัวผู้ส่งสารแต่อย่างใด

๒.๓.๗ ทฤษฎีการสื่อสารทางการเมือง

มีเสนอแบบจำลองการสื่อสารทางการเมืองยุคใหม่ที่มีกระบวนการสื่อสารทั้งกลุ่มการเมือง และกลุ่มที่ไม่เป็นการเมืองมีการสื่อสารทางตรง และสื่อสารผ่านสื่อมวลชน มีการสื่อสารซึ่งกันและกัน ระหว่างสื่อมวลชน ประชาชน และองค์กรทางการเมือง^{๔๒}

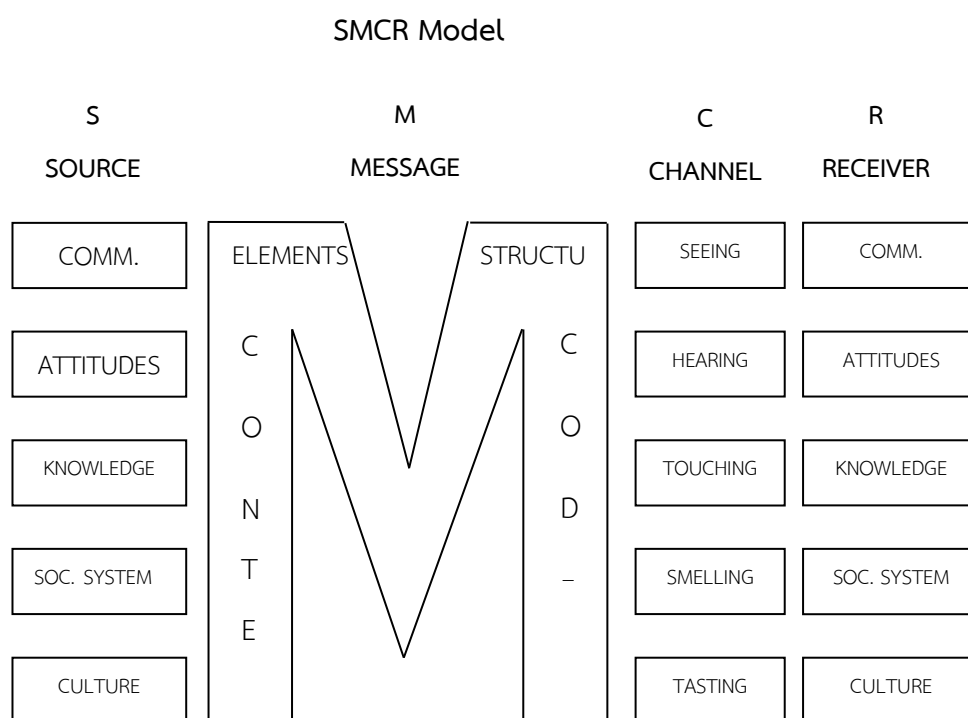
แผนภาพที่ ๒.๕ แบบจำลองการสื่อสารทางการเมืองยุคใหม่

กรอบแนวคิดนี้แสดงถึง ช่องทางการสื่อสารที่เปิดกว้างสำหรับทุกกลุ่มทั้งในฐานะผู้ส่งสาร และในฐานะผู้รับสาร อันเป็นการแสดงถึงการสื่อสารของผู้มีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเต็มที่ ซึ่งกระบวนการสื่อสารเช่นนี้ ดำเนินการได้เฉพาะประเทศที่เป็นประชาธิปไตยเท่านั้น ประเทศในระบอบปกครองอื่นอาจมีข้อจำกัดในการสื่อสารตามแบบจำลองนี้

^{๔๒} Lillger, Darren G., *Key Concept in Political Communication*, (London: Publication, 2006), p. 312.

๒.๓.๘ ทฤษฎีการสื่อสาร

เป็นทฤษฎีพื้นฐานที่จะทำความเข้าใจกับกระบวนการสื่อสาร ได้อย่างชัดเจน โดย อธิบายองค์ประกอบของกระบวนการสื่อสารไว้ ๖ ประการคือ ๑) แหล่งสาร (Source) ๒) ผู้เข้ารหัสสาร (Encoder) ๓) เนื้อหาข่าวสาร (Message) ๔) ช่องทางการสื่อสาร (Channel) ๕) ผู้ถอดรหัสสาร (Decoder) ๖) ผู้รับสาร (Receiver) การสื่อสารเป็นกระบวนการ เริ่มต้นจากผู้ส่งสาร ซึ่งอาจเป็นบุคคลคนหนึ่งหรือกลุ่มคนที่มีจุดมุ่งหมายในการสื่อสาร ทำการส่งเนื้อหาข่าวสาร ซึ่งอาจเป็นคำพูด การเขียน สัญลักษณ์ โดยการเข้ารหัสสารผ่านช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ ไปสู่ผู้รับสาร ซึ่งผู้รับสารจะทำการถอดรหัส เพื่อรับสารนั้น ซึ่งกระบวนการสื่อสารนี้ อาจเรียกทั่วไปว่า SMCR Model ตามแบบจำลอง ดังนี้

แผนภูมิที่ ๒.๖ แบบจำลองการสื่อสารพื้นฐาน^{๔๓}

๑. ผู้ส่งสาร (Sender) จากกรอบแนวคิดเรื่องการสื่อสารของ Berlo นั้น จุดเริ่มต้นของการสื่อสารอยู่ที่ผู้ส่งสาร ซึ่งการส่งสารจะมีประสิทธิภาพหรือไม่ ขึ้นอยู่กับคุณลักษณะของผู้ส่งสาร ๕ ประการ ดังนี้

^{๔๓} David K. Berlo, **The Process of Communication**, (New York: Holf. Rinehart and Winston Inc., 1960), p. 7.

๑.๑ ทักษะในการสื่อสาร อันหมายถึงความชำนาญในการพูด การเขียน การคิด การใช้เหตุผล ในการโน้มน้าวใจ ซึ่งหากผู้ส่งสารมีความสามารถในการเรียบเรียง จัดระบบความคิด แล้วนำเสนอด้วยบุคลิก สีหน้า กิริยาท่าทาง น้ำเสียง ที่น่าเชื่อถือ การสื่อสารนั้น ก็จะมีประสิทธิภาพสูง

๑.๒ ทักษะคิด หมายถึง วิธีคิดของแต่ละบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ ซึ่งทักษะคิดในการสื่อสาร ประกอบด้วย ทักษะคิดต่อตนเอง ทักษะคิดต่อประเด็นของการสื่อสาร ทักษะคิดต่อผู้รับสาร และทักษะคิดต่อ สภาพแวดล้อม ที่ดำรงอยู่ในขณะที่สื่อสาร ทักษะคิดเหล่านี้มีผลต่อประสิทธิภาพ การสื่อสาร อย่างยิ่ง ตัวอย่างเช่น หากผู้ส่งสารมีอคติต่อ “สาร” ที่ต้องการจะนำเสนอ ก็ไม่อาจโน้มน้าวให้ผู้รับสารเชื่อใน “สาร” นั้นได้ คนที่ไม่เชื่อว่าการเลิกสูบบุหรี่เป็นผลดีต่อชีวิต ก็ไม่อาจจูงใจให้คนเลิกสูบบุหรี่ได้ ดังเช่น ศิลปินบางคนที่ยพยายามออกมารณรงค์ให้คนเลิกสูบบุหรี่ แต่ตัวเองยังสูบบุหรี่ การสื่อสารนั้นย่อมไม่บรรลุเป้าหมายอย่างแน่นอน

๑.๓ ความรู้ ของผู้ส่งสาร เป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพ ผู้ส่งสารจะต้องรอบรู้ในเรื่องที่ต้องการสื่อสารและสถานการณ์ต่าง ๆ รอบตัว รวมทั้งต้องวิเคราะห์ผู้รับสารให้เข้าใจอย่างลึกซึ้งก่อนที่จะทำการสื่อสาร

๑.๔ ระบบสังคม เป็นตัวกำหนดบทบาทและพฤติกรรมของบุคคลในสังคมนั้น ๆ ผู้ส่งสารจึงต้องเข้าใจระบบสังคม เพื่อที่จะปรับตัวให้สอดคล้องกับระบบ อันจะก่อให้เกิดการยอมรับของผู้รับสาร

๑.๕ ระบบวัฒนธรรม หมายถึง วิถีชีวิต ค่านิยม ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ของสังคมนั้น ๆ ซึ่งผู้ส่งสารต้องทำความเข้าใจ และไม่สื่อสารในลักษณะที่ขัดแย้งกับความเชื่อ ค่านิยมของผู้รับสาร เพราะนอกจากจะไม่สามารถสื่อสารให้บรรลุเป้าหมายแล้ว ยังอาจนำไปสู่ความขัดแย้งได้

๒. สาร (Message) องค์ประกอบที่สองของการสื่อสาร คือ “สาร” (Message) จะต้องมีความคุณลักษณะดังนี้

๒.๑ รหัสของสาร (Message code) คือการนำเอาภาษา สัญลักษณ์ต่าง ๆ มาใช้เพื่อถ่ายทอดข้อมูลไปยังผู้รับสาร ซึ่งรหัสของผู้ส่งสาร ควรเป็นระบบเดียวกันกับรหัสของผู้รับสาร เพื่อให้ผู้รับสารสามารถถอดรหัสสารได้ หากผู้รับสารไม่สามารถถอดรหัสสารได้ การส่งสารนั้นก็ไม่บรรลุเป้าหมาย

๒.๒ เนื้อหา (Content) คือสาระที่ต้องการนำเสนอครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ทั้งหมด เนื้อหาของสารนั้น ไม่ควรที่จะยากจนเกินกว่าความสามารถที่ผู้รับสารจะเข้าใจได้และไม่ง่ายจนผู้รับสารไม่มีความจำเป็นต้องรับสารแต่อย่างใด

๒.๓ การจัดสาร (Treatment) คือการจัดเรียงลำดับเนื้อหา การเลือกใช้ถ้อยคำ ภาษา ไวยากรณ์ การเน้นย้ำข้อความ ซึ่งการจัดสารนี้จะต้องมีการเตรียมการล่วงหน้า หากจัดสารได้ดีก็ย่อมส่งผลต่อประสิทธิภาพที่ดีของการสื่อสารด้วย ซึ่งจากการสำรวจวิธีการจัดสาร จากผู้รับสารจำนวนมาก

พบว่า การจัดสาร ที่มีความสำคัญไว้ตอนต้น หรือ ตอนท้าย จะได้ผลในการจูงใจมากกว่าการจัดสารที่สำคัญไว้ตรงกลางเรื่อง

๓. สื่อหรือช่องทางการส่งสาร (Channel) ช่องทางการสื่อสาร หรือพาหะที่นำสารไปสู่ผู้รับสาร Berlo อธิบายการนำสารไปสู่ประสาทรับรู้ทั้ง ๕ ประการได้แก่ การเห็น การได้ยิน การสัมผัส การได้กลิ่น การลิ้มรส ซึ่งช่องทางการรับสารดังกล่าวนี้ เป็นการสื่อสารแบบเผชิญหน้า แต่หากเป็นการสื่อสาร ผ่านสื่อมวลชน สื่อเหล่านี้ ได้แก่ สื่อโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ อินเทอร์เน็ต และสื่อใหม่ (new media) ฯลฯ

๔. ผู้รับสาร (Receiver) องค์ประกอบที่สี่ของการสื่อสาร คือผู้รับสาร เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญมากที่สุด เพราะวัตถุประสงค์ของการสื่อสารคือการนำสารไปให้ถึงผู้รับสารให้ได้ ดังนั้นในกระบวนการสื่อสาร สิ่งที่ต้องตระหนักถึงเป็นอันดับแรกคือ ผู้รับสาร ซึ่งในแบบจำลองของ Berlo นี้ ผู้รับสารจะต้องถอดรหัสสารของผู้ส่งสาร คุณลักษณะของผู้รับสาร จึงเป็นองค์ประกอบเดียวกับผู้รับสารทั้ง ๕ ประการ

สรุปได้ว่า กรอบแนวคิดการสื่อสารของ Berlo นั้น จะเห็นว่า ปัจจัยร่วมระหว่างผู้รับสารกับผู้ส่งสาร คือ ทักษะ ทักษะคติ ความรู้ ระบบสังคมและวัฒนธรรม นั้นหมายความว่า การสื่อสาร จะบรรลุวัตถุประสงค์ ผู้ส่งสารจะต้องเข้าใจทัศนคติ ระบบสังคมวัฒนธรรมของผู้รับสาร เพื่อปรับทักษะทางการสื่อสารให้สอดคล้องต้องกัน ในทางการเมืองหากนักการเมืองไม่เข้าใจ หรือไม่ปรับตัวให้เข้ากับผู้รับสาร ก็ยากที่จะเปิดใจให้ประชาชนยอมรับสารของตนได้

๒.๓.๙ ทฤษฎีกระสุนปืน (Magic Bullet Theory)

ทฤษฎีกระสุนปืน หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าทฤษฎีเข็มฉีดยา (Hypodermic Theory) สาเหตุ ที่เรียกชื่อทฤษฎีเช่นนี้ เพื่อต้องการแสดงให้เห็นถึงพลังอำนาจของสื่อมวลชนที่ส่งผลต่อการโน้มน้าวความรู้สึกนึกคิดของผู้รับสารเป็นสำคัญ ทฤษฎีนี้มีต้นกำเนิดมาจากปฏิบัติการ “โฆษณาชวนเชื่อ” (Propaganda) ในโลกตะวันตก โดยเริ่มมาจากสมัยศตวรรษที่ ๖ กลุ่มพระสงฆ์คาทอลิกคณะเยซุอิต ชื่อ The Society for the Propagation of the Faith ทำการสื่อสารเพื่อถ่ายทอดความเชื่อและความศรัทธา ซึ่งในสมัยต่อมา การชวนเชื่อมุ่งเน้นที่เป้าหมายเพื่อเปลี่ยนแปลงการกระทำของผู้คน ซึ่งการที่จะทำให้พฤติกรรมของคนเปลี่ยนนั้น จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงวิธีการที่ประชาชนรับรู้ตัวเอง และรับรู้โลก การใช้เครื่องมือสื่อสารทุกชนิดเพื่อโน้มน้าวใจจึงเกิดขึ้น โดยในช่วงทศวรรษ ๑๙๓๐ ได้เริ่มมีการนำเอาภาพยนตร์และวิทยุ เข้ามาใช้ในการโฆษณาชวนเชื่อแล้ว ในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง ประเทศต่าง ๆ ได้นำเอาแนวคิด “การโฆษณาชวนเชื่อ” มาใช้กันอย่างกว้างขวาง เพื่อโน้มน้าวใจให้ประชาชนสนับสนุนการทำสงครามของฝ่ายตนเอง ตัวอย่างเช่น สหรัฐอเมริกา โน้มน้าวให้คนเชื่อว่าอเมริกาและฝ่ายสัมพันธมิตร เป็นฝ่ายรักสันติ เสรีภาพและความยุติธรรม ขณะเดียวกันก็สร้างภาพให้

ฝ่ายตรงข้าม เป็นพวกเผด็จการ หลอกหลวงชั่วร้าย ฝ่ายเยอรมัน นำโดยอดอล์ฟ ฮิตเลอร์ ก็ทำการโฆษณาชวนเชื่อผ่านโทรทัศน์ ให้ชาวเยอรมัน เชื่อมมั่นในผู้นำที่เข้มแข็งอย่างฮิตเลอร์ พร้อมทั้งปลุกเร้าให้คนเยอรมันเกลียดชังชาวยิว ในฐานะที่จะเป็นผู้ทำลายเผ่าพันธุ์อารยันอันสูงส่งของชาวเยอรมัน จึงสมควรที่จะต้องฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ ชาวยิวเสียทั้งหมด (ปฏิบัติการโฆษณาชวนเชื่อของ ฮิตเลอร์ ได้ผลอย่างยิ่ง คนเยอรมันส่วนใหญ่ คล้อยตามการชี้นำนี้จนนำไปสู่การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ชาวยิวกว่า ๖ ล้านคน)

๒.๓.๑๐ ทฤษฎีการกำหนดวาระข่าวสาร (Agenda Setting)

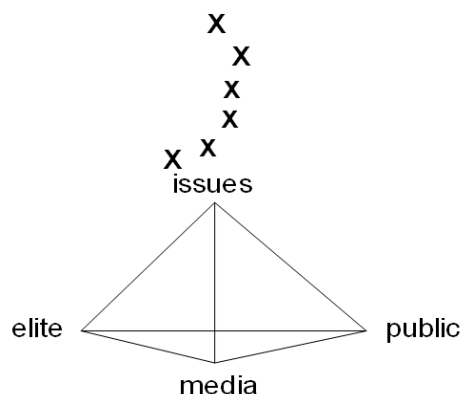
แนวคิดนี้เชื่อในพลังอำนาจของสื่อมวลชน ในการกำหนดวาระให้คนครุ่นคิด ดังนั้นการที่สื่อมวลชน เลือกที่จะนำเสนอประเด็นใดประเด็นหนึ่ง ก็เหมือนการกำหนดวาระให้กับสังคม มีรายงานการวิจัยซึ่งสามารถสรุปเกี่ยวกับทฤษฎีนี้ว่า “สื่ออาจไม่ประสบความสำเร็จในการทำให้คนคิดตามสื่อ แต่ประสบความสำเร็จในการทำให้คนคิดถึง (think about) เรื่องที่สื่อหยิบยกมาเป็นข่าวได้ สื่ออาจจะไม่สามารถ เปลี่ยนแปลงการกระทำของคนได้ แต่สื่อสามารถปรับเปลี่ยนการรับรู้ของคนได้”^{๔๔} ได้ระบุตัวแปร ๓ ตัวที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดวาระข่าวสารได้แก่

๑. วาระของสื่อ (Media agenda) คือการกำหนดประเด็นการนำเสนอจากกองบรรณาธิการ การพิจารณา เลือกที่จะนำเสนอข่าวใด ละเว้นการเสนอข่าวใด เป็นการกำหนดวาระ โดยใช้วิจารณ์ญาณของผู้ปฏิบัติการข่าว หรือผู้บริหารในสื่อ นั้น ๆ

๒. วาระสาธารณะ (Public agenda) คือการกำหนดวาระโดยสาธารณชน เป็นการเลือกนำเสนอข่าวที่สอดคล้องกับความสนใจของคนส่วนใหญ่ ซึ่งมักเป็นข่าวที่แปลก ข่าวที่ใหญ่หรือเป็นข่าวที่มีคนส่วนใหญ่เข้าร่วม เช่น การชุมนุมประท้วงของคนจำนวนมาก

๓. วาระที่ถูกกำหนดจากชนชั้นนำ (Elite agenda) คือ วาระที่ผู้มีชื่อเสียง บุคคลสาธารณะชนชั้นนำ กำหนดโดยการพูดหรือปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่ง ให้สื่อมวลชนนำเสนอ ตัวอย่างเช่น การปาฐกถาของ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ การที่บุคคลในราชินิกุลรวมตัวกันออกแถลงการณ์ ฯลฯ จัดเป็นการกำหนดวาระโดยชนชั้นนำ

^{๔๔} McCombs, M.E. and Shaw, D. “The Agenda Setting Function of Mass Media”, *Public Opinion Quarterly*, 36 (1972): 176-187.

แผนภาพที่ ๒.๗ ตัวแปรตัวที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดวาระข่าวสาร

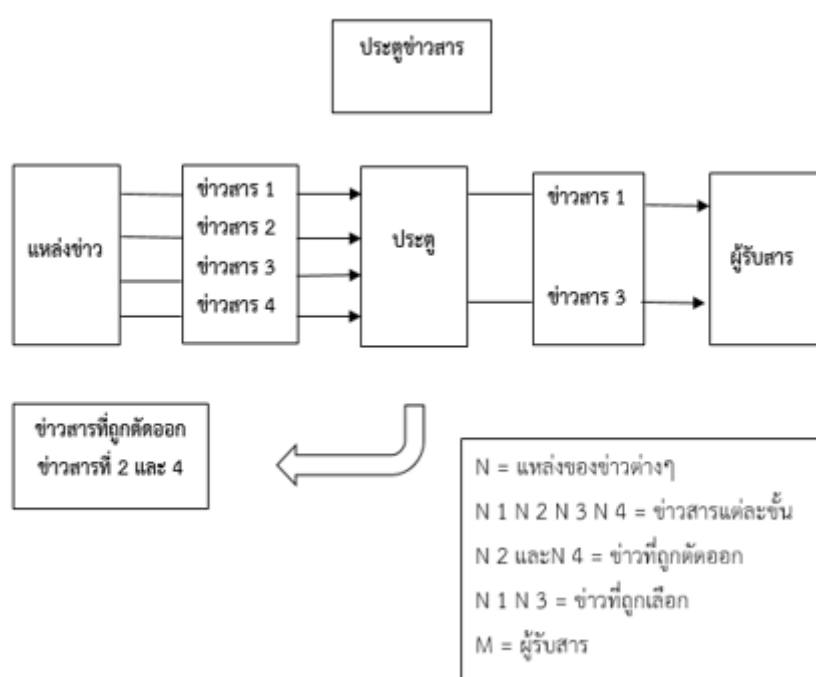
จากแบบจำลองนี้ สื่อมวลชนจะทำหน้าที่ในการคัดเลือกปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเพื่อนำเสนอเป็นข่าว ขณะเดียวกันก็ลำดับความสำคัญของข่าวโดย แบ่งพื้นที่การนำเสนอให้เป็นข่าวใหญ่ ข่าวเล็ก โดยใช้ตัวแปรทั้ง ๓ ตัวข้างต้นเข้ามากำหนดวาระข่าวสาร ในทางการเมือง ทฤษฎีนี้ถูกนำมาใช้อธิบายความสำเร็จของการสื่อสารของกลุ่มการเมือง กล่าวคือ นักการเมืองย่อมต้องการให้ตนเองเป็นที่รู้จักของสาธารณชน การเป็นข่าวปรากฏบนสื่อย่อมสร้างชื่อเสียงให้กับบุคคลและองค์กรได้ ดังนั้นนักการเมืองทุกคนจึงต้องมีความสามารถในการกำหนดวาระในสื่อให้ได้ เพื่อให้ข่าวและภาพของตนเองอยู่ในความสนใจของสาธารณชนเสมอ ตัวอย่างเช่น พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร แม้จะใช้ชีวิตอยู่ในต่างประเทศแต่ก็สามารถเป็นข่าว ในสื่อมวลชนได้ตลอดเวลา และเป็นข่าวมากกว่านักการเมืองที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยเสียอีก ซึ่งอิทธิพลของการกำหนดวาระในสื่อมวลชนก็คือ การชี้นำความสนใจของสาธารณะชนนั่นเอง ความสำคัญของสื่อมวลชนในทางการเมืองเป็นดังที่ อาร์เทอร์ตัน (Arterton)^{๔๕} กล่าวไว้ว่า “สิ่งที่นักการเมืองทำไม่สำคัญเท่าสิ่งที่สื่อมวลชนนำเสนอ” เพราะหากนักการเมืองทุ่มเททำงาน แต่ไม่เป็นข่าว ก็เหมือนการไม่ได้ทำอะไรเลย เพราะประชาชนไม่เคยรับรู้การกระทำนั้น บรรดานักการเมืองทั้งหลายจึงต้องอาศัยทฤษฎีนี้เป็นบันไดในการสร้างชื่อเสียงทางการเมือง

๒.๓.๑๑ ทฤษฎีผู้รักษาประตูข่าว (Gate Keeper)

แนวคิดนี้อธิบายการทำงานของสื่อมวลชน ว่าเปรียบเหมือนผู้รักษาประตู ทำหน้าที่กักเก็บข่าวบางข่าวไว้และปล่อยให้ข่าวบางข่าวออกไปสู่สาธารณชน สื่อมวลชนจึงมีอิทธิพลต่อสังคมเป็นอย่างมาก เพราะเป็นผู้คัดกรองประเมินค่า และตัดสินใจว่าข่าวใดควรนำเสนอสู่สาธารณะชนและข่าวใดไม่

^{๔๕} Arterton, Christopher F. and Harlan Hahn, *Political Participation*, (Washington D.C. : The American Political Science Association, 1975), p. 122.

ควรนำเสนอ ขณะเดียวกันก็กำหนดด้วยว่าข่าวใดควรเป็นข่าวใหญ่ และข่าวใดควรเป็นข่าวรอง อธิบายแนวคิดผู้รักษาประตูข่าวว่า ในแต่ละวันจะมีข่าวสารมากมายหลายชนิด ส่งเข้ามายังกองบรรณาธิการ ข่าวโทรทัศน์ วิทยุ สำนักงานหนังสือพิมพ์ บรรณาธิการ จะทำการคัดเลือกข่าวบางชิ้น เพื่อนำเสนอและตัดข่าวบางชิ้นทิ้งไป^{๔๖} เมื่อคัดเลือกแล้วว่าจะเสนอข่าวใด ก็นำข่าวนั้นมาตกแต่งเพื่อการนำเสนอ เช่นการกำหนดหัวข้อ การตัดต่อภาพและเสียง การเรียบลำดับการนำเสนอเมื่อตกแต่งข่าวแล้วจึงนำเสนอต่อผู้รับสารต่อไปดังแบบจำลองนี้

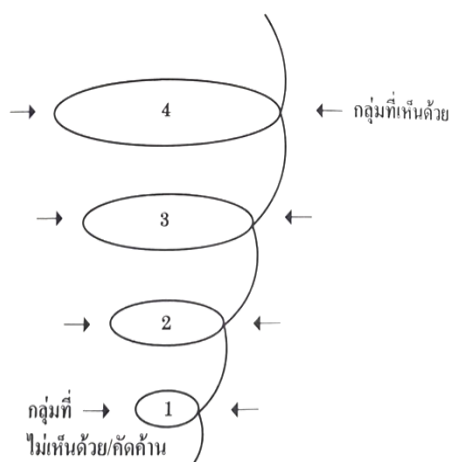
แผนภาพที่ ๒.๘ แนวคิดผู้รักษาประตูข่าว

แนวคิดผู้รักษาประตูข่าวนี้นี้ คล้ายกับแนวคิดการกำหนดวาระข่าวสารแตกต่างกันที่แนวคิดผู้รักษาประตูข่าวนี้นี้ บทบาทหลักในการคัดเลือกข่าว เพื่อนำเสนอต่อสาธารณชนเป็นของสื่อมวลชนโดยเฉพาะ จึงทำให้วิเคราะห์ได้ว่า สื่อมวลชนนั้นมีความสำคัญในกระบวนการทางการเมืองเป็นอย่างยิ่ง เพราะหากสื่อมวลชนเลือกหยิบประเด็นที่เป็นลบกับนักการเมืองมานำเสนอเป็นข่าวใหญ่ ภาพลักษณ์ของนักการเมืองก็ย่อมเสียไป และในทางตรงกันข้าม หากสื่อมวลชนนำเสนอภาพเชิงบวกของนักการเมือง ประชาชนก็ย่อมมีทัศนคติต่อนักการเมืองคนนั้น จากแนวคิดนี้ สื่อมวลชนจึงมีความสำคัญต่อการสื่อสารทางการเมืองเป็นอย่างยิ่ง

^{๔๖} White D.M., "The 'Gatekeepers': a Case Study in The Selection of News." *Journalism Quarterly*, (1950): 25.

๒.๓.๑๒ ปรากฏการณ์วงเกลียวแห่งความเงียบงัน (Spiral of Silence)

เป็นปรากฏการณ์ที่สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างสื่อมวลชนกับมติสาธารณะ ในประเด็นที่มีความคิดแตกต่างออกเป็นสองด้านนั้น หากสื่อมวลชนหลาย ๆ สำนักออกมาแสดงจุดยืนไปในทิศทางที่เหมือนกัน จะทำให้คนที่มีความคิดแตกต่างถอยร่นและเงียบงันไปในที่สุด ในขณะที่กลุ่มคนที่เห็นสอดคล้องกับสื่อก็จะเสียงดังขึ้นทุกที ปรากฏการณ์นี้จัดเป็นรูปแบบหนึ่งของอิทธิพลของสื่อในการกำหนดวาระให้กับสังคมในระดับมหภาค

แผนภาพที่ ๒.๙ ปรากฏการณ์วงเกลียวแห่งความเงียบงัน

ได้ศึกษาเรื่องประชามติ (Public Opinion) แล้วพบว่า เมื่อใดที่สื่อมวลชนนำเสนอข่าวสารใด ๆ ออกไป ณ จุดที่สื่อได้แสดงจุดยืนสนับสนุนด้านใด ก็จะทำให้กลุ่มคนที่คัดค้านและเห็นต่างจากสื่อมวลชน เริ่มลังเลที่จะแสดงความคิดเห็นของตน^{๔๗} และเมื่อฝ่ายที่เห็นด้วยในทิศทางของสื่อ ยิ่งส่งเสียงดังออกมา ก็จะทำให้เสียงที่ตรงข้ามเงียบหายไป ซึ่งอาจเป็นเพราะฝ่ายที่เงียบหายไปนั้น ขาดข้อมูลมาสนับสนุนหรืออาจขาดความมั่นใจ แล้วเปลี่ยนข้างไปเป็นด้านของเสียงส่วนใหญ่ หรืออาจจะหายไปเพราะไม่ต้องการถูกโดดเดี่ยวความคิด

ได้อธิบายปรากฏการณ์วงเกลียวแห่งความเงียบงันว่า การที่สื่อมวลชนนำเสนอจุดยืนที่สนับสนุนข้างใด สื่อมวลชนมักจะนำข้อมูลต่าง ๆ มาสนับสนุน พร้อมทั้งให้พื้นที่กับข้างที่สนับสนุน

^{๔๗} Elisabeth Noelle-Neumann, "The Spiral of Silence: A Theory of Public Opinion". *The Journal of Communication*, 24 (1974): pp. 43-51.

อย่างมาก ประหนึ่งสิ่งที่สื่อได้นำเสนอนั้นเป็นประชาต^{๔๘} หรือสาธารณะมต ซึ่งแม้จะมีได้มีการสำรวจ สาธารณะมต แต่สื่อก็นำเสนอประหนึ่งเป็นสาธารณะมตไปแล้ว สังคมจึงสุมเสียง ที่จะถูกรอบงำด้วย ความคิดที่ขึ้นนำโดยสื่อมวลชน ดังนั้นผลกระทบที่เกิดขึ้นจึงเป็นผลกระทบในระดับกว้างที่แสดงให้ เห็นว่า แม้สังคมจะปกครองในระบอบประชาธิปไตย แต่สื่อมวลชนกลับกลายเป็นผู้ที่จำกัดเสรีภาพทาง ความคิด จำกัดทางเลือกของสังคม และทำให้เกิดความเงิบงันในกระแสการไหลของข่าว

๒.๓.๑๓ ทฤษฎีบรรทัดฐานของสื่อมวลชน (Normative Theories of Media Performance)

บรรทัดฐานของสื่อมวลชน หรืออาจเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า Four Theories of The Press มี แนวคิดอยู่บนหลักการที่ว่า สื่อมวลชนเป็นภาพสะท้อนของสังคม สังคมเป็นแบบไหนสื่อมวลชนก็เป็น เช่นนั้น ในขณะที่เดียวกันสื่อมวลชนก็สะท้อนเสรีภาพของประชาชน ดังนั้น เสรีภาพของประชาชนก็ ย่อมสะท้อนเสรีภาพของสื่อมวลชน เช่นกัน ความสัมพันธ์ระหว่างสื่อมวลชนกับสังคม

๑. สื่อมวลชนเป็นผลผลิตของสังคม ดังนั้น “สังคมแบบไหน สื่อมวลชนก็เป็นแบบนี้”

๒. สื่อมวลชนเป็นภาพสะท้อนของสังคม ดังนั้น “เสรีภาพของสื่อ ย่อมสะท้อนเสรีภาพ ของประชาชน”

๓. สื่อมวลชนเป็นผู้รับผิดชอบต่อความเจริญก้าวหน้าของคนในสังคม ดังนั้น “รายการ โททัศน์เป็นอย่างไร คนดูก็เป็นอย่างนั้น”

ทฤษฎีบรรทัดฐานของสื่อมวลชน เกี่ยวข้องกับเรื่องของการควบคุม การตรวจสอบ การ กำกับดูแล กระบวนการทำงานของสื่อมวลชน โดยอาศัย กฎหมาย จรรยาบรรณวิชาชีพ องค์กรที่ กำกับดูแลสื่อมวลชนโดยเฉพาะ

ทฤษฎีสื่อสารมวลชนในยุคที่สามนี้ เป็นยุคที่สื่อมวลชนมีพัฒนาการมากขึ้น ในขณะที่การ รับรู้ของผู้รับสารเปิดกว้างมากขึ้น จึงทำให้การเปิดรับสื่อเป็นการตีความระหว่างสิ่งที่สื่อมวลชน นำเสนอกับสิ่งที่ผู้รับสารรับรู้ผ่านการตีความตามทฤษฎีสัญญาวิทยา ทฤษฎีในกลุ่มนี้มีมุมมองว่าผู้รับ สารเป็นฝ่ายกระทำ มิใช่ฝ่ายถูกกระทำอีกต่อไป แม้ว่าจะมีการกำหนด “วาทกรรม” ขึ้นมา แต่การ รับรู้ของผู้รับสาร ก็จะเป็นไปตามตัวกรอง จากความเชื่อ ประสบการณ์ และฐานคติที่มีมาแต่เดิมของ ผู้รับสาร ในยุคนี้สื่อจึงขาดพลังในการกำหนดการรับรู้ของผู้รับสาร สื่อจะทำหน้าที่ในเชิงของความ บันเทิง แต่ไม่อาจชี้นำความคิดของผู้รับสารดังเช่นในยุคแรกอีกต่อไป

^{๔๘} Katz, E., Blumler, J. G., & Gurevitch, M., *Utilization of Mass Communications by the Individual*, (London: Sage, 1983), p. 91.

๒.๓.๑๔ ทฤษฎีการสร้างวาทกรรมทางการเมือง

วาทกรรม หมายถึง ระบบและกระบวนการในการสร้าง ผลิตเอกลักษณ์ และความหมายให้กับสรรพสิ่งต่าง ๆ ในสังคมที่เราอยู่ ทั้งความรู้ ความจริง อำนาจ หรือ ตัวตนของเรา นอกจากนี้วาทกรรมยังทำหน้าที่ ตรึงสิ่งที่สร้างขึ้นให้ดำรงอยู่ และเป็นที่ยอมรับของสังคมในวงกว้าง จนกลายเป็นวาทกรรมหลัก ขณะเดียวกันก็ทำหน้าที่เก็บกดและปิดกั้นมิให้เอกลักษณ์ และความหมายของบางสิ่งเลื่อนหายไปพร้อม ๆ กัน^{๔๔} การสร้างวาทกรรมจึงเป็นแนวคิดรวบยอดในการสื่อสารทางการเมืองที่สำคัญ เพราะหากฝ่ายใดช่วงชิงการสร้างวาทกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อฝ่ายตนสำเร็จก็เท่ากับสามารถเก็บกด ปิดกั้นวาทกรรมของฝ่ายตรงข้ามมิให้มีอิทธิพลในสังคมต่อไป นักการเมืองจึงพยายามที่จะสร้างวาทกรรม เพื่ออธิบายความหมายให้กับสิ่งต่าง ๆ เพื่อให้คนคล้อยตามและสถาปนาวาทกรรมนั้นเป็นวาทกรรมหลักในสังคม ตัวอย่างการสร้างวาทกรรม ในห้วงภาวะวิกฤตทางการเมือง ที่มีความขัดแย้งระหว่างกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า กลุ่มเสื้อแดง กับรัฐบาลของ นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ (มีการชุมนุมยึดเยื้องตั้งแต่วันที่ ๑๓ มีนาคม-๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๓) ต่างฝ่ายต่างสร้างวาทกรรมเพื่อชัยชนะทางการเมือง เช่นกลุ่มเสื้อแดงได้สร้างวาทกรรม “ไพร่กับอำมาตย์” เพื่ออธิบายการชุมนุมต่อต้านรัฐบาลของผู้ชุมนุมว่า เป็นการต่อสู้ทางชนชั้นระหว่างผู้ด้อยโอกาสคือ “ไพร่” กับผู้มีอำนาจในแผ่นดิน คือ “อำมาตย์” มิใช่การออกมาต่อสู้เพื่อ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ทั้งนี้เพื่อขยายแนวร่วมในการต่อสู้ให้เป็นเรื่องของสงครามชนชั้น ขณะที่ฝ่ายรัฐบาล ที่มีศูนย์อำนวยการควบคุมและป้องกันสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือที่เรียกโดยย่อ ว่า ศอฉ. ซึ่งทำหน้าที่ในการสื่อสารกับประชาชนในภาวะวิกฤต ก็สร้างวาทกรรมในการจัดการกับผู้ชุมนุมว่า เป็นการ “ขอคืนพื้นที่” และ “กระชับวงล้อม” แทนการใช้คำว่า “สลายการชุมนุม” ดังเช่นที่เคยเป็นมา ซึ่งผลจากการสร้างวาทกรรมและผลิตซ้ำโดยเจตนาที่จะเก็บกดปิดกั้นวาทกรรมเดิม ทำให้ชนชั้นกลางในเมืองจำนวนมากสนับสนุนการดำเนินการของ ศอฉ. เนื่องจากวาทกรรม ที่ทำให้ดูเหมือนเป็นปฏิบัติการที่ไม่รุนแรง แม้ว่าความจริงจะมีผู้เสียชีวิตกว่า ๙๐ คน และบาดเจ็บกว่าพันคนก็ตาม (ความจริงจากข่าวสด : ความตาย ๙๐ ศพ) วาทกรรมทางการเมืองจึงเป็นเครื่องมือการสื่อสารทางการเมืองที่ผู้เกี่ยวข้องต้อง

๒.๓.๑๕ ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ของสื่อมวลชน

ทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ของสื่อมวลชน เปรียบเทียบสังคมกับร่างกายของมนุษย์ โดยถือว่าร่างกายทั้งหมดเป็นระบบใหญ่ โดยมีระบบย่อย ๆ ประกอบกันอยู่ ซึ่งต่างต้องพึ่งพาอาศัยกัน ระบบใหญ่จะต้องมีหน้าที่พื้นฐาน คือรักษาเสถียรภาพของทั้งระบบเอาไว้ เพื่อให้ทั้งระบบมีความสมดุล ทุก

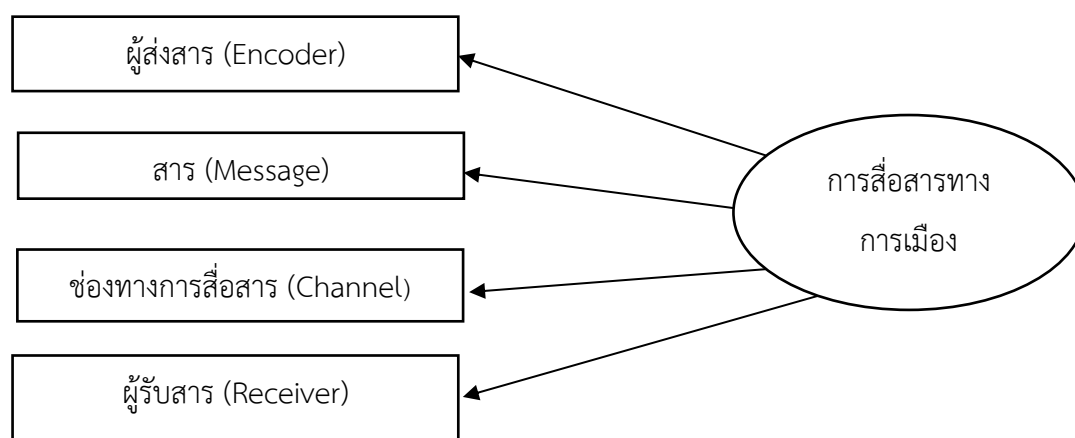
^{๔๔} ชัยรัตน์ เจริญสินโอบาร, วาทกรรมการพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิภาษา, ๒๕๔๙), หน้า ๑๙-๒๐.

ส่วนต้องมีการแบ่งงานกันทำตามหน้าที่ หากระบบย่อย ๆ ทำหน้าที่ได้ดี ระบบทั้งหมดก็จะมีเสถียรภาพ ดังนั้นแบบแผนของกิจกรรมจะต้องคงทนและมีเสถียรภาพ สื่อสารมวลชนมีหน้าที่ทางสังคมหรือพันธกิจ (Social Function) คือ เป็นผู้เฝ้าระวังและตรวจสอบสภาพแวดล้อมทางสังคมและการเมือง ที่เรียกว่า “สุนัขเฝ้าบ้าน” (watchdog)

การที่ Parson ระบุหน้าที่ทางสังคมของสื่อมวลชนไว้ ๔ ประการคือ ๑. ปลุกฝังค่านิยมหลักในสังคม (Core Value) ๒. รักษาความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของระบบไว้ ๓. ขจัดความขัดแย้งในสังคม ๔. หาวิถีทางในการปรับตัวให้สังคมอยู่รอด

ได้อธิบายหน้าที่ของสื่อมวลชน ในการที่จะต้องแก้ไขบทบาทของสื่อบางสื่อที่ทำให้คนในสังคมเกิดความแปลกแยกต่อสังคม^{๕๐} ดังนี้

๑. สื่อต้องทำหน้าที่พาผู้คนหลบหนีจากโลกของความเป็นจริง เพื่อประคับประคองมิให้คนเกิดความโดดเดี่ยวจนต้องการฆ่าตัวตาย ๒. สื่อต้องทำหน้าที่ผ่อนคลายความตึงเครียด มิให้คนในสังคมเกิดความเครียดจนนำไปสู่การแสดงออกที่รุนแรง ๓. สื่อต้องทำหน้าที่สร้างสิ่งชดเชยหรือทดแทน เพื่อมิให้สังคมขาดที่พึ่งพิง ตัวอย่างเช่น การที่สื่อมวลชนทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการระดมเงินทุนช่วยเหลือผู้ประสบภัยต่าง ๆ

แผนภาพที่ ๒.๑๐ แบบสื่อสารทางการเมือง

^{๕๐} Merton R., *Social Theory and Social Structure*, (Glencoe: Free Press, 1949), p. 211.

ตารางที่ ๒.๓ แนวความคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมือง

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
Brian McNair (1999, p. 251)	การสื่อสารทางการเมือง คือ องค์กรทางการเมือง มีนักการเมือง พรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ กลุ่มก่อการร้าย
Harold D. Lasswell (1950, p. 261)	ผู้ที่ทำหน้าที่ในการส่งสาร เนื้อหาของสาร ช่องทางการสื่อสาร ผลกระทบที่เกิดจากการส่งสาร
Gurevitch and Blumler (1977, p. 315)	กลุ่มทางการเมือง รัฐบาล ข้าราชการ พรรคการเมือง กลุ่มกดดันทางการเมือง กลุ่มพลังประชาชน กลุ่มที่สอง คือ สื่อมวลชน ที่ทำหน้าที่เป็นผู้รับข่าวสารจากกลุ่มการเมือง และสร้างข่าวสาร เพื่อส่งไปยังผู้รับสาร
Darren G. Lileker (2006, p.312)	๑. การสื่อสารทางการเมืองยุคใหม่ที่มีกระบวนการสื่อสารทั้งกลุ่มการเมือง ๒. กลุ่มที่ไม่เป็นการเมืองมีการสื่อสารทางตรง การสื่อสารที่ผ่านสื่อมวลชน มีการสื่อสารซึ่งกันและกัน ระหว่างสื่อมวลชน ประชาชน และองค์กรทางการเมือง
Harold D. Lasswell (1950, p. 261)	ผู้ที่กำหนดเนื้อหาของสาร (who ?) เนื้อหาของสาร ที่ถูกส่งออกไป(said what ?) ช่องทางที่สารถูกส่งออกไป (in which channel?) ผู้รับสาร (to whom?) พร้อมด้วยผลอะไร (with what effect?) คือผลที่เกิดจากการสื่อสาร
McCombs & D. Shaw (1972, pp.176-187)	สื่ออาจไม่ประสบความสำเร็จในการทำให้คนติดตามสื่อแต่ประสบความสำเร็จในการทำให้คนคิดถึง

ตารางที่ ๒.๓ แนวความคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมือง (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
White, D.M (1950, p.25)	การทำงานของสื่อมวลชน ว่าเปรียบเหมือนผู้รักษาประตู ทำหน้าที่กักเก็บข่าวบางข่าวไว้ และปล่อยให้ข่าวบางข่าวออกไปสู่สาธารณชน สื่อมวลชนจึงมีอิทธิพลต่อสังคมเป็นอย่างยิ่ง
Katz, E., Blumler, J. G., & Gurevitch (1983, p. 91)	การที่สื่อมวลชนนำเสนอจุดยืนที่สนับสนุนข้างใด สื่อมวลชนมักจะนำข้อมูลต่าง ๆ มาสนับสนุน พร้อมทั้งให้พื้นที่กับข้างที่สนับสนุนอย่างมาก ประหนึ่งสิ่งที่สื่อได้นำเสนอนั้นเป็นประจําชาติ
ชัยรัตน์ เจริญสินโอฬาร (๒๕๔๙, หน้า ๑๙-๒๐)	การสร้างวาทกรรมจึงเป็นแนวคิดรวบยอดในการสื่อสารทางการเมืองที่สำคัญ เพราะหากฝ่ายใด ช่วงชิงการสร้างวาทกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อฝ่ายตนสำเร็จก็เท่ากับสามารถเก็บกด ปิดกั้นวาทกรรมของฝ่ายตรงข้ามมิให้มีอิทธิพลในสังคมต่อไป

๒.๔ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบูรณาการ

การบูรณาการ มีความหมายตรงกับภาษาอังกฤษคือ Integration หมายถึง การทำสิ่งทีบกพร่องให้สมบูรณ์ ไม่มีสิ่งใดขาดหาย หรือเป็นการรวมสิ่งหนึ่งเข้ากับอีกสิ่งหนึ่งเพื่อให้สิ่งเดิมเพิ่มพูนหรือสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เป็นการเอื้อประโยชน์ต่อกัน^{๕๑} ซึ่งการทำให้สมบูรณ์ หมายถึง ทำให้หน่วยย่อย ๆ ที่มีความสัมพันธ์กันร่วมกันทำหน้าที่อย่างผสมกลมกลืนเป็นองค์รวมหนึ่งเดียวที่มีความครบถ้วนสมบูรณ์ในตนเอง^{๕๒} การทำให้เต็ม หรือความเต็ม ความสมบูรณ์ ที่มีมนุษย์ทุกคนต้องการที่จะ

^{๕๑} เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, การคิดเชิงวิเคราะห์, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : ชัคเชสมิเดีย, ๒๕๔๖), หน้า ๔-๘.

^{๕๒} พระมหาพรหมชา ฐมมหาโส และคณะ, คู่มือปฏิบัติการบูรณาการพันธกิจ, (พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๑.

นำมาประยุกต์ใช้เพื่อให้หลุดพ้นจากปัญหาต่าง ๆ^{๕๓} หรือเป็นการทำให้หน่วยย่อยที่อิงอาศัย ความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เข้ามาร่วมทำหน้าที่ประสานกลมกลืนเป็นองค์รวมหนึ่งเดียว ที่มีความหมายครบถ้วนสมบูรณ์ในตัวเอง^{๕๔} การทำให้บุคคลและองค์การมีเป้าหมายร่วมกันและพยายาม หลีกเลี่ยงความขัดแย้งระหว่างสมาชิกในองค์การ^{๕๕}

การบูรณาการ หมายถึง การทำให้หน่วยย่อยทั้งหลายที่สัมพันธ์อิงอาศัยซึ่งกันและกัน เข้ามาร่วมทำหน้าที่ประสานกลมกลืนเป็นองค์รวมหนึ่งเดียวที่มีความครบถ้วนสมบูรณ์ในตัว การบูรณาการ นั้นเราจะเอาหน่วยย่อยหน่วยหนึ่งมารวมเข้าในองค์รวมที่มีหน่วยย่อยอื่นอยู่แล้วก็ได้ หรือจะเอาหน่วยย่อยทั้งหลายที่ต่างแยกกันอยู่มารวมเข้าด้วยกันเป็นองค์รวมก็ได้ซึ่งเรียกว่าบูรณาการทั้งสิ้น แต่ข้อสำคัญจะต้องมีตัวอื่นที่เป็นหลักอยู่ ๓ อย่าง ในเรื่องบูรณาการ^{๕๖}

๑. มีหน่วยย่อยองค์ประกอบ ขึ้นส่วน อวัยวะ ชั้น ระดับ หรือแ่งด้านที่จะเอามาประมวลเข้าด้วยกัน อันนี้เป็นสิ่งที่จะเอามาประมวลเข้าด้วยกันคือ สิ่งย่อย ส่วนย่อย

๒. หน่วยย่อยเป็นต้นนั้น มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงอิงอาศัยซึ่งกันและกัน อันนี้อาจจะเลยไปถึงลักษณะที่ว่ายืดหยุ่นปรับตัวได้ มีความเคลื่อนไหวตลอดเวลาด้วย

๓. เมื่อรวมเข้าด้วยกันแล้วก็จะเกิดความครบถ้วนเต็มบริบูรณ์ โดยมีความประสานกลมกลืนเกิดภาวะได้ที่พอดีหรือสมดุลก็จะทำให้การรวมนั้นก็มีชีวิตดำรงอยู่และดำเนินไปด้วยดี อันจะเป็นภาวะของบูรณาการ

ถ้าครบสามอย่างนี้ก็เป็นบูรณาการ สามอย่างนี้เป็นตัวอื่นที่จำเป็นตามสภาวะ ส่วนในทางปฏิบัติจะมีหลักและกระบวนการวิธีอย่างไรก็พิจารณาว่าอันอีกส่วนหนึ่ง แต่สิ่งที่จะต้องเน้นก็คือ ความพอดีหรือความสมดุล ซึ่งเป็นภาวะที่ต้องการของบูรณาการนั้น เราจะแสดงลักษณะออกมาให้เห็นเป็นข้อสำคัญได้ ๒ อย่างคือ เมื่อเป็นองค์รวมแล้วองค์รวมนั้นมีชีวิตหรือดำเนินไปด้วยดี องค์รวมนั้นเกิดมีภาวะและคุณสมบัติของมันเองที่ต่างหากจากภาวะและคุณสมบัติขององค์ประกอบทั้งหลาย

^{๕๓} สาโรช บัวศรี, หนังสือความรู้สำหรับครู เรื่องบูรณาการ, (กรุงเทพมหานคร : รุ่งเรืองสาสน์การพิมพ์, ๒๕๒๑), หน้า ๓.

^{๕๔} พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), พุทธธรรม, ฉบับปรับปรุงและขยายความ, (กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า ๓๐.

^{๕๕} ดิน ปรัชญพฤทธิ, ศัพท์รัฐประศาสนศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท วี.พี.เอ็น., ๒๕๕๕), หน้า ๒๐๔.

^{๕๖} พรธิดา วิเศษศิลปานนท์ และคณะ, โครงการติดตามการเข้าถึงสิทธิของคนพิการและการพัฒนารูปแบบระบบสวัสดิการที่ส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิของคนพิการ, (กรุงเทพมหานคร : กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ, ๒๕๕๖), หน้า ๑๓-๑๔.

ฉะนั้นจะเห็นได้ว่าขั้นตอนของวิธีคิดแบบบูรณาการอันประกอบด้วย ๓ ขั้นตอน^{๕๗} คือ
 ขั้นที่ ๑ ถอดกรอบ เพื่อที่จะให้หลุดจากกับดักทางความคิด ทางวัฒนธรรม ทางความรู้
 ทางประสบการณ์ เป็นต้น

ขั้นที่ ๒ ขยายกรอบ โดยอาศัยฐานแนวคิดในเรื่ององค์รวม สหวิทยาการ คิดโดยวิธีอุปนัย
 การมองประสานข้ามตรงข้าม และมองแบบทุกฝ่ายชนะ

ขั้นที่ ๓ คุมกรอบ ซึ่งเป็นขั้นกลับมาบูรณาการอีกครั้ง โดยเงื่อนไขความสำเร็จของการ
 บูรณาการสวัสดิการของชุมชนในระดับนโยบาย คือ

๑. ผู้ดำเนินกิจกรรมหลักและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
๒. เป้าประสงค์
๓. ทรัพยากร
๔. กระบวนการและแนวทางการทำงาน
๕. ผลกระทบ ผลผลิต และวิวัฒนาการ

นักวิชาการมีแนวคิดว่าการศึกษาวิชาความรู้ถูกรวบงำตามแนวทางของแนวทาง
 วิทยาศาสตร์มี ๒ ประเภท คือ ๑) แบบลดทอน (Reductionism) หรือที่เรียกว่าพวก Atomism ที่
 แยกแยะปัญหาต่าง ๆ ลงเป็นส่วนย่อย ๆ เพื่อค้นหาต้นตอของปัญหา เมื่อทราบแล้วก็แก้ไขที่ปัญหา
 นั้น ๆ เป็นเรื่อง ๆ ไป ๒) และอีกพวกหนึ่งคือ พวกที่มองข้ามส่วนย่อย ๆ ไป จะมองแต่ภาพรวม เรียก
 พวกนี้ว่า Wholism เช่นนี้ วิลเบอร์ เห็นว่าทำให้ขาดความเข้าใจปัญหาอย่างแท้จริงเพราะปัญหาทุก
 เรื่องมันไม่ได้เกิดขึ้นเองอย่างลอย ๆ มันต้องมีผลกระทบเนื่องจากสิ่งต่าง ๆ ที่แวดล้อมตัวปัญหานั้น ๆ
 จึงต้องนำทุกเรื่องที่เป็นองค์ประกอบ เชื่อมโยงกัน เกี่ยวข้องกัน มาพิจารณาด้วย จึงจะเป็นแนวคิดที่
 ถูกต้องจริง ๆ^{๕๘}

ทฤษฎีการบูรณาการจึงเป็นทฤษฎีที่นำเสนอปัญหาทุกอย่างในโลกปัจจุบัน โดยเฉพาะที่
 เกี่ยวข้องกับมนุษย์ สามารถแก้ไขด้วยการพิจารณาสิ่งต่าง ๆ อย่างรอบด้าน โดยมีปัจจัยหลัก ๆ อยู่ ๔
 ด้าน ได้แก่

๑. ด้านเจตจำนงหรือเจตนา (Intention) เรียกว่า “I” หรือ “ฉัน” เป็นด้านที่เกี่ยวข้องกับ
 ภายในของมนุษย์ (Interior) เป็นเรื่องของความรู้สึกนึกคิด จิต วิวัฒนาการของจิตและสิ่งที่เป็นอัตวิสัย
 เป็นต้น

^{๕๗} เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, การคิดเชิงวิเคราะห์, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : ซัคเซสมิเดีย, ๒๕๔๖), หน้า ๔-๘.

^{๕๘} เคน วิลเบอร์ อังโน อรทัย มีแสง, “ทฤษฎีบูรณาการเชิงพุทธ”, ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎี
 บัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๓๕.

๒. ด้านพฤติกรรม (Behavior) เรียกว่า “It” หรือ “สิ่งนั้น” หรือ “มัน” เป็นด้านเกี่ยวกับ ภายนอก โครงสร้างของร่างกาย วัฒนาการเชิงกายภาพ กฎทางฟิสิกส์ หรือเคมี และการแสดงออก เป็นเรื่องของภายนอกที่มองเห็น (Exterior) เป็นต้น

๓. ด้านวัฒนธรรม (Culture) เรียกว่า “We” หรือ “พวกเรา” เป็นวิถีชีวิตในชุมชน วัฒนาการในเรื่องความสัมพันธ์เชิงชาติพันธุ์ ระบบการให้คุณค่า ทักษะในการมองโลกในสังคม หรือ สิ่งปรากฏภายใน (Interior) ของสังคมที่เป็นนามธรรม เป็นต้น

๔. ด้านสังคม (Social) เรียกว่า “Its” หรือ “สิ่งเหล่านั้น” เป็นด้านที่เกี่ยวกับสังคมใน ภาพกว้าง รูปแบบการปกครอง นิเวศวิทยา ความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม หรือสิ่งที่ปรากฏภายนอก (Exterior) ของสังคมที่มองเห็นเป็นรูปธรรม เป็นวัฒนาการของสังคม ชุมชน ประเทศ หรือระดับโลก จักรวาล กาแล็กซีต่าง ๆ เป็นต้น

ทฤษฎีบูรณาการนำเสนอว่า มีปัจจัยสำคัญ ๆ และจำเป็นที่ทำให้มนุษย์มีการพัฒนาหรือมี วัฒนาการทั้งในด้านร่างกายและจิตใจอยู่ในการตระหนักรู้ของมนุษย์ทุกคน และเป็นลักษณะของจิต ซึ่งรูปแบบการบูรณาการนี้เป็นรูปแบบที่ง่ายที่สุดที่ใช้ในการตอบสนองสำคัญที่เป็นความจริงของทุก สรรพสิ่ง และสิ่งที่นำเสนอมานั้นเป็นเพียงเครื่องมือ แผนที่ ในการเดินทางที่จะนำทุกคนไปสู่ความ สำเร็จทั้งทางด้านการประกอบอาชีพและการตื่นรู้ นอกจากนี้ยังเป็นแนวทางในการบูรณาการสิ่งที่ สร้างเป็นเครื่องมือในการพัฒนาให้กาย จิต วิญญาณ วัฒนธรรมและธรรมชาติเจริญงอกงามยิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า การบูรณาการเป็นการนำเอาหลักความสำคัญมาผสมผสานเพิ่มเติมหรือเติม เต็ม เพื่อต้องการลดปัญหาข้อผิดพลาดจากที่มีอยู่ หรือการเชื่อมโยงองค์ความรู้ให้มีความสัมพันธ์กัน สอดคล้อง กับความต้องการ ตรงกับสภาพความเป็นจริงและมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพื่อนำมา ประยุกต์ใช้ให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด จากแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบูรณาการ ผู้วิจัยสามารถสรุป ได้ตามตารางที่ ๒.๔ ดังนี้

ตารางที่ ๒.๔ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบูรณาการ

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (๒๕๔๖, หน้า ๔-๘)	การบูรณาการ ตรงกับภาษาอังกฤษคือ Integration หมายถึง การทำสิ่งที่บกพร่องให้สมบูรณ์ ไม่มีสิ่งใดขาด หาย หรือเป็นการรวมสิ่งหนึ่งเข้ากับอีกสิ่งหนึ่งเพื่อทำให้ สิ่งเดิมเพิ่มพูนหรือสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เป็นการเอื้อประโยชน์ ต่อกัน

ตารางที่ ๒.๔ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบูรณาการ (ต่อ)

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
พระมหาพรชชา ธมมหาโส และคณะ (๒๕๕๕, หน้า ๑)	การทำให้สมบูรณ์ หมายถึง ทำให้หน่วยย่อย ๆ ที่มีความสัมพันธ์กันร่วมกันทำหน้าที่อย่างผสมกลมกลืนเป็นองค์รวมหนึ่งเดียวที่มีความครบถ้วนสมบูรณ์ในตนเอง
สาโรช บัวศรี (๒๕๒๑, หน้า ๓)	การทำให้เต็ม หรือความเต็ม ความสมบูรณ์ ที่มนุษย์ทุกคนต้องการที่จะนำมาประยุกต์ใช้เพื่อให้หลุดพ้นจากปัญหาต่าง ๆ
พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) (๒๕๓๘, หน้า ๓๐)	การทำให้หน่วยย่อยที่อิงอาศัยความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันเข้ามาร่วมทำหน้าที่ประสานกลมกลืนเป็นองค์รวมหนึ่งเดียว ที่มีความหมายครบถ้วนสมบูรณ์ในตัวเอง
ติน ปรัชญพฤทธิ์ (๒๕๕๕, หน้า ๒๐๔)	การทำให้บุคคลและองค์การมีเป้าหมายร่วมกันและพยายามหลีกเลี่ยงความขัดแย้งระหว่างสมาชิกในองค์การ
พรธิดา วิเศษศิลปานนท์ และคณะ (๒๕๕๖, หน้า ๑๓-๑๔)	การบูรณาการ หมายถึง การทำให้หน่วยย่อยทั้งหลายที่สัมพันธ์อิงอาศัยซึ่งกันและกันเข้ามาร่วมทำหน้าที่ประสานกลมกลืนเป็นองค์รวมหนึ่งเดียวมีความครบถ้วนสมบูรณ์ในตัว
เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (๒๕๔๖, หน้า ๔-๘)	วิธีคิดแบบบูรณาการประกอบด้วย ๓ ขั้นตอน ขั้นที่ ๑ ถอดกรอบ ขั้นที่ ๒ ขยายกรอบ ขั้นที่ ๓ คุ่มกรอบ
เคน วิลเบอร์ อังใน อรทัย มีแสง (๒๕๕๕, หน้า ๓๕)	การทำให้ขาดความเข้าใจปัญหาอย่างแท้จริงเพราะปัญหาทุกเรื่องมันไม่ได้เกิดขึ้นเองอย่างลอย ๆ มันต้องมีผลกระทบเนื่องจากสิ่งต่าง ๆ ที่ แวดล้อมตัวปัญหานั้น ๆ จึงต้องนำทุกเรื่องที่เป็นองค์ประกอบ เชื่อมโยงกันเกี่ยวข้องกัน มาพิจารณาด้วย จึงจะเป็นแนวคิดที่ถูกต้องจริงๆ

๒.๕ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับความสมานฉันท์

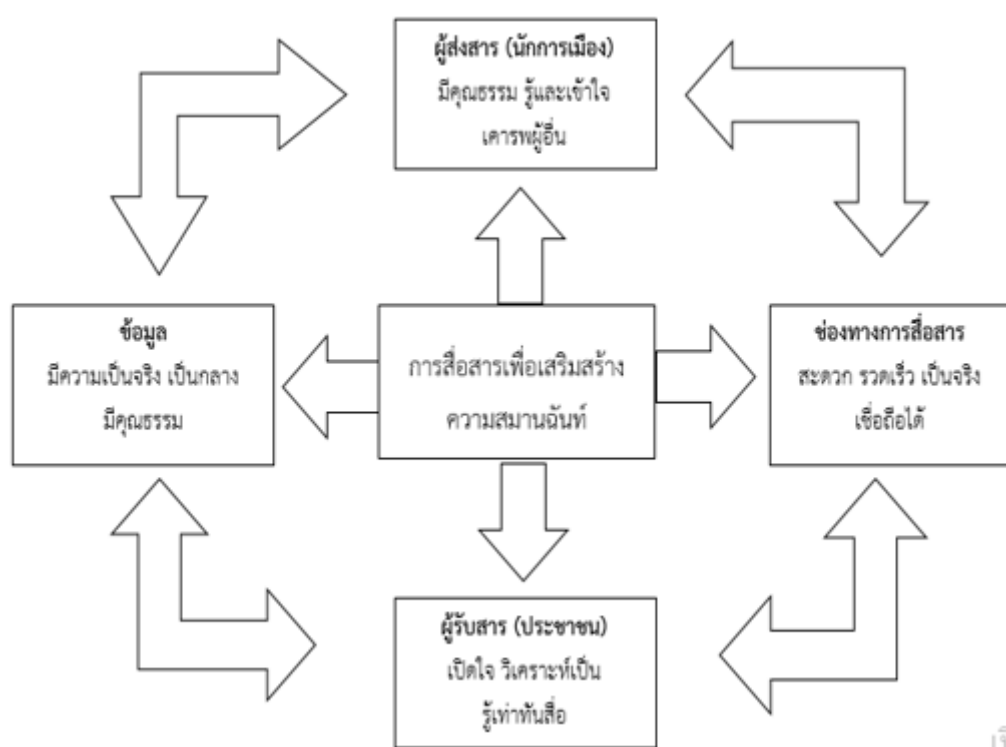
๒.๕.๑ องค์ประกอบการสร้าง ความสมานฉันท์

กลยุทธ์ของการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจอันดีแก่ชุมชนตามความคิดเห็นของผู้นำชุมชนพบว่า กลยุทธ์ด้านผู้ส่งสาร ด้านเนื้อหาสาร ด้านสื่อ/ช่องทาง/วิธีการ และคั่นผู้รับสาร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากกล่าวคือ ผู้ส่งสาร(ผู้นำ) และผู้รับสาร ต้องเข้าใจบทบาทตัวเอง เป็นกลาง ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วม การวิเคราะห์ข่าวสารก่อนจะสื่อสาร รู้เท่าทัน เป็นนักฟังที่ดี ส่วนสื่อต้องมีความเป็นกลาง เป็นธรรม เสนอสารที่เป็นจริงและถูกต้อง ส่งเสริมคุณธรรมและจุดแข็งของชุมชนและประเทศการสังเคราะห์และพัฒนารูปแบบการสื่อสารเพื่อเป็นต้นแบบ (Model) ของการสื่อสารเพื่อส่งเสริมความสมานฉันท์ โดยชุมชนต้องมีลักษณะร่วมกัน ๖ ประการ คือ

- ๑) ความมีส่วนร่วมของทุกคนในชุมชน
- ๒) ความเชื่อมั่นในตัวผู้นำ
- ๓) ความยุติธรรมในสังคม
- ๔) การศึกษาของคนในชุมชน
- ๕) เศรษฐกิจอยู่ในระดับพอเพียง
- ๖) การมีหลักธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว

ซึ่งนำมาบูรณาการกับรูปแบบการสื่อสารเพื่อส่งเสริมความสมานฉันท์ สามารถสร้างเป็น "นนทบุรี โมเดล" (NONTHABURI Model) คำสำคัญ รูปแบบการสื่อสาร ผู้นำชุมชน ความสมานฉันท์^{๕๙}

^{๕๙} ปราณี สุรสิทธิ์, “รูปแบบการสื่อสารเพื่อส่งเสริมความสมานฉันท์ของผู้นำชุมชนในเขตจังหวัดนนทบุรี”, วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร, ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๕๕) : ๕๗.

แผนภาพที่ ๒.๑๑ รูปแบบการสื่อสารเพื่อส่งเสริมความสมานฉันท์

๒.๕.๒ หลักการปรองดองสมานฉันท์

มีการนำหลักปฏิบัติอันเป็นธรรม สำหรับผู้นำทุกระดับ ให้ปกครองบริหารหมู่คณะ ให้ถึงความเจริญสันติสุข และนำไปสู่ความปรองดองสมานฉันท์ได้สำเร็จ และเจริญขึ้นได้ ด้วยหลักการปกครองในทุกหน่วยงาน การบริหารที่ดีอีกมี ๖ ข้อ คือ

ข้อที่ ๑. หลักความถูกต้อง หมายถึง ผู้นำหรือผู้ปกครอง/ผู้บริหารหมู่คณะทุกระดับ พึงปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามหลัก "ธรรม" และเว้นขาดจากการปฏิบัติ "อธรรม" ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

ข้อที่ ๒. หลักความเหมาะสม หมายถึง รู้จักยืดหยุ่น ผ่อนหนัก ผ่อนเบา โดยไม่เสียหลักการ โดยอาศัยหลักสัปปุริสธรรม ๗ คือ ความเป็นผู้รู้จักพิจารณาเหตุ สังเกตผล ความเป็นผู้รู้จักบุคคล รู้จักฐานะของตน รู้จักชุมชน รู้จักกาลเวลาที่เหมาะสม และรู้จักประมาณในการบริโภค ใช้สอย ทรัพย์ ตลอดจนทั้งงบประมาณของแผ่นดินให้ได้ประโยชน์คุ้มค่า ไม่สูญเปล่า ฯลฯ

ข้อที่ ๓. หลักความบริสุทธิ์ หมายถึง มีความบริสุทธิ์ กาย วาจา ใจ ด้วยธรรมปฏิบัติ ดังกล่าว หรือ การบริหารกิจการ ตลอดจนทั้งการบริหารราชการแผ่นดิน ด้วยจิตใจซื่อ มือสะอาด โปร่งใส ตรวจสอบได้

ข้อที่ ๔. หลักความยุติธรรม หมายถึง ปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความเที่ยงธรรม ตามหลักนิติรัฐ นิติธรรม ชื่อว่า "ยุติธรรม" ให้เสมอหน้ากัน ไม่เลือกปฏิบัติด้วยความลำเอียง หรือ อคติ ๔

ข้อที่ ๕. หลักพรหมวิหารธรรม (คุณธรรมเครื่องอยู่ของผู้ใหญ่) หมายถึง ปฏิบัติต่อกันด้วย เมตตาพรหมวิหาร ประรณนาที่จะให้ผู้อื่นเป็นสุข กรุณาพรหมวิหาร ประรณนาที่จะให้ผู้ที่มิทุกข์ให้พ้น ทุกข์ มุทิตาพรหมวิหาร พลอยยินดีที่ผู้อื่นได้ดีมีสุข ไม่อิจฉาริษยากัน และอุเบกขาพรหมวิหาร มีใจ มัธยัสถ์เป็นกลาง วางเฉย เมื่อผู้อื่นถึงซึ่งความทุกข์หรือความวิบัติ อันเราช่วยอะไรไม่ได้ และไม่ดูถูกเหยียด ข้าเติม

ข้อที่ ๖. หลักความเสียสละ หมายถึง ผู้นำคน หรือ นักปกครอง/นักบริหาร เป็นผู้ที่มีอำนาจเหนือผู้อื่น พึงลดมานะ ละทิฏฐิ ด้วยความเสียสละความสุขส่วนตน และสละความเห็นแก่ตัว เพื่อประโยชน์สุขของหมู่คณะ และ/หรือ เพื่อประเทศชาติและประชาชนโดยส่วนรวม ด้วยคุณธรรมของผู้นำ และประชาชนทุกหมู่เหล่า ดังที่กล่าวนี้ ประชาชนก็จะอยู่ร่วมกันด้วยความร่มเย็นเป็นสุข ไม่ต้องอยู่ร้อนนอนทุกข์^{๖๐}

ตารางที่ ๒.๕ แนวคิดหลักที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับหลักปรองดองสมานฉันท์

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
ปราณี สุรสิทธิ์ (๒๕๕๕ : ๕๗)	การสื่อสารเพื่อส่งเสริมความสมานฉันท์ มีองค์ประกอบ ๖ คือ ๑. ความมีส่วนร่วมของทุกคนในชุมชน ๒. ความเชื่อมั่นในตัวผู้นำ ๓. ความยุติธรรมในสังคม ๔. การศึกษาของคนในชุมชน ๕. เศรษฐกิจอยู่ในระดับพอเพียง ๖. การมีหลักธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว
พระราชญาณวิสิฐ (๒๕๕๓, หน้า ๗๐)	ความปรองดองสมานฉันท์ได้สำเร็จ มีองค์ประกอบทั้ง ๖ ข้อ ข้อที่ ๑. หลักความถูกต้อง ข้อที่ ๒. หลักความเหมาะสม ข้อที่ ๓. หลักความบริสุทธิ์ ข้อที่ ๔. หลักความยุติธรรม ข้อที่ ๕. หลักพรหมวิหารธรรม ข้อที่ ๖. หลักความเสียสละ

^{๖๐} พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงคล), หลักธรรมาภิบาล, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (มูลนิธิพุทธภาวนาวิชาธรรมกาย, ๒๕๕๓), หน้า ๗๐.

๒.๖ หลักสาราณียธรรมเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์

หลักสาราณียธรรม มี ๖ ข้อ มีเหตุการณ์เกิดขึ้นในครั้งนั้น คือ พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสรับสั่งเรียกภิกษุทั้งหลายมาพร้อมกันแล้วและตรัสว่า “ภิกษุทั้งหลาย สาราณียธรรม (ธรรมเป็นเหตุให้ระลึกถึงกัน) ๖ ประการนี้ ทำให้เป็นที่รักทำให้เป็นที่เคารพ เป็นไปเพื่อความสงเคราะห์กัน เพื่อความไม่วิวาทกัน เพื่อความสามัคคีกัน เพื่อความเป็นอันเดียวกัน สาราณียธรรม ๖ ประการ อะไรบ้างคือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้

๑. ตั้งมั่นในเมตตาทายกรรม ในเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งหลายทั้งต่อหน้าและลับหลัง สาราณียธรรมแม้นี้ ทำให้เป็นที่รัก ทำให้เป็นที่เคารพเป็นไปเพื่อความสงเคราะห์กัน เพื่อความไม่วิวาทกัน เพื่อความสามัคคีกัน เพื่อความเป็นอันเดียวกัน

๒. ตั้งมั่นในเมตตาวจีกรรม ในเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งหลายทั้งต่อหน้าและลับหลัง สาราณียธรรมแม้นี้ ทำให้เป็นที่รัก ทำให้เป็นที่เคารพเป็นไปเพื่อความสงเคราะห์กัน เพื่อความไม่วิวาทกัน เพื่อความสามัคคีกัน เพื่อความเป็นอันเดียวกัน

๓. ตั้งมั่นเมตตาโมกกรรม ในเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งหลายทั้งต่อหน้าและลับหลัง สาราณียธรรมแม้นี้ ทำให้เป็นที่รัก ทำให้เป็นที่เคารพเป็นไปเพื่อความสงเคราะห์กัน เพื่อความไม่วิวาทกัน เพื่อความสามัคคีกัน เพื่อความเป็นอันเดียวกัน

๔. บริโภคโดยไม่แบ่งแยก ลากทั้งหลายที่ประกอบด้วยธรรม ได้มาโดยธรรม โดยที่สุดแม้เพียงบิณฑบาต บริโภคร่วมกับเพื่อนพรหม-จรรย์ทั้งหลายผู้มีศีลทั้งต่อหน้าและลับหลัง สาราณียธรรมแม้นี้ ทำให้เป็นที่รัก ทำให้เป็นที่เคารพ เป็นไปเพื่อความสงเคราะห์กัน เพื่อความไม่วิวาทกัน เพื่อความสามัคคีกัน เพื่อความเป็นอันเดียวกัน

๕. เป็นผู้มึศีลไม่ขาด ไม่ทะลุ ไม่ต่าง ไม่พร้อย เป็นไทย ท่านผู้รู้สรรเสริญไม่ถูกตมหา และทิวฐิครอบงำ เป็นไปเพื่อสมาธิ เสมอกันกับเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งหลาย ทั้งต่อหน้าและลับหลัง สาราณียธรรมแม้นี้ทำให้เป็นที่รัก ทำให้เป็นที่เคารพ เป็นไปเพื่อความสงเคราะห์กันเพื่อความไม่วิวาทกัน เพื่อความสามัคคีกัน เพื่อความเป็นอันเดียวกัน

๖. เป็นผู้มึทิวฐิโดยทิวฐิอันประเสริฐ เป็นนินยานิกธรรม เพื่อความสิ้นทุกข์โดยชอบแก่ผู้ทำตาม เสมอกันกับเพื่อนพรหมจรรย์ทั้งหลายทั้งต่อหน้าและลับหลัง สาราณียธรรมแม้นี้ ทำให้เป็นที่รักทำให้เป็นที่เคารพ เป็นไปเพื่อความสงเคราะห์กัน เพื่อความไม่วิวาทกัน เพื่อความสามัคคีกัน เพื่อความเป็นอันเดียวกัน^{๖๑}

^{๖๑} พระไตรปิฎก, สาราณียธรรม ๖ ประการ, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://pratripitaka.com/๑๒-๓๑๑/> [๘ ธันวาคม ๒๕๖๒].

ความหมายของหลักสารณียธรรม ทั้ง ๖ ข้อ อันหมายถึง ธรรมเป็นเหตุให้ระลึกถึงกัน ๖ ประการ ซึ่งเป็นคุณธรรมที่ทำให้คนเราไม่เห็นแก่ตัว มีแต่จะคิดถึงคนอื่น มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ผู้อื่น มีเข้าใจคนอื่นมากขึ้น ระลึกถึงกัน ผูกพันเชื่อมโยงบุคคลไว้ด้วยน้ำใจ ๖ ดังนี้

๑. เมตตาการุณยธรรม แห่งสารณียธรรม ๖ คือ ทำต่อกันด้วยจิตเมตตา หมายถึง ทำสิ่งใดก็ทำด้วยความปรารถนาดีต่อผู้อื่นเช่น แสดงไมตรีจิต และหวังดีต่อมิตรสหาย เพื่อนร่วมงาน บุคคลรอบข้าง โดยช่วยเหลือในเรื่องต่างๆ ด้วยความเต็มอกเต็มใจ พร้อมกับประพฤติตนอย่างสุภาพ สม่าเสมอให้ความเคารพ และจริงใจต่อผู้อื่นแม้ในยามหน้า และลับหลัง

๒. เมตตาวิจิตรธรรม แห่งสารณียธรรม ๖ คือ พุดกันด้วยเมตตา หมายถึง จะพูดอะไรก็พูดด้วยความปรารถนาดีต่อกัน เช่น การให้ความรู้ หรือคำแนะนำที่ดีต่อผู้อื่น กล่าววาจาสุภาพ พูดจริงไม่พูดเพื่อผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นแก่ตนเองฝ่ายเดียว

๓. เมตตาโมกขกรรม แห่งสารณียธรรม ๖ คือ คิดต่อกันด้วยเมตตา หมายถึง จะคิดสิ่งใดก็ให้คิดในสิ่งที่ดี และคิดด้วยความปรารถนาดีต่อผู้อื่น เช่น ตั้งจิตปรารถนาที่จะทำคุณงามความดี คิดมั่นในการสร้างบุญกุศล และมีจิตเมตตาช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความหวังดี

๔. สาธารณโภคี แห่งสารณียธรรม ๖ คือ แบ่งปันสิ่งที่ได้มาโดยชอบธรรม หมายถึง แบ่งปันลาภผลที่ร่วมกัน ทาร่วมกันทำโดยยุติธรรมแม้สิ่งของที่ได้มาจะน้อย แต่ก็แจกจ่ายให้ได้มีส่วนร่วมใช้สอยบริโภคทั่วถึงกันนั้น คือ การร่วมสุข ร่วมทุกข์กัน

๕. สีสัมมัญญตา แห่งสารณียธรรม ๖ คือ มีความประพฤติเสมอภาคกัน หมายถึง ประพฤติสุจริตในสิ่งที่ตั้งงามอย่างสม่าเสมอ ประพฤติตนอย่างมีระเบียบวินัยเหมือนผู้อื่น ไม่ประพฤติตนในทางแตกแยกจนเป็นที่ขัดข้องหมองใจต่อผู้อื่นหรือเสื่อมเสียแก่หมู่คณะ

๖. ทิฏฐิสามัญญตา แห่งสารณียธรรม ๖ คือ มีความเสมอภาคกันทางความคิด และเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น หมายถึง ปรับความคิดความเห็นให้มีเหตุมีผลถูกต้องเหมือนกับผู้อื่น และหมู่คณะภายใต้เหตุ และผลในทางที่ตั้งงาม พร้อมกับเคารพเหตุผล ยึดหลักความตั้งงามเป็นอุดมคติอย่างสม่าเสมอ^{๖๒}

คำว่า สารณียธรรม นั้นมีความหมายว่า ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความให้ระลึกถึงกัน หรือธรรมเป็นเหตุให้ระลึกถึงกัน หมายถึง หลักการอยู่ร่วมกันอย่างประเสริฐที่พระพุทธองค์ทรงแสดงไว้สำหรับพระภิกษุสามเณร แต่คฤหัสถ์ก็สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในวิถีชีวิตที่อยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวหรือสังคมเพื่อให้เกิดความรักความคิดถึงถึงกันได้ มี ๖ ข้อ คือ

^{๖๒} thaihealthlife.com, สารณียธรรม ๖ และหลักปฏิบัติ, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : <https://thaihealthlife.com/สารณียธรรม๖/> [๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๒].

ข้อที่ ๑ เรียกว่า เมตตาทายกรรม หมายถึง การช่วยขวนขวายทำกิจธุระของกันและกัน แม้จะเป็นกิจธุระอะไรก็ตาม ซึ่งบังเกิดขึ้นเฉพาะหน้าเป็นต้นว่า การพยาบาลกันในเวลาอาพาธ เจ็บป่วย หรือการต้อนรับกราบไหว้อันเป็นไปทางกายด้วยเมตตาต่อกัน

ข้อที่ ๒ เรียกว่า เมตตาวจีกรรม หมายถึง การเมตตาต่อกันแล้วแนะนำสั่งสอนให้ประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรมในศาสนา ให้ละชั่วประพฤติดีรวมถึงช่วยบอกแจ้งสิ่งที่เป็นประโยชน์ แนะนำ ตักเตือนกันด้วยความหวังดีกล่าววาจาสุภาพ แสดงความเคารพนับถือกันทั้งต่อหน้าและลับหลังอย่าง ซื่อตรง จริงใจ

ข้อที่ ๓ เรียกว่า เมตตามโนกรรม หมายถึง การตั้งจิตปรารถนาดีคิดทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ แก่กัน มองกันในแง่ดี มีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใสต่อกัน ตั้งเมตตาจิต หวังความไม่มีเวรต่อกัน หวังความ ไม่เบียดเบียนกัน หวังความสุขและประโยชน์ต่อกันและกัน

ข้อที่ ๔ เรียกว่า สาธารณโภคี หมายถึง การได้ของสิ่งใดมากก็แบ่งปันกัน คือ เมื่อได้สิ่งใด มาโดยชอบ แม้เป็นของเล็กน้อย ก็ไม่หวงไว้ผู้เดียวนำมาแบ่งปันเฉลี่ยแจกจ่าย ให้ได้มีส่วนร่วมใช้สอย บริโภคทั่วกัน ไม่หวงไว้บริโภคจำเพาะผู้เดียว

ข้อที่ ๕ เรียกว่า สีสสามัญญตา หมายถึง การมีศีลบริสุทธิเสมอกันกับเพื่อนบ้านทั้งหลาย ตั้งต่อหน้าและลับหลังคือมีความประพฤติดีงามถูกต้องตามระเบียบวินัย ไม่ทำตนให้เป็นที่น่ารังเกียจ ของหมู่คณะ โดยประพฤติปฏิบัติตามหลักศีลธรรม ประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามด้วยความเต็มใจ

ข้อที่ ๖ เรียกว่า ทิฐูสามัญญตา หมายถึง การมีความคิดเห็นดีงามเสมอกันกับเพื่อนบ้าน ทั้งหลายทั้งต่อหน้าและลับหลัง คือ มีความเห็นชอบร่วมกันในข้อที่เป็นหลักการสำคัญที่นำไปสู่ ความสุขสงบ ความมีสวัสดิภาพปลอดภัยของการอยู่ร่วมกันในสังคม

หลักของสาราณียธรรมทั้ง ๖ ข้อนี้ เป็นหลักธรรมที่ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม ได้อย่างดี เพราะถ้าคนในสังคมใดนำหลักธรรมหมวดนี้ไปประพฤติปฏิบัติในวิถีชีวิตที่อยู่ร่วมกัน คนใน สังคมนั้นย่อมแสดงกิริยาอาการต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกันอย่างสุภาพ มีมารยาท มีน้ำใจช่วยเหลือทำกิจ ธุระที่เกิดขึ้นกันอย่างเต็มใจ จะเจรจากันด้วยคำสุภาพ อ่อนหวาน มีประโยชน์และสมานประโยชน์ กล่าวแนะนำตักเตือนกันด้วยความหวังดีโดยบริสุทธิ์ใจจะแสดงการยิ้มแย้มแจ่มใสเข้าหากันและคิดทำ ประโยชน์ให้แก่กันด้วยจิตเมตตาปรารถนาดีต่อกันเป็นที่ตั้ง จะมิน้ำใจแบ่งปันของกินของใช้แม้ เล็กๆน้อยๆที่ตนได้มาให้แก่กัน โดยไม่เก็บบ่อนหรือหวงไว้บริโภคใช้สอยเพียงคนเดียว จะประพฤติตน ดีงาม รู้จักรักษาระเบียบวินัย ไม่ล่วงเกินผู้อื่น ไม่ทำตัวให้เป็นที่น่ารังเกียจของสังคม จะยอมฟังความ คิดเห็นของคนอื่นมีความเห็นร่วมกัน ตกลงกันได้กับหมู่คณะโดยไม่ตื้อรันไปตามลำพัง ดังที่ท่านสรุป

อานิสงส์ไว้ว่า ธรรมทั้ง ๖ นี้ ทำผู้ประพฤติให้เป็นที่รักที่เคารพของผู้อื่น เป็นไปเพื่อความสงเคราะห์กัน เป็นไปเพื่อความไม่วิวาทกันและกันเป็นไปเพื่อความพร้อมเพรียงเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน^{๖๓}

สรุปได้ว่า หลักสาราณียธรรม หมายถึง ธรรมเป็นเหตุให้ระลึกถึงกัน ๖ ประการ คือ เมตตาทายกรรม เมตตาวจีกรรม เมตตาโมนกรรม สาธารณโภคี สีลสามัญญุตตา ทิฏฐิสามัญญุตตา ทำให้คนเราไม่เห็นแก่ตัว แต่จะคิดถึงคนอื่น เอื้อเพื่อเผื่อแผ่แก่ผู้อื่น เข้าใจคนอื่นมากขึ้น ระลึกถึงกัน ผูกพัน เชื่อมโยงบุคคลไว้ด้วยน้ำใจ ทำให้สังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข ทำให้คนในสังคมมีน้ำใจช่วยเหลือกันและกันได้ ทำให้คนในสังคมมีความรักมีความจริงใจและสมานสามัคคีกัน ทำให้ทุกคนในสังคมเคารพกันรักกันนับถือและไว้วางใจซึ่งกัน ทำให้เกิดความร่วมมือกันในการทำกิจธุระของหมู่คณะ ทำให้การพัฒนาสังคมและประเทศชาติเป็นไปด้วยดี เป็นการส่งเสริมวัฒนธรรมในการอยู่ร่วมกัน การใช้หลักธรรม นำไปสู่การสร้างความปลอดภัยและสมานฉันท์ ได้แก่ หลักความถูกต้อง หลักความเหมาะสม หลักความเหมาะสม หลักความยุติธรรม หลักพรหมวิหารธรรม หลักความเสียสละ เพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ให้เกิดขึ้นได้

ตารางที่ ๒.๖ แนวคิดหลักที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับหลักธรรมสาราณียธรรม

นักวิชาการหรือแหล่งข้อมูล	แนวคิดหลัก
พระไตรปิฎก, สาราณียธรรม ๖ ประการ	สาราณียธรรม คือ ธรรมเป็นเหตุให้ระลึกถึงกัน มี ๖ ประการ คือ ตั้งมั่นเมตตาทายกรรม ตั้งมั่นเมตตาวจีกรรม ตั้งมั่นเมตตาโมนกรรม บริโภคโดยไม่แบ่งแยก เป็นผู้มืศีลไม่ขาดไม่ทะลุ ไม่ต่างไม่พร้อยและเป็นผู้มีทิวฐิโดยทิวฐิอันประเสริฐ
thaihealthlife.com	สาราณียธรรม ๖ สำหรับฆราวาส หมายถึง ธรรมเป็นเหตุให้ระลึกถึงกัน ๖ ประการ คือเมตตาทายกรรม เมตตาวจีกรรม เมตตาโมนกรรม สาธารณโภคี สีลสามัญญุตตา และทิวฐิสามัญญุตตา
แก้ว ชิตตะชบ, (๒๕๕๐, หน้า ๑๘๑)	วิถีชีวิตที่อยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวหรือสังคมเพื่อให้เกิดความรัก ความคิดถึงถึงกันได้ มี ๖ ข้อ คือเมตตาทายกรรม เมตตาวจีกรรม เมตตาโมนกรรม สาธารณโภคี สีลสามัญญุตตา และทิวฐิสามัญญุตตา

^{๖๓} แก้ว ชิตตะชบ, พุทธธรรมเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจ, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๐), หน้า ๑๘๑.

๒.๗ ข้อมูลบริบทเรื่องที่วิจัย

ประเทศไทยได้เกิดภาวะวิกฤตการณ์ทางการเมือง ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบต่อประเทศชาติและประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านความแตกแยกแบ่งฝ่ายของผู้คนในสังคม ปรากฏการณ์ความขัดแย้งทางการเมือง ซึ่งก่อตัวขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๗ ในช่วงปลายรัฐบาลของ พันตำรวจโท ดร.ทักษิณ ชินวัตร มีการรวมตัวของกลุ่มคนในกลุ่มประชาชนเพื่อชาติและราชบัลลังก์ และพันธมิตรเพื่อประชาชน เพื่อชาติศาสนาที่ส่วนใหญ่เป็นคนชั้นกลางที่อยู่ในเมือง เพื่อขับไล่ พันตำรวจโท ดร.ทักษิณ ชินวัตร ออกจากตำแหน่ง แต่ในขณะเดียวกันมีกลุ่มประชาชนจากต่างจังหวัด มีเป็นจำนวนมากได้รวมตัวกันเพื่อสนับสนุน พันตำรวจโท ดร.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรีต่อไป จากความขัดแย้งทางการเมืองของคนในประเทศที่บ้านปลาย ทำให้เกิดการสร้างสรรค์สัญลักษณ์ของทั้งสองฝ่าย โดยใช้สีเป็นสัญลักษณ์ สีเหลืองเป็นกลุ่มคนที่ต้องการขับไล่พันตำรวจโท ดร.ทักษิณ ชินวัตร เพราะดำเนินนโยบายสองมาตรฐาน ที่เอื้อต่อประโยชน์ส่วนตัวและพวกพ้อง ส่วนคนใส่เสื้อสีแดง เป็นกลุ่มที่สนับสนุนพันตำรวจโท ดร.ทักษิณ ชินวัตร ด้วยความเชื่อมั่นว่าพันตำรวจโท ดร. ทักษิณ ชินวัตร คือตัวแทนระบบทางการเมืองที่พึงปรารถนา จนกลายเป็นความขัดแย้งทางสังคม เกิดการปฏิวัติรัฐประหาร ในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ และเกิดเหตุการณ์ความรุนแรงขึ้นในเดือน พฤษภาคม ๒๕๕๓

ในช่วงการบริหารประเทศรัฐบาลของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ จากกลุ่มคนเสื้อสีแดงที่สนับสนุนพันตำรวจโท ดร.ทักษิณ ชินวัตร จนมีการเลือกตั้งครั้งใหม่ โดยนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร จากพรรคเพื่อไทย เข้ามาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี คนที่ ๑๖ ในช่วง พ.ศ. ๒๕๕๖-๒๕๕๗ เกิดการประท้วงต่อต้านรัฐบาลโดยคณะกรรมการประชาชน เพื่อเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข (กปปส.) ซึ่งมีนายสุเทพ เทือกสุบรรณ อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้นำ การประท้วงครั้งนี้ลงเอยด้วยนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี พ้นจากตำแหน่งจากการรัฐประหาร หลังจากนั้นก็มีเหตุการณ์การสถาปนาคณะทหารผู้ยึดอำนาจการปกครอง โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ช่วงกลางปี พ.ศ. ๒๕๕๗ ต่อมา มีการจัดตั้งคณะรัฐบาลที่นำโดยพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรี และประกาศให้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๗ สิ้นสุดลง มีการสรรหาและแต่งตั้งสภาปฏิรูปแห่งชาติ (สปช.) ตั้งขึ้นตามมาตรา ๒๗ แห่ง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ ให้มีสภาปฏิรูปแห่งชาติ ทำหน้าที่ศึกษาและเสนอแนะแนวทางเพื่อการปฏิรูปประเทศด้านต่างๆ

จังหวัดพะเยาก็เช่นเดียวกันมีการเกิดขึ้นของคนที่มีแนวความคิดทางการเมืองที่หลากหลาย มีคนหลายกลุ่ม เช่น กลุ่มคนเสื้อสีแดง กลุ่มคนเสื้อสีเหลือง และกลุ่มคนที่ไม่เอาเผด็จการต่อต้านรัฐประหาร ซึ่งได้ดำเนินกิจกรรมทางการเมืองควบคู่ไปกับการเมืองภาคประชาชนในระดับท้องถิ่นและในระดับชาติ สองกลุ่มหลักที่มีถิ่นพำนักในจังหวัดพะเยา คือ กลุ่มคนเสื้อสีเหลือง ที่เรียกตัวเองว่า

“พันธมิตรพะเยา” และ “กลุ่มคนเสื้อสีแดง” แต่ละกลุ่มของคนเสื้อสีแดง ซึ่งมีการรวมกลุ่มกันอยู่ประมาณ ๕ กลุ่ม คือ กลุ่มพะเยารักประชาธิปไตย, กลุ่มพะเยา ๕๑, กลุ่มพะเยาเพื่อประชาธิปไตย, กลุ่มคนเสื้อสีแดงพะเยา และกลุ่มพะเยาอาร์มี เรียกรวมๆ ว่า กลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ หรือ นปช.

วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๓ มีการชุมนุมในเขตภาคเหนือ เช่น จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย และจังหวัดพะเยา ภายหลังจากข่าวการทวงคืนพื้นที่ของเจ้าหน้าที่ทหารและตำรวจ จากการชุมนุมที่กรุงเทพมหานคร ได้แพร่กระจายผ่านสื่อหลายช่อง มีกลุ่มคนเสื้อสีแดงพะเยา เริ่มทยอยเข้ามาในบริเวณศาลากลางจังหวัดพะเยา มีการตั้งเวทีปราศรัย โดยกลุ่ม กลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติที่อยู่ในจังหวัดพะเยา โดยแกนนำได้ขึ้นปราศรัยว่า วันนี้จะมีกลุ่มคนเสื้อสีแดงมาชุมนุมกันมากที่สุด เพื่อขับไล่หรือตอบโต้เจ้าหน้าที่คู่ขนานกับการชุมนุมที่กรุงเทพมหานคร เมื่อเวลา ๒๑.๐๐ น. มีกลุ่มคนเสื้อสีแดงได้พากันเดินทางมารวมตัวกันมากขึ้นจากเดิมประมาณ ๑๐๐ คน เพิ่มขึ้นอีกเกือบเท่าตัว จนเป็นเหตุให้ พลตำรวจตรีจรินทร์ อินสุวรรณ์ โฆษกการตำรวจภูธรจังหวัดพะเยา, พันตำรวจเอก บัญญัติ เนตรสุวรรณ์ ผู้กำกับการสถานีตำรวจอำเภอเมืองจังหวัดพะเยา นำกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจในสังกัด มาเสริมกำลังไว้ที่ศาลากลางจังหวัดพะเยา เพื่อความปลอดภัย ขณะที่กำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจชุดปราบจลาจล ได้เพิ่มจาก ๑ กองร้อย เป็น ๒ กองร้อย และได้รับคำสั่งจากผู้บังคับบัญชาให้เตรียมพร้อม และเพิ่มกำลังเจ้าหน้าที่ให้มาประจำการอยู่ที่ศาลากลางจังหวัดพะเยาตลอดทั้งวัน รวมไปถึงเจ้าหน้าที่อาสาสมัครรักษาดินแดนและทหารก็เริ่มเดินทางเข้าปกป้องสถานที่ราชการที่ศาลากลางจังหวัด^{๖๔} หากมองด้วยสายตาดูอาจจะไม่มีเหตุการณ์ใหญ่ที่ไม่พึงประสงค์เกิดขึ้น แต่เมื่อมีความคิดทางการเมืองและมีอุดมการณ์ทางการเมืองที่แตกต่ากันทำให้ประชาชนในจังหวัดพะเยามีความคิดเป็นสามฝ่าย คือ ๑. มีความคล้อยตามกับการชุมนุมทางการเมืองของคนเสื้อสีแดง ๒. มีการเห็นด้วยกับการชุมนุมของคนเสื้อเหลือง ๓. กลุ่มคนที่ไม่แสดงออกทางความคิดในเรื่องของการเมือง หลักจากนั้นเป็นต้นมา มีหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กร สถาบัน นักวิจัย มองปรากฏการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นในจังหวัดพะเยา ว่าเป็นสถานการณ์ที่น่าไว้วางใจที่จะให้ผ่านไป โดยที่ไม่ทำอะไรเลย หรือ เป็นเพียงแค่การแตกต่างทางความคิดเท่านั้น เพื่อมิให้เหตุการณ์ดังกล่าวเกิดผลที่ไม่ดีในอนาคตข้างหน้า จึงจัดให้มีการเสวนาพูดคุยกับของกลุ่มคนเสื้อเหลืองและคนเสื้อสีแดงและคนที่หลากหลายในกรณีเกี่ยวกับความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และทางออกต่อการเมืองที่เป็นอยู่ จนเกิดเป็นพะเยาโมเดล ที่เป็นรูปแบบของการดำเนินการเพื่อลดความขัดแย้งและ สร้างความสามัคคีปรองดองสมานฉันท์ โดยมีการเปิดเวทีเจรจากันระหว่าง นายชุมพล สีนานนท์ แกนนำ ระดับจังหวัด

^{๖๔} ไทยรัฐออนไลน์. แหล่งที่มา : <https://www.thairath.co.th/news/local/76135> [๑๐ เมษายน ๒๕๕๓].

ของกลุ่มพันธมิตรเพื่อประชาธิปไตย (พธม.) และนายศิริวัฒน์ จูปะมัดธา แกนนาระดับจังหวัดของแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) จังหวัดพะเยา โดยมีสถาบันปวงเทพยา เป็นตัวกลางในการจัดการและประสานงาน เพื่อจัดเวทีสานเสวนา ระหว่างสองกลุ่ม และมีการจัดทำกรวิจัยครั้งนี้ในช่วงที่ประเทศไทยกำลังอยู่ในระยะของการปฏิรูปประเทศ ตามนโยบายของรัฐบาล ซึ่งเป็นการสร้างพื้นที่ในการแสดงความคิดเห็นโดยเฉพาะกลุ่ม ประชาชนซึ่งถือเป็นกลุ่มผลประโยชน์ที่ออกมาเคลื่อนไหวทางการเมืองในช่วง ๕ - ๖ ปีที่ผ่านมา โดยการเปิดเวทีสานเสวนา เพื่อรวบรวมข้อเสนอและรูปธรรมของการปฏิรูปในประเด็นต่างๆ ซึ่ง ผู้วิจัยได้นำแนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มการเมือง และกลุ่มผลประโยชน์ มาเป็นกรอบในการทำความเข้าใจในประเด็นความเป็นมา พัฒนาการของความ ต้องการ เป้าหมายของกลุ่มผลประโยชน์โดย กลุ่มผลประโยชน์ ในการศึกษาครั้งนี้คือ กลุ่มการเมืองในจังหวัดพะเยา ประกอบด้วย กลุ่มเสื้อสีแดง และกลุ่มเสื้อสีเหลือง ลักษณะของกลุ่มเป็นการรวมตัว ตั้งแต่สองคนขึ้นไป มีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงาน มีกิจกรรมต่อเนื่อง มีผลประโยชน์ร่วมกัน แต่ละกลุ่มมีบทบาทเป็นตัวแทนของกลุ่มผลประโยชน์ทั้งนั้น^{๖๕}

จังหวัดพะเยา ได้มีการแบ่งเป็นการปกครองออกเป็น ทั้งหมด ๙ อำเภอ ประกอบด้วย ๑. อำเภอเมืองพะเยา ๒. อำเภอแม่ใจ ๓. อำเภอเชียงคำ ๔. อำเภอดอกคำใต้ ๕. อำเภอปง ๖. อำเภอจุน ๗. อำเภอเชียงม่วน ๘. อำเภอภูซาง ๙. อำเภอภูกามยาว แบ่งเป็น ๖๘ ตำบล ๗๗๙ หมู่บ้าน/๓๙ ชุมชน (อยู่ในเขตเทศบาลเมืองพะเยา จำนวน ๑๓ ชุมชน และเทศบาลเมืองดอกคำใต้ ๒๖ ชุมชน) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดพะเยา ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด ๑ แห่ง เทศบาลเมือง ๒ แห่ง เทศบาลตำบล ๓๓ แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล ๓๖ แห่ง ณ เดือน กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๓ มีประชากรทั้งสิ้น ๔๖๖,๒๒๐ คน เป็นชาย ๒๓๓,๑๑๐ คน หญิง ๒๓๓,๑๑๐ คน มีจำนวนบ้านทั้งสิ้น ๑๗๐,๒๑๑ หลัง ความหนาแน่นโดยเฉลี่ยประมาณ ๗๖.๘๗ คน/ตร.กม. จังหวัดพะเยามีชาวบ้านอาศัยอยู่ตามบริเวณเทือกเขาสูง จำนวน ๔ เผ่า ๑ ชนกลุ่มน้อยได้แก่ เผ่าเย้า เผ่าแม้ว เผ่าถิ่น เผ่าลีซอ และไทลื้อ โดยกระจายอยู่ตามอำเภอต่างๆเช่น อำเภอเชียงคำ อำเภอแม่ใจ อำเภอเมืองพะเยา อำเภอดอกคำใต้ อำเภอเชียงม่วน และอำเภอภูซางมีจำนวนครัวเรือน ๒,๖๕๘ ครัวเรือน ๓,๓๔๖ ครอบครัว

^{๖๕} เรื่องเดียวกัน หน้า ๔.

๒.๘ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับ “การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์” ได้ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

นิเทศ สนั่นนารี ได้วิจัยเรื่อง “การสื่อสารเชิงพุทธเพื่อสร้างความปรองดองในสังคม” ผลการวิจัยพบว่า

๑) แนวคิดและทฤษฎีการสื่อสารเชิงพุทธเพื่อสร้างความปรองดอง พบว่า เป็นการสื่อสารด้วยสติและปัญญา มีความรอบครอบในขณะที่ทำการสื่อสาร โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ตนเองและผู้อื่นมีความสุข ยึดหลักกัลยาณมิตรธรรม หลักสัปปริสธรรม เบญจศีลและเบญจธรรม หลักอริยสัจ หลักไตรลักษณ์ บนพื้นฐานของสัมมาทิฐิ คุณค่าแท้และประโยชน์ที่แท้จริง ส่วนปัญหาการสื่อสารเกิดจากอคติ และขาดการพิจารณาด้วยเหตุผลก่อนเชื่อข้อมูลข่าวสาร ควรยึดหลักหลักโยนิโสมนสิการ กาลามสูตร และปรโตโมสะ การสื่อสารเพื่อสันติตามหลักไตรสิกขา และตัวชี้วัดการสื่อสารเชิงพุทธเพื่อสร้างความปรองดอง ประกอบด้วย สาราณียธรรม ๖ สังคหัตถุ ๔ และ พรหมวิหาร ๔

๒) ศึกษาสภาพปัญหาด้านการสื่อสารเพื่อสร้างความปรองดอง พบว่า มีอยู่ ๘ ประเด็น คือ (๑) ความต้องการมีอิทธิพลต่อกัน (๒) การมีทางเลือกที่หลากหลาย (๓) ความต้องการเปลี่ยนแปลงความเชื่อ อารมณ์ และพฤติกรรมผู้อื่น (๔) ขาดทักษะการสื่อสาร (๕) ข้อมูลคลุมเครือ ขาดการกลั่นกรอง (๖) เนื้อหาขาดความเป็นสากล (๗) อคติ และ (๘) สิ่งแวดล้อมเป็นอุปสรรค

๓) รูปแบบและกระบวนการการสื่อสารเชิงพุทธเพื่อสร้างความปรองดอง พบว่า มี ๓ ประเด็น คือ (๑) องค์ประกอบการสื่อสารเชิงพุทธ ได้แก่ การสื่อสารของพระพุทธเจ้าตามระดับสติปัญญาของบุคคล การสื่อสารด้วยหลักกัลยาณมิตรธรรม สื่อสารความจริงและเว้นลักษณะมุสาวาท ผู้สื่อสารและผู้รับสารมีความเป็นบัณฑิต มีความประพฤติปฏิบัติชอบ ปฏิบัติตามหลักสัปปริสธรรม ยึดหลักโยนิโสมนสิการและปรโตโมสะ และ ยึดหลักกาลามสูตร (๒) เป้าหมายการสื่อสารเชิงพุทธ ประกอบด้วย จุดมุ่งหมายในการสอนของพระพุทธเจ้า ๓ ประการ และ เป้าหมายเพื่อการปฏิบัติชอบ ปฏิบัติเหมาะสม ปฏิบัติไม่เป็นข้าศึก ปฏิบัติเอื้อประโยชน์ ปฏิบัติถูกต้อง ปฏิบัติด้วยตนเอง ปฏิบัติด้วยความเพียร เกิดความสุขแก่เทวดาและมนุษย์ อนุเคราะห์โลก และ เพื่อความหลุดพ้น และ (๓) กระบวนการสื่อสารเชิงพุทธตามแนวไตรสิกขา^{๖๖}

สุรพล สุษะพรหม ได้วิจัยเรื่อง “การสื่อสารทางการเมืองของพระเทพปฏิภาณวาที” (เจ้าคุณพิพิธ) : ศึกษาในช่วงเวลา พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๖๐ ผลการวิจัยพบว่า

^{๖๖} นิเทศ สนั่นนารี และคณะ, “การสื่อสารเชิงพุทธเพื่อสร้างความปรองดองในสังคม”, วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์, ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๑ (มกราคม - มิถุนายน ๒๕๖๑) : ๑๕๙-๑๗๘.

กระบวนการสื่อสารทางการเมืองของพระเทพปฏิภาณวาที (เจ้าคุณพิพิธ) ในช่วงเวลาปี พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๖๐ นั้น เจ้าคุณพิพิธในฐานะผู้ส่งสารที่เป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนาได้นำเทคนิค และวิธีการสื่อสารของพระพุทธเจ้ามาใช้ คือ สื่อสารได้อย่างแจ่มแจ้ง จูงใจ แกล้วกล้าและ ไร้เรง อีกทั้งเป็นผู้ส่งสารทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองอย่างตรงไปตรงมานับเป็นพระภิกษุที่มีฝีปาก แกล้วกล้าด้วยการใช้ภาษาไทยทั้งรูปแบบของร้อยแก้วและร้อยกรอง ส่วนสารนั้นเจ้าคุณพิพิธได้ใช้ เนื้อหาของหลักพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้เพื่อเสนอเป็นแนวทางแก้ปัญหาสังคมและปัญหาทางการเมือง โดยผ่านช่องทางของสื่อทั้งสื่อกระแสหลัก คือ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ หนังสือและในรูปแบบของการบรรยาย ปาฐกถา การเทศนา รวมถึงการใช้สื่อบุคคลผ่านสื่อใหม่ทั้งยูทูป เฟซบุ๊ก และเพจ รวมเป็นรูปแบบของมัลติมีเดียที่มีความทันสมัยต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน และผู้รับสารของเจ้าคุณพิพิธ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชนชั้นกลางที่อยู่ในกรุงเทพมหานครและในตัวเมืองที่เป็นผู้ที่มีความสนใจทางการเมืองและเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง^{๖๗}

สุดารัตน์ เกษราพันธ์ ได้วิจัยเรื่อง “พุทธวิธีเชิงบูรณาการแก้ปัญหาความขัดแย้งในการเมืองไทยปัจจุบัน” ผลการวิจัยพบว่า การแก้ปัญหาความขัดแย้งสามารถอาศัยทุนที่ยิ่งใหญ่ของสังคมไทย ๒ ประการคือ พระพุทธศาสนาและพระราชปรีชาญาณแห่งองค์พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ ในการใช้ “เศรษฐกิจพอเพียง” ตามแนวพุทธปรัชญาเป็นเครื่องเชื่อมโยงคุณค่าของประชาธิปไตยให้สอดคล้องกับรากฐานทางศีลธรรมและ “ความเป็นไทย” ควบคู่กับพระราชดำรัสเรื่องการใช้ ประชาธิปไตยขึ้นหมู่บ้านเป็นรากฐานรองรับประชาธิปไตยขึ้นประเทศ เพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งการเมืองไทยอย่างเป็นระบบ^{๖๘}

สืบบงษ์ สุขะมงคล ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการความขัดแย้งทางการเมืองในประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๔๔ – ๒๕๕๕” ผลการวิจัยพบว่า

การก่อตัวของความขัดแย้งทางการเมืองในประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๔๔ – ๒๕๕๕ สาเหตุที่ทำให้เกิดความขัดแย้ง ประกอบด้วย ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองของประชาชน การขัดกันในด้านอำนาจและผลประโยชน์ของกลุ่มการเมือง สื่อมวลชนและกลุ่มพันธมิตร การรัฐประหาร ระบบตรวจสอบถ่วงดุล รัฐธรรมนูญปี ๒๕๔๐ รัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐ การก่อตัวความขัดแย้งเป็นมูลเหตุที่สำคัญที่สุดคือ การชุมนุมทางการเมืองโดยยึดสถานที่สาธารณะ รูปแบบความ

^{๖๗} สุรพล สุขะพรหม, “การสื่อสารทางการเมืองของพระเทพปฏิภาณวาที (เจ้าคุณพิพิธ) : ศึกษาในช่วงเวลา พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๖๐”, *คณาจารย์นิพนธ์ปรัชญาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, (วิทยาลัยสื่อสารทางการเมือง : มหาวิทยาลัยเกริก, ๒๕๖๒).

^{๖๘} สุดารัตน์ เกษราพันธ์, “พุทธวิธีเชิงบูรณาการแก้ปัญหาความขัดแย้งในการเมืองไทยปัจจุบัน”, *วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์*, ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๖๑) : ๖๖-๖๗.

ขัดแย้งทางการเมืองในประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๔๔ – ๒๕๕๕ ประกอบด้วย สื่อมวลชนที่ไม่เป็นกลางและนำเสนอข้อมูลไม่ครบถ้วน นักวิชาการที่ไม่เป็นกลาง วาทกรรม “อำมาตย์และไพร่” การชุมนุมของกลุ่มคนเสื้อเหลือง การปราบปรามและการใช้กำลังโดยรัฐ และการบังคับใช้กฎหมายอย่างไม่เป็นธรรมและไม่เท่าเทียมกัน รูปแบบความขัดแย้งที่มีระดับปัญหาสูงสุดคือ การชุมนุมปราศรัยที่แยกราชประสงค์ ผลกระทบต่อความมั่นคง ประชาชน และประชาธิปไตย ที่เกิดจากความขัดแย้งทางการเมืองในประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๔๔ – ๒๕๕๕ ประกอบด้วย ผลกระทบทางด้านความแตกแยกของคนในชาติ จริยธรรมและธรรมาภิบาล ผลกระทบด้านความมั่นคง ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ การยอมรับของประเทศในระดับนานาชาติ ผลกระทบกับความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม ประชาธิปไตย ผลกระทบที่มากที่สุดคือ ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ

การบริหารจัดการความขัดแย้งทางการเมืองในประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๔๔ – ๒๕๕๕ ประกอบด้วย การสร้างความสามัคคีของคนในชาติ การแก้ปัญหาโดยสันติวิธีและการใช้กระบวนการตามระบอบประชาธิปไตย การเยียวยา การปรองดอง การให้ความเป็นธรรมตามกฎหมาย การอภัยโทษในกรอบกฎหมาย โดยสังเคราะห์เป็นต้นแบบในการบริหารจัดการความขัดแย้ง ประกอบด้วย ๑) กระบวนการปรองดองที่มีรัฐบาลเป็นผู้นำ (reconciliation process led by government) ๒) การสร้างอนาคตร่วม (shared future) ๓) การแบ่งปันอำนาจ (shared power) ๔) การจัดสรรผลประโยชน์ (shared benefits) ผลวิจัยเชิงปริมาณพบว่า ปัจจัยที่จะแก้ไขความขัดแย้งได้สูงที่สุดคือ การสร้างความสามัคคีของคนในชาติ^{๖๙}

สมหมาย จันทรเรือง ได้วิจัยเรื่อง “แนวคิดทางการเมืองแนวพุทธของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช” ผลการวิจัยพบว่า แนวคิดทางการเมืองแนวพุทธของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช คือการปกครองที่ใช้หลักธรรมทางพุทธศาสนาในการปกครอง ได้แก่ ทศพิธราชธรรม สังคหวัตถุ และจักรวรรดิวัตร ซึ่งสามารถนำมาใช้กับการเมืองการปกครองไทยในปัจจุบัน เฉพาะอย่างยิ่ง ทศพิธราชธรรม ได้นำมาประยุกต์กับการบริหารองค์การภาครัฐและภาคเอกชนอย่างกว้างขวางสำหรับการปกครองของประเทศไทยด้วยระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สอดคล้องกับหลักธรรมราชาหรือราชาธิปไตย ที่ผู้นำการปกครองต้องประกอบด้วย คุณธรรมจริยธรรมตามหลักธรรมทางพุทธศาสนา โดยความซื่อสัตย์สุจริต และความกล้าหาญเป็นคุณสมบัติที่สังคมไทยต้องการมากที่สุด นอกจากนี้ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้นำเสนอแนวคิดทางการเมืองแนวพุทธผ่านทางนวนิยายและบทความในหนังสือพิมพ์แล้วยังได้แสดงบทบาทดำรงตนและดำรงความเป็นผู้นำทาง

^{๖๙} สืบวงศ์ สุขะมงคล, “การบริหารจัดการความขัดแย้งทางการเมืองในประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๔๔ – ๒๕๕๕”, วารสารเกษมบัณฑิต, ปีที่ ๑๕ ฉบับที่ ๑ (มกราคม – มิถุนายน ๒๕๕๗) : ๓๙.

การเมืองตามหลักธรรมทางพุทธศาสนา อันถือเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักการเมืองและการบริหารบ้านเมืองไทยในทุกยุคทุกสมัย^{๗๐}

ภาคภูมิ วรรณภา ได้วิจัยเรื่อง “การสื่อสารทางการตลาดเพื่อการเมืองของพรรคอนาคตใหม่ ในการเลือกตั้งปี ๒๕๖๒” ผลการวิจัยพบว่า 1)สินค้าทางการเมือง ประกอบด้วย ๒ ส่วนคือ ผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง และส่วนนโยบาย พบว่า พรรคอนาคตใหม่ ๕๐ เปอร์เซนต์ของผู้สมัครไม่เคยมีประวัติหรือประสบการณ์ทางการเมืองมาก่อน ส่วนนโยบายตามกรอบแนวคิดการตลาดเพื่อการเมืองนั้น พบว่าพรรคอนาคตใหม่นั้นมีนโยบายประชานิยม เน้นเสนอต่อกลุ่มผู้มีรายได้น้อยและมุ่งแก้ไขปรับปรุงรัฐธรรมนูญฉบับพ.ศ. ๒๕๖๐ ๒)การตลาดแบบผลิตภัณฑ์ ของพรรคอนาคตใหม่ มีเครือข่ายสมาชิกทั่วประเทศ และการลงพื้นที่จัดเวทีปราศรัย และที่สำคัญใช้การหาเสียงรูปแบบพิเศษ Event Marketing ๓)การตลาดแบบดึงดูดผ่านการสื่อสาร ๒ช่องทาง คือสื่อมวลชน และสื่อออนไลน์ พบว่าพรรคอนาคตใหม่สื่อสารผ่านสื่อมวลชน เหมือนกันโดยส่งตัวแทนพรรคไปออกรายการโทรทัศน์ ขึ้นเวทีแสดงวิสัยทัศน์ซึ่งจัดโดยองค์กรต่างๆ เพื่อประชาสัมพันธ์นโยบายพรรค ส่วนเรื่องการใช้สื่อออนไลน์พรรคอนาคตใหม่ใช้สื่อออนไลน์เป็นช่องทางหลักทางการสื่อสารไปยังผู้มีสิทธิเลือกตั้งโดยตรง ๔) การสำรวจความคิดเห็น พบว่าพรรคอนาคตใหม่ ใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อศึกษารายละเอียดเชิงลึกซึ่งเป็นกระบวนการผลิตนโยบาย ความถี่ในการสำรวจ และหน่วยงานวิจัย โดยพรรคอนาคตใหม่มีการสำรวจเป็นประจำ เช่นการลงพื้นที่ของพรรค และมีทีมวิจัยเป็นของตนเองในการสำรวจ^{๗๑}

กฤติยา รุจิโชค “การสื่อสารการเมืองเพื่อรักษาภาพลักษณ์รัฐบาลในสื่อยุคดิจิทัล”

ผลการวิจัยพบว่า ๑) พบว่า การสื่อสารการเมืองเพื่อรักษาภาพลักษณ์รัฐบาลมีรูปแบบการสื่อสารทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการผ่านสื่อดิจิทัล รูปแบบการสร้างเนื้อหาเป็นไปตามคุณภาพของสื่อดิจิทัลมีทั้งการสร้างเนื้อหา ภาพ วีดีโอ กราฟฟิก โดยมีหน่วยงานและองค์กรประชาสัมพันธ์รัฐทำหน้าที่ดูแลภาพลักษณ์ของรัฐบาลร่วมกับฝ่ายประชาสัมพันธ์ของพรรคการเมืองร่วมรัฐบาลและเป็นไปตามนโยบายประชาสัมพันธ์ของรัฐบาลและพรรคการเมืองร่วมรัฐบาล ๒) พบว่า ปัจจัยที่สนับสนุนต่อการจัดการสื่อสารทางการเมืองเพื่อรักษาภาพลักษณ์รัฐบาลในสื่อยุคดิจิทัลคือ การวางแผนการสื่อสารทางการเมืองเพื่อรักษาภาพลักษณ์รัฐบาลในสื่อยุคดิจิทัล นโยบายการสื่อสารทางการเมืองเพื่อรักษา

^{๗๐} สมหมาย จันทร์เรือง, “แนวคิดทางการเมืองแนวพุทธของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช”, **วารสารกระแสวัฒนธรรม**, ปีที่ ๑๕ ฉบับที่ ๒๘ (ธันวาคม ๒๕๕๗) : ๑๗-๒๖.

^{๗๑} ภาคภูมิ วรรณภา, “การสื่อสารทางการตลาดเพื่อการเมืองของพรรคอนาคตใหม่ ในการเลือกตั้งปี ๒๕๖๒”, **วารสารวิชาการบัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต**, ปีที่ ๑๗ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๖๔) : ๑-๑๕.

ภาพลักษณ์รัฐบาลในสื่อยุคดิจิทัล การจัดการการสื่อสารทางการเมืองเพื่อรักษาภาพลักษณ์รัฐบาลในสื่อยุคดิจิทัล^{๗๒}

ศิริพงษ์ อรุณเดชาชัย ศักดิ์พงศ์ หอมหวล และ ประภัสสร ปรีเอี่ยม ได้วิจัยเรื่อง “สถานีสาราณียธรรม : พื้นที่บ่มเพาะความรู้ชุมชน” ผลการวิจัยพบว่า ๑) ปัญหาความหลากหลายในชุมชน พบเห็นการดำเนินชีวิตของความสัมพันธ์ระหว่างกันหรือการประกอบอาชีพของคนส่วนใหญ่อาศัยประสบการณ์ที่ถ่ายทอดกันมา เผชิญกับความเสี่ยงต่อการสูญสลายเรื่องระบบความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติและคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ หลังจากความสัมพันธ์ระหว่างคนกับธรรมชาติได้สูญสลายไปจากชุมชน แต่ยังคงดำเนินวิถีของตนได้ เพราะชุมชนมีจุดแข็งของการให้ความสำคัญต่อกัน ต่อตนเองและต่อคนอื่น ความมีน้ำใจเอื้ออาทรกันและแบ่งปัน ยึดมั่นขนบธรรมเนียม จารีตประเพณี จึงต้องนำจุดแข็งไปสร้างกระบวนการบ่มเพาะความรู้ที่เหมาะสม ๒) นำหลักพุทธธรรม “สาราณียธรรม ๖” ประยุกต์ให้เอื้อต่อการบ่มเพาะความรู้ชุมชน เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้ชุมชนเข้มแข็ง คุณลักษณะ ๖ ประการคือ หลักธรรมที่ ๑ เมตตาภาวกรรม คุณลักษณะมีความสามัคคีเสียสละและร่วมแรงร่วมใจกัน หลักธรรมที่ ๒ เมตตาเมทตามโนกรรมคุณลักษณะมีจิตใจเมตตาเสียสละเพื่อส่วนรวม หลักธรรมที่ ๓ เมตตาตาวจีกรรม คุณลักษณะคิดดี พูดดี ทำดีหลักธรรมที่ ๔ สาธารณโภคี คุณลักษณะมีน้ำใจเพื่อสังคม เคารพซึ่งกันและกัน หลักธรรมที่ ๕ สีลสามัญญตา คุณลักษณะปฏิบัติตามกฎระเบียบที่สังคมวางไว้ หลักธรรมที่ ๖ ทิฏฐิสามัญญตา คุณลักษณะมีเหตุผลและรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นมากขึ้น พบว่าการขับเคลื่อนด้วยการเรียนรู้และปฏิบัติตามหลักสาราณียธรรม ตามฐานคิดและคุณลักษณะ ๖ ประการ สามารถสร้างภูมิคุ้มกันการดำเนินชีวิตให้ผู้คนพ้นจากความเสี่ยง ๓) นำเครือข่ายสถานีสาราณียธรรมเรียนรู้ร่วมกันกับชุมชนอื่น เป็นการเชื่อมโยงการเรียนรู้ในพฤติกรรมเชิงประจักษ์ ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน ๒ ช่องทาง คือการนำเครือข่ายไปเรียนรู้ร่วมกันกับชุมชนอื่น และชุมชนพื้นที่อื่นมาเรียนรู้ร่วมกันกับเครือข่ายสถานีสาราณียธรรม^{๗๓}

พระครูวินัยธรสุดใจ ชิตมโน (ฆารประเดิม) ได้วิจัยเรื่อง “การใช้หลักสาราณียธรรม ๖ ในการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์” ผลการวิจัยพบว่า ๑) บุคลากรมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักสาราณียธรรม ๖ ในการบริหารโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านทิฏฐิสามัญญตา ด้านสีลสามัญญตา ด้านเมตตาภาวกรรม ด้านเมตตาเมทตามโนกรรม ด้านเมตตาตาวจีกรรม และ สาธารณโภคี ตามลำดับ ๒) ผลการทดสอบ

^{๗๒} กฤติยา รุจิโชค, “การสื่อสารการเมืองเพื่อรักษาภาพลักษณ์รัฐบาลในสื่อยุคดิจิทัล”, วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์, ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๖๔) : ๒๕-๓๔.

^{๗๓} ศิริพงษ์ อรุณเดชาชัย ศักดิ์พงศ์ หอมหวล และประภัสสร ปรีเอี่ยม, “สถานีสาราณียธรรม : พื้นที่บ่มเพาะความรู้ชุมชน”, วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๑ (มกราคม - มีนาคม ๒๕๖๐) : ๑๘๓-๑๙๕.

สมมติฐาน พบว่า บุคลากรที่มีเพศ สถานภาพ อายุ ระดับการศึกษาและประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นโดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกันไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ๓) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้หลักสาราณียธรรม ๖ ในการบริหารโรงเรียน โดยเรียงลำดับตามจำนวนความถี่จากสูงสุดไปหาต่ำสุด สามอันดับแรก คือ ผู้บริหารควรปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบอย่างเสมอภาค โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ เพื่อความเป็นธรรม ควรมีสวัสดิการในโรงเรียนให้ดีขึ้น และ ผู้บริหารควรเอาใจใส่เกี่ยวกับปัญหาและกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างสร้างสรรค์^{๗๔}

สมเกียรติ สำลีพันธ์ บรรจบ บรรณรุจิ และชั้นทอง วัฒนะประดิษฐ์ ได้วิจัยเรื่อง “แนวทางการประยุกต์หลักสาราณียธรรมเพื่อการจัดการความขัดแย้งระหว่างการทำเรือแห่งประเทศไทยกับพนักงาน” ผลการวิจัยพบว่า ๑) ความขัดแย้งในกรณีที่พนักงานเรียกร้องในเรื่องการจ่ายค่าตอบแทนค่าทำงานล่วงเวลาซึ่งมูลเหตุของความขัดแย้งมี ๓ ประการ คือ ทักษะคติ ผลประโยชน์และข้อมูล การจัดการความขัดแย้งดำเนินมาสู่การฟ้องร้อง ซึ่งทำให้สถานการณ์ความสัมพันธ์ระหว่างพนักงานกับผู้บริหารองค์กรขาดความปรองดองสมานฉันท์ ๒) หลักสาราณียธรรม ๖ เป็นหลักธรรมที่สามารถนำมาใช้จัดการปัญหาความขัดแย้ง และทำให้เกิดความรักความสามัคคี ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันในองค์กร ๓) การแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างการทำเรือแห่งประเทศไทยกับพนักงานด้วยหลักสาราณียธรรม ๖ เริ่มต้นจากความเห็นที่ตรงกัน การมีส่วนร่วมในการกำหนดกติกาในองค์กรร่วมกัน ความมีจิตคิดเมตตาต่อกันนำมาซึ่งการแสดงออกด้วยความเคารพ ให้เกียรติและเห็นอกเห็นใจกัน พร้อมทั้งจะแบ่งปันผลประโยชน์ด้วยความเป็นธรรม องค์ความรู้ใหม่จากงานวิจัย คือ IP-OP Model คือ IPหมายถึง การพัฒนาสันติภายในตน (Inner Peace) นำไปสู่การพัฒนาสันติภายนอก OP (Outer Peace) ซึ่งจะนำไปสู่องค์กรสังคม อันอุดมด้วยสันติสุข^{๗๕}

สุภัณฑิต จันทรสว่าง ธิติวุฒิ หมั่นมี และสุรินทร์ นิยมางกูร ได้วิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ ในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครสวรรค์” ผลการวิจัยพบว่า ๑) การส่งเสริมความสมานฉันท์ในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัด นครสวรรค์ มี ๓ ด้าน คือ ๑.๑) การบริหารแบบมีส่วนร่วมและยอมรับร่วมกัน ต้องบริหารงานที่เท่าเทียม เพื่อให้เกิดการยอมรับร่วมกัน ๑.๒) การบริหารโดยบังคับใช้กฎหมายที่เท่าเทียมกัน ต้องปฏิบัติต่อกันทุกคนภายใต้กฎหมายที่เท่าเทียมกัน ๑.๓) การรณรงค์สร้างความรักความ

^{๗๔} พระครูวินัยธรสุดใจ ชิตมโน (จารประเดิม), “การใช้หลักสาราณียธรรม ๖ ในการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์”, วารสารสถาบันวิจัยพหุวัฒนธรรม, ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๑ (มกราคม – มิถุนายน ๒๕๖๐) : ๑๘๙-๒๐๐.

^{๗๕} สมเกียรติ สำลีพันธ์ บรรจบ บรรณรุจิ และชั้นทอง วัฒนะประดิษฐ์, “แนวทางการประยุกต์หลักสาราณียธรรมเพื่อการจัดการความขัดแย้งระหว่างการทำเรือแห่งประเทศไทยกับพนักงาน”, วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, ปีที่ ๕ ฉบับพิเศษ (พฤษภาคม ๒๕๖๐) : ๔๔๓-๔๕๖.

สามัคคีเห็นแก่ประโยชน์ ส่วนรวม มีการจัดโครงการและกิจกรรม เพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ภายในองค์กร ๒) รูปแบบการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อการส่งเสริมความสามัคคีในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครสวรรค์ในด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วมและยอมรับร่วมกันแนวทางในการส่งเสริม ได้แก่ การบังคับใช้กฎหมายที่เท่าเทียมกัน การบริหารแบบมีส่วนร่วม และการยอมรับร่วมกันโดยการประชุมปรึกษาหารือเป็นประจำทุกเดือน เปิดพื้นที่หรือเวทีทางความคิดให้เกิดการยอมรับและสร้างแนวทางส่งเสริมความสามัคคีในองค์กร และไม่ใช่ความคิดเห็นตนเองเป็นใหญ่ คำนึงถึงหลักคุณธรรม จริยธรรมและศีลธรรมในการช่วยกันตัดสินใจ^{๗๖}

รัฐ กัญภัย ได้วิจัยเรื่อง “การสื่อสารทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วนตำบลเขตจังหวัดภาคตะวันตกตอนล่าง” ผลการวิจัยพบว่า ๑. ประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลเขตจังหวัดภาคตะวันตกตอนล่าง มีความเห็นว่า ด้านการสื่อสารทางการเมือง มีการสื่อสารทางการเมืองจากสื่อโทรทัศน์อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านการพัฒนาท้องถิ่น การพัฒนาด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม อยู่ในระดับ มากที่สุด ๒. การสื่อสารทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชนกับการพัฒนาท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วนตำบลเขตจังหวัดภาคตะวันตกตอนล่าง มีความสัมพันธ์ทางบวก โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ๓. การสื่อสารทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วนตำบล เขตจังหวัดภาคตะวันตกตอนล่าง มีค่าอำนาจการพยากรณ์ ร้อยละ ๕๔.๙^{๗๗}

วัฒนา นนทชิต ได้วิจัยเรื่อง “การสื่อสารทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองท้องถิ่น: ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลเมืองท่าข้าม อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี” พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองท้องถิ่นและการสื่อสารทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาล ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมในการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองจากการสื่อสารทางการเมืองยังอยู่ในระดับน้อย การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของการสื่อสารทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง

^{๗๖} สุบัณฑิต จันทร์สว่าง ธิติวุฒิ หมั่นมี และสุรินทร์ นียมมางกูร, “การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อการส่งเสริมความสามัคคีในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครสวรรค์”, วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๒ (เมษายน-มิถุนายน ๒๕๖๒) : ๕๗-๖๘.

^{๗๗} รัฐ กัญภัย, “การสื่อสารทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วนตำบลเขตจังหวัดภาคตะวันตกตอนล่าง”, วารสารมนุษยสังคมปริทัศน์, ปีที่ ๑๗ ฉบับที่ ๑ (มกราคม - มิถุนายน ๒๕๕๘) : ๗๖.

ท้องถิ่น ในด้านของการเลือกตั้งผู้แทนท้องถิ่น และการกำกับดูแลการปกครองท้องถิ่น ภาพรวมอยู่ในระดับสูงโดยความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน^{๗๘}

จุฑาพล เมตตาสัตย์ ได้วิจัยเรื่อง “การสื่อสารทางการเมืองผ่านการตลาดทางการเมืองของนายชูวิทย์ กมลวิศิษฎ์ : ศึกษากรณี การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๔” ผลการวิจัยพบว่า การรณรงค์หาเสียงของนายชูวิทย์ กมลวิศิษฎ์ ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ได้นำการตลาดทางการเมืองมาใช้ในการพัฒนายุทธศาสตร์การรณรงค์หาเสียง และใช้วิธีการสื่อสารทางการเมืองที่มีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ไม่เหมือนใคร ซึ่งทุกครั้งที่นายชูวิทย์ กมลวิศิษฎ์ สามารถเรียกการตอบรับของสังคมและประชาชนพร้อม ๆ กับการเรียกคะแนนนิยมเข้าตัวได้อย่างต่อเนื่อง เนื่องจากมีกลยุทธ์ในการหาเสียงไม่ซ้ำใครด้วยการนำเสนอตัวตนที่เป็น “คนจริง” ผสมกับการยกปัญหาที่โดดเด่นและเป็นกระแสสังคมขึ้นมาชีวิตี้แก้ด้วยข้อความที่มีเสียดสีและกระตุ้น เพื่อเป็นแรงจูงใจของผู้พบเห็นได้เป็นอย่างมาก^{๗๙}

สฤทธะ เมือกประพันธ์ ได้วิจัยเรื่อง “การสื่อสารทางการเมืองของนายอุทัย พิมพ์ใจชน : ศึกษาในห้วงเวลาระหว่างปี พ.ศ.๒๕๑๒-๒๕๔๘” ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการสื่อสารทางการเมืองของนายอุทัย พิมพ์ใจชน ในห้วงปี พ.ศ. ๒๕๑๒-๒๕๔๘ ในฐานะตัวแทนผู้ส่งสารนายอุทัย พิมพ์ใจชน เป็นผู้มีความรู้ความสามารถทางด้านการเมืองมีอุดมการณ์และจุดยืนทางการเมืองที่รักความเป็นประชาธิปไตย อยู่บนหลักของความถูกต้องชอบธรรมต่อต้านการซื้อสิทธิขายเสียง รู้และเข้าใจในกฎระเบียบเป็นอย่างดี มีความซื่อสัตย์สุจริต สิ่งเหล่านี้คือ ตัวตนและภาพลักษณ์ที่ประชาชนได้รับรู้เกี่ยวกับนายอุทัย พิมพ์ใจชน ในฐานะเป็นผู้ส่งสารหรือแหล่งสาร เนื้อหาของสารที่นายอุทัย พิมพ์ใจชน ได้สื่อสารออกสู่สาธารณะชน เช่น การต่อสู้เพื่อประชาธิปไตย ความเป็นกลางทางการเมือง ความเด็ดขาดและกล้าตัดสินใจ ความซื่อสัตย์และยุติธรรม การกระจายอำนาจสู่ประชาชนเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน และการตอบอภิปรายในสภา เป็นต้น ช่องทางในการสื่อสารได้ใช้กลยุทธ์การสื่อสารผ่านสื่อบุคคล สื่อมวลชน และสื่อในช่วงการหาเสียงเลือกตั้ง เช่น แผ่นพับ ป้ายโฆษณา การปราศรัย เป็นต้น ผู้รับสารมีหลายระดับทั้งประชาชนทั่วไป นักการเมือง ข้าราชการและสื่อมวลชน

^{๗๘} วัฒนา นนทชิต, “การสื่อสารทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลเมืองท่าข้าม อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี”, วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย, ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์, ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๓ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๕๔) : ๑๑๕.

^{๗๙} จุฑาพล เมตตาสัตย์, “การสื่อสารทางการเมืองผ่านการตลาดทางการเมืองของนายชูวิทย์ กมลวิศิษฎ์ : ศึกษากรณี การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๔”, **ดุชนิพนธ์ปรัชญา ดุชนิพนธ์ิต สาขาวิชาสื่อสารการเมือง, (วิทยาลัยสื่อสารการเมือง : มหาวิทยาลัยเกริก, ๒๕๕๖).**

เพราะในอุทัย พิมพ็ใจชน มีตำแหน่งทางการเมืองที่หลากหลาย ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาการสื่อสารทางการเมืองของนายอุทัย พิมพ็ใจชน สรุปได้ดังนี้

ภาพลักษณ์ทางการเมือง : นักการเมืองที่จะเป็นที่ยอมรับของประชาชนต้องเป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำสูง ไม่ว่าจะเป็นการให้สัมภาษณ์กับสื่อมวลชน โดยควบคุมอารมณ์และใช้ภาษาในการสื่อสารอย่างตรงไปตรงมา มีลักษณะของภาวะผู้นำตามแบบผู้นำประชาธิปไตย ทั้งด้านบุคลิกภาพ ความรู้ความสามารถ มีความแม่นยำในการตัดสินใจ โดยเฉพาะการทำหน้าที่ประธานรัฐสภา มีความแม่นยำในกฎระเบียบการประชุม ทำให้เป็นที่ยอมรับ และต้องสื่อสารภาพลักษณ์ไปยังประชาชน อันจะก่อให้เกิดภาพที่ดีต่อผู้รับสาร

กลยุทธ์การสื่อสารทางการเมือง : นายอุทัย พิมพ็ใจชน ได้ใช้กลยุทธ์การสื่อสารผ่านสื่อบุคคล โดยเฉพาะช่วงแรก ๆ สื่อบุคคลจะมีความสำคัญมากเพราะข้อจำกัดด้านเทคโนโลยี การสื่อสารยังไม่พัฒนาเท่าทุกวันนี้ ผู้นำชุมชน และหัวหน้างานจึงเป็นสื่อบุคคลที่จำเป็น รองลงมา คือ สื่อมวลชน และสื่อเพื่อการหาเสียงเลือกตั้งหรือสื่อเฉพาะกิจโดยเฉพาะการปราศรัยต้องเป็นที่ชื่นชอบของชาวบ้าน

การให้ความสำคัญกับประชาชนในพื้นที่ฐานเสียง และมีระบบการเมืองท้องถิ่นที่เชื่อมโยงกับการเมืองระดับชาติ การมีปฏิสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง เพราะวิถีชีวิตสังคมไทยยังต้องการระบบอุปถัมภ์ค้ำชูกัน นักการเมืองต้องพึ่งพาได้ จึงจะทำให้ให้นักการเมืองได้รับความนิยมตลอดไป ซึ่งในกรณีของนายอุทัย พิมพ็ใจชน ในระยะหลัง ได้ห่างเหินกับประชาชนในพื้นที่ที่เป็นฐานเสียงทำให้คู่แข่งทางการเมืองที่รักษาพื้นฐานเสียงได้ดีกว่าแย่งชิงความนิยมในหมู่ประชาชน^{๙๐}

ยุพดี วิภัติภูมิประเทศ ได้วิจัยเรื่อง “การสื่อสารทางการเมืองของพลตรีจำลอง ศรีเมือง : ศึกษาในช่วงเวลาระหว่างปี พ.ศ.๒๕๒๓-๒๕๕๓” ผลการวิจัยพบว่า บริบททางการเมืองที่ส่งผลการสื่อสารทางการเมืองของพลตรีจำลอง ศรีเมือง คือ บริบทในช่วงปี พ.ศ.๒๕๒๓-๒๕๓๕ ส่งผลให้พลตรีจำลอง ศรีเมือง ได้รับยกย่องเป็นนักการเมืองที่ซื่อสัตย์ สุจริต บริบทต่อมา คือ บริบทในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๓๖-๒๕๔๘ ซึ่งเป็นบริบทที่พลตรีจำลอง ศรีเมือง ไม่ประสบความสำเร็จในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และบริบทสุดท้าย คือ บริบทในช่วงปี พ.ศ.๒๕๔๙-๒๕๕๔ การต่อสู้ทางการเมืองของพลตรีจำลอง ศรีเมือง ในฐานะแกนนำกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย

สำหรับ “สาร” ที่ส่งออกมาที่ล้วนแสดงถึงอุดมการณ์ทางการเมืองของพลตรีจำลอง ศรีเมือง ได้แก่ “การทำแท้ง เป็นการฆ่าสัตว์ตัดชีวิต ผิดหลักของศาสนาพุทธ” “เราจะสู้เพื่อชาติและราชบัลลังก์ โดยไม่หวังลาภสักการะใด ๆ” “ชายชาติทหารต้องกล้าหาญไม่เกรงกลัวความตาย”

^{๙๐} สะถิระ เผือกประพันธุ์, “การสื่อสารทางการเมืองของนายอุทัย พิมพ็ใจชน : ศึกษาในช่วงเวลา ระหว่างปี พ.ศ.๒๕๑๒-๒๕๔๘”, *ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารการเมือง*, (วิทยาลัยสื่อสารการเมือง : มหาวิทยาลัยเกริก, ๒๕๕๔).

“ประเทศต้องเป็นประชาธิปไตย” “นักการเมืองต้องซื่อสัตย์และเสียสละ” “ระบอบประชาธิปไตย นายกรัฐมนตรีต้องมาจากการเลือกตั้ง” “การเมืองต้องคุณธรรม” “กินน้อย ใช้น้อย ทำงานให้มากที่ เหลือเงินเจือสังคัม” “ไม่ร่วมงานกับนักการเมืองทุจริต” “ต้องคัดค้านการขยายธุรกิจอบายมุขที่ทำให้ ความเสียหายต่อประเทศชาติ และ “ต้องเปิดโปงความไม่ชอบธรรม และวาระซ่อนเร้นของของระบอบ ทักษิณ” ซึ่งสารทั้งหมดนี้ ได้ถูกส่งผ่านสื่อมวลชนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการกำหนดวาระใน สื่อมวลชน ตามทฤษฎี Agenda Setting ทำให้พลตรีจำลอง ศรีเมือง ได้พื้นที่สื่อมวลชน และเป็น ที่รู้จักของประชาชนทั่วไปอย่างกว้างขวาง ส่วนกลุ่มผู้รับสารของพลตรีจำลอง ศรีเมือง ได้แก่ คน กรุงเทพมหานคร ประชาชนทั่วไป ชนชั้นกลางที่สนับสนุนกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย กลุ่มผู้ปฏิบัติธรรมสันตืออศ ส่วนกลุ่มคนรากหญ้ามีแนวโน้มที่จะปฏิเสธสารของพลตรีจำลอง ศรีเมือง ข้อสงเคราะห์ที่เกิดจากการวิจัย พบว่า

๑. การนำเอาแนวคิดด้านศาสนา มาผสานกับแนวคิดด้านประชาสงเคราะห์สร้าง เอกลักษณ์ให้โดดเด่นแก่พลตรีจำลอง ศรีเมือง

๒. การมีชื่อของตัวเอง เช่น โททศน์ดาวเทียมเอเอสทีวี เป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จของ กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย

๓. การเปลี่ยนแปลงจุดยืนทางการเมืองทำให้พลตรีจำลอง ศรีเมือง ไม่ประสบความสำเร็จในการเมืองระดับชาติ

๔. การนำเสนอภาพลักษณ์ที่ไม่สอดคล้องบริบทนำมาสู่ความพ่ายแพ้ทางการเมือง^{๑๑}

วิชาญ จำปาขาว ได้วิจัยเรื่อง “การสื่อสารทางการเมืองของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อ ประชาธิปไตย: ศึกษากรณีการประชุมประท้วงหลักการเลือกตั้ง ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๐” ผลการศึกษา พบว่า กระบวนการสื่อสารทางการเมืองของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยมีองค์ประกอบ ครบถ้วนตามตัวแบบ SMCR Model ของ เดวิด เค. เบอร์โล (David K. Berlo) กล่าวคือ ผู้ส่งสาร (Source) ในที่นี้ คือ แกนนำมีความรู้ ประสบการณ์และมีทักษะในการสื่อสารที่ดี ประกอบกับการมี เครือข่ายที่กว้างขวางทำให้การสื่อสารของกลุ่มได้รับความสนใจและสามารถดึงดูดโน้มน้าวให้ผู้ฟังเกิด ความคล้อยตามได้ประกอบกับตัวสาร (Message) ที่สามารถชักจูงและกระตุ้นปลุกเร้าผู้ฟังให้เกิด ความรู้สึกร่วมกับกลุ่มและนอกจากนี้ก็ยังมีการจัดการกับโครงสร้างพื้นฐานในการสร้างความเป็น ปึกแผ่นให้กับผู้เข้าร่วมชุมนุมอย่างเป็นระบบอันเป็นปัจจัยสำคัญต่อการระดมมวลชน และจัดการกับ มวลชนที่มีจำนวนมากได้อย่างต่อเนื่องและในส่วนของช่องทางในการสื่อสาร (Channels) นั้น กลุ่ม พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยมีช่องทางสื่อสารอย่างหลากหลายไม่ว่าจะเป็น การปราศรัยบน

^{๑๑} ยุพดี วิภัติภูมิประเทศ, “การสื่อสารทางการเมืองของพลตรีจำลอง ศรีเมือง : ศึกษาในช่วงเวลา ระหว่างปี พ.ศ.๒๕๒๓-๒๕๕๓”, *ดุขนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารการเมือง, (วิทยาลัยสื่อสาร การเมือง : มหาวิทยาลัยเกริก, ๒๕๕๘).*

เวทีสื่อสิ่งพิมพ์ โทรทัศน์ เว็บไซต์ และสื่อโซเชียลต่าง ๆ ซึ่งสื่อเหล่านี้ช่วยให้การเผยแพร่ข่าวสารออกมาได้อย่างเป็นระบบและสามารถผลิตซ้ำข่าวสารของกลุ่มออกมาได้ตลอดเวลา ช่องทางในการสื่อสารเหล่านี้จึงก่อให้เกิดการสร้างจิตสำนึกทางการเมือง (Political Consciousness) ของกลุ่มมวลชนได้ และสุดท้ายก็คือ ผู้รับสาร (Receiver) แม้จะมีความหลากหลายทางด้านอาชีพ การศึกษา สถานะทางสังคม และอายุ แต่ผู้รับสารของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยนั้นก็มีความคิดเห็นเรื่องความคิดเห็นทางการเมืองที่ตรงกันกับกลุ่ม ประกอบกับเนื้อหาของสารที่มีความเป็นปัจจุบันคือ กล่าวถึงสภาพแวดล้อมหรือเหตุการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานั้น ทำให้ผู้รับสารมีความเข้าใจถึงสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นพื้นฐานอยู่แล้ว และเมื่อมีการใส่รายละเอียดในข่าวสารทางการเมืองลงไป จึงเป็นการง่ายที่ผู้รับสารจะเกิดความเชื่อและเกิดความเข้าใจจนนำไปสู่การมีสำนึกหรืออุดมการณ์ทางการเมืองเดียวกันกับกลุ่มได้ง่าย ด้วยปัจจัยขององค์ประกอบในกระบวนการสื่อสารทั้งหมด จึงทำให้กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยสามารถทำการระดมมวลชนมาร่วมในการเคลื่อนไหวทางการเมืองกับกลุ่มของตนได้เป็นจำนวนมากและเป็นระยะเวลาต่อเนื่องยาวนาน ข้อสังเกตจากงานศึกษาที่ค้นพบเกี่ยวกับการสื่อสารของกลุ่มในการชุมนุมประท้วง คือ

๑. สารทางการเมืองที่สามารถสร้างความเข้าใจและความรู้สึกร่วมกันได้ดีที่สุด คือ สารทางการเมืองที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางการเมืองในขณะนั้น
๒. การสร้างกระบวนการสื่อสารทางการเมืองที่ดีเป็นการส่งเสริมและการสร้างโอกาสให้กับกลุ่มในความสามารถที่จะบรรลุเป้าหมายทางการเมือง
๓. กระบวนการสื่อสารแบบ SMCR ของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ช่วยให้สมาชิก (Member) ของกลุ่มมีความพร้อมในการเข้าร่วมกับการเคลื่อนไหว
๔. กระบวนการสื่อสารในรูปแบบของ SMCR ช่วยสนับสนุนให้กลุ่มเกิดเครือข่ายการสื่อสาร (Communication Network)
๕. กระบวนการสื่อสารแบบ SMCR ของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ทำให้กลุ่มสามารถพัฒนาแกนนำหรือผู้นำ (Leaders) กลุ่มที่มีประสิทธิภาพ ท้ายที่สุดในการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มเคลื่อนไหวทางสังคมนั้นการใช้สื่อที่มีเทคโนโลยีที่ทันสมัยถือเป็นกลยุทธ์สำคัญที่นำมาใช้ในการต่อสู้ทางการเมือง และในการสื่อสารทางการเมืองของกลุ่มหากจะประสบความสำเร็จได้ก็ต้องอาศัยการโฆษณาชวนเชื่อทางการเมือง (Political Propaganda) โดยเน้นการใช้สารที่กระตุ้นให้เกิดสำนึกร่วมและมีความสอดคล้องกับบริบทสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นในขณะนั้นควบคู่ไปกับการใช้

สื่ออย่างหลากหลายช่องทางเพื่อช่วยให้เกิดการรับรู้และสำนึกของมวลในโลกเสมือนที่เกิดจากการรับรู้ผ่านสื่อตนเอง^{๘๒}

เชือก โขติช่วย ได้วิจัยเรื่อง “กลยุทธ์การสื่อสารของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา” ผลการศึกษาพบว่า กลยุทธ์การสื่อสารของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ แบ่งออกเป็น ๕ ด้าน ประกอบด้วย คือ ๑.เป้าหมาย(purposive)คือ ตั้งเป้าเพื่อสร้างความชอบธรรมเพื่อเปลี่ยนแปลงการปกครองไปสู่ประชาธิปไตยครึ่งใบ หรือรักษาไว้ซึ่งอำนาจเผด็จการแม้จะอ้างรัฐธรรมนูญ การเลือกตั้ง แต่รัฐธรรมนูญและการเลือกตั้งนั้นไม่มีความหมายอย่างจริงจัง ๒. ผู้ส่ง (sender)คือ เน้นใช้ตัวผู้นำคือ พลเอกประยุทธ์เป็นหลัก ด้วยภาพลักษณ์ความเป็นทหารที่ไม่ใช้นักการเมือง และแอบอิงความชอบธรรมจากสถาบันพระมหากษัตริย์แต่มีจุดอ่อนคือบุคลิกลักษณะที่ขัดแย้งกับคุณสมบัติผู้ส่งสารที่ดี แม้จะพยายามพูดทุกเรื่องก็ตาม ทั้งเรื่องน้ำเสียง ท่าทาง ระดับความรู้ และจังหวะการพูด ไม่อดทนอดกลั้นต่อการกระทำใดๆที่เป็นศัตรูกับรัฐ มีการใช้กำลังที่รุนแรงกำจัดศัตรู ๓.สาร (message) คือ การใช้หลักชวนให้เชื่อ (propaganda) ทั้งแบบปลุกเร้าและชี้ชวนให้เกิดความสามัคคีไปพร้อมกัน โดยอุดมการณ์โน้มน้าวให้คนทั่วไปเห็นคล้อยตาม ให้จำเป็นต้องมี คสช.ในยามที่บ้านเมืองตกอยู่ในภาวะวิกฤติและจะนำมาสู่ความสงบเรียบร้อย ๔.ช่องทางสื่อสาร (channel) คือ รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ ควบคุมสื่อมวลชนกระแสหลักทุกช่องทาง ทั้งวิทยุ โทรทัศน์ และก้าวล่วงถึงอินเทอร์เน็ตด้วย เพื่อควบคุมและจงใจปล่อยข้อมูลข่าวสารสู่ผู้รับให้มากที่สุด แบบทฤษฎีเข็มฉีดยา ๕.ผู้รับสาร (receiver) คือ ประชาชนทุกกลุ่ม กล่าวได้ว่า กลยุทธ์การสื่อสารของพลเอกประยุทธ์ ในมิติผู้รับสาร ใช้หลักการพูดทุกเรื่องในรายการตอนเดียว ซึ่งหมายถึงการพูดกับกลุ่มผู้รับสารหลายกลุ่มในคราวเดียวกัน ไม่เจาะจงกลุ่มเป้าหมายในแต่ละตอน ต่างจากรัฐบาลก่อนหน้า^{๘๓}

วีระยุทธ โชคชัยมาตล ได้วิจัยเรื่อง "กลยุทธ์การสื่อสารของพันตำรวจโท ดร.ทักษิณ ชินวัตร ในฐานะผู้นำรัฐบาลกับการใช้พื้นที่สาธารณะ" มีวัตถุประสงค์เพื่อ (๑) ศึกษาบริบทการปฏิรูประบบราชการของ พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๔๔-๒๕๔๙ (๒) ศึกษากลยุทธ์การปฏิรูประบบราชการของ พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร และ (๓) ศึกษากลยุทธ์การสื่อสารว่าด้วยการปฏิรูประบบราชการของ พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร บนพื้นที่สาธารณะ ทั้งนี้ การศึกษานี้เป็นการศึกษา

^{๘๒} วิชาญ จำปาขาว, “การสื่อสารทางการเมืองของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย : ศึกษากรณีการประชุมประท้วงหลักการเลือกตั้ง ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๐”, *ดุสิตนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารการเมือง, วิทยาลัยสื่อสารการเมือง : มหาวิทยาลัยเกริก, ๒๕๕๘*).

^{๘๓} เชือก โขติช่วย, “กลยุทธ์การสื่อสารของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา”, *วารสารรัชต์ภาคย์, ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๒๔ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๖๐) : ๒๑๑-๒๒๓*.

เชิงคุณภาพและใช้วิธีการอภิปรายผลเชิงพรรณนา บรรยายสรุปความจากการทบทวนเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องโดยมีแนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ทฤษฎีการครองความเป็นเจ้า (Hegemony) แนวคิดวาทกรรม แนวคิดเศรษฐศาสตร์การเมืองของสื่อสารมวลชน กลยุทธ์การสื่อสาร แนวคิดพื้นที่สาธารณะของเยอร์เก้น ฮาเบอร์มาส (Jurgen Habermas) ผลการศึกษาพบว่า การศึกษา บริบทการปฏิรูประบบราชการในช่วงเวลาดังกล่าว ทำให้เห็นภาพของการผลักดันให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงของระบบ การสร้างความยอมรับนับถือจากข้าราชการและประชาชนโดยการใช้กลยุทธ์ การสื่อสารบนพื้นที่สาธารณะของ พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร โดยเลือกวิธีการสื่อสารในการสร้างวาท กรรมว่า อำนาจเหล่านั้นกระจายไปอยู่ในมือของประชาชน แต่ความจริงกลับกลายเป็นว่า การที่ พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร ได้ใช้ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในการเป็นผู้ครอบครองอำนาจในการตัดสินใจ ส่งสารผ่านสื่อของรัฐ และในด้านแนวคิดพื้นที่สาธารณะนั้น พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร ได้สร้างพื้นที่ สาธารณะแบบปลอม (Pseudo Public sphere) ขึ้นมา เนื่องด้วยปรากฏการปฏิรูประบบราชการ กลับทำให้ พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร มีอำนาจการบริหารและการตัดสินใจเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่ ประชาชนไม่ได้มีอำนาจและมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางของการบริหารประเทศแต่อย่างใด^{๘๔}

ชัยนัท สุขไชยะ การศึกษาเรื่อง “การสื่อสารทางการเมืองไทยผ่านสื่อสังคมออนไลน์ กรณีศึกษา เฟซบุ๊กเพจ SUTHEP THAUGSUBAN (สุเทพ เทือกสุบรรณ) ช่วงเวลา ๓๑ ตุลาคม ๒๕๕๖ ถึง ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗” การวิจัยดังกล่าว เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ด้วยวิธีการ เก็บ รวบรวมข้อมูลสถิติจากผู้ติดตามเพจ เฟซบุ๊กและวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูล ๓ ท่าน ผลการวิจัยพบว่าการสื่อสารทางการเมืองผ่านเฟซบุ๊ก นำมาใช้ในเมืองไทยเป็น ครั้งแรก หลังจาก การสื่อสารผ่านทีวี ดาวเทียม และการสื่อสารผ่านทางวิทยุชุมชน โดย การศึกษานี้ พยายามทำความเข้าใจการเคลื่อนไหวทางการเมืองออนไลน์และความ เชื่อมโยงกับออฟไลน์ผ่าน เครือข่าย การพัฒนาโครงข่ายสื่อสารไร้สายที่รวดเร็วขึ้นและครอบคลุมมากขึ้น ทำให้ความรับรู้ต่อ สภาพแวดล้อมของเรามีผัสสะเชิงข้อมูลด้านต่างๆ ที่รับรู้ผ่านทางออนไลน์เข้ามาเสริมด้วย พื้นที่ ออนไลน์/ออฟไลน์เองก็กำลังค่อยๆ เปลี่ยนหน้าตาไป มีผลทำให้พื้นที่ดังกล่าวมีการเปลี่ยนแปลงที่ เกิดขึ้น และกำลังจะเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการสื่อสาร ทางการเมือง และเพื่อเป็น แนวทางในรูปแบบการพัฒนาการสื่อสารของผู้นำทางการเมืองไทยในอนาคต^{๘๕}

^{๘๔} วีระยุทธ โชคชัยมาตล, “กลยุทธ์การสื่อสารของพันตำรวจโท ดร. ทักษิณ ชินวัตร ในฐานะผู้นำ รัฐบาลกับการใช้พื้นที่สาธารณะ.” วารสารนิเทศศาสตร์ปริทัศน์, ปีที่ ๑๙ ฉบับที่ ๑ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๕๘) : ๒๓๔-๒๔๕.

^{๘๕} ชัยนัท สุขไชยะ, “การสื่อสารทางการเมืองไทยผ่านสื่อสังคมออนไลน์ กรณีศึกษา เฟซบุ๊กเพจ SUTHEP THAUGSUBAN (สุเทพ เทือกสุบรรณ) ช่วงเวลา ๓๑ ตุลาคม ๒๕๕๖ ถึง ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗”, วารสาร มจร วิชาการลันนา, ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๒) : ๓๒-๓๙.

นันทนา นันทวโรภาส ได้วิจัยเรื่อง “การสื่อสารทางการเมืองในประเทศไทย” นำเสนอให้เห็นภาพกว้างของการสื่อสารทางการเมืองของรัฐบาลไทย ซึ่งเริ่มมีความสำคัญมากขึ้นเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองสู่ระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากเป็นระบอบที่มีกลไกเลือกตั้ง มีการคัดสรรบุคคลเข้าสู่การเมือง ส่งผลให้การสื่อสารเพื่อโน้มน้าวใจประชาชนให้เกิดการยอมรับสนับสนุนกลายเป็นสิ่งสำคัญ และจำต้องอาศัยช่องทางการสื่อสารตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยีในการนำสารสู่ประชาชน โดยเริ่มแรกการสื่อสารทางการเมืองในไทยเน้นสื่อสิ่งพิมพ์เป็นหลัก ต่อมาจึงก้าวเข้าสู่การใช้วิทยุ โทรทัศน์ และอินเทอร์เน็ต ตามลำดับแต่อย่างไรก็ตามสื่อวิทยุและโทรทัศน์ในประเทศไทยล้วนอยู่ภายใต้อำนาจของรัฐบาลและกองทัพไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง เช่น การเป็นเจ้าของ การให้สัมปทาน แก่เอกชน การดำเนินงานในรูปแบบวิสาหกิจ ส่งผลให้รัฐบาลและกองทัพมีความได้เปรียบในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารมาโดยตลอด ประกอบกับการมีสิทธิอำนาจทางการเมืองในการออกกฎหมาย ข้อบังคับต่าง ๆ ให้สังคมนำไปปฏิบัติ จึงนำไปสู่การมีอำนาจควบคุมสื่อมวลชนและสามารถกำหนดวาระของข่าวสารได้^{๕๖}

นันทนา นันทวโรภาส ได้วิจัยเรื่อง “การสื่อสารทางการเมืองในภาวะวิกฤต” ได้นำเสนอให้เห็นภาพรวมของการสื่อสารทางการเมืองของไทยในช่วง พ.ศ. ๒๕๔๙-๒๕๕๓ ซึ่งเป็นช่วงที่เกิดเหตุการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองขึ้นมาอย่างมากมาจากหลายกลุ่มการเมือง เริ่มจากคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่ได้สื่อสารทางการเมืองตามแบบแผนของการรัฐประหาร เริ่มจากทำรัฐประหารและใช้กำลังทหารเข้ายึดสถานที่ราชการพร้อมกับยึดสถานีโทรทัศน์ทุกช่อง จากนั้นออกแถลงการณ์ยึดอำนาจการปกครองประเทศ เข้าเฝ้าพระมหากษัตริย์ และควบคุมสื่อมวลชนให้นำเสนอข่าวสารของตนเองเท่านั้น ปิดกั้นการรับรู้ข่าวสารของประชาชนซึ่งเริ่มเป็นได้ยากมากขึ้นในโลกยุคโลกาภิวัตน์ กลุ่มต่อมา คือ พันมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย และกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติซึ่งทั้งสองกลุ่มเป็นกลุ่มมวลชนที่มีธุรกิจสื่อโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ เว็บไซต์อยู่ในมือ และได้ใช้ทุกสื่อเป็นช่องทางให้ข้อมูลเพียงด้านเดียว และตอกย้ำผู้ฟังด้วยข้อมูลเดิม ๆ เพื่อแสวงหาและตรึงการสนับสนุนจากประชาชนและฐานมวลชนของฝ่ายตน และฝ่ายรัฐบาลอภิสิทธิ์ที่ได้จัดตั้งศูนย์อำนวยการในสถานการณ์ฉุกเฉิน(ศอฉ) และใช้สื่อของรัฐบาล คือ ช่อง ๑๑ เป็นแม่ข่ายช่วยรัฐบาลในการจัดการกับสถานการณ์การชุมนุมของแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ พร้อมทั้งใช้อำนาจปิดช่องทางการสื่อสารของผู้ชุมนุม จะเห็นได้ว่าทุกกลุ่มการเมืองต่างก็มีเป้าหมายทางการเมืองของตนเองและต่างก็มุ่งหวังที่จะใช้ประโยชน์จากสื่อมวลชนใน

^{๕๖} นันทนา นันทวโรภาส, “การสื่อสารทางการเมืองในประเทศไทย”, **รวมบทความวิชาการฉบับพิเศษ ๗ ปี**, วิทยาลัยการสื่อสารการเมือง มหาวิทยาลัยเกริก, (กรุงเทพมหานคร : แอ็บป์้า พรินต์ติ้ง กรุ๊ป, ๒๕๕๔) : ๑-๙.

การสื่อสารเพื่อโน้มน้าวใจประชาชนให้คล้อยตามฝ่ายตนเอง ซึ่งสามารถนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายทางการเมืองของแต่ละกลุ่มส่งผลให้เกิดการสื่อสารในลักษณะอัดฉีดข้อมูลเพียงด้านเดียวไปสู่ผู้รับสาร แต่อย่างไรก็ตามการกระทำดังกล่าวก็ถูกท้าทายจากกระแสโลกาภิวัตน์ที่จะช่วยให้ประชาชนมีทางเลือกในการแสวงหาข้อมูลข่าวสารทางการเมือง^{๘๗}

กรรณก นิลดำ ได้วิจัยเรื่อง “การสื่อสารทางการเมืองของนายกรัฐมนตรีที่มาจากทหาร” ผลการศึกษาพบว่า ปี พ.ศ. ๒๕๐๐-๒๕๑๖ ยุคทหารมีบทบาททางการเมืองสูงด้วยเงื่อนไขจากกองทัพมีความเข้มแข็ง ภาคประชาสังคมมีความอ่อนแอหรือหมดโอกาสมีส่วนร่วมทางการเมือง กลุ่มราชการให้การสนับสนุนกองทัพ ส่วนบริบทภายนอกพบการสนับสนุนจากประเทศมหาอำนาจ และภาวะสงครามเย็น ยุคที่ ๒ ปี พ.ศ.๒๕๑๗-๑๕๔๐ ยุคสังคมไทยมีประชาธิปไตยครึ่งใบเป็นผลมาจากบทบาททางการเมืองของทหารลดน้อยลงหลังจากเหตุการณ์วันมหาวิปโยค ความขัดแย้งเหล่าบรรดาพรรคการเมือง ผนวกกับการลดทอนที่ของประเทศไทยในการก่อกองทัพประเทศไทย ทว่า อิทธิพลของทหารยังปรากฏอยู่ เพราะกลุ่มนักธุรกิจก่อกองทัพ และกองทัพเป็นสถาบันเดียวที่สามารถแก้ไขปัญหาคารขยาลัทธิคอมมิวนิสต์ได้ และยุคปฏิรูปทางการเมือง ปี พ.ศ. ๒๕๔๑-๒๕๕๘ จากปัจจัยความเป็นทหารอาชีพ และมิติประชาสังคมมีความเข้มแข็ง สำหรับภูมิหลังของผู้นำทั้ง ๕ คน จอมพลถนอม กิตติขจร จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ และ พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ เติบโตจากครอบครัวชนชั้นสูง ส่วน พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ และ พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา เติบโตจากครอบครัวชนชั้นกลาง ซึ่งผู้นำทั้ง ๕ คนมาจากครอบครัวข้าราชการพลเรือนและทหาร และผ่านการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าทั้งหมด ซึ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อบุคลิกลักษณะและการแสดงออกทางการเมืองมาจากเงื่อนไขด้านภูมิหลังเป็นสำคัญ ซึ่งรูปแบบการสื่อสารของผู้นำทั้งหมดสามารถแบ่งได้ ๒ ลักษณะ คือ จอมพลถนอม กิตติขจร พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์ และพล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ พูดจาสุภาพ เรียบร้อย ให้เกียรติผู้อื่น ระมัดระวัง การพูดและหลีกเลี่ยงการสร้างศัตรู และรูปแบบการสื่อสารลักษณะหนึ่ง คือ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ และพล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา มีเอกลักษณ์การสื่อสารที่คล้ายกัน คือ พูดจาเสียงดังกังวานชัดเจนและดุด ส่วนกลยุทธ์เนื้อหาสารของผู้นำทั้ง ๕ คน เลือกใช้กลยุทธ์สารแบบชัดเจน โดยจอมพลถนอม กิตติขจร จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ และ พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ เลือกการปราศรัยเป็นช่องทางหลักสำคัญในการสื่อสาร พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา ใช้แถลงการณ์ในรูปแบบของคลิปวิดีโอ เป็นช่องทางหลัก ส่วน พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ ไม่

^{๘๗} นันทนา นันทวโรภาส, “การสื่อสารทางการเมืองในภาวะวิกฤต”, **รวมบทความวิชาการฉบับพิเศษ ๕ ปี**, (วิทยาลัยการสื่อสารการเมือง : มหาวิทยาลัยเกริก) : ๒๙-๓๖.

ปรากฏความโดดเด่นในการใช้ช่องทางการสื่อสารสู่กลุ่มเป้าหมายทางการเมือง^{๘๘} จะเห็นได้ว่าการสื่อสารเป็นการเกื้อกูลระหว่างประชาชนกับทหาร ทหารกับทหาร และนักธุรกิจกับทหาร ทำให้เป็นการสื่อสารแบบอาศัยซึ่งกันและกัน

^{๘๘} กรรณก นิลดำ, “การสื่อสารทางการเมืองของนายกรัฐมนตรี้ที่มาจากทหาร”, **ปรัชญาดุสิต** บัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารมวลชน, (คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๘).

ตารางที่ ๒.๘ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารทางการเมือง

ผู้วิจัย	ผลการวิจัย
รัฐ กัญภัย, (๒๕๕๘ หน้า ๗๖).	“การสื่อสารทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วนตำบลเขตจังหวัดภาคตะวันตกตอนล่าง” ผลการวิจัยพบว่า ๑. ประชาชนมีความเห็นว่า ด้านการสื่อสารทางการเมือง มีการสื่อสารทางการเมืองจากสื่อโทรทัศน์อยู่ในระดับมากที่สุด และการสื่อสารทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชนส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาท้องถิ่น
จุฑาพล เมตตาสัตย์, (๒๕๕๖).	“การสื่อสารทางการเมืองผ่านการตลาดทางการเมือง ของนายชูวิทย์ กมลวิศิษฎ์: ศึกษากรณี การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๔” ผลการวิจัยพบว่า การรณรงค์หาเสียงของนายชูวิทย์ กมลวิศิษฎ์ ได้นำการตลาดทางการเมืองมาใช้ในการพัฒนายุทธศาสตร์การรณรงค์หาเสียง และใช้วิธีการสื่อสารทางการเมืองที่มีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ไม่เหมือนใคร
สะถิระ เผือกประพันธุ์, (๒๕๕๔).	“การสื่อสารทางการเมืองของนายอุทัย พิมพ์ใจชน : ศึกษาในห้วงเวลาระหว่างปี พ.ศ.๒๕๑๒-๒๕๔๘” ผลการวิจัยพบว่า อุดมการณ์ทางการเมือง : การที่จะเป็นผู้ที่ยืนหยัดอยู่บนถนน

ตารางที่ ๒.๘ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารทางการเมือง (ต่อ)

นักวิจัย	ผลการวิจัย
<p>วิชาญ จำปาขาว, (๒๕๕๘).</p>	<p>การเมืองที่ยาวนานได้นั้น ต้องมีจุดยืนและอุดมการณ์ทางการเมืองบนหลักการของความถูกต้องเที่ยงธรรมตามวิถีแห่งประชาธิปไตยต่อต้านการซื้อสิทธิขายเสียง ความเป็นกลางทางการเมืองและทำหน้าที่ในตำแหน่งต่าง ๆ อย่างมีความรับผิดชอบภาพลักษณ์ทางการเมือง : นักการเมืองที่จะเป็นที่ยอมรับของประชาชน ต้องเป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำสูง ไม่ว่าจะเป็นการให้สัมภาษณ์กับสื่อมวลชน โดยควบคุมอารมณ์และใช้ภาษาในการสื่อสารอย่างตรงไปตรงมา</p> <p>“ การสื่อสารทางการเมืองของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย: ศึกษากรณีการประชุมชุมประท้วงหลักการเลือกตั้ง ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๐ ” ผลการศึกษาพบว่า ผู้ส่งสาร (Source) แขนงนำมีความรู้ ประสบการณ์และมีทักษะในการสื่อสารที่ดีตัวสาร (Message) ที่สามารถชักจูงและกระตุ้นปลุกเร้าผู้ฟังให้เกิดความรู้สึกร่วมกับกลุ่ม ช่องทางในการสื่อสาร (Channels) นั้น กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยมีช่องทางสื่อสารอย่างหลากหลายไม่ว่าจะเป็นการปราศรัยบนเวที สื่อสิ่งพิมพ์ โทรทัศน์ เว็บไซต์ และสื่อโซเชียลต่าง ๆ ผู้รับสาร</p>

ตารางที่ ๒.๘ งานวิจัยเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมือง (ต่อ)

นักวิจัย	ผลการวิจัย
<p>เชือก โชติช่วย, (๒๕๖๐).</p>	<p>(Receiver) แม้จะมีความหลากหลายทางด้านอาชีพ การศึกษาสถานะทางสังคม และอายุ แต่ผู้รับสารของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยนั้นก็มีความคิดเห็นทางการเมืองที่ตรงกันกับกลุ่ม</p> <p>“กลยุทธ์การสื่อสารของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา” ผลการศึกษาพบว่า ๑.เป้าหมาย (purposive) คือ ตั้งเป้าเพื่อสร้างความชอบธรรมเพื่อเปลี่ยนแปลงการปกครองไปสู่ประชาธิปไตยครั้ง ๒.ผู้ส่ง (sender)คือ เน้นในตัวผู้นำคือพลเอกประยุทธ์เป็นหลัก ด้วยภาพลักษณ์ความเป็นทหารที่ไม่ใช่นักการเมือง และแอบอิงความชอบธรรมจากสถาบันพระมหากษัตริย์แต่มีจุดอ่อนคือบุคลิกลักษณะที่ขัดแย้งกับคุณสมบัติผู้ส่งสารที่ดี แม้จะพยายามพูดทุกเรื่องก็ตาม มีการใช้กำลังที่รุนแรงกำจัดศัตรู ๓.สาร (message) คือ การใช้หลักชวนให้เชื่อ (propaganda) ทั้งแบบปลุกกระตมและชวนให้เกิดความสามัคคีไปพร้อมกัน โดยอุดมการณ์โน้มน้าวให้คนทั่วไปเห็นคล้อยตามให้จำเป็นต้องมี คสช.ในยามที่บ้านเมืองตกอยู่ในภาวะวิกฤติและจะนำมาสู่ความสงบเรียบร้อย</p>

ตารางที่ ๒.๘ งานวิจัยเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมือง (ต่อ)

นักวิจัย	ผลการวิจัย
<p>วีระยุทธ โชคชัยมาตล, (๒๕๖๐ หน้า ๒๓๔-๒๔๕).</p>	<p>๔.ช่องทางสื่อสาร (channel) คือ รัฐบาลพลเอก ประยุทธ์ ควบคุมสื่อมวลชนกระแสหลักทุกช่องทาง ทั้งวิทยุ โทรทัศน์ และก้าวล่วงถึงอินเทอร์เน็ต</p> <p>“กลยุทธ์การสื่อสารของพันตำรวจโท ดร.ทักษิณ ชินวัตร ในฐานะผู้นำรัฐบาลกับการใช้พื้นที่สาธารณะ” ผลการวิจัยพบว่า การสร้างความยอมรับนับถือจากข้าราชการและประชาชนโดยการใช้กลยุทธ์การสื่อสารบนพื้นที่สาธารณะของ พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร โดยเลือกวิธีการสื่อสารในการสร้างวาทกรรมว่า อำนาจเหล่านั้นกระจายไปอยู่ในมือของประชาชน แต่ความจริงกลับกลายเป็นว่า การที่พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร ได้ใช้ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในการเป็นผู้ครอบครองอำนาจในการตัดสินใจส่งสารผ่านสื่อของรัฐ</p>
<p>นันทนา นันทวโรภาส, (๒๕๕๔ หน้า ๑-๙).</p>	<p>“การสื่อสารทางการเมืองในประเทศไทย” เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองสู่ระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากเป็นระบอบที่มีกลไกเลือกตั้ง มีการคัดสรรบุคคลเข้าสู่การเมือง ส่งผลให้การสื่อสารเพื่อโน้มน้าวใจประชาชนให้เกิดการยอมรับสนับสนุนกลายเป็นสิ่งสำคัญ และอาศัยช่องทางสื่อสารตามความก้าวหน้าของ</p>

ตารางที่ ๒.๘ งานวิจัยเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมือง (ต่อ)

นักวิจัย	ผลการวิจัย
<p>ชัยนัท สุขไชยะ, (๒๕๖๒ หน้า ๓๒-๓๙).</p>	<p>เทคโนโลยีในการนำสารสู่ประชาชน โดยเริ่มแรกการสื่อสารทางการเมืองในไทยเน้นสื่อสิ่งพิมพ์เป็นหลัก ต่อมาจึงก้าวเข้าสู่การใช้วิทยุโทรทัศน์ และอินเทอร์เน็ต ตามลำดับ</p> <p>“การสื่อสารทางการเมืองไทยผ่านสื่อสังคมออนไลน์ กรณีศึกษา เฟซบุ๊กเพจ SUTHEP THAUGSUBAN (สุเทพ เทือกสุบรรณ) ช่วงเวลา ๓๑ ตุลาคม ๒๕๕๖ ถึง ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗”</p> <p>ผลการวิจัยพบว่า การสื่อสารทางการเมืองผ่านเฟซบุ๊ก นำมาใช้ในเมืองไทยเป็นครั้งแรก หลังจาก การสื่อสารผ่านทีวี ดาวเทียม และการสื่อสารผ่านทางวิทยุชุมชน โดย การศึกษานี้ พยายามทำความเข้าใจการเคลื่อนไหวทางการเมืองออนไลน์และความ เชื่อมโยงกับออฟไลน์ผ่านเครือข่าย การพัฒนาโครงข่ายสื่อสารไร้สายที่รวดเร็วขึ้นและครอบคลุมมากขึ้น ทำให้ความรับรู้ต่อ สภาพแวดล้อมของเรามี ผัสสะเชิงข้อมูลด้านต่างๆ ที่รับรู้ผ่านทางออนไลน์เข้ามาเสริมด้วย พื้นที่ออนไลน์/ออฟไลน์เองก็กำลังค่อยๆ เปลี่ยนหน้าตาไป มีผลทำให้พื้นที่ดังกล่าวมีการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น และกำลังจะเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่ง ที่มีอิทธิพลต่อการสื่อสารทางการเมือง</p>

ตารางที่ ๒.๘ งานวิจัยเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมือง (ต่อ)

นักวิจัย	ผลการวิจัย
กรกนก นิลดำ, (๒๕๕๘).	“การสื่อสารทางการเมืองของนายกรัฐมนตรีนี้น่าสนใจ” ผลการศึกษาพบว่า ปี พ.ศ. ๒๕๐๐-๒๕๑๖ ยุคทหารมีบทบาททางการเมืองสูงด้วยเงื่อนไขจากกองทัพมีความเข้มแข็ง ภาคประชาสังคมมีความอ่อนแอหรือหมดโอกาสมีส่วนร่วมทางการเมือง กลุ่มราชการให้การสนับสนุนกองทัพ ยุคที่ ๒ ปี พ.ศ.๒๕๑๗-๑๕๔๐ ยุคสังคมไทยมีประชาธิปไตยครึ่งใบเป็นผลมาจากบทบาททางการเมืองของทหารลดน้อยลงหลังจากเหตุการณ์วันมหาวิปโยค
นิเทศ สนั่นนารี, (๒๕๕๗).	“การสื่อสารเชิงพุทธเพื่อสร้างความปรองดองในสังคม” ๑. เป็นการสื่อสารด้วยสติและปัญญา มีความรอบครอบในขณะที่ทำการสื่อสาร โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ตนเองและผู้อื่นมีความสุขตามหลักธรรมะ ๒. ความต้องการที่มีอิทธิพลต่อการมีทางเลือกที่หลากหลาย ความต้องการที่เปลี่ยนแปลงความเชื่อ ๓. การสื่อสารของพระพุทธเจ้าตามลำดับสติปัญญาของบุคคล การสื่อสารด้วยหลักกัลยาณมิตตาธรรม
สุรพล สุขะพรหม, (๒๕๖๒).	“การสื่อสารทางการเมืองของพระเทพปฏิภาณวาที (เจ้าคุณพิพิธ)” ๑. มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ (พ.ศ.๒๕๔๐) ฉบับประชาชนที่มีผล

ตารางที่ ๒.๘ งานวิจัยเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมือง (ต่อ)

นักวิจัย	ผลงานวิจัย
<p>สุदारัตน์ เกยุราพันธุ์, (๒๕๖๑ หน้า ๖๖-๖๗).</p>	<p>ต่อการปฏิรูปการเมืองไทยอย่างกว้างขวางด้วยการเมืองครึ่งอิสระ ๒. ท่านเจ้าคุณพิพิธ เป็นผู้ส่งสารสื่อสารได้ชัดเจน แจ่มแจ้ง จูงใจ แก่ล้ากล้าและร่าเริง อีกทั้งเป็นผู้ส่งสารทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองอย่างตรงไปตรงมาได้ดียเยี่ยม ๓. ท่านเจ้าคุณพิพิธได้ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาบรรยาย ปาฐกถา การเทศนา รวมถึงการใช้สื่อกระแสหลัก คือ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ ผู้รับสารของเจ้าคุณพิพิธ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชนชั้นกลางที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร</p> <p>“พุทธวิธีเชิงบูรณาการแก้ปัญหาความขัดแย้งในการเมืองไทยปัจจุบัน” พบว่า การแก้ปัญหาความขัดแย้งสามารถอาศัยทุนที่ยิ่งใหญ่ของสังคมไทย ๒ ประการคือ พระพุทธศาสนาและพระราชปรีชาญาณแห่งองค์พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ ในการใช้ “เศรษฐกิจพอเพียง” ตามแนวพุทธปรัชญาเป็นเครื่องเชื่อมโยงคุณค่าของประชาธิปไตยให้สอดคล้องกับรากฐานทางศีลธรรมและ “ความเป็นไทย” ควบคู่กับพระราชดำรัสเรื่องการใช้ประชาธิปไตยขั้นหมู่บ้านเป็นรากฐานรองรับประชาธิปไตยขั้นประเทศเพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งการเมืองไทยอย่างเป็นระบบ</p>

ตารางที่ ๒.๘ งานวิจัยเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมือง (ต่อ)

นักวิจัย	ผลงานวิจัย
<p>สีบวงษ์ สุขะมงคล, (๒๕๕๗).</p>	<p>“การบริหารจัดการความขัดแย้งทางการเมืองในประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๔๔ – ๒๕๕๕” พบว่า ๑. ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประชาชน การขัดกันในด้านอำนาจและผลประโยชน์ของกลุ่มการเมือง สื่อมวลชนและกลุ่มพันธมิตร การรัฐประหาร ระบบตรวจสอบถ่วงดุล รัฐธรรมนูญปี ๒๕๔๐ รัฐธรรมนูญปี ๒๕๕๐ การก่อตัวความขัดแย้ง เป็นมูลเหตุที่สำคัญที่สุดคือ การชุมนุมทางการเมืองโดยยึดสถานที่สาธารณะ ๒. สื่อมวลชนที่ไม่เป็นกลางและนำเสนอข้อมูลไม่ครบถ้วน นักวิชาการที่ไม่เป็นกลาง วาทกรรม “อำมาตย์และไพร่” การชุมนุมของกลุ่มคนเสื้อเหลือง การปราบปรามและการใช้กำลังโดยรัฐ และการบังคับใช้กฎหมายอย่างไม่เป็นธรรมและไม่เท่าเทียมกัน รูปแบบความขัดแย้งที่มีระดับปัญหาสูงสุดคือ การชุมนุมปราศรัยที่แยกราชประสงค์ ๓. การสร้างความสามัคคีของคนในชาติ การแก้ปัญหาโดยสันติวิธีและการใช้กระบวนการตามระบอบประชาธิปไตยประชาธิปไตย การเยียวยา การปรองดอง การให้ความเป็นธรรมตามกฎหมาย การอภัยโทษในกรอบกฎหมาย โดยสังเคราะห์เป็นตัวแบบในการบริหารจัดการ</p>

ตารางที่ ๒.๘ งานวิจัยเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมือง (ต่อ)

นักวิจัย	ผลงานวิจัย
<p>สมหมาย จันทร์เรือง, (๒๕๕๗ หน้า ๑๗-๒๖).</p> <p>ภาคภูมิ วรรณภา, (๒๕๖๔).</p>	<p>ความขัดแย้งประกอบด้วย ๑. กระบวนการ ปรองดองที่มีรัฐบาลเป็นผู้นำ ๒. การสร้าง อนาคตร่วม ๓. การแบ่งปันอำนาจ ๔. การ จัดสรรผลประโยชน์ ผลวิจัยเชิงปริมาณพบว่า ปัจจัยที่จะแก้ไขความขัดแย้งได้สูงที่สุดคือ การ สร้างความสามัคคีของ</p> <p>แนวคิดทางการเมืองแนวพุทธของ ม.ร.ว. คึก ฤทธิ์ ปราโมช” พบว่า การปกครองที่ใช้ หลักธรรมทางพุทธศาสนาในการปกครอง ได้แก่ ทศพิธราชธรรม สังคหวัตถุ และจักรวรรดิวัตร ซึ่งสามารถนำมาใช้กับการเมืองการปกครองไทย ในปัจจุบัน เฉพาะอย่างยิ่งทศพิธราชธรรม ได้ นำมาประยุกต์กับการบริหารองค์การภาครัฐ และภาคเอกชนอย่างกว้างขวาง สำหรับการ ปกครองของประเทศไทยด้วยระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น ประมุขสอดคล้องกับหลักธรรมราชาหรือ ราชาธิปไตย ที่ผู้นำการปกครองต้องกอปรด้วย คุณธรรมจริยธรรมตามหลักธรรมทางพุทธ ศาสนา โดยความซื่อสัตย์สุจริต และความกล้า หาญเป็นคุณสมบัติที่สังคมไทยต้องการมากที่สุด</p> <p>“การสื่อสารทางการเมืองตลาดเพื่อการเมืองของ พรรคอนาคตใหม่ ในการเลือกตั้งปี ๒๕๖๒” ๑)</p>

ตารางที่ ๒.๘ งานวิจัยเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมือง (ต่อ)

นักวิจัย	ผลงานวิจัย
<p>กฤติยา รุจิโชค, (๒๕๖๔).</p>	<p>สินค้าทางการเมือง ประกอบด้วย ๒ ส่วนคือ ผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง และส่วนนโยบาย ๑) การตลาดแบบผลิตภัณฑ์ ของพรรคอนาคตใหม่ มีเครือข่ายสมาชิกทั่วประเทศ และการลงพื้นที่จัดเวทีปราศรัย และที่สำคัญใช้การหาเสียงรูปแบบพิเศษ (Event Marketing) ๒) การตลาดแบบดึงดูดผ่านการสื่อสาร ช่องทาง คือสื่อมวลชนและสื่อออนไลน์ ๓. การสำรวจความคิดเห็นพบว่าพรรคอนาคตใหม่ ใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อศึกษารายละเอียดเชิงลึก ซึ่งเป็นกระบวนการผลิตนโยบาย ความถี่ในการสำรวจ และหน่วยงานวิจัย โดยพรรคอนาคตใหม่มีการสำรวจเป็นประจำ เช่นการลงพื้นที่ของพรรค และมีทีมวิจัยเป็นของตนเองในการสำรวจ</p> <p>๑) การสื่อสารการเมืองเพื่อรักษาภาพลักษณ์รัฐบาลมีรูปแบบการสื่อสารทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการผ่านสื่อดิจิทัล รูปแบบการสร้างเนื้อหาเป็นไปตามคุณภาพของสื่อดิจิทัลมีทั้งการสร้างเนื้อหา ภาพ วีดีโอ กราฟฟิก โดยมีหน่วยงานและองค์กรประชาสัมพันธ์รัฐทำหน้าที่ดูแลภาพลักษณ์ของรัฐบาลร่วมกับฝ่ายประชาสัมพันธ์ของพรรคการเมืองร่วมรัฐบาล</p>

ตารางที่ ๒.๘ งานวิจัยเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมือง (ต่อ)

นักวิจัย	ผลงานวิจัย
<p>ศิริพงษ์ อรุณเดชาชัย ศักดิ์พงศ์ หอมหวล และ ประภัสสร ปรีเอี่ยม, (๒๕๖๐).</p>	<p>และเป็นไปตามนโยบายประชาสัมพันธ์ของ รัฐบาลและพรรคการเมืองร่วมรัฐบาล ๒) ปัจจัย ที่สนับสนุนต่อการจัดการสื่อสารทางการเมือง เพื่อรักษาภาพลักษณ์รัฐบาลในสื่อยุคดิจิทัลคือ การวางแผนการสื่อสารทางการเมืองเพื่อรักษา ภาพลักษณ์รัฐบาลในสื่อยุคดิจิทัล นโยบายการ สื่อสารทางการเมืองเพื่อรักษาภาพลักษณ์ รัฐบาลในสื่อยุคดิจิทัล การจัดการการสื่อสาร ทางการเมืองเพื่อรักษาภาพลักษณ์รัฐบาลในสื่อ ยุคดิจิทัล</p> <p>“สถานีสารานิยธรรม : พื้นที่บ่มเพาะความรู้ ชุมชน” ผลการวิจัยพบว่า ๑) ปัญหาความ หลากหลายในชุมชน พบเห็นการดำเนินชีวิต ของความสัมพันธ์ระหว่างกันหรือการประกอบ อาชีพของคนส่วนใหญ่อาศัยประสบการณ์ที่ ถ่ายทอดกันมา ๒) นำหลักพุทธธรรม “สารานิย ธรรม ๖” ประยุกต์ให้เอื้อต่อการบ่มเพาะความรู้ ชุมชน เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้ชุมชนเข้มแข็ง สา รานิยธรรม ตามฐานคิดและคุณลักษณะ ๖ ประการ สามารถสร้างภูมิคุ้มกันการดำเนินชีวิต ให้ผู้คนพ้นจากความเสี่ยง ๓) นำเครือข่ายสถานี สารานิยธรรม เรียนรู้ร่วมกันกับชุมชนอื่น เป็น การเชื่อมโยงการเรียนรู้ในพฤติกรรม</p>

ตารางที่ ๒.๘ งานวิจัยเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมือง (ต่อ)

นักวิจัย	ผลงานวิจัย
<p>พระครูวินัยธรสุดใจ ชิตมโน, (ฆารประเดิม) (๒๕๖๐).</p>	<p>ได้วิจัยเรื่อง “การใช้หลักสาราณียธรรม ๖ ในการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์” ผลการวิจัยพบว่า ๑) บุคลากรมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักสาราณียธรรม ๖ ในการบริหารโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านทิวฐิสามัญญตา ด้านศีลสามัญญตา ด้านเมตตากายกรรม ด้านเมตตามโนกรรม ด้านเมตตาวจีกรรม และ สาธารณโภคีตามลำดับ ๒) ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า บุคลากรที่มีเพศ สถานภาพ อายุ ระดับการศึกษาและประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นโดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกันไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ๓) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้หลักสาราณียธรรม ๖ ในการบริหารโรงเรียน โดยเรียงลำดับตามจำนวนความถี่จากสูงสุดไปหาต่ำสุด สามอันดับแรก คือ ผู้บริหารควรปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบอย่างเสมอภาค โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ เพื่อความเป็นธรรม ควรมีสวัสดิการในโรงเรียนให้ดีขึ้น และ ผู้บริหารควรเอาใจใส่เกี่ยวกับปัญหาและกระตือรือร้นในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างสร้างสรรค์</p>

ตารางที่ ๒.๘ งานวิจัยเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมือง (ต่อ)

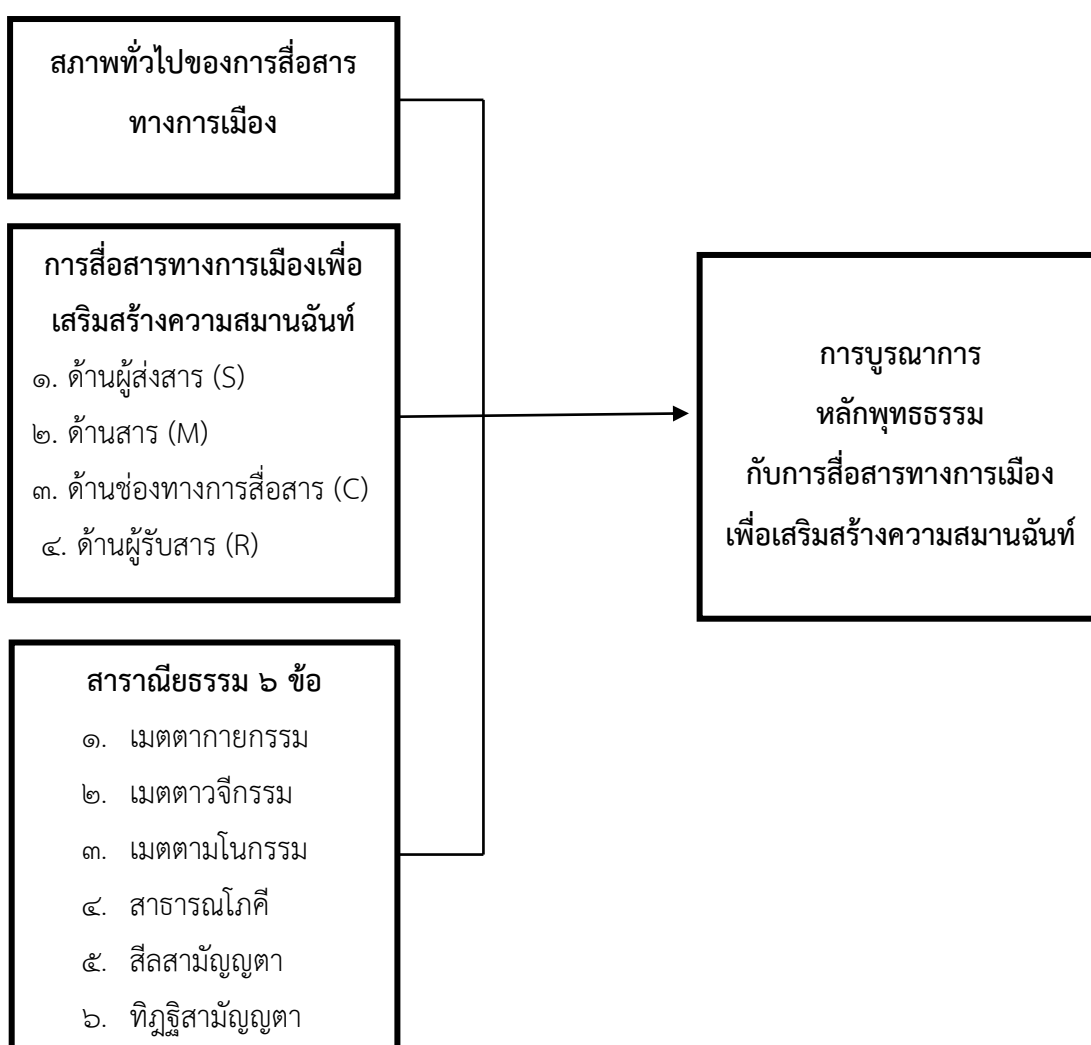
นักวิจัย	ผลงานวิจัย
<p>สมเกียรติ สำลีพันธ์, บรรจบ บรรณรุจิ และ ชันทอง วัฒนประดิษฐ์, (๒๕๖๐).</p>	<p>“แนวทางการประยุกต์หลักสภาราณียธรรมเพื่อ การจัดการความขัดแย้งระหว่างการทำเรือแห่ง ประเทศไทยกับพนักงาน”</p> <p>๑) ความขัดแย้งในกรณีพนักงานเรียกร้องใน เรื่องการจ่ายค่าตอบแทนค่าทำงานล่วงเวลาซึ่ง มูลเหตุของความขัดแย้ง</p> <p>๒) หลักสภาราณียธรรม ๖ ที่สามารถนำมาใช้ จัดการปัญหาความขัดแย้ง และทำให้เกิดความ รักความสามัคคี ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันใน องค์กร ๓) การแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่าง การทำเรือแห่งประเทศไทยกับพนักงานด้วย หลักสภาราณียธรรม ๖ เริ่มต้นจากความเห็นที่ ตรงกัน การมีส่วนร่วมในการกำหนดกติกาใน องค์กรร่วมกัน ความมีจิตคิดเมตตาต่อกันนำมา ซึ่งการแสดงออกด้วยความเคารพ ให้เกียรติและ เห็นอกเห็นใจกัน พร้อมที่จะแบ่งปัน ผลประโยชน์ด้วยความเป็นธรรม</p>
<p>สุบิณชาติ จันทร์สว่าง และคณะ, (๒๕๖๒).</p>	<p>“การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อการส่งเสริม ความสมานฉันท์ ในการบริหารองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครสวรรค์”</p> <p>๑) การส่งเสริมความสมานฉันท์ในการบริหาร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัด นครสวรรค์ มี ๓ ด้าน คือ ๑) การบริหารแบบมีส่วนร่วมและ ยอมรับร่วมกัน ต้องบริหารงานที่เท่าเทียม เพื่อให้</p>

ตารางที่ ๒.๘ งานวิจัยเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมือง (ต่อ)

นักวิจัย	ผลงานวิจัย
	<p>เกิดการยอมรับร่วมกัน ๒) การบริหารโดยบังคับใช้กฎหมายที่เท่าเทียมกัน ต้องปฏิบัติต่อทุกคนภายใต้กฎหมายที่เท่าเทียมกัน ๑.๓) การรณรงค์สร้างความรักความสามัคคีเห็นแก่ประโยชน์ ส่วนรวม มีการจัดโครงการและกิจกรรม เพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมภายในองค์กร ๓) รูปแบบการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อการส่งเสริมความสามัคคีขึ้นในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครสวรรค์ในด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วมและยอมรับร่วมกันแนวทางในการส่งเสริม ได้แก่ การบังคับใช้กฎหมายที่เท่าเทียมกัน การบริหารแบบมีส่วนร่วมและการยอมรับร่วมกัน โดยการประชุมปรึกษาหารือเป็นประจำทุกเดือน เปิดพื้นที่หรือเวทีทางความคิดให้เกิดการยอมรับและสร้างแนวทางส่งเสริมความสามัคคีขึ้นในองค์กร และไม่ใช้ความคิดเห็นตนเองเป็นใหญ่ คำนึงถึงหลักคุณธรรมจริยธรรมและศีลธรรมในการช่วยกันตัดสินใจ</p>

๒.๙ กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาเรื่อง. “การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ในจังหวัดพะเยา” ผู้วิจัยได้ศึกษา แนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรม และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สำหรับการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ จากการใช้แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการเมืองทฤษฎีการสื่อสารของ เดวิด เค เบอร์โล (David K Berlo) คือ ผู้ส่งสาร สาร ช่องทาง ผู้รับสาร (S M C R)^{๘๙} และการนำหลักธรรมมาบูรณาการคือ หลักสารานีธรรม^{๙๐} ผู้วิจัยได้นำมาสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยสรุปดังนี้

แผนภาพที่ ๒.๑๔ กรอบแนวคิดในการวิจัย

^{๘๙} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๕.

^{๙๐} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗๐.

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์” ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่อไปนี้

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

๓.๑.๑ การวิจัยเชิงคุณภาพ

๓.๑.๑.๑ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๓.๑.๑.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๑.๑.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๑.๑.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑.๒ การวิจัยเชิงปริมาณ

๓.๑.๒.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๓.๑.๒.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๑.๒.๓ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๑.๒.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์” ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ และวิธีวิจัยเชิงปริมาณ โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี การสื่อสารทางการเมือง หลักการเสริมสร้างความสมานฉันท์และหลักพุทธธรรมจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาสร้างเครื่องมือสัมภาษณ์และทำการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ หลังจากนั้นนำผลที่ได้จากการวิจัยเชิงคุณภาพไปทำการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) และนำผลที่ได้ไปทำการวิจัยเชิงปริมาณ โดยการสร้างแบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลต่อไป

๓.๒ วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ

๓.๒.๑ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๑. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยครั้งนี้ ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงกับผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกรวิจัย ได้แก่ ๑) นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา จำนวน ๖ รูป ๒) นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ จำนวน ๕ คน ๓) นักวิชาการด้านสันติศึกษา จำนวน ๓ รูปหรือคน ๔) นักวิชาการด้านการสื่อสาร จำนวน ๖ คน ๕) นักการเมืองที่ใช้การสื่อสารทางการเมืองตามแนวสันติวิธี จำนวน ๓ คน รวมทั้งสิ้น จำนวน ๒๓ รูปหรือคน มีรายชื่อดังต่อไปนี้

กลุ่มที่ ๑ นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา จำนวน ๖ รูป

ลำดับที่	ชื่อ-ฉายา-นามสกุล	ตำแหน่ง
๑	พระราชปรียัติ, รศ.ดร. (ณชิกรณ อรินทโม).	รองอธิการบดี มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา
๒	พระเมธีวชิโรดม, (วุฒิชัย วชิรเมธี).	ประธานศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน จังหวัดเชียงราย
๓	พระครูโสภณปรียัติสุธี, รศ.ดร. (ศรีบรรดร ธิธมโม).	ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์พะเยา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา
๔	พระครูสุภัทรพรหมคุณ, (เจริญ พรหมจาโร).	เจ้าคณะอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา
๕	พระครูศรีวรพินิจ, ผศ.ดร. (สมคิด คมภีรปญโญ).	รองเจ้าคณะอำเภอปง, อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา
๖	พระสุนทรกิตติคุณ, ผศ. (เดชา อินทปญโญ).	เจ้าคณะอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา

กลุ่มที่ ๒ นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ จำนวน ๕ คน

๗	รศ.ดร.วีระ เลิศสมพร	อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา
๘	ดร.พงษ์สนิท คุณนลา	อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา

กลุ่มที่ ๒ นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ จำนวน ๕ คน (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อ-ฉายา-นามสกุล	ตำแหน่ง
๙	ดร.โอฬาร อ่องพะ	อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่
๑๐	ดร.รัชตะ พันธุ์แสง	อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา
๑๑	ผศ.ดร.สหัทยา วิเศษ	อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา

กลุ่มที่ ๓ นักวิชาการด้านสันติศึกษา จำนวน ๓ รูปหรือคน

๑๒	พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, รศ.ดร.	ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชา สันติศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย
๑๓	พระปราโมทย์ วาทโกวิโท, ดร.	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชา สันติศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย
๑๔	ผศ.ดร.ชั้นทอง วัฒนะประดิษฐ์	เลขานุการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาสันติ ศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย

กลุ่มที่ ๔ นักวิชาการด้านการสื่อสาร จำนวน ๖ คน

๑๕	ดร.อภิวัฒน์ จำตา	นักวิชาการด้านการสื่อสาร
๑๖	นายชัยวัฒน์ จันทิมา	พะเยาทีวี
๑๗	นายชุมพล สีสานนท์	ผู้ประสานงานภาคประชาชน
๑๘	นายศิริวัฒน์ จุปะมัตถา	ผู้ประสานงานภาคประชาชน
๑๙	นายบรรจง วงศ์ราษฎร์	ผู้อำนวยการสถาบันปวงผญา
๒๐	นายวัชร ศรีคำตัน	นายกสมาคมสื่อชุมชนจังหวัดพะเยา

กลุ่มที่ ๕ นักการเมืองที่ใช้การสื่อสารทางการเมืองตามแนวสันติวิธี จำนวน ๓ คน

ลำดับที่	ชื่อ-ฉายา-นามสกุล	ตำแหน่ง
๒๑	คุณหญิง ดร.สุดารัตน์ เกยุราพันธ์	นักการเมืองและประธานมูลนิธิไทยพึ่งไทย
๒๒	นางสาวจุฬาสินี โรจนคุณกำจร	นายกเทศมนตรีเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา
๒๓	นายประพันธ์ เทียนวิหาร	นายกเทศมนตรีตำบลแม่กา จังหวัดพะเยา

๒. การสนทนากลุ่มเฉพาะ

ได้แก่ บุคคลหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ ประกอบไปด้วย กลุ่มนักการเมือง กลุ่มศาสนา กลุ่มการสื่อสาร และกลุ่มนักวิชาการด้านรัฐศาสตร์

ลำดับที่	ชื่อ-ฉายา-นามสกุล	ตำแหน่ง
๑	พระครูวิจิตรพัฒนโกศล, (สุเวศน์ อภิวิฑฒโน)	รองเจ้าคณะอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา
๒	รศ.ดร.สุรพล สุษะพรหม	ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย
๓	รศ.ประณต นันทิยะกุล	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย
๔	รศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์	ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย
๕	นายถนอม หลวงฟอง	อดีตนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลบ้านเหล่า อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา
๖	นายไกรฤกษ์ วงศ์ดีบ	สมาชิกเทศบาลตำบลบ้านเหล่า อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา
๗	นางสาวสายอรุณ ปินะดวง	อดีตนักข่าวหนังสือพิมพ์มติชน จังหวัดพะเยา
๘	รศ.ดร.ธัชชนันท์ อิศรเดช	ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๙	ผศ.ดร.ยุทธนา ปราณีต	เลขานุการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐศาสตร์

ลำดับที่	ชื่อ-ฉายา-นามสกุล	ตำแหน่ง
๑๐	ดร.กาญจนา คำจตุ	ประธานหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต ภาควิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย
๑๑	ดร.อภิญา ฉัตรช่อฟ้า	เลขานุการหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต ภาควิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย

๓.๒.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์ Silver man ได้นำเสนอถึงวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลมี ๔ วิธี คือ (๑) การสังเกต (Observation) (๒) ตำราและเอกสาร (Texts & Documents) (๓) การสัมภาษณ์ (Interviews) (๔) การบันทึกวีดิทัศน์และโสตทัศนูปกรณ์ (Audio & video recording)^๑ ผู้วิจัยเลือกใช้การสัมภาษณ์เป็นวิธีการที่จะได้ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิด ความคิดเห็นและมุมมอง ค่านิยมที่จะนำไปสู่การปฏิบัติ ระบุไปถึงการบอกเล่าประสบการณ์ต่าง ๆ ที่สะท้อนให้เห็นว่าบุคคลนั้น ๆ ได้มีปฏิกริยาต่อเหตุการณ์หรือสภาวะแวดล้อมอย่างไร และที่สำคัญการสัมภาษณ์จะเป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ที่เกิดขึ้นในอดีตมาพรรณนาได้^๒

๑. การสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเครื่องมือ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) ซึ่งเป็นการตั้งคำถามแบบปลายเปิด (Open ended Questions) ทั้งนี้ในการดำเนินการจัดสร้างเครื่องมือ มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

- ๑) กำหนดโจทย์การวิจัย (Research Question) เป็นเกณฑ์หลัก
- ๒) กำหนดวัตถุประสงค์หรือผลลัพธ์ที่ต้องการทราบ เพื่อให้สอดคล้องกับโจทย์การวิจัย
- ๓) กำหนดข้อคำถามเชิงโครงสร้าง (Structural Interview Guideline) ซึ่งเป็นการตั้งคำถามแบบปลายเปิด (Open ended Questions) เป็นเกณฑ์

^๑ Silverman, D., *Doing Qualitative Research: A Practical Handbook*, (London: Sange, 2000), p. 90.

^๒ Creswell, J. W., *Qualitative Inquiry and Research Design: Choosing Among Five Traditions*, Op. cit., p. 121.

- ๔) นำเสนอแบบสัมภาษณ์ให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข
- ๕) นำแบบสัมภาษณ์ที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบมาปรับแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา
- ๖) นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)
- ๗) จัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ แล้วนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลหลัก

๒. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การตรวจสอบคุณภาพแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

- ๑) นำแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวคิด “การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ในจังหวัดพะเยา” ไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ แนะนำเพิ่มเติม ปรับปรุงแก้ไขสำนวนภาษา และตัดข้อความที่สื่อความหมายไม่ชัดเจนหรือไม่จำเป็นออกไป เพื่อให้ได้ข้อความที่สื่อความหมายชัดเจน เข้าใจง่ายตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย
- ๒) นำแบบสัมภาษณ์ที่อาจารย์ที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์ ได้ตรวจสอบแล้วมาปรับแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

๓.๒.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๑. การสัมภาษณ์ (Interview)

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure interview) จากแนวคิดของ Patton ที่ระบุว่า การสัมภาษณ์เป็นการสื่อสารที่จะทำความเข้าใจถึง “การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ในจังหวัดพะเยา” ซึ่งผู้วิจัยมีความมุ่งหมายที่จะเก็บข้อมูลของการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์เป็นอย่างไร ซึ่งคำตอบที่ได้จะนำมาประมวลผลจดหมวดหมู่ (Categories) การใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างจะสามารถนำมากำหนดเป็นรูปแบบได้

หลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูล กระบวนการถัดมาคือ การจัดการเก็บข้อมูล ไมล์และ ฮูเบอร์มัน กล่าวถึงการจัดการข้อมูลว่า ในการบริหารจัดการข้อมูลเชิงคุณภาพนั้นเนื่องจากข้อมูลมีที่มาจากหลายแหล่ง บางครั้งอาจเป็นวัสดุต่าง ๆ เราจะต้องจัดการให้มีความง่าย ยืดหยุ่น^๓ ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์โดยการบันทึกเทปและถ่ายภาพประกอบการสัมภาษณ์

^๓ Miles, M. B., & Huberman, A. M., *An expanded sourcebook of qualitative data analysis*, 2nd, (Thousand Oaks CA: Sage, 1994), p. 5.

๓.๒.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นกระบวนการเริ่มต้นในการศึกษาเพื่อนำไปสู่ข้อสรุปและการจัดทำรายงานหรือดุษฎีนิพนธ์ ซึ่ง Creswell อ้างว่า การได้มีการวิเคราะห์ข้อมูลในเวลาเดียวกับการเก็บรวบรวมข้อมูลจะเป็นประโยชน์ในด้านการช่วยให้เห็นภาพหรือโครงสร้างของการศึกษา ดังนั้นเมื่อสัมภาษณ์เสร็จ จึงควรมีการถอดเทปออกมาให้รวดเร็วและทำการวิเคราะห์เพื่อให้ข้อมูลสามารถสนับสนุน และอ้างอิงในส่วนต่าง ๆ ไปพร้อม ๆ กัน โดยใช้คำถามการวิจัยเป็นตัวตั้ง ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลโดยทั่ว ๆ ไปต้องมีความเชื่อมโยง และบูรณาการกับสิ่งที่เกิดขึ้นเพื่อนำไปสู่การตีความและอภิปรายผลที่เป็นเอกภาพ^๔

๓.๓ การวิจัยเชิงปริมาณ

๓.๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๑. ประชากร

หมายถึงประชาชนในจังหวัดพะเยา ทั้ง ๙ อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองพะเยา อำเภอแม่ใจ อำเภอภูกามยาว อำเภอดอกคำใต้ อำเภอจุน อำเภอเชียงคำ อำเภอภูซาง อำเภอเชียงม่วน อำเภอปง โดยประชากรของจังหวัดพะเยา มีจำนวน ๔๖๖,๒๒๐ คน^๕

๒. กลุ่มตัวอย่าง

ได้แก่ ประชากร ในจังหวัดพะเยา จำนวน ๙ อำเภอ คือ

๑. อำเภอเมืองพะเยา	จำนวนประชากร ๑๒๓,๐๘๗ คน	กลุ่มตัวอย่าง ๑๐๖ คน
๒. อำเภอแม่ใจ	จำนวนประชากร ๓๓,๒๖๖ คน	กลุ่มตัวอย่าง ๒๙ คน
๓. อำเภอภูกามยาว	จำนวนประชากร ๒๑,๐๔๔ คน	กลุ่มตัวอย่าง ๑๘ คน
๔. อำเภอดอกคำใต้	จำนวนประชากร ๖๘,๓๙๑ คน	กลุ่มตัวอย่าง ๕๘ คน
๕. อำเภอจุน	จำนวนประชากร ๔๘,๗๓๒ คน	กลุ่มตัวอย่าง ๔๒ คน
๖. อำเภอเชียงคำ	จำนวนประชากร ๖๙,๓๗๖ คน	กลุ่มตัวอย่าง ๖๐ คน
๗. อำเภอภูซาง	จำนวนประชากร ๓๑,๗๑๔ คน	กลุ่มตัวอย่าง ๒๗ คน
๘. อำเภอเชียงม่วน	จำนวนประชากร ๑๘,๔๕๒ คน	กลุ่มตัวอย่าง ๑๖ คน
๙. อำเภอปง	จำนวนประชากร ๕๑,๗๗๓ คน	กลุ่มตัวอย่าง ๔๔ คน

^๔ Creswell, J. W., Plano Clark, V. L., Gutmann, M. L., & Hanson, W. E., *Advanced Mixed Methods Research Designs*, (Thousand Oaks, CA: Sage, 2003), p. 229.

^๕ สำนักบริหารงานทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : www.bora.dopa.go.th [๒๓ ตุลาคม ๒๕๖๓].

การคำนวณตามสูตรของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane)^๖ และตามสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างจากประชากร

๑) การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

$$\text{สูตร } n = \frac{N}{1 + N (e)^2}$$

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้

N = ขนาดของประชากรที่ใช้ในการวิจัย

e = ค่าเปอร์เซ็นต์ความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่าง ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ กำหนดให้มีความคลาดเคลื่อนได้ร้อยละ ๕ หรือ ๐.๐๕

แทนค่าในสูตร

$$n = \frac{466,220}{1 + 466,220 (0.05)^2}$$

$$n = 399.90$$

ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความสะดวกในการคำนวณ และตัวอย่างที่ได้จากการคำนวณสามารถเป็นตัวแทนของประชากรได้อย่างสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงใช้กลุ่มตัวอย่าง ๔๐๐ คน โดยมีเทคนิคและวิธีการสุ่มตัวอย่างการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

๒) กำหนดสัดส่วนกลุ่มตัวอย่าง ประชาชน ทั้ง ๙ อำเภอ จำนวน ๔๖๖,๒๒๐ คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ จำนวน ๔๐๐ คน

การคำนวณสัดส่วนประชากรของแต่ละอำเภอ ใช้สูตร

$$n_i = \frac{n \times N_i}{N}$$

n_i = จำนวนประชากรของกลุ่มตัวอย่างแต่ละอำเภอ

n = จำนวนประชากรของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

N = จำนวนประชากรของจังหวัดพะเยาทั้งหมด

^๖ Yamane, Taro, *Statistic: An Introductory Analysis*, (New York: Harped and Row., 1967), p. 110.

ตารางที่ ๓.๑ แสดงสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างจากประชากร

อำเภอ	จำนวน ประชากร (n_i)	สูตร $n_i = n \times \frac{N_i}{N}$	ตัวอย่าง (n)
อำเภอเมืองพะเยา	๑๒๓,๐๘๗	$\frac{๑๒๓,๐๘๗ \times ๔๐๐}{๔๖๖,๒๒๐}$	๑๐๖
อำเภอแม่ใจ	๓๓,๒๖๖	$\frac{๓๓,๒๖๖ \times ๔๐๐}{๔๖๖,๒๒๐}$	๒๙
อำเภอดอกคำใต้	๖๘,๓๙๑	$\frac{๖๘,๓๙๑ \times ๔๐๐}{๔๖๖,๒๒๐}$	๕๘
อำเภอเชียงคำ	๖๙,๓๗๖	$\frac{๖๙,๓๗๖ \times ๔๐๐}{๔๖๖,๒๒๐}$	๖๐
อำเภอภูซาง	๓๑,๗๖๔	$\frac{๓๑,๗๖๔ \times ๔๐๐}{๔๖๖,๒๒๐}$	๒๗
อำเภอจุน	๔๘,๗๓๒	$\frac{๔๘,๗๓๒ \times ๔๐๐}{๔๖๖,๒๒๐}$	๔๒
อำเภอเชียงม่วน	๑๘,๔๕๒	$\frac{๑๘,๔๕๒ \times ๔๐๐}{๔๖๖,๒๒๐}$	๑๖
อำเภอภูกามยาว	๒๑,๐๔๔	$\frac{๒๑,๐๔๔ \times ๔๐๐}{๔๖๖,๒๒๐}$	๑๘
รวมประชากร	๔๖๖,๒๒๐		๔๐๐

โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ซึ่งเป็นการสุ่มตัวอย่างจากประชากรในพื้นที่กลุ่มเขตตัวอย่าง และสุ่มตัวอย่างตามโควตาที่กำหนดตามสัดส่วน จนครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่าง คือ ๔๐๐ คน

๓.๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมาจากการศึกษาค้นคว้าแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ รวมทั้งเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีลำดับขั้นตอนดังนี้

๑. การสร้างเครื่องมือ

จากการศึกษาค้นคว้าแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ รวมทั้งเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ได้แก่ ข้อมูลปฐมภูมิ คือ จากพระไตรปิฎกและข้อมูลทุติยภูมิ โดยศึกษาจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่เหมาะสมและสอดคล้องกับ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสอบถามประกอบด้วย คำถามปลายปิดและคำถามปลายเปิด ๔ ตอน ดังนี้

แบบสอบถามในการวิจัย เป็นคำถามปลายปิดและเปิด จำนวน ๔ ตอน และตอนที่ ๔ เป็นข้อเสนอแนะ มีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามลักษณะปลายปิด แบบเลือกตอบเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่อให้ทราบคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ จำนวน ๔ ข้อ

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามลักษณะปลายปิด เกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อ เสริมสร้างความสมานฉันท์ ประกอบด้วย ผู้ส่งสาร สาร ช่องทางการสื่อสาร และผู้รับสาร มี ๑๔ ข้อ

๑. ด้านผู้ส่งสาร	จำนวน ๔ ข้อ
๒. ด้านสาร	จำนวน ๔ ข้อ
๓. ด้านช่องทางการสื่อสาร	จำนวน ๔ ข้อ
๔. ด้านผู้รับสาร	จำนวน ๔ ข้อ

สำหรับแบบสอบถามตอนที่ ๒ ในแต่ละข้อเป็นชนิดมาตรวัดแบบรวมคะแนน (Summated Rating Scale) ของเรนซิส ลิเคิร์ท หรือเรียกว่า มาตรวัดแบบลิเคิร์ท (Likert type)^๗ แบ่งออกเป็น ๕ ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด และกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน แต่ละข้อ ดังนี้

คะแนน ๕	หมายถึง	อยู่ในระดับมากที่สุด
คะแนน ๔	หมายถึง	อยู่ในระดับมาก
คะแนน ๓	หมายถึง	อยู่ในระดับปานกลาง
คะแนน ๒	หมายถึง	อยู่ในระดับน้อย
คะแนน ๑	หมายถึง	อยู่ในระดับน้อยที่สุด

^๗ Ibid., p. 120.

สามารถจัดแบ่งเกณฑ์การแปลความ ความไว้วางใจ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย (\bar{X})		ระดับความคิดเห็น
๔.๒๑ - ๕.๐๐	หมายถึง	อยู่ในระดับมากที่สุด
๓.๔๑ - ๔.๒๐	หมายถึง	อยู่ในระดับมาก
๒.๖๑ - ๓.๔๐	หมายถึง	อยู่ในระดับปานกลาง
๑.๘๑ - ๒.๖๐	หมายถึง	อยู่ในระดับน้อย
๑.๐๐ - ๑.๘๐	หมายถึง	อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ ๓ เป็นแบบสอบถามลักษณะปลายปิด เกี่ยวกับการนำหลักสารานุกรมมาบูรณาการกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ ด้านผู้ส่งสาร ด้านสาร ด้านช่องทาง และด้านผู้รับสาร มี ๒๔ ข้อ

๑. ด้านเมตตากายกรรม ทำดี		จำนวน ๔ ข้อ
๒. ด้านเมตตาวจีกรรม พุดดี		จำนวน ๔ ข้อ
๓. ด้านเมตตามโนกรรม จิตใจดี		จำนวน ๔ ข้อ
๔. ด้านสาธารณโภคี แบ่งปัน		จำนวน ๔ ข้อ
๕. ด้านศีลสามัญญตา มีวินัย		จำนวน ๔ ข้อ
๖. ด้านทิวฐิสามัญญตา เห็นร่วมกัน		จำนวน ๔ ข้อ

สำหรับแบบสอบถามตอนที่ ๓ ในแต่ละข้อเป็นชนิดมาตรวัดแบบรวมคะแนน (Summated Rating Scale) ของเรนซิส ลิเคิร์ต หรือเรียกว่า มาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likert type)^๘ ปังออกเป็น ๕ ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด และกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนแต่ละข้อ ดังนี้

คะแนน ๕	หมายถึง	อยู่ในระดับมากที่สุด
คะแนน ๔	หมายถึง	อยู่ในระดับมาก
คะแนน ๓	หมายถึง	อยู่ในระดับปานกลาง
คะแนน ๒	หมายถึง	อยู่ในระดับน้อย
คะแนน ๑	หมายถึง	อยู่ในระดับน้อยที่สุด

^๘ Ibid., p. 120.

จากนั้น นำมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมทางสังคมศาสตร์โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำค่าเฉลี่ยที่ได้มาเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมายโดยการหาค่าอันตรภาคชั้นเพื่อจัดระดับช่วงของการหาค่าเฉลี่ย ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{อันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{ค่าคะแนนสูงสุด} - \text{ค่าคะแนนต่ำที่สุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{5-1}{5} \\ &= 0.8 \end{aligned}$$

จากนั้น สามารถจัดแบ่งเกณฑ์การแปล อยู่ในระดับดังนี้

คะแนนเฉลี่ย (\bar{X})	หมายถึง	ระดับความคิดเห็น
๔.๒๑ - ๕.๐๐	หมายถึง	อยู่ในระดับมากที่สุด
๓.๔๑ - ๔.๒๐	หมายถึง	อยู่ในระดับมาก
๒.๖๑ - ๓.๔๐	หมายถึง	อยู่ในระดับปานกลาง
๑.๘๑ - ๒.๖๐	หมายถึง	อยู่ในระดับน้อย
๑.๐๐ - ๑.๘๐	หมายถึง	อยู่ในระดับน้อยที่สุด

สำหรับการแปลค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานใช้เกณฑ์ดังนี้

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD.)	ความหมาย
ต่ำกว่า ๐.๕๐	สอดคล้องกันมากที่สุด
๐.๕๑ - ๐.๙๙	สอดคล้องกันมาก
๑.๐๐ - ๑.๔๙	สอดคล้องกันปานกลาง
๑.๕๐ - ๑.๙๙	สอดคล้องกันน้อย
๒.๐๐ - ขึ้นไป	สอดคล้องกันน้อยที่สุด ^๙

ตอนที่ ๔ เป็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักสาราณียธรรมมาบูรณาการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์

^๙ บุญส่ง นิลแก้ว, “การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินผล การศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่”, *ดุชนิพนธ์ศึกษาศาสตรดุชนิพนธ์ สาขาวิชาการวัดและประเมินผล การศึกษา*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๐), หน้า ๑๑๐.

๒. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

๑) นำแบบสอบถามที่เกี่ยวกับการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อสร้างเสริมความสมานฉันท์ ดังกล่าวข้างต้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ แนะนำเพิ่มเติม ปรับปรุงแก้ไขสำนวนภาษาและตัดข้อความที่สื่อความหมายไม่ชัดเจนหรือไม่จำเป็นออกไป เพื่อให้ได้ข้อความที่สื่อความหมายชัดเจนเข้าใจง่ายตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

๒) นำแบบสอบถามที่อาจารย์ที่ปรึกษาดุษฎีนิพนธ์ ได้ตรวจสอบมาปรับแก้ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

๓) นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๕ คน พิจารณาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ คือ วุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก หรือมีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านพระพุทธศาสนา ด้านการสื่อสารทางการเมือง ด้านรัฐศาสตร์ ด้านสันติศึกษา ด้านสร้างเสริมความสมานฉันท์และทางด้านเครื่องมือวิจัยเป็นอย่างดี เพื่อเป็นการตรวจสอบเนื้อหาความชัดเจนของแบบสอบถาม และให้ข้อเสนอแนะเพื่อให้ดีขึ้น ประกอบด้วย ๕ ท่าน ดังนี้

๑. รศ.ดร.วีระ เลิศสมพร

ตำแหน่ง อาจารย์ประจำ คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

๒. รศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๓. รศ.ว่าที่ พ.ต.ดร.สวัสดิ์ จิรัฎฐิติกาล

ตำแหน่ง อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๔. ผศ.ดร.ยุทธนา ปราณีต

ตำแหน่ง เลขานุการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐศาสตร์

ภาควิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๕. ดร.โอฬาร อ่องสกุล

ตำแหน่ง อาจารย์ประจำ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่

- ๔) ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้ตรงตามคำแนะนำของอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญ
- ๕) นำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบแก้ไขความถูกต้องจากผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่าของความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) ของแบบสอบ โดยใช้สูตร^{๑๐} ดังนี้คือ

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

- เมื่อ IOC = ดรรชนีความสอดคล้องระหว่างคำถามกับวัตถุประสงค์
- $\sum R$ = ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด
- N = จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด
- โดยที่ +๑ = แนใจว่าสอดคล้อง
- ๐ = ไม่แนใจว่าสอดคล้อง
- ๑ = แนใจว่าไม่สอดคล้อง

๓. การหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability)

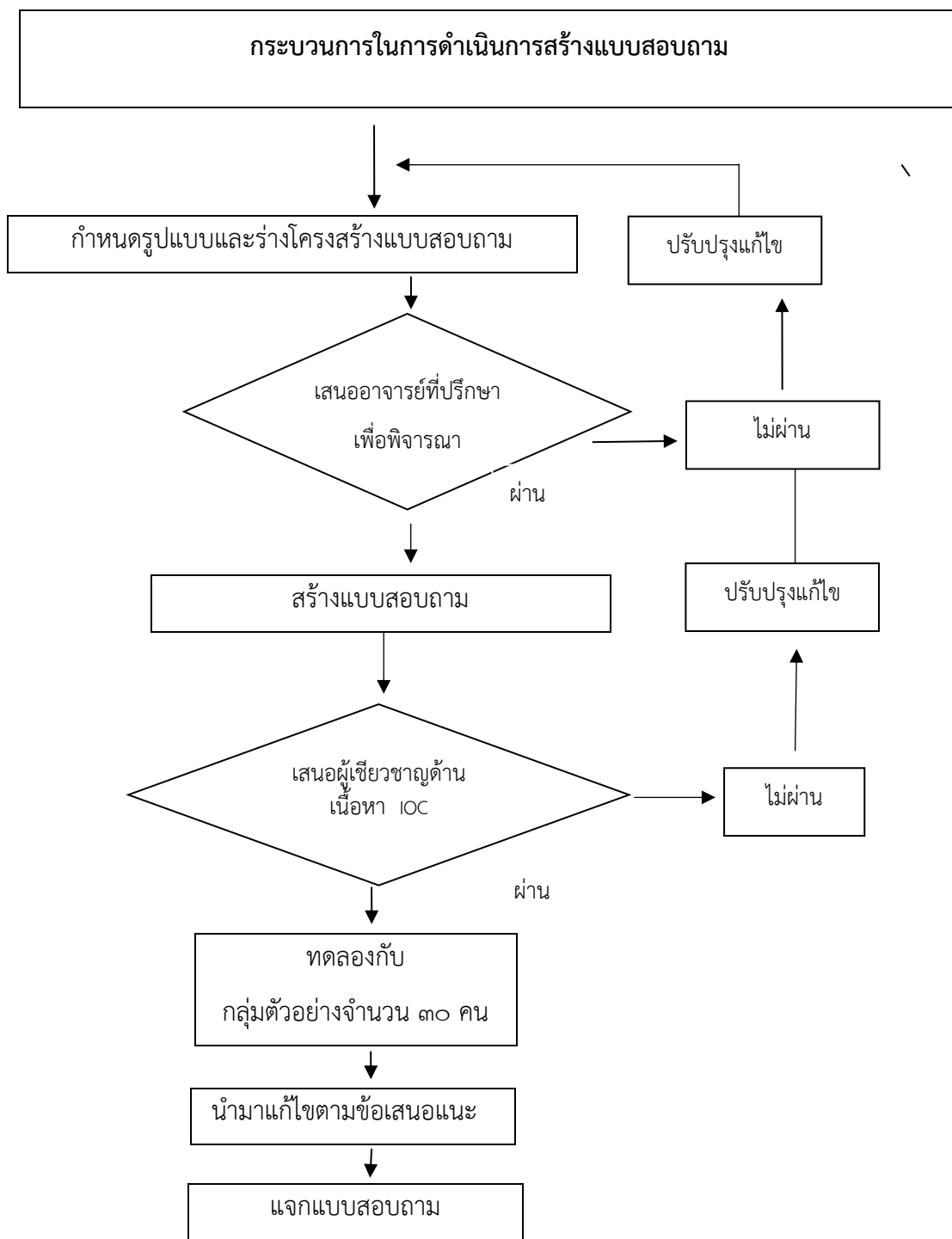
ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและเสนอแนะ มาปรับปรุงแก้ไขแล้ว นำเสนออาจารย์ที่ศึกษาดุษฎีนิพนธ์เพื่อตรวจสอบอีกครั้ง ต่อจากนั้นนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แต่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๐ คน แล้วนำผลที่ได้ไปวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของ “ครอนบาค” (Cronbach's Alpha Coefficient)^{๑๑} ดังนี้คือ

$$\alpha = \left[\frac{k}{k-1} \right] \left[1 - \frac{\sum s_i^2}{s_t^2} \right]$$

- เมื่อ α = ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของเครื่องมือ
- k = จำนวนข้อคำถามของเครื่องมือ
- $\sum s_i^2$ = ความแปรปรวนของคะแนนคำถามแต่ละข้อ
- s_t^2 = ความแปรปรวนของคะแนนรวมของผู้ตอบทั้งหมด

^{๑๐} พิสนุ ผ่องศรี, *วิจัยทางการศึกษา*, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท พร็อพเพอร์ตี้พริ้นท์, ๒๕๕๐), หน้า ๑๓๙.

^{๑๑} Lee J. Cronbach, *Essential of Psychological Testing*, 3rd., (New York: Harper & Row Publishers, 1974), p. 161.

แผนภาพที่ ๓.๒ แสดงกระบวนการดำเนินงานสร้างแบบสอบถาม^{๑๒}

^{๑๒} ปรับปรุงจาก ธานินทร์ ศิลป์จารุ, การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพมหานคร : บิสซิเนสอาร์แอนด์ดี, ๒๕๕๓), หน้า ๘๕.

๓.๓.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนตามลำดับดังนี้

๑) ขอนหนังสืออนุญาตแจกแบบสอบถามและเก็บรวบรวมข้อมูล จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

๒) ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามตามที่กำหนดไว้ โดยขอความร่วมมือจากประชากร ทั้ง ๙ อำเภอ ให้ช่วยตอบแบบสอบถาม

๓) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและตรวจสอบให้สมบูรณ์ด้วยตนเอง

๔) นำแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องอีกครั้ง

๕) จัดหมวดหมู่ของข้อมูล แล้วบันทึกข้อมูลเป็นรหัสไว้ในเครื่องคอมพิวเตอร์

๖) ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์

๗) ประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์

๘) การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปจากคอมพิวเตอร์วิเคราะห์ ตามลำดับ

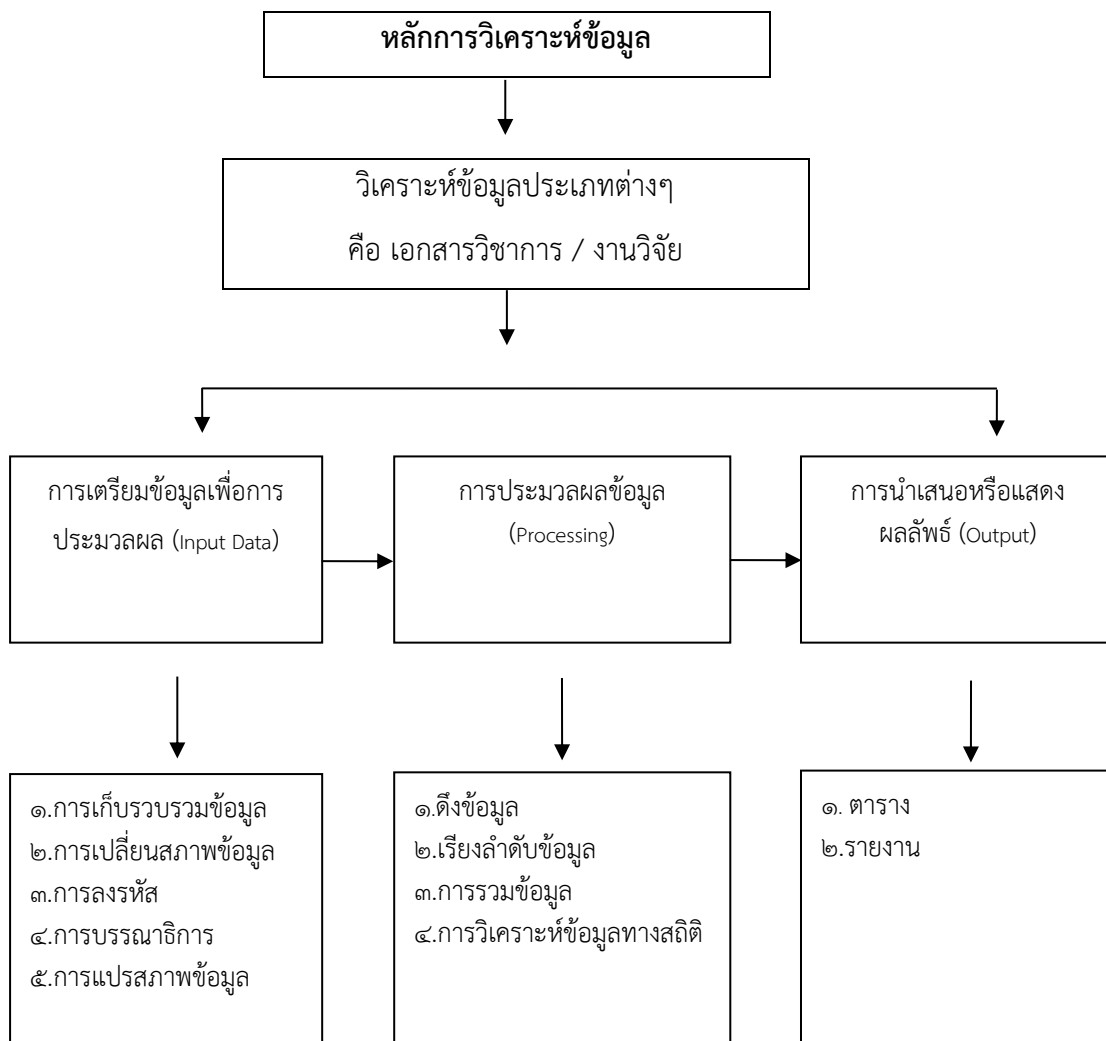
ดังนี้

(๑) การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ใน ๙ อำเภอ วิเคราะห์โดยใช้ค่าสถิติร้อยละ (Percentage) และค่าความถี่ (Frequency)

(๒) การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อสร้างเสริมความสมานฉันท์ วิเคราะห์โดยใช้การหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

(๓) การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับหลักพุทธธรรมในการสื่อสารทางการเมือง วิเคราะห์โดยใช้การหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

(๔) การวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความเป็นไปได้ของการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อสร้างเสริมความสมานฉันท์ โดยใช้ค่าสถิติความถี่ (Frequency) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย และสามารถสรุปขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ได้ดังนี้

แผนภาพที่ ๓.๓ แสดงขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม

๓.๓.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้คือ สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าสถิติ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สำหรับบรรยายข้อมูลทั่วไป

สูตรการหาค่าสถิติที่ใช้ในการวิจัย

๑. การหาค่าร้อยละ (Percentage)^{๑๓} คือ

$$P = \frac{x \times 100}{N}$$

เมื่อ

P	=	ค่าร้อยละ
X	=	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม
N	=	จำนวนข้อมูล

๒. การหา “ค่าเฉลี่ย”^{๑๔} (Mean)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ

\bar{X}	=	ค่าเฉลี่ย
$\sum x$	=	ผลรวมของผู้ตอบแบบสอบถาม
N	=	จำนวนข้อมูล

๓. การหา “ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน”^{๑๕} (Standard Deviation)

$$S.D. = \sqrt{\frac{N \sum x^2 - (\sum x)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ

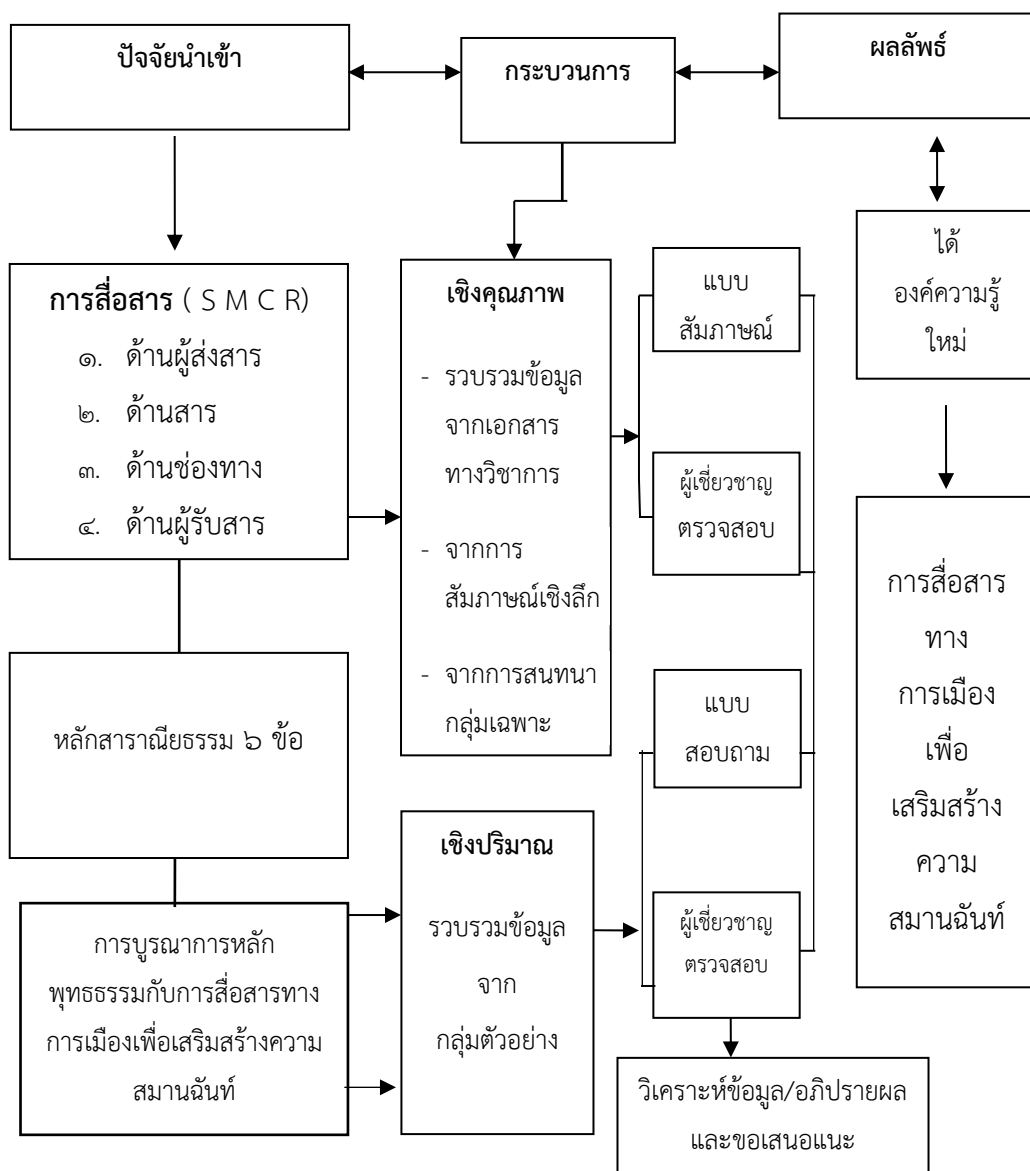
S.D.	=	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
$\sum x^2$	=	ผลรวมกำลังสองของคะแนน
N	=	จำนวนข้อมูล
$(\sum x)^2$	=	ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง

^{๑๓} นิภา เมธาวิชัย, *วิทยาการวิจัย*, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันราชภัฏธนบุรี, ๒๕๓๕), หน้า ๒๓๘.

^{๑๔} ส่องศรี ชมภูวงศ์, *การวิจัย*, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, ๒๕๔๗), หน้า ๕๕.

^{๑๕} ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา*, (กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๐), หน้า ๕๓.

สาระสำคัญที่ผู้วิจัยได้แสดงมาทั้งหมดสามารถกำหนดเป็นแผนงานได้ ดังนี้

แผนภาพที่ ๓.๔ แสดงแผนงานการวิจัย

การแปลความ การสร้างข้อสรุป และการพิสูจน์ข้อสรุป

๑. ข้อมูลที่ผ่านกระบวนการวิเคราะห์ในรูปแบบต่าง ๆ สามารถนำไปอธิบายหรือนำไปใช้ประโยชน์อย่างอื่นได้ ผู้วิจัยต้องสามารถเข้าใจความหมายของข้อมูลเหล่านั้นด้วย
๒. ผลลัพธ์ของการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการต่าง ๆ ก็คือข้อสรุป
๓. เมื่อได้ข้อสรุปแล้ว ตรวจสอบข้อสรุปนั้นเพื่อยืนยันความถูกต้องอีกครั้ง

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์” จากการสัมภาษณ์และแบบสอบถาม ผู้ที่มีประสบการณ์หรือผู้เกี่ยวข้องในการวิจัย ตามวัตถุประสงค์ คือ ๑) เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการสื่อสารทางการเมือง ๒) เพื่อศึกษาการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ และ ๓) เพื่อนำเสนอการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยการ ๑. สัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจาก ๑. นักวิชาการที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนา จำนวน ๖ รูป ๒. นักวิชาการที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านรัฐศาสตร์ จำนวน ๕ คน ๓. นักวิชาการด้านสันติศึกษา จำนวน ๓ รูปหรือคน ๔. นักวิชาการด้านสื่อสารที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร จำนวน ๖ คน ๕. นักการเมืองที่ใช้การสื่อสารทางการเมืองตามแนวสันติวิธี จำนวน ๓ คน รวมทั้งสิ้นจำนวน ๒๓ รูปหรือคน ๒) จากการสนทนากลุ่มเฉพาะ จากผู้ที่มีส่วนที่เกี่ยวข้องจำนวน ๑๑ รูปหรือคน

การวิจัยเชิงปริมาณ โดยการเก็บข้อมูลจากประชาชนที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านทั้ง ๙ อำเภอของจังหวัดพะเยาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย อำเภอเมือง อำเภอแม่ใจ อำเภอภูกามยาว อำเภอดอกคำใต้ อำเภอเชียงคำ อำเภอภูซาง อำเภอจุน อำเภอปง อำเภอเชียงม่วน จำนวน ๔๐๐ คน จากประชากรจำนวน ๔๖๖,๒๒๐ คน

โดยแยกประเด็นในการวิเคราะห์ออก ดังนี้

๔.๑ ผลการวิเคราะห์สภาพทั่วไปของการสื่อสารทางการเมือง

๔.๒ ผลการวิเคราะห์การสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์

๔.๓ ผลการวิเคราะห์การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์

๔.๔ การสนทนากลุ่มเฉพาะ

๔.๕ องค์กรความรู้

๔.๕.๑ องค์กรความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

๔.๕.๒ องค์กรความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

๔.๑ ผลการวิเคราะห์สภาพทั่วไปของการสื่อสารทางการเมือง

จากการศึกษาพบว่าสภาพทั่วไปของการสื่อสารทางการเมือง พบดังต่อไปนี้
จากวัตถุประสงค์ข้อ ๑. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการสื่อสารทางการเมือง ดังนี้

๔.๑.๑ สภาพทั่วไปของการสื่อสารทางการเมือง

ด้านผู้ส่งสาร

จากการสัมภาษณ์ สภาพทั่วไปของการสื่อสารทางการเมือง พบดังนี้

๑) นักการเมืองบางคนมีการสื่อสารที่ไม่คำนึงไปสู่ความสมานฉันท์เท่าที่ควรจะเป็น ส่วนมากใช้วิธีการสื่อสารแบบไม่สร้างสรรค์ การสื่อสารมุ่งหมายทำให้ประชาชนเกิดความสับสน อาจจะทำให้เกิดแตกแยกความสามัคคี เพราะการพูดความจริงไม่ทั้งหมดพูดครึ่งเดียวบ้าง พูดใส่ร้าย ป้ายสีบ้าง และที่แย่ไปกว่านั้นก็คือการไม่เอาเรื่องที่มีสาระสำคัญขึ้นมาพูดขึ้นมาทำให้เป็นประเด็นใหญ่ๆ แต่เรื่องใหญ่ๆกลับไม่นำมาเป็นประเด็น ไม่ค่อยเอามาสื่อสารกัน ทำให้บรรยากาศทางการเมืองไม่ค่อยดีขึ้น และปัญหาเดิมนั้นคือสร้างความแตกแยกและความเกลียดชังก็ยังคงอยู่ ผู้นำไม่มีการเสียสละเท่าที่ควร^๑

๒) การสื่อสารทางการเมืองเป็นแบบเดียวกันทั่วโลก คือ เริ่มการสื่อสารตั้งแต่สองคนขึ้นไป นักการเมืองบางคนได้รับการเลือกตั้งจากประชาชน เข้าไปทำหน้าที่แทนประชาชน เพื่อจัดสรรประโยชน์ให้แก่ประชาชน การมีผลประโยชน์ร่วมกัน แต่การมีผลประโยชน์ร่วมกัน ในบางครั้ง นักการเมืองไม่สามารถทำหน้าที่ในการจัดสรรผลประโยชน์ได้ ความขัดแย้งจึงเกิดขึ้นระหว่างนักการเมืองกับประชาชน เพราะนักการเมืองบางคนขาดความเสียสละ ขาดความชอบธรรม^๒

๓) การใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาสื่อสารกับคนรุ่นใหม่ โดยสื่อสารทางตรง มีกลุ่มเฉพาะที่มีอุดมการณ์เดียวกัน มีความคิดเห็นเหมือนกัน เข้าร่วมกลุ่มแล้วร่วมทำกิจกรรมโดยรับรู้ข้อมูลที่ยังไม่ได้กลั่นกรองผ่านสื่อออนไลน์ ทำให้กลุ่มวัยรุ่นที่ไม่มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ในการใช้วิจารณญาณในการรับรู้ข่าวสาร จึงเป็นเหตุถูกชักจูงได้ง่าย^๓

๔) การสื่อสารของภาครัฐ ภาคประชาชน นักการเมืองบางคนใช้การสื่อสารผ่าน Facebook (เฟสบุ๊ก), Twitter (ทวิตเตอร์), Line (ไลน์), Instagram (อินสตาแกรม) เป็นการสร้างกระแสที่มีสถานะเทียมขึ้นมาเพื่อให้ประชาชนได้รู้ข่าวสารอันเป็นประโยชน์ นักการเมืองติดตามบทบาทและการแสดงออกของประชาชนในการแสวงหาข้อมูลอย่างจริงจัง แต่ทั้งนี้กลุ่มประชาชนที่

^๑ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๓.

^๒ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^๓ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๓.

เป็นเยาวชนที่มีความคิดเห็นต่างจากภาครัฐ สามารถเข้าถึงระบบสื่อสารที่ทันสมัยนั้นได้ และมีการสร้างแรงจูงใจให้กับประชาชนที่เห็นต่างด้วยกันเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริง ประชาชนที่เป็นเยาวชนเหล่านี้ใช้การสื่อสารสร้างเครือข่ายที่มีความคิดเห็นร่วมกัน การออกมาเคลื่อนไหวเพื่อต่อต้านอำนาจของภาครัฐ เพื่อแสดงว่าประชาชนต้องการอะไร ฉะนั้นประชาชนที่เห็นต่างจึงกลายเป็นนักเลงคีย์บอร์ดเพื่อแสดงออกซึ่งความต้องการ^๔

๕) เห็นได้ชัดว่านักการเมืองบางคน ประชาชนบางกลุ่ม มีการสื่อสารที่เลือกฝ่ายอย่างชัดเจน สื่อบางสำนักก็เลือกข้าง เช่น Voice ที่ได้เลือกข้างฝ่ายค้าน ส่วนในด้านสื่อ nation (เนชั่น) ได้เลือกฝ่ายรัฐบาล เพราะฝ่ายรัฐบาลให้ดูผลงาน สมใจอ่านหนังสือมากกว่าผลงาน เช่น สื่อการประชาสัมพันธ์ ก็จะรายงานแต่เป็นบวกภาพที่ประเมิณผลงานเชิงบวก มีสื่อไทยที่มีเสรีภาพที่เป็นกลาง และรายงานที่สื่อสารความสมานฉันท์ แต่ไม่ค่อยเป็นที่สนใจมากนัก ผิดกับสื่อเสียงธรรมไม่มีช่องใดเลยที่วิพากษ์สื่อสารการเมืองแล้วนี่คือเป็นสิ่งที่ต้องถามมากกว่าจะนำเสนอในสื่อใด^๕

๖) เป็นผู้ส่งสารไปยังประชาชน สมัยก่อนนักการเมืองเข้าพบปะประชาชนปราศรัยบนเวที สมัยนี้สื่อสารแบบออนไลน์ Facebook (เฟสบุ๊ก), Twitter (ทวิตเตอร์), Line (ไลน์), Instagram (อินสตาแกรม) ทำให้การสื่อสารสะดวกสบายเข้าถึงประชาชนได้ง่าย นักการเมืองบางคนชอบการสื่อสารทางการเมืองเป็นแบบดั้งเดิม คือ การสร้างวาทกรรม การชักนำ การนำอุดมการณ์มาแล้วให้นำเชื่อถือ ปัจจุบันเป็นการสื่อสารทางการเมืองแบบใหม่ ประชาชนมีสิทธิ์ในการแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี มีการสร้างแรงจูงใจ ประชาชนแสดงความคิดเห็นทางการเมืองอย่างเห็นได้ชัด^๖

๗) จะมีช่องทางการสื่อสารทางการเมืองอย่างจำกัด การปราศรัยหาเสียงเป็นวิธีหนึ่งที่จะเข้าหาประชาชนได้ การเป็นเจ้าของสื่อหรือมีสื่อในสังกัดทำให้นักการเมืองได้เปรียบ การแสดงความคิดเห็นได้โดยเสรีของประชาชน ทำให้นักการเมืองต้องหากลยุทธ์ วิธีการ กระบวนการที่สามารถเข้าหาประชาชนได้ โดยทันท่วงที การเข้าหาประชาชนถือว่าเป็นพื้นฐานของการเป็นนักการเมือง นักการเมืองบางคนอาจจะขาดความยุติธรรมในการจัดสรรผลประโยชน์ให้กับประชาชน^๗

๘) อดีตหาเสียงโดยผ่านการปราศรัยหรือพบปะประชาชนทั่วไป เฉพาะกลุ่ม และการสื่อสารมักผ่านผู้นำท้องถิ่นหรือหัวคะแนน แต่ในยุค ๕ G ต้องใช้ Facebook (เฟสบุ๊ก), Twitter (ทวิตเตอร์), Line (ไลน์), Instagram (อินสตาแกรม) เป็นการสื่อสารที่มีช่องทางมากขึ้น ทำให้เกิด

^๔ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^๕ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^๖ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๖๓.

^๗ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๓.

ระบบข้อมูลข่าวสารหลากหลาย ไม่สามารถจะตัดสินว่าแหล่งข้อมูลที่เป็นข้อมูลจริง หรือข้อมูลที่เป็นเท็จ^๘

๙) มีการแบ่งฝ่ายกันมาก มุ่งที่จะเอาชนะกัน ข้อมูลที่สื่อสารไม่สามารถรู้เลยว่าเป็นข้อมูลที่เป็นจริง น่าเชื่อถือ ไม่เหมาะสมกาล ไม่สานสามัคคี ไม่มีประโยชน์ ไม่ประกอบด้วยเมตตา ไม่ว่าจะเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ มีโทษะ โลก โมหะ และอคติอยู่เบื้องหลัง^๙

๑๐) การสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองบางคนให้ประชาชนได้รับทราบข่าวสาร อาจจะมีข้อมูลที่ถือว่าเป็นสภาพที่วิกฤต แต่ถ้าพูดถึงเรื่องการเมืองจะเกิดความขัดแย้งโดยทันที การสื่อสารผ่าน Facebook (เฟสบุ๊ก), Twitter (ทวิตเตอร์), Line (ไลน์), Instagram (อินสตาแกรม) ในกลุ่มเพื่อน การเลือกในสิ่งที่ตัวเองชอบ เช่น ชอบคนที่เป็นฝ่ายสีเหลือง ถ้ามีกลุ่มเยาวชนออกมาประท้วงก็จะถูกกล่าวหาว่าอยู่ฝั่งตรงกันข้าม เกิดข้ออ้างน่าจอยอย่างชัดเจน ซึ่งเป็นกรณีฝังรากลึกในสังคม การใช้คำพูดที่รุนแรงต่ออีกฝ่ายด้วยการ Pots ถ้าอยู่ฝ่ายเดียวกันก็จะถูกเชิดชู ถ้าอยู่ฝ่ายตรงกันข้ามก็จะถูกกล่าวโจมตี ทำให้เป็นการใช้ความจริงหรือ ทำให้ตนเองเดือดร้อน (ทว่าร์ลง) ถือว่าอยู่ในสภาพที่วิกฤติ เพราะเลือกข้างที่ผิด^{๑๐}

๑๑) บางคนยึดโยงกับประชาชนในท้องถิ่นที่เป็นหัวใจสำคัญ การแบ่งฝ่าย การแบ่งสี การแข่งขันทางการเมือง การมีอคติที่มีอยู่ในพรรคเดียวกันหรือต่างพรรค นักการเมืองบางคนไม่มีความอดทน ใช้วาจาในการทำร้ายประชาชนที่ไม่อยู่ในฝ่ายของตัวเอง ไม่รักษาผลประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก มีผลประโยชน์ทับซ้อน เอื้อประโยชน์ให้กับนายทุน มีความเห็นที่แตกต่างทางการเมืองไม่มองสภาพที่เป็นจริงเป็นธรรม และการใช้ความรุนแรงต่อกัน^{๑๑}

๑๒) มีการจัดสรรประโยชน์ให้กับประชาชนบางกลุ่มเท่านั้น แต่ประชาชนมองนักการเมือง ว่ามีผลประโยชน์ทับซ้อน เอื้อประโยชน์ให้กับนายทุน ประชาชนจะได้รับประโยชน์ก็ต่อเมื่อมีการเลือกตั้ง ปัญหาที่ประชาชนพบบ่อยคือ ปัญหาเศรษฐกิจ สังคม และด้านการศึกษา นักการเมืองบางคนไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ บางครั้งใช้ประชาชนที่มีอุดมการณ์เดียวกัน ความเชื่อเดียวกัน เป็นเครื่องมือในการใช้ความรุนแรงต่อประชาชนที่มีความคิดเห็นที่ไม่รักสถาบัน คือต้องเป็นคนชังชาติ การแสดงออกในเชิงสัญลักษณ์ เช่น การชุมนุมสามนิ้ว การไม่ลุกขึ้นเคารพธงชาติ ทำให้เกิดความขัดแย้ง^{๑๒}

^๘ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๖๓.

^๙ สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๖๓.

^{๑๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๖๓.

๑๓) มีความรู้ความเข้าใจในเป้าหมายของการสื่อสารทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ตลอดจนการบริหารการจัดการทรัพยากรมนุษย์ เพื่อผลประโยชน์ของประชาชน นักการเมืองบางคนใช้กระบวนการทางการสื่อสาร เช่น การใช้เสียงผ่านวิทยุ โทรทัศน์ ประสบความสำเร็จพอสมควร แต่ยุคปัจจุบันการใช้ Social Media มีความจำเป็นในการสื่อสารอย่างมาก แต่นักการเมืองไม่สามารถสื่อสารเพื่อสร้างผลประโยชน์โดยรวมให้กับประชาชนทุกคนได้ แม้จะมีเทคโนโลยีที่ทันสมัย^{๑๓}

๑๔) นักการเมืองบางกลุ่มมีการสื่อสารผ่านภาครัฐ ภาคประชาสังคม พรรคการเมือง และภาคประชาชน ที่ผ่านมามีปัญหาไม่ใช่ออกภาพ ต่างคนต่างคิด จึงเกิดมีปัญหาคือกัน ความคิดของแต่ละฝ่าย มีการแบ่งฝ่ายอย่างชัดเจนของกลุ่มการเมือง การเข้าถึงข้อมูลสำหรับประชาชนนั้นยากลำบาก มีการปิดกั้นข้อมูลข่าวสารไม่ให้รับรู้ การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองจึงมีความล่าช้า ความต้องการของประชาชนไม่มีการตอบสนองจากนักการเมืองเท่าที่ควร พอได้เลือกตั้งเข้ามา ก็ไม่ใส่ใจความต้องการของประชาชน นักการเมืองล้มสัญญาประชาคม^{๑๔}

๑๕) การเปลี่ยนแปลงการปกครองตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๕ นักการเมืองบางกลุ่ม ประชาชนบางกลุ่มมีความเคลื่อนไหวในการเมืองมาตลอด การสร้างความไม่เป็นธรรมให้เกิดขึ้นแก่สังคมมีมาโดยตลอด ผู้ที่มีอำนาจรัฐ บ้างครั้งมีการดำเนินการละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชน มีการปราบปราม ก้าหลาบประชาชน ผู้ที่มีความคิดเห็นทางการเมือง ความต้องการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ความต้องการที่ให้ประชาชนมีอำนาจเหนือรัฐ ลักษณะอย่างนี้ประชาชนมีการเรียกร้องมาโดยตลอด การเคลื่อนไหวทางการเมืองของภาคประชาชน เพื่อที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคม และสอดคล้องกับแนวทางประชาธิปไตย เพราะอำนาจเป็นของประชาชน^{๑๕}

๑๖) มีช่องทางในการสื่อสารที่หลากหลาย การสื่อสารถูกอิทธิพลของ Social Media ต่อผู้รับสาร เนื้อหาของสื่อสารอาจจะก่อให้เกิดความขัดแย้งทางความคิด อิทธิพลของสื่อทำให้มีอำนาจเหนือผู้รับสารหรือประชาชน สภาพสังคมปัจจุบันมีความขัดแย้งหลายกลุ่มหลายฝ่าย ประเด็นเล็กๆ ทำให้เกิดความขัดแย้งและการสร้างกระแสทางการเมืองให้เกิดความคิดต่างในสังคม การช่วงชิงแกนนำในเชิงพื้นที่^{๑๖}

๑๗) มุมมองของประชาชนที่มองผ่านนักการเมือง ในสายตาของประชาชนการสื่อสารของนักการเมืองบางคน มีความล้าสมัย รวดเร็ว แต่ขณะเดียวกันข้อมูลอาจจะไม่มีความน่าเชื่อถือได้ การมีส่วนร่วมของประชาชนกับนักการเมือง การใช้อำนาจรัฐอันเป็นส่วนหนึ่งของระบอบประชาธิปไตย

^{๑๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๖ วันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๖๓.

^{๑๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๗ วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๓.

^{๑๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๘ วันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๙ วันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๓.

ปัญหาการสื่อสารทางการเมือง มี ๒ ด้าน คือ ด้านนักการเมืองที่จะสื่อสารไปให้กับประชาชนได้เข้าใจ ในสารมีน้อย ประชาชนก็ไม่สามารถรับสารได้ตามความเป็นจริง เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ไม่เป็นกลาง ไม่ใช้วิจาร์ณญาณในการรับข้อมูลข่าว^{๑๗}

๑๘) สภาพทั่วไปของการสื่อสารทางการเมืองไม่ได้อยู่ในสุญญากาศ แต่ฝังตัวอยู่ภายใต้บริบทของสถานการณ์ปัญหาบ้านเมืองทั้งในมิติเศรษฐกิจ สังคม และด้านการเมือง ปรากฏตัวออกมาอย่างรวดเร็วและกว้างขวางยิ่งกว่าในอดีต ฉะนั้นระดับพื้นฐานของปัญหา (fundamental) ที่อยู่ลึกกว่า ก็คือเงื่อนไขของปัญหาทางด้านสังคมเศรษฐกิจ (socio-economic) และการเมือง (politic) ที่ส่งผลทำให้เกิดความไม่สมานฉันท์ในสังคมขึ้น เงื่อนไขของปัญหาทางด้านสังคมเศรษฐกิจและการเมืองเหล่านั้นอย่างเหมาะสม ขณะที่ระบบการเมืองไทยภายใต้รัฐธรรมนูญปี ๒๕๖๐ ก็ไม่มีความเป็นประชาธิปไตยมากนัก เช่น มีวุฒิสมาชิกที่มาจากการแต่งตั้งของคณะผู้ก่อการรัฐประหารร่วมโหวตเลือกนายกรัฐมนตรีด้วย เป็นต้น ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ไม่สามารถจะเลือกตัวแทนที่เข้าไปต่อรองการใช้อำนาจรัฐเพื่อจัดสรรทรัพยากรของประเทศให้กับผู้คนกลุ่มต่าง ๆ ได้อย่างเป็นธรรม ขณะที่ปัญหาความขัดแย้งทางความคิดระหว่างผู้คนในสังคมไทยของสองฝ่าย ที่เกิดขึ้นในช่วงสิบกว่าปีที่ผ่านมา ก็ยังไม่ได้รับการแก้ไขให้คลี่คลายลง ก็เพราะมีความขัดแย้งดังกล่าวเป็นมูล^{๑๘}

๑๙) การสื่อสารที่นักการเมืองสามารถทำได้ง่ายที่สุดคือการลงพื้นที่ที่เป็นชุมชน มีการสื่อสารกับประชาชน สังคมที่มีผู้สูงอายุมีสื่อสารโดยใช้เสียงตามสายหรือพูดคุยโดยตรง ในด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมือง ด้านสุขภาพ ทุกคนเข้าถึงเทคโนโลยี ประชาชนทุกคนสามารถเข้าถึงด้วยเทคโนโลยีผ่านชมรมผู้เฒ่าผู้แก่ เป็นการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์^{๑๙}

๒๐) การสื่อสารทางการเมืองของนักการเมือง คือนักการเมืองบางคนมีโอกาสได้พบปะประชาชนน้อยมาก ส่วนใหญ่พบปะกันที่งานมงคลสมรส งานฉาปนกิจศพ งานบรรพชา-อุปสมบท งานประชุมคณะกรรมการที่รัฐสภา และการตรวจเยี่ยมหรือดูงานต่างประเทศ จึงพูดได้เพียงให้เขาเชื่อถือมั่นในความดีที่เราได้ทำงานเพื่อสังคมมากกว่าการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์^{๒๐}

สรุปได้ว่า สภาพทั่วไปในการสื่อสารทางการเมือง นักการเมืองบางคนมีการสื่อสารโดยผ่านประชาชนเพื่อโฆษณาชวนเชื่ออาจจะให้ประชาชนบางกลุ่มเลือกข้าง บางท่านอาจจะทำให้เกิดความแตกแยกแตกความสามัคคี มักจะขาดความเสียสละ แต่สามารถเข้าร่วมกับพรรคการเมืองที่เป็นฝ่ายรัฐบาล เพื่อรักษาอำนาจผลประโยชน์เป็นส่วนใหญ่ เป็นผู้ส่งสารไปให้ประชาชนเพื่อผลประโยชน์

^{๑๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒๐ วันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒๑ วันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๖๓.

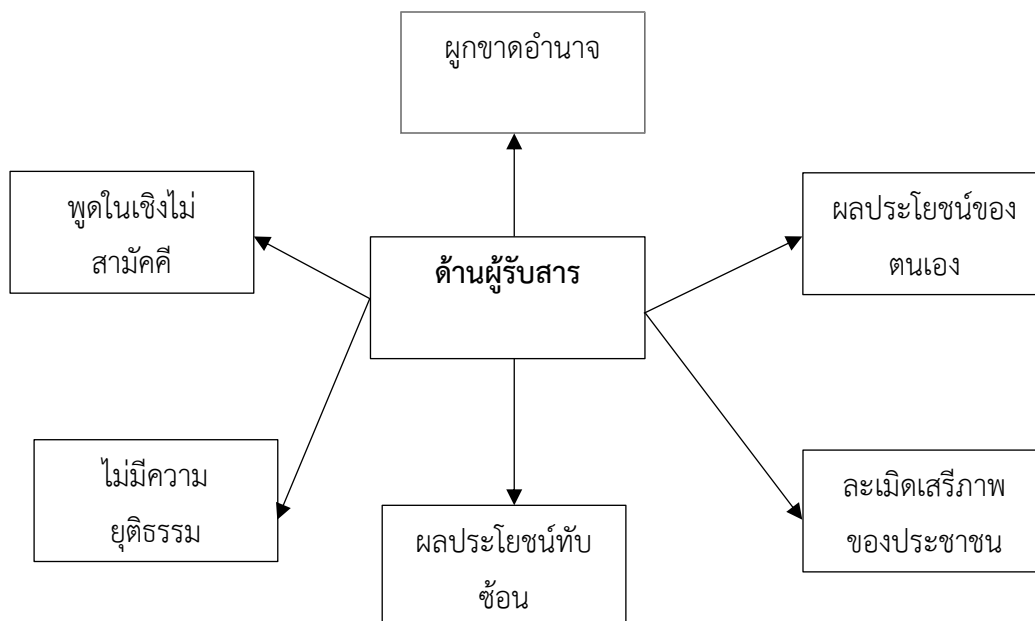
^{๑๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒๒ วันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๒๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒๓ วันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๓.

ให้กับตนเอง บางคนขาดความยุติธรรมในการจัดสรรผลประโยชน์ให้กับประชาชน ยังไม่สามารถยึดโยงกับประชาชนเพราะยังมีผลประโยชน์ทับซ้อน เอื้อประโยชน์ให้กับนายทุน ไม่สามารถสื่อสารเพื่อสร้างผลประโยชน์โดยส่วนรวมให้กับประชาชนทุกคนได้ ประชาชนเองรู้สึกว่าจะเสียผลประโยชน์ที่จะพึงมีพึงได้ ในด้านนโยบายที่เลือกนักการเมือง ก็เพราะเล็งเห็นประโยชน์ที่จะได้รับ การดำเนินการจากภาครัฐ นักการเมือง อาจละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชน ถ้าประชาชนมีการต่อต้านอาจจะใช้การปราบปรามเพื่อกำทลายประชาชน โดยอาศัยสถานการณ์บางอย่างเป็นเครื่องมือ เช่น สถานการณ์โรคโควิด ๑๙ เป็นต้น

ตารางที่ ๔.๑ สภาพทั่วไปของการสื่อสารทางการเมือง (ด้านผู้ส่งสาร)

ประเด็น	ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
๑. นักการเมืองบางคนใช้คำพูดไปในเชิงแตกความสามัคคี ขาดความการเสี่ยสละ การแบ่งปันผลประโยชน์	๑๕	๑, ๒, ๓, ๕, ๗, ๘, ๑๐, ๑๒, ๑๔, ๑๕, ๑๗, ๑๘, ๑๙, ๒๐.
๒. นักการเมืองเข้าร่วมกับพรรคการเมืองที่เป็นฝ่ายรัฐบาล เพื่อรักษาอำนาจ	๑๓	๓, ๔, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๒, ๑๔, ๑๕, ๑๗, ๑๘, ๑๙, ๒๐.
๓. นักการเมืองเป็นผู้ส่งสารไปให้ประชาชนเพื่อผลประโยชน์ให้กับตนเอง	๑๓	๓, ๔, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๗, ๒๐.
๔. นักการเมืองบ้างท่านขาดความยุติธรรมในการจัดสรรผลประโยชน์ให้กับประชาชน	๑๓	๒, ๓, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๒, ๑๕, ๑๘, ๑๙, ๒๐.
๕. นักการเมืองยึดโยงกับประชาชน มีผลประโยชน์ทับซ้อน เอื้อประโยชน์ให้กับนายทุน	๑๒	๓, ๔, ๖, ๘, ๙, ๑๐, ๑๒, ๑๕, ๑๗, ๑๘, ๑๙, ๒๐.
๖. นักการเมืองไม่สามารถสื่อสารเพื่อสร้างผลประโยชน์โดยส่วนรวมให้กับประชาชนทุกคนได้	๑๓	๒, ๓, ๔, ๗, ๘, ๙, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๖, ๑๘, ๑๙, ๒๐.
๗. การดำเนินการละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชน มีการปราบปราม กำทลายประชาชน	๑๔	๑, ๒, ๓, ๖, ๗, ๙, ๑๐, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๖, ๑๗, ๑๘, ๒๐.

แผนภาพที่ ๔.๑ สภาพทั่วไปของการสื่อสารทางการเมืองด้านผู้ส่งสาร

ด้านสาร

จากการสัมภาษณ์ สภาพทั่วไปของการสื่อสารทางการเมือง พบดังนี้

๑) ข้อมูลมีความคลาดเคลื่อนมีความจริงไม่ทั้งหมด อาจจะทำให้ข้อมูลเป็นไปในทางใส่ร้ายป้ายสีบ้าง ไม่นำข้อมูลที่เป็นสาระสำคัญขึ้นมาพูดให้มีการคบคิดแก้ปัญหา ทำให้บรรยากาศทางการเมืองไม่ค่อยดี และมีปัญหาเดิมๆ คือ ความแตกแยกความเกียจคร้านยังคงอยู่ การเสียสละไม่มี^{๒๑}

๒) การสนทนาเริ่มตั้งแต่สองคนขึ้นไป นักการเมืองได้รับการเลือกตั้งจากประชาชน เข้าไปทำหน้าที่แทนประชาชน เพื่อจัดสรรประโยชน์ให้แก่ประชาชน มีผลประโยชน์ร่วมกัน แต่การมีผลประโยชน์ร่วมกัน ในบางครั้ง นักการเมืองไม่สามารถทำหน้าที่ในการจัดสรรผลประโยชน์ได้ ความขัดแย้งจึงเกิดขึ้นระหว่างนักการเมืองกับประชาชน เพราะนักการเมืองขาดความเสียสละ ขาดความชอบธรรมในการแบ่งปันข้อมูล และการจัดสรรทรัพยากร^{๒๒}

^{๒๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๒๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๓.

๓) การมีเทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อแสวงหาข้อมูลทางการสื่อสารโดยตรง มีกลุ่มคนที่มีอุดมการณ์เดียวกัน มีความคิดเห็นเหมือนกัน เข้าร่วมกลุ่มแล้วร่วมทำกิจกรรมโดยรับรู้ข้อมูลที่ยังไม่ได้กลั่นกรองผ่านสื่อออนไลน์ ทำให้กลุ่มคนที่เป็นวัยรุ่นมีคุณภาพทางอารมณ์ไม่สามารถใช้วิจารณญาณในการรับรู้ข่าวสารได้ จึงเป็นเหตุถูกชักจูงได้ง่าย^{๒๓}

๔) การแบ่งปันข้อมูลในการสื่อสารเพื่อติดตามบทบาทและการแสดงออกของประชาชน แต่ทั้งนี้กลุ่มเยาวชนมีความคิดเห็นต่างจากภาครัฐ สามารถเข้าถึงระบบสื่อสารที่ทันสมัยนั้นได้ง่าย การสร้างแรงจูงใจให้กับคนที่เห็นต่างด้วยการนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริง ทำให้เยาวชนเหล่านี้เลือกใช้การสื่อสารเพื่อสร้างเครือข่ายที่มีความคิดเห็นร่วมกัน แล้วออกมาเคลื่อนไหว เพื่อต่อต้านภาครัฐ แต่ไม่สามารถต่อต้านอำนาจรัฐได้ ด้วยกำลังทุนทรัพย์ และกฎหมาย ฉะนั้นประชาชนที่เห็นต่าง จึงกลายเป็นนักเลงศิษย์บอด^{๒๔}

๕) แสวงหาแหล่งข้อมูลที่เป็นจริง ทำให้ประชาชนได้เข้าใจนั้น ต้องเป็นการสื่อสารโดยใช้สัญลักษณ์ การใช้ถ้อยคำที่เหมาะสม ในสิ่งที่ตัวเองจะสื่อ แต่การสื่อสารก็เป็นการสร้างปัญหา ถ้าสื่อสารแล้วไม่เข้าใจหรือมีข้อมูลที่ผิด และการตีความเป็นอย่างอื่นก็จะต้องเกิดความขัดแย้ง ไม่สามารถที่จะพูดด้วยเหตุผลได้^{๒๕}

๖) ผู้ที่สื่อสารออกมาเผยแพร่ข้อมูลให้กับประชาชนได้รับรู้ แต่ประชาชนบางกลุ่มยากต่อการรับรู้ข้อมูลจากนักการเมืองว่าข้อมูลใดเป็นข้อมูลเท็จ หรือข้อมูลเป็นข้อมูลจริง แยกไม่ออกอะไรคือข้อเท็จและข้อจริง แม้จะเข้าสู่ในยุค ๑.๐, ๒.๐, ๓.๐ และ ๔.๐ หรือ ผ่านยุคเกษตรกรรมเข้าสู่ยุคเทคโนโลยี บางครั้งก็กล่าวว่าเป็นยุคของ IT แต่ก็มองว่าเป็นยุคของหลวงปู่เค็ม หมายถึงเอาความผิดเป็นถูกได้ เรื่องราวเหล่านี้ก็กลายเป็นเรื่องของสังคม เรื่องระดับสังคมกลายเป็นระดับชาตินักการเมืองไม่สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีในการสื่อสารข้อมูลไปสู่สังคม เป็นปัญหาเชิงระบบ มีการสร้างวาทกรรม “การชิงชาติ” ว่า รัฐบาลไม่ดีบ้าง ระบบการเมืองไม่ดีบ้าง ทำให้ประชาชนมองคนอื่นเป็นฝ่ายตรงข้ามกับตน เป็นคนผิด ส่วนตนเองเป็นคนถูกเสมอ^{๒๖}

๗) นักการเมืองมีการปราศรัยหาเสียง ทำให้ประชาชนได้รับทราบนโยบาย และมีการแสวงหาแหล่งข้อมูลที่นักการเมืองนำเสนอ เพื่อจะประมวลเข้ามาเป็นองค์ความรู้ในการตัดสินใจ การที่บุคคลอื่นนำเสนอข้อมูลทำให้การสื่อสาร ต้องมีการคัดเลือก คัดสรร มากยิ่งขึ้น การเกิดแหล่งข่าวสารที่เชื่อถือไม่ได้ และเชื่อถือได้จึงเกิดขึ้น^{๒๗}

^{๒๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๒๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๒๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๒๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๒๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๓.

๘) การสื่อสารทางเมืองเป็นการส่งข้อมูลที่เป็นแบบดั้งเดิม และการสร้างวาทกรรม การเชื่อผู้นำมากกว่าอุดมการณ์ ปัจจุบันเป็นการสื่อสารทางการเมืองแบบใหม่ ผ่านระบบออนไลน์รวดเร็วทันใจแต่ขาดการถ่วงถ่วง จึงมีปัญหาในการนำไปเผยแพร่ ประชาชนมีการแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี การสร้างแรงจูงใจ การที่เยาวชนยุคใหม่สร้างความเห็นทางการเมืองอย่างเห็นได้ชัด เป็นการสร้างการสื่อสารแบบเครือข่ายหรือครอบคลุมทุกพื้นที่^{๒๘}

๙) นักการเสนอข้อมูลให้กับประชาชนได้รู้ เพราะเป็นเจ้าของสื่อหรือมีสื่อในสังกัดสามารถแสดงออกได้โดยเสรี แต่ผู้รับสารไม่สามารถเลือกที่จะรับสารและถ่วงถ่วงข่าวสารได้โดยทันทีทันใด ในขณะที่ข่าวสารมีเป็นจำนวนมาก การทำให้เกิดข่าวลวง ประชาชนหลงเชื่อได้ง่าย^{๒๙}

๑๐) อดีตจะเน้นในเรื่องการปราศรัยหาเสียงหรือพบปะประชาชนโดยกลุ่มหรือเฉพาะกลุ่ม และการมีข้อมูลในการสื่อสารมักผ่านผู้นำท้องถิ่นหรือหัวคะแนน แต่ในยุค ๕ G การสื่อสารมีช่องทางในการสื่อสารมากขึ้น จนทำให้เกิดระบบข้อมูลข่าวสารหลากหลายมากขึ้น ไม่สามารถจะตัดสินว่าแหล่งข้อมูลที่เป็นข้อมูลจริง หรือข้อมูลเท็จ^{๓๐}

๑๑) การสื่อสารทางการเมืองมักมีปัญหาในการสื่อสารอย่างมาก เพราะการนำข้อมูลมาสื่อสาร ทำให้มีการนำเสนอข้อมูลด้านเดียว เป็นประโยชน์แก่ตัวเอง เพราะเป็นการสื่อสารทางเดียวในยุคนั้น แต่การสื่อสารสมัยใหม่สามารถนำข้อมูลมาสื่อสารได้หลายอย่าง และประชาชนมีแหล่งข้อมูลมากยิ่งขึ้น แต่ปัญหาอยู่ที่ว่า การถ่วงถ่วงข้อมูล การตัดสินใจ ในการเชื่อข้อมูลมากขึ้น^{๓๑}

๑๒) การสื่อสารคือการนำความต้องการของตัวผู้สื่อสารไปสู่จุดเป้าหมายที่มีวัตถุประสงค์อย่างแท้จริง ข้อมูลถ้ามีการสื่อสารผิดมักจะไม่เกิดความเข้าใจและจะเกิดความขัดแย้ง อุดมการณ์ต่างกัน ความเชื่อต่างกัน ก็จะมีความคิดเห็นต่างกัน^{๓๒}

๑๓) การสื่อสารทางการเมืองเต็มไปด้วยการแบ่งฝ่ายทางความคิด ข้อมูลที่ไม่ตรงกันไม่เป็นกลาง การแบ่งสี การแข่งขันทางการเมืองที่เต็มไปด้วยเล่ห์กล การมีอคติต่อพรรคอื่น ไม่มีการอดทน การใช้วาจาในการทำร้ายผู้อื่น ความมีโมหะ การไม่นึกถึงความเป็นชนชาติเดียวกัน การไม่ปล่อยวางเรื่องส่วนตัว ความเห็นต่างทางการเมือง และสุดท้ายการใช้ความรุนแรงต่อกัน^{๓๓}

๑๔) สภาพทั่วไปทางการเมืองการสื่อสารทางการเมือง เป็นสภาพที่สื่อความรุนแรง การใช้วิธีคิดในเรื่องความเป็นชาติมาตัดสินใจอีกฝ่าย ไม่รักสถาบัน การชิงชาติ ถ้าประชาชนมีความเห็นที่แตกต่างก็

^{๒๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๒๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๓๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๓๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๓๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๓๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๓.

หมายถึงเป็นคนละฝ่าย ถ้าเห็นด้วยก็คือฝ่ายเดียวกัน การใช้ทุกช่องทางการสื่อสารเป็นการแสดงออกในเชิงสัญลักษณ์ เช่น การชูนิ้วมือสามนิ้ว การเครารพธงชาติ การปฏิรูปสถาบัน การชุมนุมประท้วง ต้องเป็นไปโดยสันติวิธี^{๓๔}

๑๕) การแสดงข้อมูลในทางการเมือง เป็นไปเพื่อผลประโยชน์ของตัวเอง แต่ประชาชนส่วนมากไม่ได้ผลประโยชน์ สภาพทั่วไปของการสื่อสารทางการเมืองจะวนอยู่กับประเด็นเดิม ๆ คือ รัฐประหาร เลือกลง จัดตั้งรัฐบาล สู้ตายก็รัฐประหาร ข้อมูลข่าวสารที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การนำเอาเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการสื่อสาร ทำให้แหล่งข้อมูลมีความไม่น่าเชื่อถือเพราะมีมากเกินไป อาจจะมีบุคคลนำเสนอข้อมูลที่ผิดและนำไปเผยแพร่ ทำให้เกิดความแตกแยก^{๓๕}

๑๖) ข้อมูลแต่ละด้าน มีการตั้งธงในการแบ่งฝ่ายอย่างชัดเจนของกลุ่มการเมือง มีประชาชนเป็นฐานเสียงให้กับนักการเมือง ข้อมูลที่นักการเมืองสื่อสารให้ประชาชนได้รับทราบ จะ เป็นไปในทางบวก แต่ประชาชนไม่สามารถรับรู้ได้ว่าข่าวสารที่นำเสนอว่ามีความเป็นจริงแค่ไหน อาจจะถูกเป็นเครื่องมือของกลุ่มนักการเมือง การสื่อสารทางการเมืองแบบคนรุ่นใหม่สามารถที่จะ ชุมนุมที่ไหนก็ได้ ใครจะเป็นแกนนำก็ได้ ไม่แน่นอนตายตัว จึงมีการเรียกว่า ทุกคนเป็นแกนนำในการ ชุมนุมได้^{๓๖}

๑๗) นักการเมืองนำเสนอข้อมูลของตนจนได้รับการเลือกตั้ง และได้ดำรงตำแหน่งทาง การเมือง แต่การรับตำแหน่งของนักการเมืองก็จะใช้ว่าจะแก้ไขปัญหาของประชาชนได้ ถ้าไม่เอา ประโยชน์ของประชาชนเป็นที่ตั้ง ประชาชนไม่พร้อมที่จะเข้าใจในการรับฟังเหตุผล เพราะประชาชน ไม่ได้ผลประโยชน์ในการเป็นรัฐมนตรีของนักการเมือง ประชาชนมองเงื่อนโซ่ของเรื่องเศรษฐกิจ การเมือง สังคม มีชีวิตที่ดีขึ้นการเห็นคุณค่าของความเป็นมนุษย์^{๓๗}

๑๘) ประชาชนเป็นกระบอกสะท้อนให้เห็นในข้อมูลข่าวสารที่นักการเมืองนำมาสื่อสารมี ความถูกต้องเป็นจริง แต่นักการเมือง กลุ่มการเมือง กลุ่มที่เห็นต่าง และกลุ่มที่แอบใช้ประชาชนเป็น เครื่องมือ มีการจัดสรรผลประโยชน์ให้กับประชาชนแบบไม่ลงตัว สู้ตายประชาชนไม่สามารถเข้าถึง ทรัพยากรที่มีอย่างจำกัดได้^{๓๘}

๑๙) การรายงานข้อมูลข่าวสารซึ่งเป็นประสิทธิผลของนโยบายให้ประชาชนได้เข้าใจว่า รัฐบาลทำอะไร ที่ไหน อย่างไร เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบและเป็นการประชาสัมพันธ์ผลงานของ นักการเมือง แต่ข้อมูลข่าวสารที่นักการเมืองนำมาสื่อสารอาจจะมีความไม่เหมาะสม ไม่กระชับ หรือ

^{๓๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๓๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๖๓.

^{๓๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๖ วันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๖๓.

^{๓๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๗ วันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๖๓.

^{๓๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๘ วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๓.

อาจจะโจมตีคู่แข่ง และเข้าใจได้ง่ายรัฐบาลต้องฟังเสียงประชาชน การเคลื่อนไหวของประชาชนเป็นการกระทำที่ชอบในแบบสังคมประชาธิปไตย รัฐบาลต้องมีหลักนิติรัฐ และหลักนิติธรรม ในการบริหารประเทศ ถ้าไม่มีจะเกิดปัญหาในการเคลื่อนไหวในทางการเมืองของภาคประชาชน และประชาชนจะออกมาประท้วงรัฐบาล^{๓๙}

๒๐) สภาพทั่วไปของการเมืองมีข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริง มีการจัดเรียงเนื้อหาสาระอาจจะไม่ครบถ้วน ไม่ใช่ถ้อยคำเข้าใจง่าย ไม่สอดแทรกเนื้อหาที่เป็นประโยชน์แก่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด อิทธิพลของนักการเมืองทำให้การผลักดันในเรื่องของผลประโยชน์ในกลุ่มของตนเอง นักการเมืองมีอิทธิพลต่อประชาชนเป็นอย่างมาก เพราะกระแสโลกออนไลน์ สามารถเข้าถึงได้ง่ายทุกกลุ่ม และเกิดการขัดแย้งระหว่างกลุ่มได้ง่ายเช่นกัน^{๔๐}

๒๑) การเมืองเป็นเหมือนเหรียญ ๒ ด้าน ด้านแรกจะนำเสนอในเชิงบวก อีกด้านหนึ่งเสนอในเชิงลบ การนำเสนอเชิงบวกเป็นการนำเสนอที่ไม่เน้นความรุนแรง เน้นการประนีประนอมยอมความสามัคคี อีกด้านในเชิงลบ คือ การใช้ความรุนแรงที่ก่อให้เกิดความแตกแยกในสังคม การเทิดทูลในสิ่งที่ตนเองเคารพ การนำเสนอข้อมูลที่เป็นโฆษณาชวนเชื่อ^{๔๑}

๒๒) ข้อมูลข่าวสารที่นักการเมืองนำมาสื่อสารมีเนื้อหาสาระอาจจะไม่ถูกต้องทั้งหมด ไม่เหมาะสมเป็นบางกรณี อาจจะไม่เป็นธรรมแก่ทุกคน แต่ปัญหาที่ฝังตัวอยู่ภายใต้บริบทของสถานการณ์ปัญหาบ้านเมืองทั้งในมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ปรากฏตัวออกมาอย่างรวดเร็วและกว้างขวางยิ่งกว่าในอดีต ฉะนั้นระดับพื้นฐานของปัญหา (fundamental) ที่อยู่ลึกกว่า ก็คือเงื่อนไขของปัญหาทางด้านสังคมเศรษฐกิจ (socio-economic) และการเมือง (politic) ที่ส่งผลทำให้เกิดความไม่สมานฉันท์ในสังคมขึ้น เงื่อนไขของปัญหาทางด้านสังคมเศรษฐกิจและการเมืองเหล่านั้นอย่างเหมาะสม ขณะที่ระบบการเมืองไทยภายใต้รัฐธรรมนูญปี ๒๕๖๐ ก็ไม่มีความเป็นประชาธิปไตยมากนัก เช่น มีวุฒิสมาชิกที่มาจากแต่งตั้งของคณะผู้ก่อการรัฐประหารร่วมโหวตเลือกนายกรัฐมนตรีด้วย เป็นต้น ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ไม่สามารถจะเลือกตัวแทนที่เข้าไปต่อรองการใช้อำนาจรัฐเพื่อจัดสรรทรัพยากรของประเทศให้กับผู้คนกลุ่มต่าง ๆ ได้อย่างเป็นธรรม ขณะที่ปัญหาความขัดแย้งทางความคิดระหว่างผู้คนในสังคมไทยสองฝ่ายที่เกิดขึ้นในช่วงสิบกว่าปีที่ผ่านมา ก็ยังไม่ได้รับการแก้ไขให้คลี่คลายลง ก็เพราะมีความขัดแย้งเป็นมูล^{๔๒}

^{๓๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๙ วันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๔๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒๐ วันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๔๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒๑ วันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๔๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒๒ วันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๖๓.

๒๓) ข้อมูลข่าวสารที่นักการเมืองนำมาสื่อสาร มีเนื้อหาสาระค่อนข้างน้อย ความเป็นธรรม การเสนอนโยบายต่อประชาชนไม่ตอบโจทย์หรือความต้องการได้ การได้มาซึ่งอำนาจในการบริหารประเทศแต่ไม่สามารถทำให้ประชาชนหายจากความยากจนได้ ประชาชนมีรายได้ต่ำ สภาวะโรคระบาดทำให้ประชาชนใช้ชีวิตลำบาก นักการเมืองต้องสร้างกิจกรรมร่วมในชุมชน การร่วมมือร่วมใจแก้ไขปัญหา ต้องทำให้ปัญหาการขัดแย้งในสังคมและชุมชนดีขึ้น^{๔๓}

สรุปได้ว่า ข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริงและข้อมูลสารอันเป็นเท็จ นักการเมืองไม่สามารถนำข้อมูลเหล่านั้นมาสื่อสารให้ประชาชนได้เข้าใจ เพราะไม่สามารถจะชี้ชัดว่าข้อมูลมีความน่าเชื่อถือได้ เพราะข้อมูลหรือสารมีจำนวนมาก แหล่งที่มาไม่ชัดเจน ไม่สามารถทำหน้าที่ในการจัดสรรผลประโยชน์ให้กับประชาชนได้ ความขัดแย้งจึงเกิดขึ้นระหว่างนักการเมืองบางคนกับประชาชนบางกลุ่ม ทำให้ประชาชนที่เป็นกลุ่มเปราะบางหรือกลุ่มวัยรุ่นที่ไม่มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ในการใช้วิจารณญาณในการรับรู้ข่าวสาร ไม่สามารถเข้าถึงระบบสื่อสารที่มีข้อมูลที่เป็นจริงได้ การสร้างแรงจูงใจให้กับคนที่เห็นต่างด้วยกันเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริง การสื่อสารแบบออนไลน์ ผ่านทางเฟซบุ๊ก (Facebook), ทวิตเตอร์ (Twitter), ไลน์ (Line), อินสตาแกรม (Instagram) ทำให้ได้รับความสะดวกสบาย แต่กลับกันประชาชนไม่สามารถวิเคราะห์ข้อมูลที่ถูกต้องได้อย่างรวดเร็ว อย่างมีประสิทธิภาพ การแสดงออกในเชิงสัญลักษณ์ เช่น การชูนิ้วมือสามนิ้ว การไม่ลุกขึ้นเคารพธงชาติ ข้อมูลข่าวสารที่นักการเมืองนำมาสื่อสาร มีเนื้อหาสาระอาจจะไม่ถูกต้องและไม่เป็นธรรม

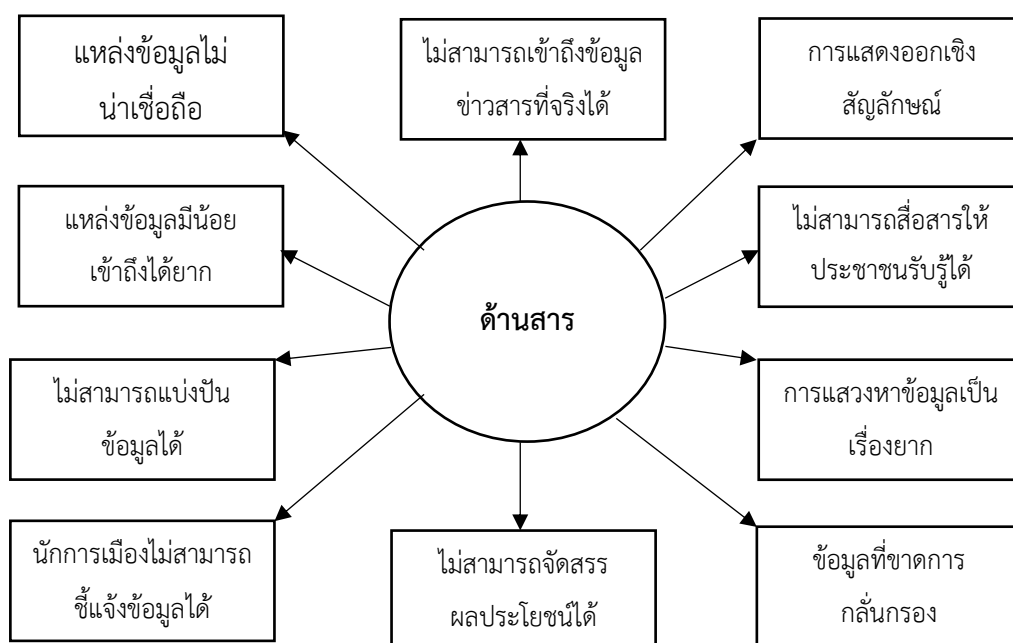
ตารางที่ ๔.๒ ตารางสภาพทั่วไปของการสื่อสารทางการเมือง (ด้านสาร)

	ประเด็น	ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
๑	นักการเมืองบางคนพูดความจริงไม่หมด แหล่งข้อมูลที่เป็นข้อมูลจริงหรือข้อมูลเท็จ ประชาชนไม่สามารถแยกแยะได้	๑๔	๑ , ๖ , ๗ , ๘ , ๙ , ๑๐ , ๑๑ , ๑๒ , ๑๓ , ๑๕ , ๑๗ , ๑๘ , ๑๙ , ๒๐ .
๒	นักการเมืองบางคนไม่สามารถทำหน้าที่ในการจัดสรรผลประโยชน์ได้ ความขัดแย้งจึงเกิดขึ้นระหว่างนักการเมืองกับประชาชน	๑๘	๑ , ๒ , ๓ , ๔ , ๕ , ๖ , ๗ , ๘ , ๑๑ , ๑๒ , ๑๓ , ๑๔ , ๑๕ , ๑๘ , ๑๙ , ๒๐ , ๒๒ , ๒๓ .
๓	กลุ่มวัยรุ่นที่ไม่มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ในการใช้วิจารณญาณในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร	๑๕	๑ , ๒ , ๓ , ๖ , ๗ , ๘ , ๑๐ , ๑๒ , ๑๓ , ๑๔ , ๑๕ , ๑๖ , ๑๘ , ๒๒ , ๒๓ .

^{๔๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒๓ วันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๖๓.

ตารางที่ ๔.๒ ตารางสภาพทั่วไปของการสื่อสารทางการเมือง (ด้านสาร) (ต่อ)

ประเด็น	ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
๔ ไม่สามารถเข้าถึงระบบสื่อสารที่ทันสมัยนั้นได้ และมีการสร้างแรงจูงใจให้กับคนที่เห็นต่างด้วยกันเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริง	๑๘	๑, ๓, ๔, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๔, ๑๗, ๑๘, ๑๙, ๒๐, ๒๒, ๒๓.
๕ การสื่อสารแบบออนไลน์ผ่านทาง Facebook, Twitter, Line, Instagram ยังไม่กระจายทำให้ประชาชนไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารที่รวดเร็ว	๑๗	๑, ๓, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๘, ๑๙, ๒๐, ๒๒, ๒๓.
๖ การหาเสียงโดยผ่านการปราศรัยหรือพบปะประชาชนทั่วไป เฉพาะกลุ่ม มีส่วนน้อยมาก	๑๔	๖, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๖, ๑๘, ๑๙, ๒๐, ๒๑, ๒๓
๗ แหล่งข้อมูลที่สื่อสารไม่สามารถรู้เลยว่า เป็นข้อมูลที่แท้จริงถือว่าเป็นสภาพที่วิกฤต	๑๕	๔, ๕, ๖, ๗, ๘, ๑๐, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๗, ๑๘, ๑๙, ๒๐, ๒๑, ๒๓.
๘ การแสดงออกในเชิงสัญลักษณ์ เช่น การชูนิ้วมือสามนิ้ว การไม่ลุกขึ้นเคารพธงชาติอาจทำให้เข้าใจผิดว่าไม่รักชาติ	๑๗	๓, ๕, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๕, ๑๖, ๑๘, ๑๙, ๒๐, ๒๑, ๒๒, ๒๓,

แผนภาพที่ ๔.๒ สภาพทั่วไปของการสื่อสารทางการเมืองด้านสาร

ด้านช่องทางการสื่อสาร

จากการสัมภาษณ์ สภาพทั่วไปของการสื่อสารทางการเมือง พบดังนี้

๑) นักการเมืองบางคนใช้ช่องทางการสื่อสารทางการเมือง ผ่านสื่อ ทวี วิทย์ หรือช่องทางดิจิทัล เป็นการสื่อสารให้ประชาชนได้รับรู้ผลงานของนักการเมือง ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารที่นักการเมืองพยายามจะนำเสนอ แต่การนำเสนอเป็นการสื่อสารไปในทางที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองเท่านั้น ไม่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน^{๔๔}

๒) สมัยก่อนช่องทางการสื่อสารทางการเมืองอาจถูกผูกขาดโดยรัฐบาล แต่สมัยนี้ทั้งฝ่ายนักการเมือง ประชาชน รัฐบาลมีช่องทางการสื่อสารเป็นของตัวเอง รัฐบาลไม่ได้เกรงกลัวฝ่ายค้านหรือฝ่ายประชาชน ไม่ได้เกรงกลัวหนังสือพิมพ์ แต่รัฐบาลเกรงกลัว Social Media ซึ่งเป็นช่องทางการสื่อสารที่ตีมาก ประชาชนทุกคนสามารถเป็นผู้สื่อข่าวได้ ทำให้ประชาชนมีพลังในการต่อรองเพื่อผลประโยชน์จากรัฐบาล ซึ่งสมัยก่อน ไม่สามารถทำได้^{๔๕}

๓) ปัจจุบันมีช่องทางการสื่อสารในหลายช่องทาง โดยเฉพาะเทคโนโลยีมีความทันสมัยมากยิ่งขึ้น ทั้งสื่อ Social Media เช่น Facebook (เฟซบุ๊ก), Twitter (ทวิตเตอร์), Line (ไลน์), Instagram (อินสตาแกรม) เป็นต้น และในการสื่อสารความคิดที่หลากหลายนี้ ทำให้ประชาชนทั้งรุ่นใหม่ และรุ่นเก่า เกิดความคิดเห็นที่ต่างกันไป เมื่อมีความเห็นที่แตกต่าง จึงนำมาสู่ความแตกแยก ขาดพรหมวิหารธรรม^{๔๖}

๔) การใช้ช่องทางการสื่อสารทางการเมืองผ่านสื่อทีวี วิทย์ มีความเหมาะสม เป็นการสื่อสารให้ประชาชนได้รับทราบเจตนารมณ์ของผู้สื่อสาร จุดประสงค์หลัก คือ การแสวงหาผลประโยชน์แต่ขาดอุดมการณ์ที่ทำเพื่อประชาชนที่แท้จริง ความเชื่อ อิทธิพลของสื่อทำให้มีการเปลี่ยนแปลง ยกย่องผู้มีอำนาจเท่านั้น การให้ความสำคัญกับตัวบุคคลแต่ละเลยในการแก้ปัญหาเป็นปัญหาสำคัญอย่างยิ่ง^{๔๗}

๕) นักการเมืองใช้ช่องทางของการสื่อสารให้ประชาชนได้เข้าใจ นักการเมืองใช้ช่องทางการสื่อสารทางการเมืองเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนด้วยความเป็นธรรม โดยไม่มีการแทรกแซง การสื่อสารผ่านช่องทางอาจเกิดการสร้างปัญหาเพราะถ้าสื่อสารแล้วเขาไม่เข้าใจ ก็จะมีการตีความเป็นอย่างอื่น ปัญหาที่จะต้องเกิดขึ้นอาจจะเกิดความขัดแย้ง^{๔๘}

^{๔๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๓.

^{๔๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๔๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๔๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๔๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๓.

๖) ช่องทางการสื่อสารทางด้วยความเป็นกลาง ยุติธรรม การสื่อสารผ่านบุคคลที่ใกล้ชิด มีแหล่งข้อมูลมากพอที่จะประมวลเข้าเป็นองค์ความรู้ การที่นักการเมืองนำเสนอข้อมูล ประชาชนต้องมีการคัดเลือก คัดสรร มากยิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดแหล่งข่าวสารที่เชื่อถือไม่ได้^{๔๙}

๗) การสร้างวาทะกรรม การเชื่อผู้นำมากกว่าอุดมการณ์ นักการเมืองต้องมีความยุติธรรมในการช่องทางผ่านสื่อ Social Media เช่น Facebook (เฟซบุ๊ก), เป็นต้น การสื่อสารทางการเมืองเพื่อผลประโยชน์ของประชาชน โดยไม่มีการแทรกแซง ปัจจุบันการสื่อสารทางการเมืองเป็นแบบใหม่ ประชาชนมีการแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี^{๕๐}

๘) การสื่อสารทางการเมืองมีช่องทางที่จำกัด นักการเมืองบางคนเป็นเจ้าของสื่อ ประชาชนไม่สามารถเลือกช่องทางการสื่อสารได้ ข้อมูลข่าวสารมีเนื้อหาค่อนข้างมากไม่สามารถกลั่นกรองได้ในขณะนั้น ทำให้เกิดข่าวลวงประชาชนหลงเชื่อได้ง่าย^{๕๑}

๙) การปราศรัยหรือพบปะประชาชนเป็นการหาเสียงของนักการเมือง การสื่อสารมักผ่านผู้นำท้องถิ่นหรือหัวหน้าคณะ ยุคดิจิทัลการสื่อสารมีช่องทางในการสื่อสารมากขึ้น ข้อมูลข่าวสารหลากหลายมากขึ้น ไม่สามารถจะตัดสินว่าแหล่งข้อมูลที่ประชาชนรับรู้มาเป็นข้อมูลจริงเป็นธรรมหรือข้อมูลเท็จ^{๕๒}

๑๐) ใช้ช่องทางการสื่อสารทางการเมืองต้องเป็นธรรม เพื่อผลประโยชน์ของประชาชน โดยไม่มีการแทรกแซง จากเพราะการสื่อสารทำให้มีข้อมูลด้านเดียว ทำให้ไม่เข้าใจในข้อมูลที่จะสื่อสารออกมา เพราะเป็นการสื่อสารทางเดียวในยุคนั้น แต่การสื่อสารสมัยใหม่สามารถสื่อสารได้หลายช่องทาง และประชาชนมีแหล่งข้อมูลมากยิ่งขึ้น การตัดสินใจในการเชื่อข้อมูลที่ตัวเองค้นหาทำได้ง่ายขึ้น^{๕๓}

๑๑) การสื่อสารทางการเมืองด้วยข้อมูลอันเป็นธรรม ช่องทางการสื่อสารส่วนมากผ่านบุคคลที่ใกล้ชิด การสื่อสารที่ผิดมักจะทำให้เกิดความขัดแย้ง ประชาชนมีอุดมการณ์ต่างกัน ความเชื่อต่างกัน ก็จะมีการใช้ช่องทางการสื่อสารต่างกัน^{๕๔}

๑๒) ประชาชนรับสารจากนักการเมืองจากช่องทางที่สื่อสารเพื่อผลประโยชน์โดยรวม โดยไม่มีการแทรกแซง การแบ่งสี การแข่งขันทางการเมือง การมีอคติที่มีอยู่ในหมู่ตนเอง ความไม่มี

^{๔๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๕๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๕๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๕๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๕๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๕๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๖๓.

การอดทน การเข้าใจในการทำร้ายผู้อื่น ความมีโมหะ การไม่นึกถึงความเป็นชนชาติเดียวกัน การไม่ปล่อยวางเรื่องส่วนตัว ความเห็นต่างทางการเมือง และสุดท้ายการใช้ความรุนแรงต่อกัน^{๕๕}

๑๓) ผู้รับสารจากข้อมูลที่นักการเมืองสื่อสารทางการเมืองผ่านสื่อทีวี วิทยู มีความไม่เหมาะสมเป็นภาพที่มีการใช้ความรุนแรง การใช้วิธีคิดในเรื่องความเป็นชาติมาตัดสินใจอีกฝ่าย ว่าไม่รักสถาบัน คนไม่รักสถาบันคือคนชังชาติ ถ้าเห็นต่าง ถ้าเห็นด้วยก็คือฝ่ายเดียวกัน จะใช้การสื่อสารทุกช่องทาง แม้แต่การแสดงออกในเชิงสัญลักษณ์ การชุมนุมสามนิ้ว การเครารพธงชาติ การปฏิรูปสถาบัน การชุมนุมประท้วง โดยสันติวิธี^{๕๖}

๑๔) ประชาชนใช้ช่องทางในการสื่อสารกับนักการเมืองที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน นักการเมืองมองปัญหาของประชาชนเป็นเพียงธุลี ปัญหา คือ การเปลี่ยนแปลงของการสื่อสารที่รวดเร็ว การนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในทุกระบบสื่อสารเป็นปัญหาของการสื่อสารอย่างมาก กลุ่มประชาชนไม่สามารถเข้าถึงได้ทุกท่าน บางกลุ่มขาดโอกาส ขาดเงินทุน ฐานะทางสังคมที่ต่ำ กระบวนการสื่อสารก็เหมือนทฤษฎีกระสุนปืนสื่อสารออกไปให้มากเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเจตนาในการสื่อสาร^{๕๗}

๑๕) การใช้ช่องทางสื่อสารทางการเมืองเป็นปัญหาของการแบ่งฝ่ายอย่างชัดเจนของกลุ่มการเมือง การใช้ช่องทางสื่อสารทางการเมืองผ่านสื่อทีวี วิทยู การช่องทางผ่านสื่อ Social Media เช่น Facebook, Twitter, Line, Instagram นำเสนออุดมการณ์ของกลุ่มการเมือง^{๕๘}

๑๖) ช่องทางการสื่อสารทางการเมืองส่วนมากผ่านบุคคลที่อยู่ใกล้ตัว หรือผ่านทีวี วิทยู และเทคโนโลยี แต่การสื่อสารผ่านข้อมูลที่เป็นข้อมูลแท้เป็นอีกขั้นตอน การมีทัศนคติในเรื่องของความชอบ อุดมการณ์ ความรัก และการเห็นคุณค่าของความเป็นมนุษย์^{๕๙}

๑๗) ช่องทางการสื่อสารทางการเมืองผ่านสื่อออนไลน์ ได้อย่างถูกต้อง สภาพทั่วไปทางการเมืองเกิดจากการมีแนวคิดของประชาชน กลุ่มนักการเมือง กลุ่มที่เห็นต่าง และกลุ่มที่แอบใช้ประชาชนเป็นเครื่องมือ ปัญหาทางการเมืองที่เป็นปัญหาที่ไม่ใช่เหตุผล มีการเอาแข่งขันกันในเรื่องการเลือกตั้ง การจัดสรรผลประโยชน์ที่ไม่ลงตัว ประชาชนไม่สามารถเข้าถึงทรัพยากรที่มีอย่างจำกัดได้^{๖๐}

๑๘) นักการเมืองสามารถสื่อสารไปยังประชาชนในหลายช่องทางเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง ช่องทางในการสื่อสารทางการเมืองผ่านบุคคลที่ใกล้ชิดโดยใช้วิธี พบปะ พูดคุย แสวงหา ผ่าน

^{๕๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๕๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๕๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๖๓.

^{๕๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๖๓.

^{๕๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๖ วันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๖๓.

^{๖๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๗ วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๓.

ช่องทางสื่อ Social Media เช่น Line (ไลน์) การสื่อสารผ่านประชาชนให้เกิดความเข้าใจในข้อมูล ประชาชนเลือกจะสื่อสารผ่านช่องทางที่ไม่ทำให้เกิดความขัดแย้ง^{๖๑}

๑๙) การสื่อสารผ่านช่องทางไปให้ประชาชนได้รับรู้กิจกรรมที่นักการเมืองกระทำให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชน บางครั้งอิทธิพลของนักการเมืองทำให้เกิดการผลักดันในเรื่องของผลประโยชน์ แต่กลุ่มของตนเอง นักการเมืองมีอิทธิพลต่อประชาชนเป็นอย่างมากในพื้นที่ และเกิดการขัดแย้งระหว่างนักการเมืองกับประชาชนได้ง่ายเช่นกัน^{๖๒}

๒๐) การสื่อสารทางการเมืองเป็นเหมือนเหรียญ ๒ ด้าน ด้านแรกจะนำเสนอในเชิงบวก อีกด้านเสนอในเชิงลบ การนำเสนอทางบวกเป็นการนำเสนอที่ไม่เน้นความรุนแรง เน้นการประนีประนอมยอมความ เน้นความสามัคคี ขึ้นไป อีกด้านในเชิงลบ หมายถึง การใช้ความรุนแรง การเทิดทูลในสิ่งที่ตนเองเคารพ การเสนอข้อมูลที่เป็นโฆษณาชวนให้เชื่อ^{๖๓}

๒๑) ช่องทางการสื่อสารทางการเมืองผ่านสื่อออนไลน์ ได้อย่างรวดเร็ว สภาพทั่วไปของการสื่อสารทางการเมืองไม่ได้อยู่ในสุญญากาศ แต่ฝังตัวอยู่ภายใต้บริบทของสถานการณ์ปัญหา บ้านเมืองทั้งในมิติด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านการเมือง ปัญหาทางด้านสังคมเศรษฐกิจ (socio-economic) และการเมือง (politic) ที่ส่งผลทำให้เกิดความไม่สมานฉันท์ในสังคมขึ้น การจัดสรรทรัพยากรของประเทศให้กับผู้คนกลุ่มต่าง ๆ ได้อย่างเป็นธรรม ปัญหาความขัดแย้งทางความคิดระหว่างผู้คนในสังคมไทยสองฝ่ายที่เกิดขึ้นในช่วงสิบกว่าปีที่ผ่านมา ก็ยังไม่ได้รับการแก้ไขให้คลี่คลายลง ก็เพราะมีความขัดแย้งดังกล่าวเป็นมูล^{๖๔}

๒๒) การสื่อสารทางการเมืองผ่านสื่อออนไลน์ของนักการเมือง ไม่สามารถจัดสรรผลประโยชน์ให้กับประชาชนอย่างเป็นธรรมได้ การตอบสนองนโยบายของนักการเมืองต่อประชาชน ไม่ได้ทำได้อย่างที่เสนอไว้ ไม่ทำให้ประชาชนหายจากความยากจนได้ ประชาชนมีรายได้ต่ำ ตกงาน สภาวะโรคระบาดทำให้ประชาชนใช้ชีวิตลำบาก นักการเมืองไม่สร้างกิจกรรมในชุมชนการร่วมมือร่วมใจแก้ไขปัญหา ปัญหาการขัดแย้งในสังคมและชุมชนยังคงอยู่^{๖๕}

๒๓) การใช้ช่องทางผ่านออนไลน์เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบกิจกรรมของนักการเมือง ทำให้มีกลยุทธ์ในการนำเสนอข้อมูลให้กับประชาชนได้รับทราบ อันเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ประชาชนสามารถเลือกรับหรือไม่รับข่าวสารได้ถ้าผ่านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ นักการเมืองต้องทำ

^{๖๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๘ วันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๖๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๙ วันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๖๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒๐ วันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๖๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒๑ วันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๖๓.

^{๖๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒๒ วันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๖๓.

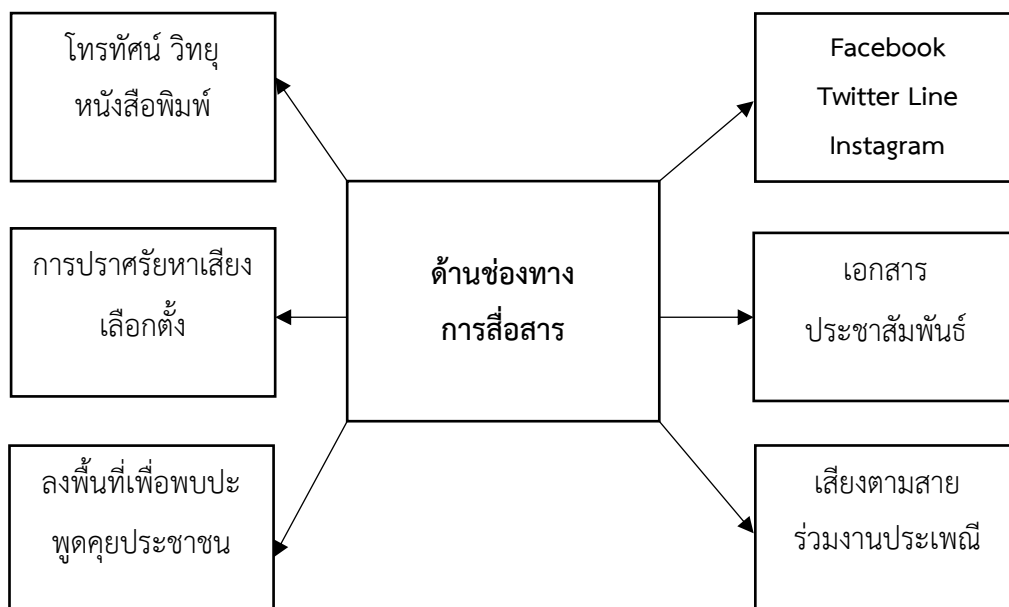
เพื่อประชาชนเพราะประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจประชาธิปไตย การเกิดปัญหาเพราะนักการเมืองทำเพื่อประโยชน์ส่วนตนแต่ละเลยผลประโยชน์ส่วนรวม^{๖๖}

สรุปได้ว่า ช่องทางการสื่อสารในสภาพทั่วไปในการสื่อสารทางการเมืองในสังคมไทย มีสภาพเป็นแบบอย่างเดิม คือ การสื่อสารยังมีปัญหาของการเลือกช่องทาง และช่องทางมีให้เลือกน้อยมาก ปัญหาสะสมจากอดีต คือ การเข้าถึงช่องทางการสื่อสารยากมาก ทางเลือกน้อย การแบ่งพรรคแบ่งพวก การจัดสรรผลประโยชน์ให้กับประชาชนที่ไม่เท่าเทียม การเอื้อผลประโยชน์ให้นายทุนมากกว่าประชาชนในประเทศที่เป็นคนยากจน แต่ที่เพิ่มเติมคืออดีตมีระบบการสื่อสารที่ช้า เข้าถึงยาก แต่ปัจจุบันรวดเร็ว ทันสมัย ข้อมูลมากมายยากที่จะตัดสินใจว่าข้อมูลอันไหนจริงอันไหนเท็จ ส่วนใหญ่จะเสนอข้อมูลแบบเลือกข้าง ถ้าชอบก็จะสื่อสารเชียร์ฝ่ายที่ชอบแบบสุดโต่ง ไม่ได้มองข้อมูลอย่างกว้างขวาง รอบด้าน ไม่แสดงถึงความมีวุฒิภาวะ การศึกษา กฎหมาย กฎระเบียบ ความยากจนทำให้การเข้าถึงโอกาสในการทำงานมีน้อย ช่วงภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำทั่วโลกเพราะปัญหาโรคระบาด และสุดท้ายคือการไม่มีความเป็นธรรมในระบบ

ตารางที่ ๔.๓ ตารางสภาพทั่วไปของการสื่อสารการเมือง (ด้านช่องทางการสื่อสาร)

ประเด็น	ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
๑ ช่องทางการสื่อสารทางการเมือง ผ่านสื่อ ทีวี วิทยุ เป็นการสื่อสารให้ประชาชนได้รับรู้ผลงานของนักการเมือง	๑๙	๑, ๒, ๔, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๒, ๑๓, ๑๕, ๑๖, ๑๗, ๑๘, ๑๙, ๒๐, ๒๑, ๒๓.
๒ นักการเมืองบางคนไม่มีความยุติธรรมในการแสดงออกผ่านช่องทางการสื่อสารทางการเมืองผ่านบุคคลที่ใกล้ชิดผ่านสื่อ Social Media เช่น Facebook, Twitter, Line, Instagram	๑๖	๑, ๒, ๓, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๑, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๗, ๑๘, ๒๑, ๒๓.
๓ การสื่อสารทำให้ประชาชนทุกคนได้รับรู้การจัดสรรผลประโยชน์ของนักการเมืองต่อประชาชนส่วนรวม	๑๕	๑, ๓, ๔, ๕, ๖, ๗, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๗, ๑๘, ๑๙, ๒๒, ๒๓.
๔ นักการเมืองสื่อสารทางการเมืองด้วยการปราศรัยหาเสียงด้วยข้อมูลอันเป็นธรรม	๑๘	๑, ๒, ๓, ๕, ๖, ๗, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๔, ๑๕, ๑๖, ๑๘, ๑๙, ๒๐, ๒๒, ๒๓.

^{๖๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒๓ วันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๓.

แผนภาพที่ ๔.๓ สภาพทั่วไปของการสื่อสารทางการเมืองด้านช่องทางการสื่อสาร

ด้านผู้รับสาร

จากการสัมภาษณ์ สภาพทั่วไปการสื่อสารทางการเมือง พบดังนี้

๑) ในการเป็นผู้รับสาร ต้องเป็นผู้มีสติ มีความเป็นกลางในการรับข้อมูลข่าวสาร เลือกในสิ่งที่ตนเป็นประโยชน์ต่อตนเองและส่วนร่วมให้มาก แต่ต้องมีพื้นฐานในด้านการรับรู้หรือข้อมูลในตนเอง เพราะการเรียนรู้หรือการเรียนตลอดชีวิตเป็นการพัฒนาศักยภาพที่มีอยู่ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โยนิโสมนสิการ จะเป็นผู้รับสารที่สมบูรณ์^{๖๗}

๒) ผู้รับข่าวสารต้องมีสติในการรับข้อมูล ต้องรู้ข้อดีและข้อเสียของข้อมูล ต้องไม่มีการเกี้ยวจ้ง ต้องใช้หลักกาลามสูตรให้มาก เพราะการรับรู้ต้องอยู่บนพื้นฐานของการแสวงหาข้อมูลและเป็นกลางในการวิพากษ์วิจารณ์ โดยการใช้เหตุผลในการรับรู้ ในสิ่งที่ควรรู้ ไม่รับรู้ในสิ่งที่ไม่ควรรับรู้^{๖๘}

๓) การเป็นผู้รับข้อมูลข่าวสาร ต้องเป็นผู้ที่วิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างดีเยี่ยม การรับรู้ข่าวสารต้องใช้วิจารณญาณให้มากโดยความมีโทษและความไม่มีโทษของข้อมูลข่าวสาร และที่สำคัญผู้รับ

^{๖๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๓.

^{๖๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๓

ข้อมูลต้องก้าวทันข่าวสาร ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยให้ชำนาญ สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่เท็จจริงได้ โดยใช้หลักกาลามสูตร^{๖๙}

๔) มีความเข้าใจในเรื่องข้อมูลข่าวสาร การมีวิจาร์ณญาณในการรับรู้ข้อมูลต้องมีการศึกษาหาความรู้ เพื่อเปลี่ยนเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน ผู้รับต้องมีการเรียนรู้ทุกเวลา เข้าใจทุกเรื่อง มีความรู้เกือบทุกด้าน หรือแสวงหาความรู้อย่างจริงจัง ไม่แบ่งข้างที่ผู้อื่นที่ไม่ชอบนำเสนอข้อมูล^{๗๐}

๕) ผู้รับสารต้องมีความเข้าใจในเรื่องนั้นๆ ได้ดี ต้องยึดหลักวจีสุจริตในการพูด ในการแสวงหาข้อมูล โดยสุจริตทั้งกายและใจด้วยข้อมูลเป็นข้อมูลที่ผู้รับสารสามารถเข้าถึงได้ง่าย โดยทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนสามารถเข้าดูได้โดยไม่ถูกปกปิดด้วยผู้มีอำนาจ^{๗๑}

๖) สามารถวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสาร ตลอดถึงผู้ส่งสารได้ดีมาก ข้อมูลต้องชัดเจน การสื่อสารต้องเลือกในการส่งให้ผู้ส่งสาร สาร ช่องทางและผู้รับสาร รับข้อมูลที่เรานำส่งให้รู้ว่าต้องการสื่อสารในเรื่องใด ถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรมชาติ อย่างแท้จริง^{๗๒}

๗) มีสติ มีความเข้าใจในเรื่องสารให้มากที่สุด เพราะต้องวิเคราะห์ข้อมูลว่าน่าเชื่อถือ เป็นจริง ข้อมูลต้องมาจากรอบด้าน ครบถ้วน รู้เท่าทันและไม่ด่วนสรุปข้อมูล^{๗๓}

๘) ผู้รับสารต้องเป็นผู้ที่รอบรู้ในข่าวสาร ต้องมีสติ สัมปชัญญะ ไม่ถูกสื่อครอบงำ ไม่เข้าข้างสื่อที่ตัวเองชอบ ต้องพิสูจน์ว่าข้อมูลเป็นข้อมูลจริง ไม่ชอบก็ไม่พูด ถ้าชอบถึงผิดก็จะสื่อสาร อันนี้ไม่ใช่วิสัยของผู้รู้อย่างบัณฑิต^{๗๔}

๙) ต้องเปิดใจกว้างในการรับข่าวสาร อย่าเลือกรับในข่าวสารที่ตัวเองชอบ ต้องเป็นสังคมที่เสพข้อมูลข่าวสารอย่างเป็นกลาง เป็นธรรมชาติ โดยใช้โยนิโสมนัสสติการ พิจารณาข้อมูลข่าวสารอย่างเป็นระบบให้มากที่สุด^{๗๕}

๑๐) มีสติ ปราศจากอคติ คือ ไม่มีการเชื่อในข้อมูลที่เราลงชอบโดย รูป รส เสียง การไม่ใช้โทษในการรับข้อมูล และสุดท้ายคือการไม่มีโมหะในข้อมูลที่ตัวเองอยากรู้ อยากได้เท่านั้น ต้องวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด และถึงจะตัดสินใจเชื่อได้^{๗๖}

^{๖๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๗๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๗๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๗๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๗๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๗ วันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๗๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๘ วันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๗๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๙ วันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๗๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๓.

๑๑) ผู้รับสารจะต้องไม่เป็นผู้ขาดสติในการรับข้อมูลข่าวสาร ไม่ขาดปัญญาในการพิจารณาข้อมูล ต้องเปิดใจรับข้อมูลอย่างมีสติ ต้องอาศัยหลักกาลามสูตรในการรับข้อมูลข่าวสาร เป็นคุณสมบัติของผู้รับสารเบื้องต้น และเป็นสากลของการสื่อสาร ซึ่งถ้าขาดสติการรับข้อมูลข่าวสารทั้งหมดก็จะล้มเหลว^{๗๗}

๑๒) มีสัมมาทิฐิ คือ ความเห็นที่ถูกต้อง ในการเป็นผู้รับข้อมูลข่าวสาร มีสติในการกลั่นกรองข้อมูลข่าวสาร มีกัลยาณมิตรในการแสวงหาข้อมูล การมีข้อมูลที่นำไปสู่การวิเคราะห์อย่างมีปัญญา หรือเป็นสัตบุรุษ รู้เท่า รู้ทันสื่อสารข้อมูล^{๗๘}

๑๓) เป็นผู้ที่ฉลาดในการรับข้อมูลข่าวสารทั้งที่ไม่ชอบ และชอบ เพราะข่าวสารสามารถส่งผ่านระบบมากมายตามระบบ ๕ G และผู้รับสารต้องเป็นผู้ที่มีจิตใจที่ดี ข้อมูลดี วิเคราะห์เก่งประมวลข่าวสารได้เก่ง^{๗๙}

๑๔) มีทักษะในการรับข้อมูลอย่างรอบด้าน การใช้ภาษา ทักษะคิด ความรู้ดี การใช้ข้อมูลอย่างระมัดระวัง มีเหตุมีผล การเข้าใจข้อมูลในการนำเสนอแบบไม่มีอคติ จะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อผู้รับสาร^{๘๐}

๑๕) มีองค์ความรู้ในข้อมูลข่าวสาร ไม่ตีความตามเจตนาของข่าวสารนั้นผิดไปจากธรรมนองคลองธรรม ต้องวิเคราะห์ตามความเป็นจริง เพื่อให้ประชาชนรับรู้ทุกด้าน ความรู้คู่ประชาชน ในการเสพข้อมูลที่ดี ที่เป็นจริง^{๘๑}

๑๖) เป็นผู้ใฝ่รู้ในข้อมูลข่าวสารทั้งทฤษฎีและในเชิงปฏิบัติ การเรียนรู้ในสิ่งใหม่ เพื่อที่จะทำให้เพิ่มพูนความรู้ยิ่งขึ้น และเริ่มพัฒนาองค์ความรู้ เพื่อมารู้เท่ารู้ทันข้อมูลของการสื่อสาร เป็นสิ่งที่สำคัญมาก การที่มีความรู้ต้องมีระบบในการแสวงหาความรู้อย่างจริงจัง^{๘๒}

๑๗) มีองค์ความรู้ มีการเรียนรู้ในการรับข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัย เพื่อเสริมสร้างชุดความรู้ที่ทันสมัย รู้เท่า รู้ทัน การรับฟังความคิดเห็นจากผู้อื่น การรับฟังข้อมูลผู้เห็นต่าง นำมาวิเคราะห์ให้ได้องค์ความรู้ เพื่อแก้ปัญหาในอนาคตอันใกล้ได้^{๘๓}

^{๗๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๗๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๒ วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๗๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๓ วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๘๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๔ วันที่ ๙ ตุลาคม ๒๕๖๓.

^{๘๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๕ วันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๖๓.

^{๘๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๖ วันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๖๓.

^{๘๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๗ วันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๓.

๑๘) เข้าใจข้อมูลข่าวสารทั้งหมดด้วยดี ใช้ระบบออนไลน์ให้เป็นประโยชน์ทั้งส่วนรวมและต่อตนเอง เนื่องจากการรับข้อมูลข่าวสารสมัยใหม่ รวดเร็ว ข้อมูลมากมาย ยากที่จะประมวลในเวลาอันรวดเร็วได้ แต่ด้วยความสามารถของผู้รับข่าวสารที่เก่งและทันสมัย^{๘๔}

๑๙) ต้องมีคุณสมบัติในการรับสารและรวบรวมเป็นองค์ความรู้อย่างยิ่ง เพื่อที่จะรับข้อมูลข่าวสารจากแหล่งข้อมูลอื่นๆ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การประมวลผล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริง เพื่อจะได้นำเสนอให้คนอื่นได้รู้ตาม จะได้ไม่ตกเป็นเหยื่อของบุคคลอื่นในด้านข่าวสารข้อมูล^{๘๕}

๒๐) เป็นผู้ที่แสวงหาโอกาสในการรับข้อมูลข่าวสารอย่างเป็นธรรมชาติ ไม่แสดงความมีอคติในข่าวสารที่รับมา การส่งเสริมการเรียนรู้จากภาครัฐ การแสวงหาความรู้ด้วยตนเองทางด้านออนไลน์ การเสพข่าวด้านสื่อสารที่เข้าถึงได้ง่าย การพูดคุย การแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน^{๘๖}

๒๑) การเป็นผู้รับสารต้องมีคุณสมบัติในการเรียนรู้ด้วยตัวเอง มีสติสัมปชัญญะ การมีจิตใจกว้างขวาง ความคิดที่แยกแยะ การมีข้อมูลที่สามารถหยิบมาใช้ทุกครั้งที่ต้องการ การเรียนรู้โดยไม่หยุดการแสวงหาข้อมูล^{๘๗}

๒๒) มีวิจารณญาณในการรับข่าวสารข้อมูล แยกแยะ คัดกรองข้อมูล และผู้รับข่าวสารต้องมีความรอบรู้ในเรื่องข้อมูลเฉพาะเรื่อง หรือทุกเรื่อง หมายถึง มีแหล่งข้อมูลที่เข้าถึงได้ง่าย รวดเร็ว เป็นจริง^{๘๘}

๒๓) ผู้รับสารต้องมีกัลยาณมิตรที่ดี ในการรับรู้ข้อมูล นำข้อมูลมาวิเคราะห์ หาข้อมูลเพิ่มเติม และต้องหาแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้มาประกอบในการวิเคราะห์ เพื่อที่จะรับข่าวสารที่ถูกต้อง^{๘๙}

สรุปได้ว่า สิ่งที่สำคัญที่สุดในกระบวนการสื่อสาร คือ ผู้รับสารที่จะต้อง มี สติ ปัญญา และมีวิจารณญาณ ในการรับข้อมูลข่าวสาร ข้อมูลต้องมีคุณภาพ คุณธรรม วิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารได้ทันที ข้อมูลข่าวสารของผู้รับข่าวสารต้องมีคุณสมบัติ มีภูมิรู้ ภูมิธรรม หรือ ความรอบรู้ในเรื่องต่างๆ เพื่อจะทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ในข้อมูลข่าวสาร เลือกที่จะรับข่าวสาร พร้อมนำเสนอ และข่าวสารบ้างอย่างควรรู้ และคัดกรอง เพราะไม่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนส่วนรวม ผู้รับสารต้องเป็นผู้รู้ในข้อมูลข่าวสารในเชิงปฏิบัติ สามารถเรียนรู้ในสิ่งใหม่ เพื่อที่จะทำให้เพิ่มพูนความรู้ยิ่งขึ้น ต้องมีกัลยาณมิตรที่

^{๘๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๘ วันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๘๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑๙ วันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๘๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒๐ วันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๘๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒๑ วันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๖๓.

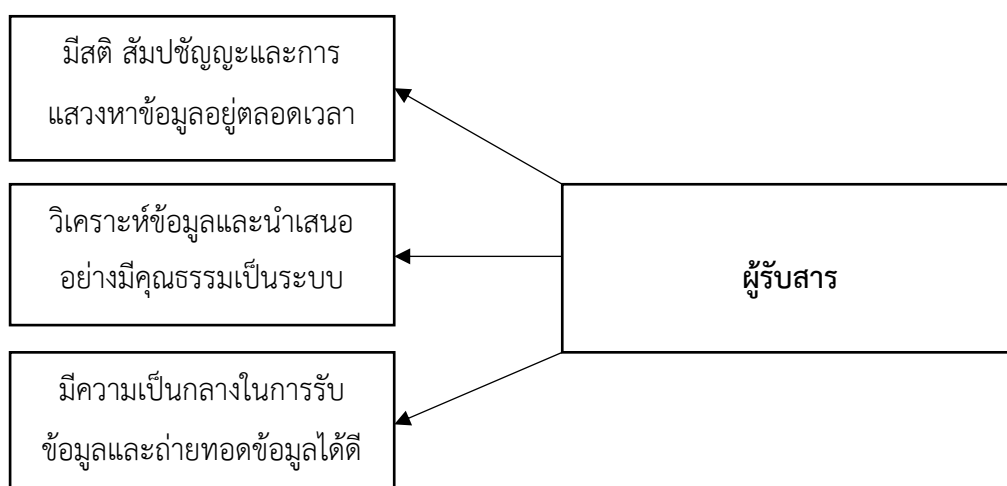
^{๘๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒๒ วันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๘๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒๓ วันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๓.

ดี ในการรับรู้ข้อมูล นำข้อมูลมาวิเคราะห์ หาข้อมูลเพิ่มเติม ผู้รับข้อมูลข่าวสารต้องเป็นผู้ที่ใช้หลักกาลามสูตร เพื่อนำข้อมูลมาพิจารณาอย่างรอบครอบในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร แต่ต้องมีวิจารณญาณในการรับข่าวสารข้อมูล แยกแยะ คัดกรองข้อมูล และผู้รับข่าวสารต้องมีความรอบรู้ในเรื่องข้อมูลเฉพาะเรื่อง

ตารางที่ ๔.๔ ตารางด้านผู้รับสารของการสื่อสารทางการเมือง (ด้านผู้รับสาร)

ประเด็นด้านผู้รับสาร	ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
๑ ผู้รับสารต้องมีสติ มีความเป็นกลางในการรับข้อมูลข่าวสาร	๑๗	๑, ๒, ๓, ๕, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๔, ๑๗, ๑๘, ๑๙, ๒๐, ๒๒, ๒๓,
๒ ผู้รับข้อมูลข่าวสารต้องมีวิจารณญาณ สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์ได้	๑๔	๔, ๖, ๗, ๘, ๑๐, ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๕, ๑๗, ๑๘, ๑๙, ๒๐, ๒๒.
๓ ผู้รับสารต้องวิเคราะห์ข้อมูลอย่างรอบด้านและเป็นกลาง เป็นธรรมเสมอ	๑๔	๓, ๖, ๗, ๙, ๑๐, ๑๒, ๑๔, ๑๕, ๑๗, ๑๘, ๑๙, ๒๐, ๒๒, ๒๓.
๔ ผู้รู้ในข้อมูลข่าวสารในเชิงปฏิบัติ การเรียนรู้ในสิ่งใหม่ เพื่อที่จะทำให้เพิ่มพูนความรู้ยิ่งขึ้น	๑๑	๕, ๖, ๗, ๘, ๑๐, ๑๒, ๑๔, ๑๕, ๑๘, ๒๐, ๒๑.
๕ ผู้รับสารต้องมีกัลยาณมิตรที่ดี ในการรับรู้ข้อมูล นำข้อมูลมาวิเคราะห์ หาข้อมูลเพิ่มเติม	๑๔	๓, ๕, ๖, ๗, ๘, ๙, ๑๐, ๑๒, ๑๕, ๒๐, ๒๑, ๒๒, ๒๓.

แผนภาพที่ ๔.๔ สภาพทั่วไปของการสื่อสารทางการเมืองด้านผู้รับสาร

๔.๒ ผลการวิเคราะห์การสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ

ในการวิจัยครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ประชาชน ในเขตจังหวัดพะเยา ทั้ง ๙ อำเภอ ซึ่งมีลักษณะข้อมูลทั่วไป เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ใช้วิเคราะห์โดยการแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอรูปแบบประกอบการบรรยาย ดังปรากฏในตาราง

ตารางที่ ๔.๕ แสดงจำนวนและค่าร้อยละข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

(n = ๔๐๐)

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	๒๐๓	๕๐.๗
หญิง	๑๙๗	๔๙.๓
รวม	๔๐๐	๑๐๐.๐
อายุ		
อายุ ๑๘ – ๒๙ ปี	๙๔	๒๓.๕
อายุ ๓๐ – ๓๙ ปี	๑๒๗	๓๑.๘
อายุ ๔๐ – ๔๙ ปี	๑๑๓	๒๘.๒
อายุ ๕๐ ปี ขึ้นไป	๖๖	๑๖.๕
รวม	๔๐๐	๑๐๐.๐
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	๑๒๐	๓๐.๐
ปริญญาตรี	๒๒๐	๕๕.๐
สูงกว่าปริญญาตรี	๔๗	๑๑.๘
อื่น ๆ	๑๓	๓.๓
รวม	๔๐๐	๑๐๐.๐

อาชีพ

ข้าราชการ	๑๐๒	๒๕.๕
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	๒๑	๕.๓
พนักงานบริษัท	๓๓	๘.๓
ธุรกิจส่วนตัว	๕๐	๑๒.๕
ค้าขาย	๔๑	๑๐.๓
รับจ้าง/ลูกจ้าง	๗๘	๑๙.๕
นิสิต/นักศึกษา	๓๐	๗.๕
เกษตรกร/ปศุสัตว์/ประมง	๒๔	๖.๐
เกษียณ/ว่างงาน	๑๑	๒.๘
อื่น ๆ	๑๐	๒.๕
รวม	๔๐๐	๑๐๐.๐

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน ๒๐๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๗ เพศหญิง จำนวน ๑๙๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๙.๓ ตามลำดับ

อายุ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง ๓๐ – ๓๙ ปี จำนวน ๑๒๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๘ อายุ ๔๐-๔๙ ปี จำนวน ๑๑๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๒ อายุ ๑๘-๒๘ ปี จำนวน ๙๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๓.๕ และอายุ ๕๐ ปี ขึ้นไป จำนวน ๖๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๕ ตามลำดับ

ระดับการศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน ๒๒๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๕.๐ รองลงมาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน ๑๒๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๐, สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน ๔๗ คน คิดเป็น ๑๑.๘ และอื่นๆ จำนวน ๑๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๓.๓

อาชีพ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ประกอบอาชีพข้าราชการ จำนวน ๑๐๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๕, รับจ้าง/ลูกจ้าง จำนวน ๗๘ คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๕, ธุรกิจส่วนตัว จำนวน ๕๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๕, ค้าขาย จำนวน ๔๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๓, พนักงานบริษัท จำนวน ๓๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๘.๓, นิสิต/นักศึกษา จำนวน ๓๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๗.๕, เกษตรกร/ปศุสัตว์/ประมง จำนวน ๒๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๖.๐, พนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน ๒๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๕.๓, เกษียณ/ว่างงาน จำนวน ๑๑ คิดเป็นร้อยละ ๒.๘ และสุดท้ายอื่นๆ จำนวน ๑๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๒.๕

ตารางที่ ๔.๖ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ โดยภาพรวม

(n = ๔๐๐)

ด้านผู้ส่งสาร	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑. ด้านผู้ส่งสาร	๓.๕๘	๐.๙๑	มาก
๒. ด้านสาร	๓.๖๒	๐.๙๘	มาก
๓. ด้านช่องทาง	๓.๕๑	๑.๐๕	มาก
๔. ด้านผู้รับสาร	๓.๘๔	๐.๙๘	มาก
รวม	๓.๖๓	๐.๙๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า การสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.63, S.D.=0.95$) เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนี้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ด้านผู้รับสาร ($\bar{X}=3.84, S.D.=0.98$) รองลงมาได้แก่ ด้านสาร ($\bar{X}=3.62, S.D.=0.98$) ด้านผู้ส่งสาร ($\bar{X}=3.58, S.D.=0.91$) และสุดท้ายด้านช่องทางการสื่อสาร ($\bar{X}=3.51, S.D.=1.05$)

ตารางที่ ๔.๗ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมือง (ด้านผู้ส่งสาร)

(n=๔๐๐)

ด้านผู้ส่งสาร	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑. ท่านคิดว่านักการเมืองได้ให้ข้อมูลที่เป็นจริง และมีการกลั่นกรองข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้	๓.๕๕	๐.๙๒	มาก
๒. ท่านคิดว่านักการเมืองมีบุคลิกภาพเหมาะสม แสดงออกทาง สีหน้า ท่าทาง และน้ำเสียง มีความน่าเชื่อถือ	๓.๔๖	๐.๘๙	มาก
๓. ท่านคิดว่านักการเมืองมีความยุติธรรม พุดจาด้วยถ้อยคำสุภาพ ไม่ใส่ร้ายป้ายสีผู้อื่น	๓.๘๓	๑.๐๑	มาก
๔. ท่านคิดว่านักการเมืองมีความเสียงสละ เป็นกลาง ไม่อคติเอนเอียงไปฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด เพราะมองเห็นประโยชน์ของประเทศชาติ	๓.๕๐	๐.๘๒	มาก
รวม	๓.๕๘	๐.๙๑	มาก

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ ด้านผู้ส่งสาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๓.๖๒, S.D.=๐.๙๘$) เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านคิดว่านักการเมืองมีความยุติธรรม พุดจาด้วยถ้อยคำสุภาพ ไม่ใส่ร้ายป้ายสีผู้อื่น” ($\bar{X}=๓.๘๓, S.D.=๑.๐๑$) รองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านคิดว่านักการเมืองได้ให้ข้อมูลที่เป็นจริงและมีการกลั่นกรองข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้” ($\bar{X}=๓.๕๕, S.D.=๐.๙๒$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ข้อที่ว่า “ท่านคิดว่านักการเมืองมีความเสียงสละ เป็นกลาง ไม่อคติเอนเอียงไปฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด เพราะมองเห็นประโยชน์ของประเทศชาติ” ($\bar{X}=๓.๕๐, S.D.=๐.๘๒$) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๘ แสดงค่าเฉลี่ย \bar{X} ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ (ด้านสาร)

(n = ๔๐๐)

ด้านสาร	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑ ท่านคิดว่าข้อมูลข่าวสารที่นักการเมืองนำมาสื่อสารมีความถูกต้อง เป็นจริง	๓.๔๙	๐.๙๔	มาก
๒ ท่านคิดว่าข้อมูลข่าวสารที่นักการเมืองนำมาสื่อสารมีความเหมาะสม กระชับ ได้ใจความ และเข้าใจได้ง่าย	๓.๖๓	๐.๙๐	มาก
๓ ท่านคิดว่าข้อมูลข่าวสารมีการจัดเรียงเนื้อหาสาระครบถ้วน ใช้ถ้อยคำเข้าใจง่าย ไม่สอ ดแทรกเนื้อหาที่เป็นประโยชน์แก่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด	๓.๙๐	๐.๙๑	มาก
๔ ท่านคิดว่าข้อมูลข่าวสารที่นักการเมืองนำมาสื่อสารเนื้อหาสาระถูกต้อง เป็นธรรม ไม่เอนเอียงไปฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด	๓.๔๗	๑.๑๘	มาก
รวม	๓.๖๒	๐.๙๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๘ พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ ด้านสาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๖๒, S.D. = ๐.๙๘$) เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านคิดว่าข้อมูลข่าวสารมีการจัดเรียงเนื้อหาสาระ ครบถ้วน ใช้ถ้อยคำเข้าใจง่าย ไม่สอ ดแทรกเนื้อหาที่เป็นประโยชน์แก่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด” ($\bar{X} = ๓.๙๐, S.D. = ๐.๙๑$) รองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านคิดว่าข้อมูลข่าวสารที่นักการเมืองนำมาสื่อสารมีความเหมาะสม กระชับ ได้ใจความ และเข้าใจได้ง่าย” ($\bar{X} = ๓.๖๓, S.D. = ๐.๙๐$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ว่า “ท่านคิดว่าข้อมูลข่าวสารที่นักการเมืองนำมาสื่อสารเนื้อหาสาระถูกต้อง เป็นธรรม ไม่เอนเอียงไปฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด” ($\bar{X} = ๓.๔๗, S.D. = ๑.๑๘$) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๙ แสดงค่าเฉลี่ย \bar{X} ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ (ด้านช่องทางการสื่อสาร)

(n = ๔๐๐)

	ด้านช่องทางการสื่อสาร	ระดับความคิดเห็น		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑	ท่านคิดว่านักการเมืองใช้ช่องทางการสื่อสารทางการเมืองผ่านสื่อทีวี วิทยู มีความเหมาะสม	๓.๒๗	๑.๐๒	ปานกลาง
๒	ท่านคิดว่านักการเมืองใช้ช่องทางการสื่อสารทางการเมืองผ่านสื่อออนไลน์ ได้อย่างถูกต้อง	๓.๘๒	๑.๐๐	มาก
๓	ท่านคิดว่านักการเมืองมีความยุติธรรมในการช่องทางการสื่อสารทางการเมืองผ่านบุคคลที่ใกล้ชิด	๓.๗๑	๐.๙๗	มาก
๔	ท่านคิดว่านักการเมืองใช้ช่องทางการสื่อสารทางการเมืองเพื่อผลประโยชน์ของประชาชน โดยไม่มีการแทรกแซง	๓.๒๕	๑.๒๑	ปานกลาง
	รวม	๓.๕๑	๑.๐๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๙ พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ ด้านช่องทางการสื่อสาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.51, S.D.=1.05$) เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านคิดว่านักการเมืองใช้ช่องทางการสื่อสารทางการเมืองผ่านสื่อออนไลน์ ได้อย่างถูกต้อง” ($\bar{X}=3.82, S.D.=1.00$) รองลงมา ได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านคิดว่านักการเมืองมีความยุติธรรมในการช่องทางการสื่อสารทางการเมืองผ่านบุคคลที่ใกล้ชิด” ($\bar{X}=3.71, S.D.=0.97$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ว่า “ท่านคิดว่านักการเมืองใช้ช่องทางการสื่อสารทางการเมืองเพื่อผลประโยชน์ของประชาชน โดยไม่มีการแทรกแซง” ($\bar{X}=3.25, S.D.=1.21$) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๐ แสดงค่าเฉลี่ย \bar{X} ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ (ด้านผู้รับสาร)

(n = ๔๐๐)

	ด้านผู้รับสาร	ระดับความคิดเห็น		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑	ท่านมีคุณธรรมในการรับข่าวสารทางการเมืองจากทุกช่องทางทำให้ได้รับความรู้มากขึ้น	๓.๗๙	๐.๙๓	มาก
๒	ท่านได้รับข่าวสารทางการเมืองด้วยความเป็นธรรมและเป็นกลางไม่เอนเอียงไปในฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด	๓.๘๓	๐.๙๐	มาก
๓	ท่านได้รับข่าวสารทางการเมืองที่มีเนื้อหาสาระ ที่มีความเหมาะสม การใช้ภาษา และถ้อยคำที่ฟังแล้วเข้าใจง่ายตรงประเด็น	๓.๘๗	๐.๘๙	มาก
๔	ท่านรับข่าวสารทางการเมืองอย่างถูกต้อง จากแหล่งที่น่าเชื่อถือได้	๓.๘๙	๐.๘๖	มาก
	รวม	๓.๘๔	๐.๘๙	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๐ พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ ด้านผู้รับสาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.84, S.D.=0.89$) เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านรับข่าวสารทางการเมืองอย่างถูกต้อง จากแหล่งที่น่าเชื่อถือได้” ($\bar{X}=3.89, S.D.=0.86$) รองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านได้รับข่าวสารทางการเมืองที่มีเนื้อหาสาระ ที่มีความเหมาะสม การใช้ภาษา และถ้อยคำที่ฟังแล้วเข้าใจง่ายตรงประเด็น” ($\bar{X}=3.87, S.D.=0.89$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ว่า “ท่านมีคุณธรรมในการรับข่าวสารทางการเมืองจากทุกช่องทางทำให้ได้รับความรู้มากขึ้น” ($\bar{X}=3.79, S.D.=0.93$) ตามลำดับ

สรุปได้ว่า การสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ เรียงตามลำดับดังนี้ ด้านผู้รับสาร ผู้รับข่าวสารทางการเมืองต้องรับข่าวสารอย่างถูกต้อง จากแหล่งที่น่าเชื่อถือได้ ด้านสาร ข้อมูลข่าวสารมีการจัดเรียงเนื้อหาสาระครบถ้วน ใช้ถ้อยคำเข้าใจง่าย ไม่สอดแทรกเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ต่อฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด ด้านผู้ส่งสาร มีความยุติธรรม พุดจาด้วยถ้อยคำสุภาพ ไม่ใส่ร้ายป้ายสีบุคคลอื่น ด้านช่องทางการสื่อสาร ใช้ช่องทางการสื่อสารทางการเมืองผ่านสื่อออนไลน์ได้อย่างถูกต้อง

๔.๓ ผลการวิเคราะห์การบูรณาการหลักสราณียธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์

๔.๓.๑ จากการสัมภาษณ์ การบูรณาการหลักสราณียธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์

ด้านผู้ส่งสาร

จากการสัมภาษณ์ ด้านผู้ส่งสารการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ โดยใช้หลักสราณียธรรม พบดังต่อไปนี้

๑) การพบปะพูดคุยกับประชาชนโดยการใช้วาจาสุภาพ พูดแต่ผลประโยชน์ของประชาชน พูดมุ่งเน้นในการสร้างหลักเมตตาธรรมในเชิงสมานฉันท์ในกลุ่มประชาชน พูดให้ประชาชนได้เข้าใจ ไม่แสดงกิริยาที่ไม่ดี ไม่ทำร้าย เคารพการตัดสินใจของผู้อื่น มีจิตใจที่ดี และรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง ที่สำคัญต้องใช้คำพูดที่เป็นไปเพื่อผู้กมัดใจประชาชน^{๙๐}

๒) มีเจตนาที่จะทำการสื่อสารเป็นด้วย ทำจิตให้เป็นกลาง ไม่เกะกะแสร และไม่มีจิตคิดริษยา ไม่ทำร้ายบุคคลที่เห็นต่างจากตน ข้อมูลชัดเจน การสื่อสารต้องเป็นไปในด้านพัฒนาด้านจิตใจ และไม่เพิ่มความขัดแย้ง ก้าวถึงความสามัคคี และสามารถทำให้ผู้ฟังเข้าใจ ไม่มีข้อสงสัยทุกประการ^{๙๑}

๓) เป็นผู้ที่มีการสื่อสารในรูปแบบการใช้หลักธรรมที่ไม่มุ่งร้ายต่อบุคคลอื่น ควรใช้วาจาที่กรรมที่สร้างสรรค์ ส่งเสริมให้ผู้ส่งสารมีความเข้าใจในเรื่องการสื่อสารในด้านพัฒนาด้านจิตใจ และไม่เพิ่มความขัดแย้ง ก้าวถึงความสามัคคี^{๙๒}

๔) มีการพูดคุยข่าวสารแบบไม่ไปบิดเบือน พูดแต่สิ่งทีจริง ไม่คิดร้ายต่อใคร และพูดแต่สิ่งทีเป็นประโยชน์ร่วมกันกับประชาชน มีกิริยามารยาททีบ่งบอกว่าเป็นกัลยาณมิตร ผู้ส่งสารต้องมีข้อมูลทีเป็นจริง เป็นธรรม และมีแหล่งข้อมูลทีสามารถเชื่อถือได้ และมีการพัฒนาด้านจิตใจ และลดความขัดแย้ง เพื่อให้ถึงความสามัคคี^{๙๓}

๕) ต้องมีหลักคุณธรรม หรือมีหน้าที่ในการรักษาคุณธรรม ไม่ไปทำร้ายบุคคลอื่นเน้นการสื่อสารทีเสริมสร้างความสมานฉันท์ และลดความขัดแย้ง แต่ต้องไม่กระทบกระทั่งในด้านร่างกายและด้านจิตใจ^{๙๔}

^{๙๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๓.

^{๙๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๙๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๙๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๙๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๓.

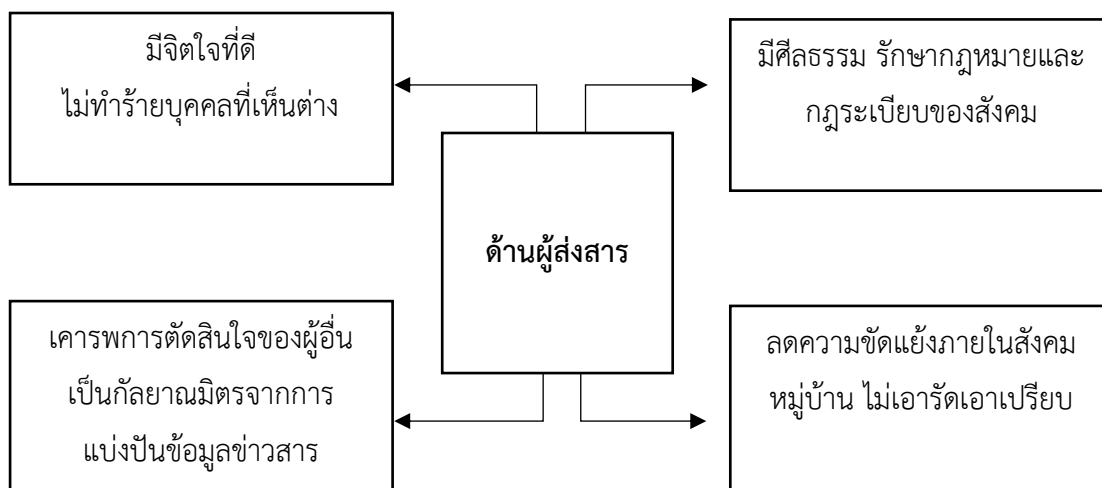
๖) ต้องให้ความสำคัญในเรื่องศีลธรรม คือ ไม่ไปเบียดเบียนบุคคลอื่น เพราะจะทำให้สังคมเดือดร้อน และการเป็นผู้ส่งสารต้องมีความรู้ เข้าใจบริบทของประชาชน นิสัย ระเบียบ กฎเกณฑ์ เพื่อพัฒนาด้านจิตใจ และลดความขัดแย้งพร้อมถึงซึ่งความสามัคคี โดยเห็นประโยชน์ส่วนรวมและความสามัคคีของชุมชน^{๔๕}

สรุปได้ว่า ผู้ส่งสารต้องให้ความสำคัญกับการมีคุณธรรม จริยธรรม คือ การไม่ไปเบียดเบียนบุคคลอื่นถึงเขาจะไม่ชอบใจเราก็ตาม ต้องมีวาจาสุภาพ ไพเราะ คิดแต่สิ่งดีที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น มีความเป็นระเบียบวินัยในการสื่อสารให้ประชาชนได้รู้ มีความคิดเห็นที่ตรงกันและเป็นประโยชน์ต่อประชาชน มีเมตตาธรรมค้ำจุนโลก เพราะความเป็นผู้มีคุณธรรมของผู้สื่อสารต้องมีความแจ่มแจ้ง จูงใจ แกล้วกล้า ร่าเริง แสวงหาข้อมูลที่จริง มีแหล่งข้อมูลก่อนที่จะนำเสนอให้กับประชาชนที่ชัดเจนในทุกด้าน การใช้ถ้อยคำที่สุภาพเป็นรากฐานของคนดี การไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจของสื่อ การไม่คิดที่มุ่งประทุษร้ายบุคคลอื่นที่เห็นต่างหรืออยู่ฝ่ายตรงข้าม ผู้สื่อสารเลือกที่จะสื่อสารให้กับประชาชนไม่ใช่สื่อไปในทางที่ไม่ชอบ ไม่แสดงอารมณ์ในทางที่ไม่ดี ไม่ทำร้ายประชาชนที่เห็นแตกต่าง การใช้ข้อความที่เหมาะสม เป็นมิตร และนำไปสู่ความสมานฉันท์

ตารางที่ ๔.๑๑ สรุปผลการวิเคราะห์การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ (ด้านผู้ส่งสาร)

ข้อที่	ประเด็น	ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
๑	ไม่แสดงกิริยาที่ไม่ดี ไม่ทำร้าย เคารพการตัดสินใจของผู้อื่น มีจิตใจที่ดี	๖	๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๖
๒	ผู้ส่งสารต้องให้ความสำคัญกับศีลธรรม คือ การไม่ไปเบียดเบียนบุคคลอื่น	๖	๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๖
๓	การใช้ข้อความที่เหมาะสม เป็นมิตร และนำไปสู่ความสมานฉันท์	๖	๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๖,
๔	ไม่แสดงอารมณ์ในทางที่ไม่ดี ไม่ทำร้ายประชาชนที่เห็นแตกต่าง ไม่มีความคิดที่มุ่งประทุษร้ายใครและไม่ใช้สื่อไปในทางที่ไม่ชอบ	๖	๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๖,
๕	การสื่อสารในด้านพัฒนาด้านจิตใจ และไม่เพิ่มความขัดแย้ง ก้าวถึงความสามัคคี	๖	๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๖,

^{๔๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๓.

แผนภาพที่ ๔.๕ การบูรณาการหลักพุทธกับการสื่อสารทางการเมือง (ด้านผู้ส่งสาร)

ด้านสาร

จากการสัมภาษณ์ ด้านสารการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ โดยใช้หลักสาราณียธรรม พบดังต่อไปนี้

๑) มีแหล่งข้อมูลที่สามารถอ้างอิงได้ น่าเชื่อถือ เกิดประโยชน์ทั้งส่วนรวมและส่วนตัว ไม่มีการแต่งเติมข้อมูลให้เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ไม่บิดเบือน ไม่เป็นข้อมูลที่ไปทำร้ายคนอื่น ข้อมูลต้องผ่านมาจากการวิเคราะห์ สังเคราะห์ แยกแยะและใช้โยนิโสมนสิการในการพิจารณาข้อมูลทั้งหมด ^{๙๖}

๒) แหล่งข้อมูลมีมาก ข้อมูลต้องมีถ้อยคำที่ดีสุภาพ ผ่านการวิเคราะห์ มีการแบ่งปันข้อมูลจากแหล่งที่ถูกกฎหมาย ข้อมูลต้องไม่ทำร้ายบุคคลอื่น เพราะจะทำให้เกิดความขัดแย้ง การนำไปใช้ต้องสามารถแก้ปัญหาได้ ไม่ใช่เพิ่มปัญหา ควรใช้หลักโยนิโสมนสิการในการวิเคราะห์แหล่งข้อมูล เพราะถ้าตัวข้อมูลไม่ดี การสื่อสารอาจจะล้มเหลวได้ ^{๙๗}

๓) มีความน่าเชื่อถือเป็นจริง ข้อมูลต้องผ่านกระบวนการคิดที่เหมาะสม สื่อสารอย่างสุภาพจริงใจ แบ่งปันให้ประชาชนได้รับทราบ มีความเป็นกลาง ไม่เอนเอียงไปในฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และข้อมูลต้องมีประโยชน์ต่อส่วนรวม ยิ่งเป็นสัญญาประชาคมยิ่งดี ^{๙๘}

^{๙๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๓.

^{๙๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๙๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๓.

๔) ถูกต้องตามกฎหมาย ต้องเป็นจริง เป็นธรรม ข้อมูลต้องมาจากแหล่งที่เชื่อถือได้ผ่านกระบวนการ คิด พุด ทำ แบ่งปัน ปฏิบัติตามกฎหมาย เห็นชอบ เพื่อจะสื่อสารไปให้ประชาชนมีส่วนร่วม และได้รับผลประโยชน์มากที่สุด ประชาชนมีแหล่งข้อมูลการสื่อสารที่สามารถสื่อสารที่ดี รวดเร็ว ทันใจ ไม่เกิดความเหลื่อมล้ำโดยอาศัยเทคโนโลยีที่ทันสมัย ไม่ใช่ข้อมูลในการสื่อสารเพื่อให้เห็นต่าง และเกิดความขัดแย้ง^{๙๙}

๕) อยู่ในพื้นฐานทางด้านศีลธรรม ข้อมูลที่สร้างสรรค์ไม่ทำร้ายบุคคลอื่น ต้องมาจากการวิเคราะห์ การใช้คำพูด การลงมือทำ ประชาชนมีส่วนร่วมในข้อมูล ไม่แต่งเติมข้อมูลเพื่อให้เกิดแตกแยก การนำเสนอต้องปราศจากอคติ มีการไตร่ตรอง ประชาชนมีสติสัมปชัญญะในการพิจารณาข้อมูลเพื่อผลประโยชน์โดยรวมเป็นหลัก^{๑๐๐}

๖) ต้องมีเป็นจริง ผ่านกระบวนการคิดที่ดี พุดที่ดี การกระทำที่ดี ไม่ผิดกฎหมาย ระเบียบ ข้อมูลมีแหล่งที่มาชัดเจนเชื่อถือได้เป็นสิ่งที่ได้ผ่านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ แยกแยะ นำมาเสนอให้ประชาชนได้รับทราบข้อเท็จจริงและไม่เกิดความขัดแย้งในสังคมส่วนรวม^{๑๐๑}

สรุปได้ว่า มีแหล่งข้อมูลที่สามารถอ้างอิงได้ มีความน่าเชื่อถือ เกิดประโยชน์ทั้งส่วนรวมและส่วนตัว ข้อมูลต้องประกอบไปด้วยหลักธรรม และหลักกฎหมาย สามารถพัฒนาไปสู่ความสามัคคีได้ ไม่เกิดความขัดแย้งเพิ่มมากขึ้น มีความรับผิดชอบต่อสังคม ไม่ประทุษร้ายร่างกายกัน การน้อมนำหลักธรรมเข้ามาใช้ทำให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชน การนำข้อมูลมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ แยกแยะ ไม่ทำให้เกิดความเสียหาย และความขัดแย้งก็จะไม่เกิดขึ้นและมีประโยชน์ต่อประชาชนโดยรวม ข้อมูลสามารถแบ่งปันให้กับประชาชนได้ ต้องเป็นสิ่งที่ถูกกฎระเบียบ ขอบธรรมในด้านวินัย ข้อมูลต้องมีการผ่านการเห็นชอบของสังคม ชุมชน และข้อมูลต้องมีการประกอบไปด้วยองค์ความรู้ที่สามารถมองเห็นได้ เป็นไปโดยไม่ทำให้คนอื่นเดือดร้อน เป็นไปเพื่อการใช้คำที่สุภาพ เป็นไปเพื่อไม่คิดร้ายกับท่านอื่น เป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

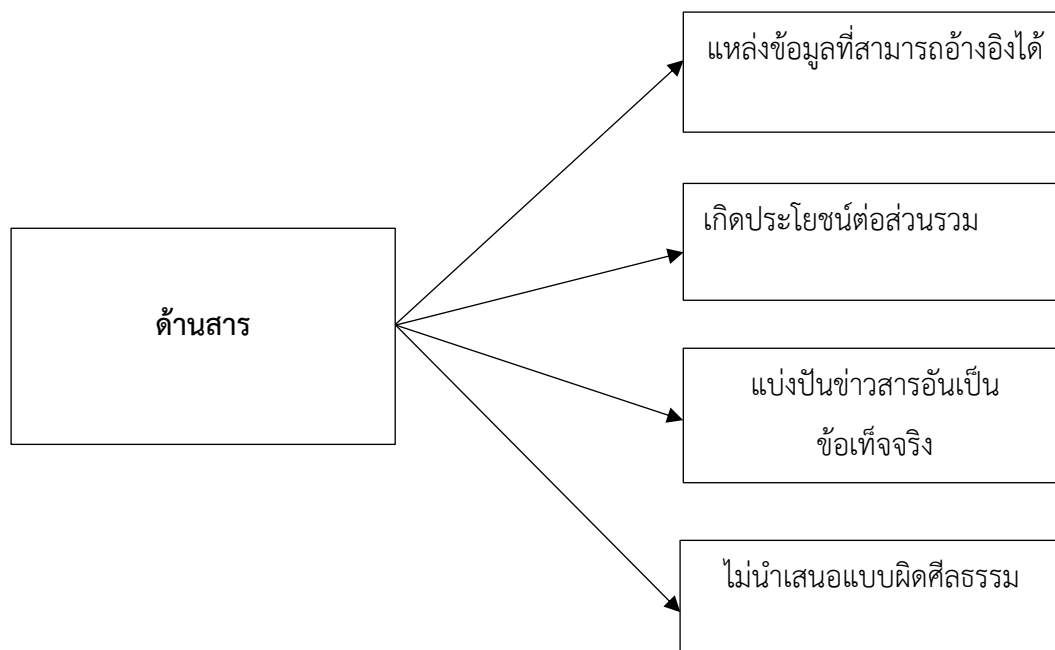
^{๙๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๑๐๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๑๐๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๓.

ตารางที่ ๔.๑๒ สรุปผลการวิเคราะห์นำเสนอการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ (ด้านสาร)

ข้อที่	ประเด็น	ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
๑	ต้องมีแหล่งข้อมูลที่สามารถอ้างอิงได้ มีความน่าเชื่อถือ เกิดประโยชน์ทั้งส่วนรวมและส่วนตัว ไม่ประทุษร้ายบุคคลอื่น	๖	๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๖
๒	ข้อมูลต้องประกอบไปด้วยหลักธรรมและหลักกฎหมาย มีความเห็นเหมือนกันเพื่อสามารถพัฒนาไปสู่ความสามัคคีได้	๖	๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๖
๓	มีข้อมูลน่าเชื่อถือ แบ่งปัน สามารถพิสูจน์ได้ เป็นจริง ไม่เกิดความขัดแย้งเพิ่มมากขึ้น ผ่านการ คิด พุด ทำ แบ่งปัน ปฏิบัติตามกฎ เห็นชอบ	๖	๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๖
๔	ข้อมูลต้องมีจริง ใช้วาจาที่เหมาะสมผ่านการคิดที่ดี ความสำคัญและเป็นจริงไม่ผิดศีลธรรมจริยธรรม	๖	๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๖

แผนภาพที่ ๔.๖ การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมือง (ด้านสาร)

ด้านช่องทางการสื่อสาร

จากการสัมภาษณ์ ด้านช่องทางการสื่อสารกับการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ โดยใช้หลักสาราณียธรรม พบดังนี้

๑) การใช้ช่องทางในการสื่อสาร ได้แก่ ช่องทางที่ผ่าน facebook (เฟสบุ๊ก) twitter (ทวิตเตอร์) Instagram (อินสตาร์แกรม) ในการพบปะพูดคุยกับประชาชน ใช้ในการแถลงนโยบาย การรายงานผลการปฏิบัติงานของตนเอง การแสดงสัญลักษณ์ ต่างๆ ทำให้สะดวกมาก การสื่อสารผ่านช่องทางต้องดูลักษณะของการใช้งาน การส่งข้อมูลผ่านช่องทางมีความถูกต้องชอบธรรม มีประโยชน์ต่อประชาชนส่วนใหญ่ ต้องใช้วิจารณญาณอย่างสูงในการสื่อสาร ที่สำคัญการมีไม่อคติในการใช้ช่องทางการสื่อสารเพื่อประโยชน์แก่ตนเองเท่านั้น ในการใช้ผ่านสื่อต่างๆ ควรเมตตา สัมปชัญญะในการใช้ การวิเคราะห์โดยหลักกาลามสูตรควรใช้ทุกครั้ง^{๑๐๒}

๒) ช่องทางของการสื่อสารที่สะดวก สบาย ทันทสมัย แต่การสื่อสารต้องเน้นด้วยถ้อยคำ ข้อความ สัญลักษณ์ ที่สื่อสารไปในทางมีเมตตา พูดแต่สิ่งที่ดีด้วยความปรารถนาดีต่อกัน คิดในสิ่งที่ดีแล้วค่อยสื่อสารออกไป เพราะถ้าสื่อออกไปแล้วผิดพลาดความเสียหายจะต้องอยู่กับผู้สื่อสาร และผู้รับเองจะเกิดความเข้าใจผิด ช่องทางการสื่อสารจะไม่เกิดประโยชน์มากนัก เพราะจุดประสงค์หลักคือเป็นไปเพื่อให้เกิดประโยชน์กับประชาชนกับสังคมโดยรวมมากกว่าส่วนตน^{๑๐๓}

๓) มีช่องทางในการสื่อสารหลากหลาย การสื่อสารด้วยความเมตตาต่อกันเคารพสิทธิของผู้อื่นทั้งในด้านการพูด การคิดที่ดี โดยผ่านช่องทางในการสื่อสารด้วยความปรารถนาดีต่อกัน การเน้นให้ความรู้หรือคำแนะนำที่ดีมีคุณค่าต่อผู้อื่น การกล่าวทักทายด้วยวาจาสุภาพในเวลาเจอกัน การใช้คำพูดที่ความจริง และที่สำคัญจะไม่พูดเพื่อหวังผลประโยชน์ของตนเองฝ่ายเดียว เป็นเหตุการณ์ที่จะต้องไม่มีการประทุษร้ายต่อกันและกัน^{๑๐๔}

๔) ช่องทางในการสื่อสาร มักจะหมายถึงการสื่อสารด้วยการพูดคุยด้วยวาจาสุภาพมีจิตที่เมตตาด้วยข้อมูลที่แท้จริง ผ่านช่องทาง facebook (เฟสบุ๊ก), twitter (ทวิตเตอร์), Instagram (อินสตาร์แกรม), การพบปะพูดคุย การใช้ช่องทางในการสื่อสารที่เป็นไปโดยไม่ขัดแย้งผลประโยชน์ที่จะพึงมีพึงได้ของประชาชน ไม่เอารัดเอาเปรียบ ไม่ข่มเหงรังแกประชาชน การไม่ประทุษร้าย เป็นกัลยาณมิตรต่อกัน ต้องเน้นผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นแก่ประชาชนเท่านั้น^{๑๐๕}

^{๑๐๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๓.

^{๑๐๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๐๔} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๑๐๕} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๓.

๕) การสื่อสารที่มีช่องทางที่หลากหลาย สะดวก สบาย รวดเร็ว มีการสื่อสารด้วยความเคารพในควมมีเมตตาไมตรีจิตต่อกันและกัน เพราะถ้ามีคุณธรรมแล้วจะทำให้เกิดความสมานฉันท์ ลดความขัดแย้งในหมู่คณะหรือประชาชน การสื่อสารด้วยการพูดคุย พบปะ บอกกล่าว ด้วยถ้อยคำที่สุภาพพร้อมผ่านช่องทางที่เหมาะสม การใช้ช่องทางการสื่อสารเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นการใช้ช่องทางที่ถูกต้องเสมอ^{๑๐๖}

๖) ช่องทางการสื่อสารการเน้นการนำด้านเทคโนโลยีมาใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ช่องทางการสื่อสารต้องถูกกฎหมาย ไม่ละเมิดสิทธิบุคคลอื่น การพูดคุยที่ผ่านการใช้สัญลักษณ์ ต้องเป็นไปด้วยหลักเมตตาธรรม สิ่งที่สื่อสารต้องไม่ทำให้บุคคลอื่นเดือดร้อน มีความปรารถนาดีต่อกัน การให้ความรู้หรือคำแนะนำต้องผ่านการวิเคราะห์ข้อมูลที่ติดต่อผู้อื่น การพบปะพูดคุยกับประชาชนด้วยวาจาสุภาพเพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวม ข้อมูลที่มีประสิทธิภาพย่อมนำมาซึ่งประสิทธิผล^{๑๐๗}

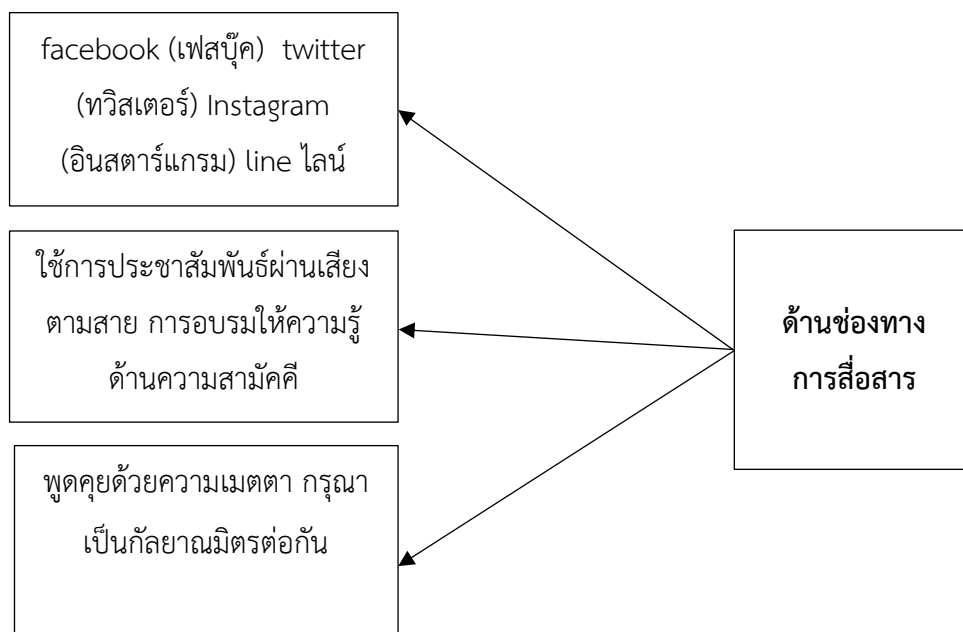
สรุปได้ว่า ช่องทางการสื่อสาร ได้แก่ การใช้ช่องทางผ่าน facebook (เฟสบุ๊ก), twitter (ทวิตเตอร์), Instagram (อินสตาแกรม) การพบปะพูดคุยกับประชาชน การแถลงนโยบาย การรายงานผลการปฏิบัติงาน มีความสะดวก สบาย ทันสมัย แต่การสื่อสารต้องเน้นด้วยถ้อยคำ ข้อความ สัญลักษณ์ การสื่อสารด้วยการพูดคุยที่ประกอบด้วยเมตตาและด้วยข้อมูลที่แท้จริง การใช้ช่องทางในการสื่อสารไม่ไปขัดแย้งผลประโยชน์ที่จะพึงมีพึงได้ของประชาชน ไม่เอารอดเอาเปรียบ ไม่ข่มเหงรังแกประชาชน เป็นกัลยาณมิตรต่อกันเน้นการนำด้านเทคโนโลยีมาใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ช่องทางการสื่อสารการเน้นการนำด้านเทคโนโลยีมาใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ช่องทางการสื่อสารต้องถูกกฎหมาย ไม่ละเมิดสิทธิบุคคลอื่น การพูดคุยที่ผ่านการใช้สัญลักษณ์ ต้องเป็นไปด้วยเมตตาธรรม สิ่งที่สื่อสารต้องไม่ทำให้บุคคลอื่นเดือดร้อน มีความปรารถนาดีต่อกัน การให้ความรู้หรือคำแนะนำต้องผ่านการวิเคราะห์ข้อมูลที่ติดต่อผู้อื่น การพบปะพูดคุยกับประชาชนด้วยวาจาสุภาพเพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวม ข้อมูลที่มีประสิทธิภาพย่อมนำมาซึ่งประสิทธิผล

^{๑๐๖} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๑๐๗} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๓.

ตารางที่ ๔.๑๓ สรุปผลการวิเคราะห์นำเสนอการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ (ด้านช่องทางการสื่อสาร)

ข้อที่	ประเด็น	ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
๑	ช่องทางการสื่อสารด้วยการพูดคุยด้วยเมตตา กรุณา เป็นกัลยาณมิตรต่อกัน	๖	๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๖
๒	พูดสิ่งใดก็พูดด้วยความปรารถนาดี ไม่ข่มเหงรังแกผู้อื่น	๖	๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๖
๓	การให้ความรู้ หรือ คำแนะนำที่ดีต่อผู้อื่น การใช้เวลาจากสุขภาพ พูดจริง ไม่พูดเพื่อผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นแก่ตนเองฝ่ายเดียว	๖	๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๖,
๔	ด้านเทคโนโลยีมาใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ช่องทางการสื่อสารต้องถูกกฎหมาย ไม่ละเมิดสิทธิบุคคลอื่น	๖	๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๖,

แผนภาพที่ ๔.๗ การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมือง (ด้านช่องทางการสื่อสาร)

ด้านผู้รับสาร

จากการสัมภาษณ์ ด้านผู้รับสารกับการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ โดยใช้หลักสารานียธรรม พบดังนี้

๑) เป็นผู้ที่มีสติ สัมปชัญญะ มีแหล่งข้อมูลที่ศึกษามาอย่างดี สามารถพิสูจน์ข้อมูลได้ มีทัศนคติที่ดี ไม่เอนเอียง ไม่มีความคิดเห็นที่แตกแยกจนเป็นที่ขัดข้องหมองใจต่อผู้อื่น พุดเพื่อผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีทัศนคติดีมีประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม รอบรู้เห็นประโยชน์บนพื้นฐานที่เป็นจริง ไม่เบียดเบียน ไม่ประทุษร้ายบุคคลอื่น^{๑๐๘}

๒) มีองค์ความรู้ รับรู้ข่าวสารด้วยสติ มีความเป็นธรรม มีระเบียบวินัย มีภูมิรู้ภูมิธรรม มีสติ สัมปชัญญะ พุดกันด้วยเมตตา กล่าววาจาสุภาพ พุดด้วยความจริง ไม่พุดเพื่อผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นแก่ตนเอง มีเหตุผลในการรับข้อมูลข่าวสาร วิเคราะห์ข้อดีข้อเสียของข้อมูล มีเป็นกลาง ไม่มีการเกลียดชัง ควรนำหลักกาลามสูตรมาวิเคราะห์^{๑๐๙}

๓) เป็นผู้ที่มีสติ มีความประพฤติดีงามอย่างสม่ำเสมอ มีระเบียบวินัยเคารพผู้อื่น ไม่มีจิตคิดไปในทางแตกแยกความสามัคคีจนเป็นเหตุขัดข้องหมองใจต่อผู้อื่น มีองค์ความรู้สามารถถ่วงถ่วงข้อมูลได้เป็นอย่างดี รับข้อมูลอย่างถี่ถ้วน พุดกันด้วยความจิตเมตตา มีความก้าวรู้เท่าทันข่าวสาร มีความทันสมัย สามารถวิเคราะห์ ข้อมูลข่าวสารอย่างเป็นระบบ^{๑๑๐}

๔) มีความเข้าใจข้อมูลข่าวสารเป็นอย่างดี สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้ดีปราศจากอคติ เป็นกลาง ไม่เอนเอียง มีองค์ความรู้ รู้กาลเทศะ มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต การให้ความรู้ที่ถูกต้องครบถ้วน หรือ มีข้อมูลแนะนำที่ดีต่อผู้อื่น มีการแบ่งปันข้อมูลข่าวสาร มีวาจาสุภาพทุกครั้งสื่อสาร ไม่รับข้อมูลเพื่อผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นแก่ตนเอง ผู้รับสารต้องมีการบูรณาการหลักธรรมมาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม ใช้หลักกายสุจริต^{๑๑๑}

๕) ผู้รับสารยึดหลักคุณธรรมด้วยสติ สัมปชัญญะความมีเมตตา มีศีลที่เสมอภาคกัน ประพฤติสุจริตทั้ง กาย วาจา ใจ อย่างสม่ำเสมอ มีเคารพกฎระเบียบวินัยเหมือนผู้อื่น มีความปรารถนาที่ดีต่อกัน การแบ่งปันความรู้ที่เป็นจริง หรือคำแนะนำข้อมูลอันเป็นจริงมีประโยชน์ต่ออื่น มีทัศนคติที่ดี ไม่อาฆาตมาดร้ายบุคคลอื่นที่เห็นต่าง ไม่ประทุษร้าย ทำให้เกิดการเสียหายแก่องค์กรส่วนรวม^{๑๑๒}

^{๑๐๘} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๑ วันที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๓.

^{๑๐๙} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๒ วันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๓.

^{๑๑๐} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๓ วันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๑๑๑} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๔ วันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๓.

^{๑๑๒} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๕ วันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๓.

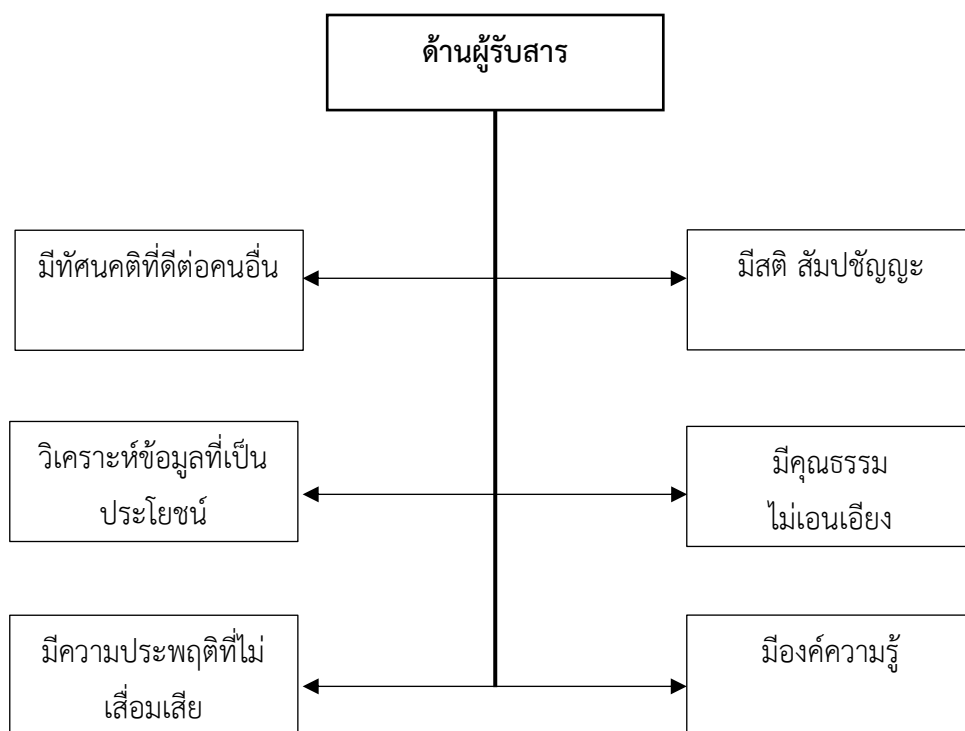
๖) สามารถวิเคราะห์ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยส่วนรวม ไม่มีความประพฤติที่เสื่อมเสียแก่หมู่คณะ ข้อมูลต้องชัดเจน ถูกต้อง เป็นธรรม รับฟังข้อมูลที่จริงด้วยความเมตตาที่มีความปรารถนาดีต่อกัน ไม่เป็นผู้รับสารเพื่อผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นแก่ตนเองฝ่ายเดียว การรับสารต้องเลือกสารที่ไม่ทำให้เกิดความแตกแยก เน้นการแก้ไขปัญหา เน้นประโยชน์ของประชาชนส่วนรวมเป็นหลัก อย่างแท้จริง^{๑๑๓}

สรุปได้ว่า ผู้รับสารต้องยึดหลักธรรมด้วยสติ สัมปชัญญะ มีความเมตตาที่สูง มีความประพฤติดีงามอย่างสม่ำเสมอและเป็นแบบอย่างที่ดี มีระเบียบวินัยเหมือนผู้อื่น ไม่ประพฤติตนในทางแตกแยกจนเป็นที่ขัดข้องหมองใจต่อผู้อื่นหรือทำความเสื่อมเสียแก่หมู่คณะ เข้าใจในเรื่องข้อมูลข่าวสาร สามารถวิเคราะห์ข้อมูล ให้ตกผลึกกลายเป็นองค์ความรู้ได้ การเรียนรู้ การพัฒนาข้อมูลที่ทันสมัยและยั่งยืน พุดกันด้วยความเมตตา พุดด้วยความปรารถนาดีต่อกัน การให้ความรู้ หรือคำแนะนำที่ดีต่อผู้อื่น การกล่าววาจาสุภาพ พุดจริง ไม่พุดเพื่อผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นแก่ตนเองฝ่ายเดียว ต้องมีการบูรณาการด้านคุณธรรมที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม

ตารางที่ ๔.๑๔ สรุปผลการวิเคราะห์นำเสนอการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมือง เพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ (ด้านผู้รับสาร)

ข้อที่	ประเด็น	ความถี่	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
๑	ต้องเป็นผู้มีสติ สัมปชัญญะ เป็นผู้ที่ มีทัศนคติดีมีประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม รอบรู้ การเล็งเห็นประโยชน์บนพื้นฐานที่เป็นจริง มีองค์ความรู้	๖	๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๖
๒	สามารถวิเคราะห์ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยส่วนรวม	๖	๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๖
๓	มีแหล่งข้อมูลที่ศึกษามาอย่างดี สามารถพิสูจน์ข้อมูลได้ ไม่เอนเอียง	๖	๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๖
๔	ต้องทำประโยชน์ต่อประชาชนโดยส่วนรวม ไม่มีความประพฤติที่เสื่อมเสียแก่หมู่คณะ ข้อมูลต้องชัดเจน ถูกต้อง เป็นธรรม	๖	๑, ๒, ๓, ๔, ๕, ๖

^{๑๑๓} สัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญลำดับที่ ๖ วันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๓.

แผนภาพที่ ๔.๘ การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมือง (ด้านผู้รับสาร)

การวิจัยในครั้งนี้ได้นำหลักสารานียธรรมมาบูรณาการกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ ประกอบด้วย ด้านเมตตาทายกรรม ด้านเมตตาวจีกรรม ด้านเมตตาโมโนกรรม ด้านสาธารณโภคี ด้านศีลสามัญญตา และด้านทิวฐิสามัญญตา

ตารางที่ ๔.๑๕ แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำหลักสารานียธรรมมาบูรณาการกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ โดยรวม

(n = ๔๐๐)

หลักสารานียธรรมกับการสื่อสารทางการเมือง เพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑. ด้านเมตตาทายกรรม	๓.๖๒	๐.๙๕	มาก
๒. ด้านเมตตาวจีกรรม	๓.๗๑	๑.๐๓	มาก
๓. ด้านเมตตาโมโนกรรม	๓.๗๓	๐.๙๗	มาก
๔. ด้านสาธารณโภคี	๓.๘๑	๐.๙๓	มาก
๕. ด้านศีลสามัญญตา	๓.๙๔	๐.๘๘	มาก
๖. ด้านทิวฐิสามัญญตา	๔.๐๘	๐.๘๖	มาก
รวม	๓.๘๑	๐.๙๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๕ พบว่า การนำหลักสารานียธรรมมาบูรณาการกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๓.๘๑$, S.D.=๐.๙๓) เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนี้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ด้านทิวฐิสามัญญตา ($\bar{X}=๔.๐๘$, S.D.=๐.๘๖) รองลงมาได้แก่ ด้านศีลสามัญญตา ด้านสาธารณโภคี ($\bar{X}=๓.๙๔$, S.D.=๐.๘๘) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านทายกรรม ($\bar{X}=๓.๖๒$, S.D.=๐.๙๕) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๖ แสดงค่าเฉลี่ย \bar{X} ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์

(n=๔๐๐)

	การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมือง เพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ (เมตตากายกรรม)	ระดับความคิดเห็น		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑	ท่านคิดว่านักรการเมืองที่แต่งกายเหมาะสมถูกต้องตามกาลเทศะ ขนบธรรมเนียมประเพณี เป็นบุคคลที่มีบุคลิกที่น่าเชื่อถือ	๓.๗๖	๐.๙๑	มาก
๒	ท่านคิดว่านักรการเมืองที่กระทำความดีต่อกันด้วยความเมตตา ขวนขวายในกิจธุระของประชาชน	๓.๘๖	๐.๙๓	มาก
๓	ท่านคิดว่านักรการเมืองที่มีความปรารถนาดีต่อผู้อื่น แสดงไมตรีจิต มีปฏิสัมพันธ์ที่ดี	๓.๐๘	๑.๐๖	ปานกลาง
๔	ท่านคิดว่านักรการเมืองนำเสนอข้อมูลที่ทำให้ประชาชนมีความรู้สึกที่ดีต่อนักรการเมือง	๓.๘๐	๐.๙๒	มาก
รวม		๓.๖๒	๐.๙๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๖ พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการเสริมสร้างความสมานฉันท์ (ด้านเมตตากายกรรม) โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.62$, S.D.=0.95) เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่าค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ดังนี้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ “ท่านคิดว่านักรการเมืองที่กระทำความดีต่อกันด้วยความเมตตา ขวนขวายในกิจธุระของประชาชน” ($\bar{X}=3.86$, S.D.=0.93) รองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านคิดว่านักรการเมืองนำเสนอข้อมูลด้วยวาจาที่สุภาพ ทำให้ประชาชนมีความรู้สึกที่ดีต่อนักรการเมือง” ($\bar{X}=3.80$, S.D.=0.92) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ว่า “ท่านคิดว่านักรการเมืองที่มีความปรารถนาดีต่อผู้อื่น แสดงไมตรีจิต มีปฏิสัมพันธ์ที่ดี” ($\bar{X}=3.08$, S.D.=1.06) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๗ แสดงค่าเฉลี่ย \bar{X} ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์

(n=๔๐๐)

การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมือง เพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ (ด้านเมตตาวจีกรรม)	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑ ท่านคิดว่านักการเมืองมีการพูดคุยกับบุคคลที่เห็นต่างทางการเมือง ใช้ถ้อยคำสุภาพ อ่อนหวาน พุดมีเหตุผล ไม่พูดให้ร้ายผู้อื่นทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน	๓.๔๘	๐.๘๔	มาก
๒ ท่านคิดว่านักการเมืองมีข้อมูลที่มีความเป็นจริง สามารถพูดด้วยวาจาไพเราะ ส่งเสริมให้กำลังใจทำให้เกิดมิตรภาพที่ดี	๓.๗๑	๑.๓๒	มาก
๓ ท่านคิดว่า นักการเมืองมีช่องทางในการพูดคุยด้วยเหตุผล เจรจาไกล่เกลี่ยกับบุคคลที่มีความเห็นต่าง เพื่อลดความขัดแย้ง และเล็งเห็นผลประโยชน์ส่วนรวม	๓.๘๔	๐.๙๕	มาก
๔ ท่านคิดว่า ประชาชนเลือกใช้ถ้อยคำที่เหมาะสม ถูกกาลเทศะ ในการแก้ไขความขัดแย้งโดยการพูดคุยมากกว่าการใช้กำลังประทุษร้าย	๓.๘๑	๑.๐๔	มาก
รวม	๓.๗๑	๑.๐๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๗ พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการเสริมสร้างความสมานฉันท์ ด้านเมตตาวจีกรรม โดยรวมอยู่ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๗๑$, S.D.=๑.๐๓) เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ดังนี้ ได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านคิดว่า นักการเมืองมีช่องทางในการพูดคุยด้วยเหตุผล เจรจาไกล่เกลี่ยกับบุคคลที่มีความเห็นต่าง เพื่อลดความขัดแย้ง และเล็งเห็นผลประโยชน์ส่วนรวม” ($\bar{X} = ๓.๘๔$, S.D.=๐.๙๕) รองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านคิดว่า ประชาชนเลือกใช้ถ้อยคำที่เหมาะสม ถูกกาลเทศะ ในการแก้ไขความขัดแย้งโดยการพูดคุยมากกว่าการใช้กำลังประทุษร้าย” ($\bar{X} = ๓.๘๑$, S.D.=๑.๐๔) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ว่า “ท่านคิดว่านักการเมืองมีการพูดคุยกับบุคคลที่เห็นต่างทางการเมือง ใช้ถ้อยคำสุภาพ อ่อนหวาน พุดมีเหตุผล ไม่พูดให้ร้ายผู้อื่นทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน” ($\bar{X} = ๓.๔๘$, S.D.=๐.๘๔) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๘ แสดงค่าเฉลี่ย \bar{X} ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์

(n = ๔๐๐)

การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมือง เพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ (ด้านเมตตามโนกรรม)		ระดับความคิดเห็น		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑	ท่านคิดว่า นักการเมืองที่มีจิตเมตตาปรารถนาดีต่อกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง ทำให้ความสามัคคีเกิดขึ้นใน สังคม	๓.๖๔	๑.๐๑	มาก
๒	ท่านคิดว่า นักการเมืองแสดงความรักด้วยไมตรีจิต อย่างจริงใจ มองโลกในแง่ดีเพื่อสานสัมพันธ์ไมตรีต่อ กัน	๓.๗๙	๐.๙๙	มาก
๓	ท่านคิดว่า นักการเมืองใช้สติปัญญาพิจารณาข้อมูล อันเป็นจริง เพื่อนำเสนอแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อ ประชาชน	๓.๗๐	๐.๙๗	มาก
๔	ท่านคิดว่า ประชาชนมีจิตปรารถนาดีอันเป็น กัลยาณมิตร(มิตรที่ดี) ต่อผู้ที่มีความเห็นต่างเพื่อ แสวงหาจุดร่วม สงวนจุดต่าง เน้นประโยชน์ของสังคม	๓.๘๐	๐.๙๒	มาก
รวม		๓.๗๓	๐.๙๗	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๘ พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการเสริมสร้างความสมานฉันท์ ด้านเมตตามโนกรรม โดยรวมอยู่ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๗๓$, S.D. = ๐.๙๗) เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อดังนี้ ได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านคิดว่า ประชาชนมีจิตปรารถนาดีอันเป็นกัลยาณมิตร(มิตรที่ดี) ต่อผู้ที่มีความเห็นต่างเพื่อแสวงหาจุดร่วม สงวนจุดต่าง เน้นประโยชน์ของสังคม” ($\bar{X} = ๓.๘๐$, S.D. = ๐.๙๒) รองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านคิดว่า นักการเมืองแสดงความรักด้วยไมตรีจิตอย่างจริงใจ มองโลกในแง่ดีเพื่อสานสัมพันธ์ไมตรีต่อกัน” ($\bar{X} = ๓.๗๙$, S.D. = ๐.๙๙) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ว่า “ท่านคิดว่า นักการเมืองที่มีจิตเมตตาปรารถนาดีต่อกันทั้งต่อหน้าและลับหลัง ทำให้ความสามัคคีเกิดขึ้นในสังคม” ($\bar{X} = ๓.๖๔$, S.D. = ๑.๐๑) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๑๙ แสดงค่าเฉลี่ย \bar{X} ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์

(n = ๔๐๐)

การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมือง เพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ (สาธารณโภคี)		ระดับความคิดเห็น		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑	ท่านคิดว่า นักการเมืองมีการแบ่งปันข้อมูลข่าวสารตามความเป็นจริงโดยไม่เอา رأิดเอาเปรียบ เล็งเห็นประโยชน์ต่อประชาชนส่วนรวม	๓.๗๒	๐.๙๔	มาก
๒	ท่านคิดว่า นักการเมืองกระจายข้อมูลข่าวสารให้กับประชาชนโดยความเป็นธรรม	๓.๖๖	๐.๙๗	มาก
๓	ท่านคิดว่า นักการเมืองมีโอกาสเลือกช่องทางการสื่อสารที่เหมาะสมให้กับประชาชน โดยข้อมูลที่เป็นจริง จะทำให้ท่านมีกัลยาณมิตรเพิ่มขึ้น	๓.๘๘	๐.๙๐	มาก
๔	ท่านคิดว่า นักการเมืองส่งข้อมูลข่าวสารด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรม อันเป็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว	๓.๙๘	๐.๙๑	มาก
รวม		๓.๘๑	๐.๙๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๑๙ พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการเสริมสร้างความสมานฉันท์ ด้านสาธารณโภคี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๑$, S.D. = ๐.๙๓) เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ ดังนี้ ได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านคิดว่า นักการเมืองส่งข้อมูลข่าวสารด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรม อันเป็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว” ($\bar{X} = ๓.๙๘$, S.D. = ๐.๙๑) รองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านคิดว่า นักการเมืองมีโอกาสเลือกช่องทางการสื่อสารที่เหมาะสมให้กับประชาชน โดยข้อมูลที่เป็นจริง จะทำให้ท่านมีกัลยาณมิตรเพิ่มขึ้น” ($\bar{X} = ๓.๘๘$, S.D. = ๐.๙๐) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ว่า “ท่านคิดว่า นักการเมืองกระจายข้อมูลข่าวสารให้กับประชาชนโดยความเป็นธรรม” ($\bar{X} = ๓.๖๖$, S.D. = ๐.๙๗) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๒๐ แสดงค่าเฉลี่ย \bar{X} ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์

(n = ๔๐๐)

การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมือง เพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ (ด้านสี่สามัญญตา)	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑ ท่านคิดว่า นักการเมืองต้องมีความประพฤติสุจริต เคารพกฎหมาย ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ กติกา	๓.๙๗	๐.๘๘	มาก
๒ ท่านคิดว่า นักการเมืองใช้ช่องทางในการสื่อสารทาง การเมืองโดยเคารพกติกา ไม่ละเมิดสิทธิ์ของผู้อื่น ต้องยึดประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก	๓.๙๗	๐.๘๙	มาก
๓ ท่านคิดว่า นักการเมืองต้องเคารพสิทธิ์เสรีภาพของ บุคคลอื่น ตามกฎหมายบ้านเมือง	๔.๐๘	๐.๘๕	มาก
๔ ท่านคิดว่านักการเมืองต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบ และวินัยโดยเคร่งครัด และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคม	๓.๙๕	๐.๙๓	มาก
รวม	๓.๙๔	๐.๘๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๒๐ พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการเสริมสร้างความสมานฉันท์ ด้านสี่สามัญญตา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๙๔$, S.D. = ๐.๘๘) เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ ดังนี้ ได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านคิดว่า นักการเมืองต้องเคารพสิทธิ์เสรีภาพของบุคคลอื่น ตามกฎหมายบ้านเมือง” ($\bar{X} = ๔.๐๘$, S.D. = ๐.๘๕) รองลงมาสองข้อที่เท่ากัน ได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านคิดว่าแม้มีเหตุการณ์ที่ไม่เข้าใจกัน มีทัศนคติไม่ตรงกัน ก็ควรยึดถือเรื่องประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญและต้องมีความประพฤติสุจริตปฏิบัติตามกฎหมายของหมู่คณะ ไม่เอาไรดเอาเปรียบผู้อื่น” ($\bar{X} = ๓.๙๗$, S.D. = ๐.๘๘) และ ข้อที่ว่า “ท่านคิดว่านักการเมืองต้องมีความประพฤติสุจริต เคารพกฎหมาย ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ กติกา” ($\bar{X} = ๓.๙๗$, S.D. = ๐.๘๙) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ว่า “ท่านคิดว่านักการเมืองต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบ และวินัยโดยเคร่งครัด และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคม” ($\bar{X} = ๓.๙๕$, S.D. = ๐.๘๕) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๒๑ แสดงค่าเฉลี่ย \bar{X} ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน S.D. และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์

(n = ๔๐๐)

การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมือง เพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ (ด้านทฤษฎีสัมมัญญาตา)	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
๑ ท่านคิดว่า นักการเมืองรู้จักเคารพและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ยอมรับนับถือความคิดเห็นของกันและกัน ร่วมมือร่วมใจกัน จะสร้างสรรค์สังคมให้เกิดความสงบ	๔.๐๕	๐.๙๕	มาก
๒ ท่านคิดว่า นักการเมืองมีสิทธิ์แสดงความคิดเห็นได้โดยสุจริต จะทำให้ความสมานฉันท์เกิดขึ้น โดยไม่ต้องอาศัยกฎหมาย	๓.๙๘	๐.๘๒	มาก
๓ ท่านคิดว่า นักการเมืองปรับมุมมองที่ต่างกันให้ตรงกัน โดยเชื่อถือ ยึดมั่นในหลักการ อุดมการณ์เดียวกัน สร้างความสามัคคี และลดความขัดแย้งในเรื่องทางการเมืองได้	๔.๑๕	๐.๘๔	มาก
๔ ท่านคิดว่า นักการเมืองมีสำนึกประชาธิปไตย เห็นประโยชน์ของประเทศชาติ สังคมและส่วนร่วม	๔.๑๗	๐.๘๔	มาก
รวม	๔.๐๘	๐.๘๖	มาก

จากตารางที่ ๔.๒๑ พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการเสริมสร้างความสมานฉันท์ ด้านทฤษฎีสัมมัญญาตา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๔.๐๘$, S.D.=๐.๘๖) เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนี้ ได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านคิดว่า นักการเมืองมีสำนึกประชาธิปไตย เห็นประโยชน์ของประเทศชาติ สังคมและส่วนร่วม” ($\bar{X}=๔.๑๗$, S.D.=๐.๘๔) รองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านคิดว่า นักการเมืองปรับมุมมองที่ต่างกันให้ตรงกัน โดยเชื่อถือ ยึดมั่นในหลักการ อุดมการณ์เดียวกันสร้างความสามัคคี และลดความขัดแย้งในเรื่องทางการเมืองได้” ($\bar{X}=๔.๑๕$, S.D.=๐.๘๔) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ว่า “ท่านคิดว่า นักการเมืองมีสิทธิ์แสดงความคิดเห็นได้โดยสุจริต จะทำให้ความสมานฉันท์เกิดขึ้น โดยไม่ต้องอาศัยกฎหมาย” ($\bar{X}=๓.๙๘$, S.D.=๐.๘๒) ตามลำดับ

สรุปได้ว่า การนำหลักสารานียธรรมมาบูรณาการกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ ซึ่งมีอยู่ทั้งหมด ๖ ข้อ มีดังนี้ ด้านทฤษฎีสามัญญตา นักการเมืองมีจิตสำนึกรักประชาธิปไตย เห็นประโยชน์ของประเทศชาติสังคมและส่วนรวม ด้านศีลมัญญตา นักการเมืองต้องเคารพสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่นตามกฎหมายบ้านเมือง ด้านสาธารณโภคี นักการเมืองส่งข้อมูลข่าวสารด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรมอันเป็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว ด้านเมตตาทามโนกรรม ประชาชนมีจิตปรารถนาดีอันเป็นกัลยาณมิตร(มิตรที่ดี) ต่อผู้ที่มีความเห็นต่างเพื่อแสวงหาจุดร่วม สงวนจุดต่าง เน้นประโยชน์ของสังคม ด้านเมตตาวจกรรม นักการเมืองมีช่องทางในการพูดคุยด้วยเหตุผล เจรจาไกล่เกลี่ยกับบุคคลที่มีความเห็นต่าง เพื่อลดความขัดแย้ง และเล็งเห็นผลประโยชน์ส่วนร่วม ด้านเมตตาทกกรรม นักการเมืองที่กระทำคามดีต่อกันด้วยความเมตตา ขวนขวายในกิจธุระของประชาชน

ตารางที่ ๔.๒๒ แสดงตารางการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์

สารานียธรรม	การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมือง เพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์			
ด้าน	ผู้ส่งสาร	สาร	ช่องทางการสื่อสาร	ผู้รับสาร
๑.เมตตาทกกรรม	นักการเมืองมีการแต่งกายที่เหมาะสมถูกต้องตามกาลเทศะ ขนบธรรมเนียมประเพณี เป็นบุคคลที่มีบุคลิกที่น่าเชื่อถือ -แสดงออกทางกายโดยการไหว้ การอ้อมน้อม ถ่อมตนในทุกสถานที่ทุกครั้ง	-แหล่งข้อมูลที่สามารถอ้างอิงได้ น่าเชื่อถือ เกิดประโยชน์ทั้งส่วนรวมและส่วนตัว -ข้อมูลจะต้องไม่ทำร้ายบุคคลอื่น -การไม่ใช้ตำแหน่งหน้าที่ของตนในการแสวงหาผลประโยชน์แก่ตนเองและพวกพ้อง	-การสื่อสารด้วยความเมตตาต่อกัน -เคารพสิทธิของผู้อื่นไม่ข่มเหงรังแกผู้อื่นโดยผ่านช่องทางในการสื่อสาร -ไม่สร้างความขัดแย้งในการสื่อสาร -แสดงออกด้วยการสื่อสารอย่างสุภาพชน	-ผู้นำต้องเป็นผู้มีความเข้าใจและปรารถนาดีต่อผู้อื่น -มีการ ขวนขวายในกิจของประชาชน -วางแผนงาน ซึ่งเป็นเข็มทิศชี้ทางไปสู่เป้าหมายของการเป็นผู้รับสาร

ตารางที่ ๔.๒๒ แสดงตารางการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ (ต่อ)

สารานุกรม	การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมือง เพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์			
	ด้าน	ผู้ส่งสาร	สาร	ช่องทางการสื่อสาร
๒.เมตตา วจีกรรม	-นักการเมืองมี การพูดคุยกับ บุคคลที่เห็นต่าง ทางการเมือง ด้วยการใช้ ถ้อยคำสุภาพ อ่อนหวาน พูดมี เหตุผล ไม่พูดให้ ร้ายผู้อื่นและทำ ให้ผู้อื่นเดือดร้อน -พูดมีน้ำเสียงที่ ไพเราะน่าฟัง พูด เพื่อผูกมิตรไมตรี -ไม่พูดให้แตกแยก -การพูดด้วย ถ้อยคำที่ เชื่อมโยง ประโยชน์ของคน ส่วนใหญ่	-นักการเมืองมี ข้อมูลน่าเชื่อถือ และ ใช้วาจา ถ้อยคำ ในการ สื่อสาร สามารถ พิสูจน์ได้ เป็นจริง ไม่ทำให้เกิดความ ขัดแย้งเพิ่มมาก ขึ้น นำมาเปิดเผย ได้ และต้องมี ความรับผิดชอบ ต่อสังคม -ข้อมูลต้องไม่เสียด สี หรือให้ร้ายต่อ คนอื่น -การพูดจาก แหล่งข้อมูลที่ น่าเชื่อถือทำให้ น่าสนใจ น่าฟัง	-การสื่อสารด้วย ความเมตตาต่อกัน เคารพสิทธิของ ผู้อื่นทั้งในด้านการ พูด โดยผ่าน ช่องทางในการ สื่อสารด้วยความ ปรารถนาดีต่อกัน -เพื่อตอบสนอง ความต้องการของ ประชาชน -พูดให้มีคนมาชื่น ชมเชียร์ -รู้จักช่องในการ สื่อสารด้วย ถ้อยคำที่ดี -พูดผ่านช่องทางที่ เป็นกลาง ไม่มี อคติ	-ผู้นำจะต้อง เลือก ผลประโยชน์ ของประชาชน -ผู้รับสารต้องมี การพูดโดยยึด ประโยชน์ของ ส่วนรวมเป็น หลัก -ผู้ส่งสารรู้จัก ผลและ เป้าหมายใน การดำเนินงาน ตามเหตุผล แล้วยอมรับ ความแตกต่าง เพื่อนำพา ชุมชนและ สังคมไปสู่ ความเจริญได้

ตารางที่ ๔.๒๒ แสดงตารางการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ (ต่อ)

สารานุกรม	การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมือง เพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์			
	ด้าน	ผู้ส่งสาร	สาร	ช่องทางการสื่อสาร
๓.เมตตา มโนกรรม	<p>-นักการเมืองมีจิตเมตตาปรารถนาดีต่อกันทั้งต่อหน้าและลับหลัง ทำให้ความสามัคคีเกิดขึ้นในสังคม</p> <p>-มีจิตคิดที่จะนำเสนอแต่สิ่งที่ดีเพื่อให้สังคมประชาชนได้รับการพัฒนาขึ้น</p> <p>-ผู้ส่งสารด้วยใจที่บริสุทธิ์ หวังสิ่งที่ดีเกิดขึ้นในสังคมส่วนรวม</p> <p>-นักการเมืองมีจิตตั้งมั่นเพื่อสร้างคุณภาพและเป็นประโยชน์มากที่สุด</p>	<p>-มีแหล่งข้อมูลที่ผ่านการคิดวิเคราะห์และอ้างอิงได้</p> <p>-มีความน่าเชื่อถือที่เกิดประโยชน์ทั้งส่วนรวมและส่วนตัว</p> <p>-ข้อมูลต้องประกอบไปด้วยหลักโยนิโส มนสิการเพื่อพัฒนาไปสู่ความสามัคคีได้</p> <p>-ข้อมูลที่ผ่านการไตร่ตรองมาดีแล้ว</p> <p>-ข้อมูลที่ฟังแล้วเข้าใจง่ายตรงประเด็น</p> <p>-แหล่งข้อมูลมีความเป็นจริง</p>	<p>-มีจิตเมตตาปราณีในการใช้ช่องทางในการสื่อสาร</p> <p>-ได้รับข่าวสารทางการเมืองด้วยความเป็นธรรมและเป็นกลางไม่เอนเอียงไปในฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด</p> <p>-การคิดที่ดี โดยผ่านช่องทางในการสื่อสารด้วยความปรารถนาดีต่อกัน</p> <p>-ช่องทางที่ถูกต้องตามหลักธรรมและกฎหมาย</p> <p>-มีน้ำใจ เปิดเผยข้อมูล</p> <p>-ใช้ช่องทางสื่อสารที่ถูกกฎหมาย</p>	<p>-ผู้รับสารต้องมีความคิดที่ดีเสนอแต่สิ่งที่มีประโยชน์</p> <p>-ผู้รับสารที่ดีต้องคิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่า</p> <p>-ประโยชน์ส่วนตัว และมีจิตสาธารณะ</p> <p>-มีความมุ่งมั่นเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวมของประชาชนเป็นหลักสำคัญ</p> <p>-ผู้นำจะต้องใช้หลักธรรมในการบริหารงาน</p>

ตารางที่ ๔.๒๒ แสดงตารางการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ (ต่อ)

สารานุกรมธรรม	การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์			
	ด้าน	ด้านผู้ส่งสาร	ด้านสาร	ด้านช่องทางการสื่อสาร
๔.สาธารณโภคี	-นักการเมืองมีการแบ่งปันข้อมูลข่าวสารตามความเป็นจริง ไม่เอาใจเอาเปรียบ -เล็งเห็นประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก	-มีการแบ่งปันข่าวสารทางการเมืองที่มีเนื้อหาสาระของข้อมูลที่มีความเหมาะสม -การใช้ถ้อยคำของภาษาที่ฟังแล้วเข้าใจง่ายตรงประเด็น	-การนำเสนอข้อมูลผ่านทางออนไลน์ -การใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายให้ประชาชนได้รับทราบ -เปิดเผยข้อมูลผ่านออนไลน์	-ต้องวิเคราะห์ในการใช้ข้อมูลข่าวสารที่ไม่เอนเอียง -แบ่งปันข้อมูลหรือแลกเปลี่ยนข้อมูล -มีหลักธรรมมากำกับในการทำงาน
๕.ศีลสามัญญา	-นักการเมืองต้องมีความประพฤติสุจริต เคารพกฎหมาย ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ระเบียบ กติกาของสังคม ชุมชน -เป็นแบบอย่างที่ดีของประชาชน -ทำตามประเพณีที่ดีงาม	-ข้อมูลต้องมีความสำคัญและเป็นจริงไม่ผิดศีลธรรมจริยธรรม -การนำข้อมูลมาวิเคราะห์สังเคราะห์แยกแยะ ไม่ทำให้เกิดความเสียหายและความขัดแย้งก็จะไม่เกิดขึ้น	-นักการเมืองใช้ช่องทางในการสื่อสารทางการเมืองโดยเคารพกติกา ไม่ละเมิดสิทธิ์ของผู้อื่น -ยึดประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลักใหญ่และต้องถูกกฎหมาย	-มีคุณธรรมในการรับข่าวสารทางการเมืองจากทุกช่องทางทำให้ได้รับความรู้มากขึ้น -การคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลักสำคัญ

ตารางที่ ๔.๒๒ แสดงตารางการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ (ต่อ)

สารานุกรม	การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมือง เพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์			
	ด้าน	ผู้ส่งสาร	ด้านสาร	ด้านช่องทางการสื่อสาร
๖.ทฤษฎีสามัญญา	-นักการเมืองรู้จัก เคารพและรับฟัง ความคิดเห็นของ ผู้อื่น ยอมรับนับ ถือความคิดเห็น ของกันและกัน ร่วมมือร่วมใจกัน อย่างสร้างสรรค์	ใช้ช่องทางการ สื่อสารทาง การเมืองผ่านสื่อ ทีวี วิทยุ มีความ เหมาะสม -ปราศจากอคติใน ข้อมูลข่าวสาร -พิจารณาข้อมูล ตรงไปตรงมา	-ต้องสื่อสารด้วย ความเคารพใน ความมีเมตตาที่ มีไม่ตรีจิตต่อกัน และกัน -มีความ หลากหลายใน การสื่อสาร	-มีความคิดเห็นที่ ถูกต้อง ไม่เอน เอียง -มองประโยชน์ ส่วนรวม สม่ำเสมอ -มองรอบด้าน พิจารณาอย่าง รอบครอบ

๔.๔ การสนทนากลุ่มเฉพาะ

การสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง “การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์”

๑. ควรนำหลักสารานุกรมทั้ง ๖ ข้อ หรือข้อใดข้อหนึ่งนำมาบูรณาการในด้านผู้ส่งสาร ด้านสาร ด้านช่องทางการสื่อสาร และด้านผู้รับสารจะมีความสมบูรณ์มากขึ้น องค์ประกอบของข้อมูล ต้องมีความชัดเจนเป็นธรรมและมีความเป็นจริง นักการเมืองเข้าพบปะพูดคุยกับประชาชนโดยผ่านช่องทางการสื่อสารที่ง่าย สะดวกและนำการสื่อสารทางออนไลน์มาใช้เพื่อรับรู้ข่าวสารอย่างมีสติ สัมปชัญญะ^{๑๑๔}

๒. นักการเมืองสามารถนำหลักสารานุกรมมาบูรณาการกับการสื่อสารทางการเมือง เพราะเป็นสิ่งที่ควรใช้ในการสื่อสารการบริหารงานในองค์กร การใช้ชีวิต การดำเนินกิจกรรมส่วนรวม

^{๑๑๔} สนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิลำดับที่ ๑ วันที่ ๗ เมษายน ๒๕๖๔.

การนำหลักพุทธธรรมมาใช้เพื่อลดความรุนแรง นำไปสู่ความสมานฉันท์ให้บังเกิดในสังคม ให้เป็นปกติสุข ลดความขัดแย้งในชุมชนได้ ประชาชนได้ประโยชน์ประเทศชาติพัฒนาและบุคลากรมีคุณธรรม^{๑๑๕}

๓. ควรนำหลักสาราณียธรรมเข้ามาบูรณาการกับการบริหารงานในองค์กร ร้านค้า ชุมชน โดยผ่านกระบวนการของการสื่อสารทำให้องค์กร ร้านค้า และชุมชน มีการพัฒนาในด้านศักยภาพของบุคลากร สร้างเสริมความเป็นธรรมและความถูกต้อง รวดเร็วเป็นธรรมและการอาศัยหลักธรรมเข้ามาบูรณาการเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริง แหล่งที่ของข้อมูลที่ต้องการ ไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน ผสานประโยชน์มากกว่าแตกแยก^{๑๑๖}

๔. ประชาชนสามารถมีช่องทางการสื่อสารกับนักการเมืองมากขึ้น การแสดงความคิดเห็นในเชิงสร้างสรรค์ ทำให้มีข้อมูลเพื่อสร้างความสมานฉันท์ในสังคมให้กับประเทศชาติ และการนำเอาหลักธรรมเข้ามาบูรณาการในการสื่อสารทางการเมืองจะทำให้สมบูรณ์แบบยิ่งขึ้น ในกระบวนการของผู้ส่งสาร สาร ช่องทางและผู้รับสาร ควรมีเป้าหมายเพื่อประโยชน์ของประชาชน ชุมชน และประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลักสำคัญ ความสงบสุข ความปรองดอง ความร่วมแรงร่วมใจกัน ก็จะเกิดขึ้นมา นี้เป็นคุณสมบัติของการนำหลักธรรมเข้ามาบูรณาการอีกประการหนึ่ง^{๑๑๗}

๕. มีความจริงใจในการสื่อสารทางการเมือง โดยการใช้หลักธรรมนำมาบริหารในงานที่ตัวเองรับผิดชอบ มีความเข้าใจในงานและเข้าใจในความต้องการของประชาชนที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม นำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการบริหารงาน นำการบริหารมาเทียบเคียงบทบาทหน้าที่ภารกิจของที่ตนเองบริหาร ถ้าสอดคล้องกับนโยบายที่ประกาศต่อนหาเสียงก็ทำได้ ไม่สอดคล้องก็ปรับให้เกิดประโยชน์สูงสุด เน้นในเรื่อง เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนาร่วมกับประชาชน เป็นการตอบสนองให้กับประชาชนโดยแท้จริง^{๑๑๘}

๖. การแบ่งปัน การกระจายอำนาจ การจัดสรรงบประมาณที่เป็นธรรม เพื่อให้แต่ละหมู่บ้านได้พัฒนาเป็นการสื่อสารที่ดี เพราะเป็นการน้อมนำหลักธรรมเข้ามาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการในองค์กร มุ่งประโยชน์เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงโอกาสที่ควรจะได้รับ การสนับสนุนจากรัฐ ประชาชนได้รับข่าวสารที่ถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรม^{๑๑๙}

^{๑๑๕} สทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิลำดับที่ ๒ วันที่ ๗ เมษายน ๒๕๖๔.

^{๑๑๖} สทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิลำดับที่ ๓ วันที่ ๗ เมษายน ๒๕๖๔.

^{๑๑๗} สทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิลำดับที่ ๔ วันที่ ๗ เมษายน ๒๕๖๔.

^{๑๑๘} สทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิลำดับที่ ๕ วันที่ ๗ เมษายน ๒๕๖๔.

^{๑๑๙} สทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิลำดับที่ ๖ วันที่ ๗ เมษายน ๒๕๖๔.

๗. การสื่อสารทางการเมืองควรมีผู้นำหลักธรรมมาบูรณาการเพื่อยกระดับจิตของบุคลากร และเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของการสื่อสารทางการเมืองให้มั่นคง ถูกต้อง รวดเร็ว และเป็น การสื่อสารทางการเมืองที่มุ่งประโยชน์ของประชาชนเป็นอันดับแรก อันดับที่สองเพื่อให้มีการสื่อสาร ทางการเมืองที่เป็นไปด้วยความสามัคคี ไม่มีความแตกแยกในชุมชน เพราะกระบวนการขั้นตอนใน การสื่อสารสมบูรณ์แบบ^{๑๒๐}

๘. การนำหลักธรรมมาบูรณาการกับการสื่อสารทางการเมืองมาใช้แบบผสมผสาน เพื่อให้ เกิดการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดความมีประสิทธิภาพที่สุด แม้แต่การสื่อสารทางการเมืองยัง ต้องอาศัยหลักธรรมเข้ามาบูรณาการ เพื่อให้ผู้ส่งสาร สาร ช่องทาง ผู้รับสารมีคุณภาพ เชื่อถือได้และ ไม่เกิดความแตกแยกในหมู่ประชาชน^{๑๒๑}

๙. หลักธรรมมีเป็นประโยชน์ต่อการบริหารองค์กร สามารถนำพาองค์กรไปสู่ผลสำเร็จได้ อย่างง่ายได้ เพราะผู้นำสามารถประยุกต์ใช้ในการบริหารงานภายใต้ผู้ร่วมงานที่อาจจะมีความคิดเห็น ต่างหรือคิดเห็นเหมือนกัน เช่น นักการเมืองกับประชาชน ประชาชนกับประชาชน กลุ่มการเมืองกับ กลุ่มการเมือง แต่เล็งเห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลักการสำคัญ^{๑๒๒}

๑๐. ประโยชน์ของการนำหลักธรรมมาบูรณาการกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อ เสริมสร้างความสมานฉันท์ ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นสิ่งที่ดีงาม เป็นสิ่งที่เลิศ เป็นสิ่งที่ ประเสริฐ และการนำเอาสิ่งที่ประเสริฐ สิ่งที่ดีเลิศ สิ่งที่ดีงาม มาบูรณาการในการสื่อสารเพื่อให้ ประชาชนได้ประโยชน์ที่พึงจะได้ ให้ประชาชนเข้าถึงทรัพยากรโดยเท่าเทียมกัน^{๑๒๓}

^{๑๒๐} สนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิลำดับที่ ๗ วันที่ ๗ เมษายน ๒๕๖๔.

^{๑๒๑} สนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิลำดับที่ ๙ วันที่ ๗ เมษายน ๒๕๖๔.

^{๑๒๒} สนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิลำดับที่ ๑๐ วันที่ ๗ เมษายน ๒๕๖๔.

^{๑๒๓} สนทนากลุ่มเฉพาะ ผู้ทรงคุณวุฒิลำดับที่ ๑๑ วันที่ ๗ เมษายน ๒๕๖๔.

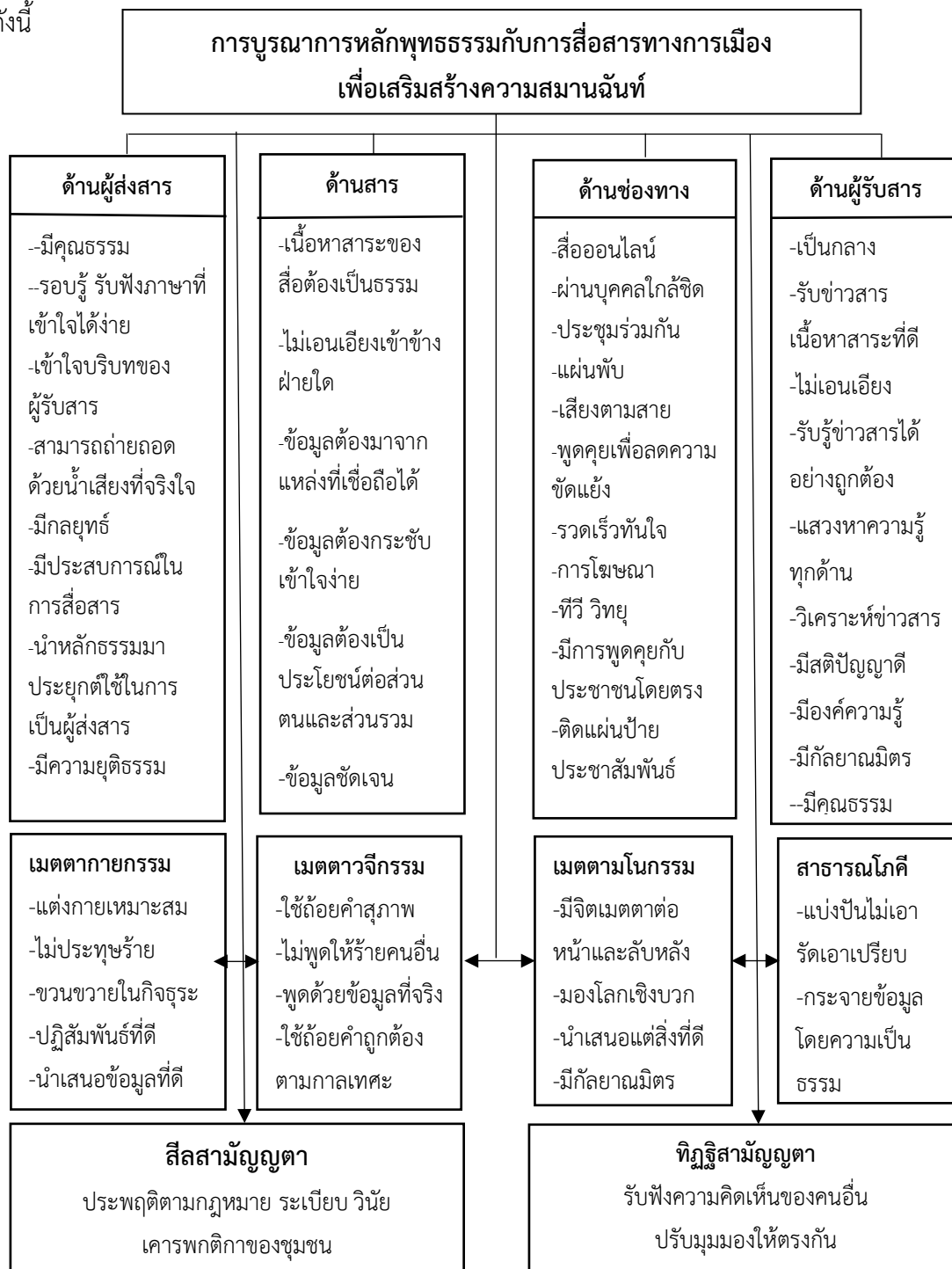
ตารางที่ ๔.๒๓ การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างการ
สมานฉันท์ (สนทนากลุ่มเฉพาะ)

ด้านผู้ส่งสาร	ด้านสาร	ด้านช่องทางการสื่อสาร	ผู้รับสาร
-นำเสนอสิ่งที่มี ประโยชน์ต่อ ส่วนรวม	-ข้อมูลที่เป็นจริง เชื่อถือ ได้	-การปราศรัย การ โฆษณาชวนเชื่อ	-มีสติ สัมปชัญญะ แยกแยะข้อมูลข่าวสาร
-มีจุดมุ่งหมายใน การส่งสาร	-แหล่งข้อมูลชัดเจน ผ่านการวิเคราะห์ วิพากษ์ วิจักษ์	-อินเทอร์เน็ต -ป้ายโฆษณา	-การค้นหาข้อมูลโดย การเรียนรู้ตลอดเวลา
-คนอื่นเข้าใจ สามารถนำไปปฏิบัติได้	-หนังสือพิมพ์ วารสาร เอกสาร ป้ายโฆษณา	-ช่องทางสื่อสารต้อง รวดเร็ว ถูกต้อง เป็น ธรรม	-พิจารณาอย่างถี่ถ้วน เป็นประโยชน์ต่อ ส่วนรวม
-มีความเมตตา วาจาสุภาพ	-ข่าวสารทางราชการ และเอกชน รับฟังรอบ ด้าน	-ผ่านประชาชน หมู่บ้าน ชุมชน	-ไม่เป็นคนที่มือคด ไม่ เลือกข้าง เป็นกลาง
-มีองค์ความรู้ เข้าใจ สามารถถ่ายทอดได้ อย่างชำนาญ	-ข้อมูลที่เป็นไปในเชิง สร้างสรรค์ ตรวจสอบได้	-บุคคลที่รู้จัก การ ประชาสัมพันธ์ -โบว์ชัวร์ เสี่ยงตามสาย	-ใช้หลักโยนิโส มนสิการ ในการรับ ข้อมูล
-มีบุคลิกภาพที่ น่าเชื่อถือ	-การสกัดองค์ความรู้ที่ สามารถนำไปใช้ได้	-ผ่านการถ่ายทอดจาก รุ่นสู่รุ่น	-ไม่เป็นบุคคลที่เติมไม่ เต็มในองค์ความรู้
-แสวงหาองค์ความรู้ หรือข้อมูลใหม่	-ระดมองค์ความรู้จาก แหล่งข้อมูลหลายที่	-การพูดคุย -การแสดงความคิดเห็น	-รับข้อมูลจากช่องทาง ต่างๆโดยใช้หลักกา ลามสูตร
-มีจิตที่คิดดีหรือ กัลยาณมิตร	-การฟังข่าวสารแบบ คิด วิเคราะห์ แยกแยะ	-ผ่านสื่อกระแสหลัก วิทยุ โทรทัศน์	-มีความกระตือรือร้น ในการเรียนรู้
-มีการโน้มน้าวใน การพูด การเขียน อย่างมีเหตุผล	-มีข้อมูลที่ครอบคลุม ประเด็นที่จะสื่อสาร	-ได้ฟังจากการบอกเล่า ของประชาชน -รับฟังความคิดเห็น	-มีจิตสาธารณะในการ รับผิดชอบงานใน หน้าที่และมีใช้หน้าที่

๔.๕ องค์ความรู้

๔.๕.๑ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ ผู้วิจัยได้นำเสนอองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย สรุปลงเป็นความสัมพันธ์เชิงแผนภาพ ดังนี้

แผนภาพที่ ๔.๙ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์” ผู้วิจัยได้นำองค์ความรู้ สรุปเป็นความสัมพันธ์เชิงแผนภาพ ในแต่ละด้าน ดังนี้

ด้านผู้สื่อสาร

นักการเมืองบางคนได้มีการพบปะพูดคุยกับประชาชน อาจจะไม่ครบทุกกลุ่มทุกคน นักการเมืองต้องมีความยุติธรรม พูดจาด้วยถ้อยคำสุภาพ อ่อนโยน อาจมีบางครั้งที่เจตนาพูดให้ร้าย และพูดใส่ร้ายป้ายสีผู้อื่น เพียงเพื่อหวังคะแนนเสียงเลือกตั้ง มีการโฆษณาชวนเชื่อด้วยวาจาสุภาพบ้าง มีความสามารถที่โน้มน้าวจิตใจของประชาชนให้เลือกตนเป็นตัวแทน โดยมีคำสัญญาประชาคมจากนักการเมือง เมื่อได้รับการเลือกตั้งอาจจะจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาหมู่บ้าน อำเภอ จังหวัด ทำให้ฝ่ายที่ไม่ชอบไม่พอใจเกิดความขัดแย้งและแตกความสามัคคี นักการเมืองบางคนมีอคติกับประชาชน ประชาชนมองนักการเมืองหรือผู้สื่อสารว่าขาดความเสียสละในการเป็นตัวแทนของประชาชน เพราะขาดการสื่อสารที่จริงใจซึ่งกันและกัน นักการเมืองอาจจะทำตามนโยบายของพรรคการเมือง แต่อีกหน้าที่หนึ่งนักการเมืองก็ต้องรับผิดชอบต่อประชาชนเพื่อรักษาฐานเสียง เพื่อผลประโยชน์ให้กับตนเองและส่วนรวม นักการเมืองมีบุคลิกภาพเหมาะสมแสดงออกทาง สีหน้า ท่าทาง และน้ำเสียง มีความน่าเชื่อถือนักการเมืองบางคนอาจจะบกพร่องในการทำหน้าที่การจัดสรรผลประโยชน์ให้กับประชาชน นักการเมืองต้องยึดโยงกับผลประโยชน์กับประชาชน นักการเมืองบางคนอาจมีผลประโยชน์ทับซ้อน เพราะในขณะที่ยังไม่ทำหน้าที่ก็มีการทำธุรกิจ การค้าขาย รับราชการ รับเหมา มาก่อน ในสายตาของประชาชนเลยมองภาพนักการเมืองว่าเอื้อประโยชน์ให้กับนายทุน พวกพ้องพี่น้องตัวเอง นักการเมืองบางคนอาจจะไม่เก่งในเรื่องการสื่อสาร สร้างภาพ ประชาสัมพันธ์ ให้ประชาชนได้เข้าใจในลักษณะ การพูด การเจรจา แต่ถนัดในการลงมือทำให้มากกว่า บางคนถนัดในการพูดทำให้ประชาชนมองภาพออก ประชาชนชื่นชอบเป็นขวัญใจเพราะมีเสน่ห์ในการเจรจา ทุกครั้งที่มีการสื่อสารเพื่อสร้างผลประโยชน์โดยส่วนรวม นักการเมืองอาจจะมีการดำเนินการละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชนเพื่ออำนวยความสะดวกบางอย่าง นักการเมืองเองต้องแสดงบารมีทั้งอำนาจที่มองไม่เห็น มีการปราบปราม กำราบประชาชน

ด้านสาร

การสื่อสารทางการเมืองเป็นการส่งสารที่เป็นข้อมูลจริงหรือเป็นข้อมูลเท็จ ประชาชนไม่สามารถตัดสินใจได้ทั้งหมด ข้อมูลที่มีเนื้อหาสาระเวลาจะสื่อสารต้องมีความเป็นธรรมยังประโยชน์ให้แก่ประชาชน เพื่อสร้างสรรค์ชีวิตที่ดีขึ้น การตัดสินใจตามข้อมูลที่ไม่เอนเอียงเข้าข้างฝ่ายใด เป็นการสร้างระบบความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นได้ การสื่อสารต้องเป็นข้อมูลที่มาจากแหล่งที่เชื่อถือได้ การสื่อสารต้องมีข้อมูลหรือถ้อยคำกระชับ เข้าใจง่าย ประชาชนสามารถรับรู้และเข้าใจได้ นักการเมืองไม่

สามารถจะแยกแยะ วิเคราะห์ สังเคราะห์ ในเวลาที่มีจำกัดได้ นักการเมืองไม่สามารถทำหน้าที่ในการจัดสรรผลประโยชน์ตามความต้องการของประชาชนทุกคนได้ เพราะจำนวนทรัพยากรมีจำนวนจำกัด ความขัดแย้งจึงเกิดขึ้นระหว่างนักการเมืองกับประชาชน ข้อมูลข่าวสารมีการจัดเรียงเนื้อหาสาระอาจจะไม่ครบถ้วน เพราะประชาชนผู้รับข้อมูลข่าวสารมีหลายระดับ ใช้ถ้อยคำที่เข้าใจง่าย ไม่สอดแทรกเนื้อหาที่ไม่เป็นประโยชน์แก่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด การที่กลุ่มวัยรุ่นที่มีวุฒิภาวะทางอารมณ์น้อยในการใช้วิจารณญาณในการรับรู้ข่าวสาร เพราะข้อมูลมากตลึงใจเชื่อต้องใช้เวลา การเข้าถึงระบบสื่อสารที่ทันสมัยนั้นได้เพราะประชาชนบางคนมีองค์ความรู้ในด้านเทคโนโลยี การสร้างแรงจูงใจให้กับคนที่เห็นต่างด้วยกันเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริง การนำเสนอข้อมูลข่าวสารแบบออนไลน์ผ่าน Facebook (เฟสบุ๊ก), Twitter (ทวิตเตอร์), Line (ไลน์), Instagram (อินสตาแกรม) ทำให้การสื่อสารสะดวกสบายเข้าถึงประชาชนได้ง่าย ทำให้ข้อมูลข่าวสารกระจายทั่วถึงประชาชนได้รับข่าวสารครบถ้วน บ้างครั้งการแสดงออกในเชิงสัญลักษณ์ เช่น การชุมนุมสามนิ้ว การไม่ลุกขึ้นเคารพธงชาติ เป็นข้อมูลข่าวสารที่นักการเมืองต้องนำมาวิเคราะห์ว่าประชาชนผู้รับสารต้องการอะไร นักการเมืองต้องหาวิธีรวบรวมข้อมูล ความต้องการของประชาชน มาเป็นนโยบายที่เร่งด่วนตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ทันทั่วทั้ง ประโยชน์ของประชาชนคืองานของนักการเมือง

ด้านช่องทางการสื่อสาร

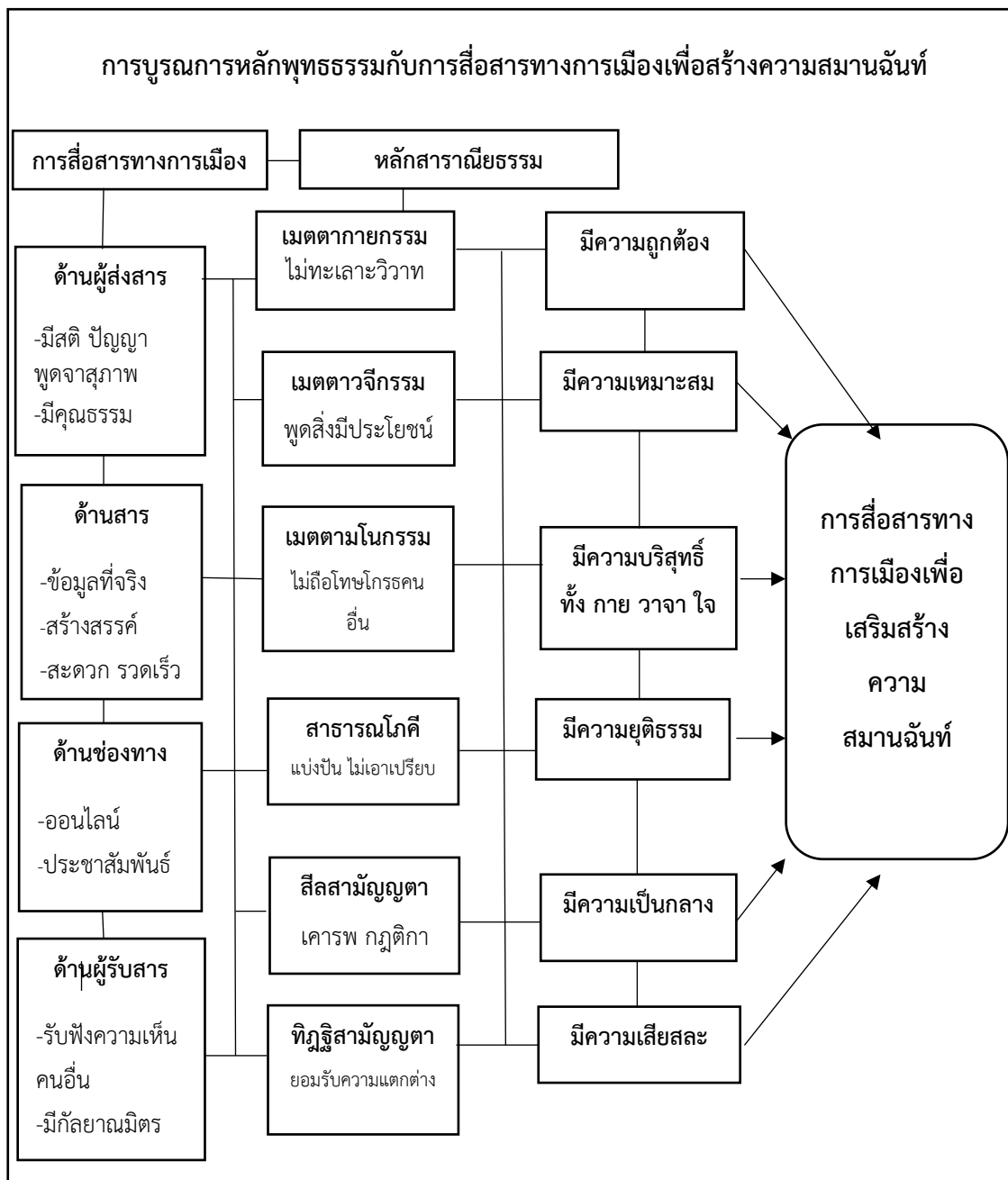
นักการเมืองสามารถใช้ช่องทางการสื่อสารทางการเมืองผ่านสื่อออนไลน์ ได้อย่างถูกต้อง การโฆษณาชวนเชื่อโดยการใช้ช่องทางการสื่อสารในยุคดิจิทัล ควรรู้จักการใช้เพื่อประโยชน์ของประชาชนส่วนรวมเป็นหลักสำคัญ โดยไม่มีการแทรกแซงจากบุคคลที่ใกล้ชิดหรือกลุ่มผลประโยชน์ การจัดสรรผลประโยชน์ที่ไม่เท่าเทียมของนักการเมือง ทำให้เกิดความไม่พอใจของประชาชนอาจจะแสดงออกในโลกโซเชียล (Social Media) การรวมกลุ่มประท้วง การยื่นจดหมายเปิดผนึกผ่านผู้ที่เป็นตัวแทนขององค์กรที่รับผิดชอบ การออกแถลงการณ์ร่วมกัน หรือใช้ช่องทางการสื่อสารทางการเมืองอื่นเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการเรียกร้องต่อผลประโยชน์ของประชาชน การเอื้อผลประโยชน์ให้นายทุนมากกว่าประชาชนในประเทศที่เป็นคนยากจน การมีช่องทางการสื่อสารที่รวดเร็ว ทันสมัย ข้อมูลมากมาย ส่วนใหญ่จะเสนอข้อมูลแบบเลือกข้าง ถ้าชอบก็จะเชียร์ ส่วนฝ่ายที่ชอบแบบสุดโต่งไม่ได้มองข้อมูลอย่างกว้างขวาง รอบด้าน แสดงถึงการไม่มีวุฒิภาวะ ด้อยการศึกษา ไม่รักษากฎหมาย กฏระเบียบ ทำให้เกิดในการสื่อสารทางการเมืองหลายช่องทางเพื่อโจมตีอีกฝ่าย ส่วนมากมักอ้างว่าประชาชนส่วนมากมีปัญหาความยากจนเป็นพื้นฐาน การเข้าถึงโอกาสในการทำงานน้อย ภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำทั่วโลก ปัญหาโรคระบาด และสุดท้ายคือการไม่มีความเป็นธรรมในระบบ

ด้านผู้รับสาร

ผู้รับสารต้องมีสติ มีปัญญา มีความรอบรู้และมีคุณธรรมในการรับข้อมูลข่าวสารทางการเมืองได้อย่างถูกต้อง มีการวิเคราะห์ข่าวสารจากแหล่งที่น่าเชื่อถือได้ โดยผู้รับข่าวสารต้องมีภูมิรู้หรือ ความรอบรู้ในเรื่องต่างๆ หรือเฉพาะเรื่องเพื่อนำมาวิเคราะห์ สงเคราะห์ ในข้อมูลข่าวสาร สกัดให้เป็นองค์ความรู้ที่แท้จริงถูกต้องเป็นธรรม และมีการเลือกรับข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ถ้าข้อมูลที่ไม่เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติและประชาชน อาจทำให้เกิดความแตกแยกเสียหาย เลือกที่จะนำเสนอให้เป็นด้านบวกเท่านั้น ผู้รับสารควรมีคุณธรรมในการรับข่าวสารทางการเมืองจากทุกช่องทางและทำให้ได้รับความรู้มากขึ้น ในการสื่อสารผู้รับสารต้องมีความเป็นมืออาชีพมีความเป็นกลางเลือกสิ่งที่ดีที่สุดที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนมากที่สุด ไม่มีความคิดที่ปราศจากการไตร่ตรองการวิเคราะห์ต้องมีจิตที่คิดบวก พยายามแสวงหาข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัยเพื่อพัฒนาด้านองค์ความรู้ทุกด้าน การวิเคราะห์ข่าวสารเพื่อเสริมสร้างกระบวนการด้านความรู้เพื่อให้มีสติปัญญาที่ดี การมีกัลยาณมิตรที่รอบรู้ทางด้านข้อมูลข่าวสารเปรียบเสมือนเป็นแหล่งข้อมูลที่มีคุณภาพชั้นเยี่ยม ในการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นเป็นคุณสมบัติอย่างหนึ่งของผู้รับสาร

๔.๕.๒ องค์กรความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์” ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย สรุปเป็นความสัมพันธ์เชิงแผนภาพ ดังนี้

แผนภาพที่ ๔.๑๐ แสดงองค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

จากแผนภาพดังกล่าวพบว่า “การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมือง เพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์” ผู้วิจัยสามารถอธิบายในแต่ละด้านได้ ดังนี้

ด้านผู้ส่งสาร

จะเห็นได้ว่าด้านผู้ส่งสารจะเน้นในเรื่องของผู้มีสติปัญญาสามารถในการส่งสารไปยังผู้รับสารให้ได้เข้าใจ และผู้ส่งสารถ้ามองภายนอกต้องเน้นในเรื่องบุคลิกภาพ เช่น การแต่งตัวก่อนขึ้นเวทีปราศรัยต้องเรียบร้อย การพูดต้องมีน้ำเสียงไพเราะถ้อยคำต้องสุภาพ โดยรวมเป็นบุคคลที่น่าเชื่อถือ ทั้งด้านประวัติการศึกษา ด้านฐานะ ด้านชาติตระกูล ด้านการทำงานที่เคยทำมาก่อนมเคยดำรงตำแหน่งที่สูง เช่น อดีตปลัดกระทรวง อดีตผู้ว่าราชการจังหวัด อดีตอธิบดีกรมต่างๆ เป็นต้น ด้านการสมรสกับตระกูลที่มีชื่อเสียง เป็นมหาเศรษฐีในด้านธุรกิจ ยิ่งจะทำให้การสื่อสารของผู้รับสารเป็นที่น่าจับตามากขึ้นในแวดวงการเมือง

การเป็นผู้ส่งสารต้องมีเมตตาทายกรรมในการสื่อสารทางให้ประชาชนรับทราบข่าวสาร โดยความเป็นมิตรไมตรี ไม่ทำให้มีการทะเลาะวิวาทระหว่างประชาชนกับประชาชน ประชาชนกับนักการเมือง นักการเมืองกับนักการเมือง ต้องมีการผสมผสานผลประโยชน์ด้วยกันทั้งสองฝ่าย และต้องเป็นผลประโยชน์ที่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม ไม่ผิดหลักจริยธรรมของนักการเมือง หรือผิดหลักคุณธรรมและทางศีลธรรมของประชาชน

เมื่อหลักการของผู้ส่งสารตั้งอยู่ในเมตตาตาวจีกรรมการเสวนา การพูดคุย การทำความเข้าใจ จะเป็นสิ่งที่ดีก่อเกิดให้กับประชาชนเข้าใจนักการเมืองมากยิ่งขึ้น เมื่อนักการเมืองมีหน้าที่จะต้องทำเพื่อประชาชน มีจุดประสงค์คือผลประโยชน์ต่อประเทศชาติและประชาชนเป็นสำคัญ ประชาชนก็จะได้รับการพัฒนายิ่งขึ้น เพิ่มศักยภาพให้ประชาชนสามารถแข่งขันกับประเทศอื่นได้ด้วย

การที่นักการเมืองส่งสารให้กับประชาชนไม่ว่าจะเป็นข้อมูลข่าวสารทั้งที่เป็นประโยชน์ และที่ประชาชนไม่ชอบใจ ผู้ส่งสารก็ไม่ถือโทษโกรธในสิ่งที่ประชาชนสะท้อนกลับมา เพราะสิ่งที่ประชาชนส่งสารให้นักการเมืองได้รู้คือสิ่งที่บริสุทธิ์สามารถนำมาวิเคราะห์เพื่อจะแก้ไขปัญหาหรือนำไปปรับปรุงการทำงานการหาเสียงของตนเองได้

ผู้ส่งสารไม่จำเป็นต้องมีความกังวลในเรื่องข้อมูลข่าวสารมากนัก เพราะการสื่อสารต้องอาศัยการแสวงหาข้อมูลที่ชัดเจน เป็นธรรม ถูกต้อง สมัยปัจจุบันเป็นการแข่งขันทางด้านข้อมูลข่าวสาร ยิ่งมีการแบ่งปันข้อมูล การไม่เอาเปรียบในด้านข้อมูล จะทำให้เกิดกัลยาณมิตรในด้านข้อมูลข่าวสารยิ่งขึ้น ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารมากขึ้นทำให้มีโอกาสเลือกผู้แทนของตนเองมากขึ้น การมีผู้ส่งสารที่สามารถวิเคราะห์ข้อมูลแล้วแบ่งปันสิ่งที่ถูกต้องให้แก่ประชาชน เป็นสิ่งที่ดีที่สุด เพราะความสุขของประชาชนต้องมาก่อน

การส่งสารต้องเคารพในเรื่องของกฎหมาย ระเบียบ วินัย อย่างเคร่งครัดเพราะผู้ส่งสารต้องคำนึงถึงผลกระทบทางตรงและทางอ้อมที่เกิดจากการส่งสาร อาจจะทำให้ประชาชนเดือดร้อนเสียหาย เพราะการสื่อสารในสมัยนี้เป็นแบบ Social Media ผ่าน Facebook (เฟสบุ๊ก), Twitter (ทวิตเตอร์), Line (ไลน์), Instagram (อินสตาแกรม) ซึ่งมีความทันสมัยที่สุดในยุคโลกาภิวัตน์ อาจจะมีข่าวปลอมหรือเรียกว่า “Fake News” ทำให้ผู้ส่งสารต้องมีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองทั้งในด้านกฎหมาย กฎระเบียบ คุณธรรม ความยุติธรรม ความเป็นกลาง ไม่สามารถปิดความรับผิดชอบได้

นักการเมืองต้องยอมรับในความแตกต่างทางด้านความคิดเห็นของประชาชนของประชาชนในแต่ละกลุ่ม หมู่บ้าน เพราะมันคือความเสรีภาพทางด้านความคิดเห็นในระบบประชาธิปไตย แต่ในความคิดเห็นที่แตกต่างแต่นักการเมืองต้องมีความเสียสละ เวลา ทรัพย์สิน สุขภาพของตนเองที่จะรับภาระของประชาชน การออกตรวจพื้นที่ที่ประสบภัยพิบัติ เช่น น้ำท่วม ไฟไหม้ ถนนขาด ดินถล่ม การเข้าหาประชาชนเพื่อบรรเทาทุกข์ ทำให้ประชาชนมองนักการเมืองว่าเป็นผู้เสียสละโดยแท้ เป็นที่พึ่งของประชาชนได้ในทุกสถานการณ์

ด้านสาร

ข้อมูลที่มีการสื่อสารออกไปให้กับประชาชนผ่านทางระบบออนไลน์ มีความรวดเร็วทันสมัย ตอบสนองความต้องการของประชาชนที่เป็นเยาวชนมากขึ้น เนื้อหาสาระของข้อมูลมีมากมายเกินกว่าจะตัดสินใจเชื่อข้อมูลของแหล่งใด การใช้ถ้อยคำที่เข้าใจง่าย ไม่มีเนื้อหาที่ไม่เป็นประโยชน์ที่ทำให้เกิดความแตกแยก ไม่เกิดความทะเลาะวิวาท ข้อมูลต้องมีเนื้อหาสาระที่ครบถ้วนถูกต้องเป็นธรรม พิสูจน์แหล่งที่มาของข้อมูลที่น่าเชื่อถือได้ ตามกระบวนการการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ข้อมูลนั้น

การสื่อสารที่มีข้อมูลจากผู้ส่งสารสื่อสารออกมานั้นต้องไปด้วยหลักของข้อมูลที่มีสารประโยชน์ เหมาะสมแก่ประชาชนทุกเพศทุกวัย ข้อมูลต้องมีการอัปเดต ทันสมัย เชื่อถือได้ แหล่งที่มาต้องสามารถอ้างอิงข้อมูลได้ นักการเมืองต้องสามารถปกป้องแหล่งข้อมูลที่เปราะบางได้ เช่น เด็ก สตรี ผู้ติดเชื้อ ต่างด้าว ไม่ให้ได้รับผลกระทบทางสังคม การปกป้องข้อมูลไม่ใช่การปกปิดข้อมูลที่จะทำให้เกิดข้อมูลที่ผิดพลาด ไม่เป็นธรรม แต่คือการรักษาผลประโยชน์ของประชาชนบางกลุ่มเท่านั้น

การได้รับข้อมูลจากประชาชนที่เป็นเท็จเพราะบางครั้งไม่อาจจะเปิดเผยความจริงได้ นักการเมืองเองไม่สามารถจะไปโกรธแค้นผู้ที่ให้ข้อมูลข่าวสาร เพราะความจำเป็นของประชาชนด้วยสถานะทางด้านเศรษฐกิจ จึงจำเป็นต้องให้ข้อมูลที่ผิดกับนักการเมือง การแสวงหาข้อมูลที่ประชาชนที่บริสุทธิ์นำเสนอมา ควรนำมาปรับปรุงเป็นข้อมูลที่จะนำมาวิเคราะห์เพื่อการลงหาเสียงในครั้งต่อไป

เนื้อหาของข้อมูลข่าวสารต้องมีการแบ่งปันไปให้กับ ผู้รับสาร ผู้ส่งสาร ให้ได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง และข้อมูลข่าวสารต้องมีความเป็นธรรมแก่ทั้งฝ่ายนักการเมืองและประชาชน นักการเมืองไม่สามารถบิดเบือนข้อมูลข่าวสารจากความเป็นจริงได้ การใส่ร้ายป้ายสีให้ข่าวสารดูน่ากลัว ทำให้ประชาชนเกิดความวิตก ไม่เชื่อในข้อมูลข่าวสารที่นักการเมืองส่งสารมา อาจเกิดความโกหกหลอกลวงภายในประเทศได้

การได้มาซึ่งข้อมูลที่มีเนื้อหาสาระที่มาก ยากต่อการพิจารณาโดยใช้หลักโยนิโสมนสิการ เพราะมีเวลาอันจำกัด จึงอาจทำให้ข้อมูลคาดเคลื่อนได้ การให้ความใส่ใจในด้าน พ.ร.บ. ข่าวสาร หรือด้านกฎหมาย กฎกติกาของชุมชน กฎระเบียบขององค์กร จึงทำให้ได้ข้อมูลที่จริงหรือเรียกว่าไม่มีข้อมูลปลอม การใช้ข้อมูลข่าวสารที่จะสื่อสารไปให้ผู้รับสารต้องมีความเป็นกลางไม่เอนเอียงไปในฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่มีเหตุแห่งความขัดแย้งกัน

ประชาชนแต่ละกลุ่มมีความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรม ศาสนา ความเชื่อ นักการเมืองคือผู้ส่งสารที่ฉลาดนำความแตกต่างของประชาชนมาเป็นข้อมูลเพื่อจะส่งสารให้ประชาชนรู้ว่าตนเองคือผู้แทนสามารถยอมรับความแตกต่างได้ แต่ไม่มีความแตกแยกในการผสมผสานประโยชน์ให้กับประชาชนทุกคน นักการเมืองจึงต้องมีความเสียสละมากกว่าคนอื่น

ด้านช่องทางการสื่อสาร

กระบวนการสื่อสารมีหลากหลายรูปแบบ เช่น การโฆษณาหาเสียงให้กับพรรคการเมืองที่ประชาชนเป็นสมาชิกให้ได้รับเลือกตั้ง โดยเสนอนโยบายที่มีประโยชน์กับเยาวชนที่เรียนฟรี การเพิ่มเบี้ยให้คนชราและพิการ นักการเมืองสามารถใช้ช่องทางของหน่วยงานของรัฐมีข้าราชการเป็นตัวขับเคลื่อนแบบประสานประโยชน์ เชื่อมระหว่างประชาชนกับหน่วยงานของรัฐ โดยใช้หลักเมตตา ภายกรรม คือ การลงมือประสานงานกับหน่วยงานของรัฐจุดมุ่งหมายคือให้ประชาชนได้รับบริการของรัฐโดยทั่วถึงและไม่มีประชาชนตกหล่นในกระบวนการให้บริการของรัฐ เป็นความถูกต้องที่ตัวแทนของประชาชนควรกระทำ

ช่องทางการสื่อสารจะทำให้ผู้ส่งสาร ตัวสาร และผู้รับสาร มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น คงต้องอาศัยช่องทางในการสื่อสารไม่ว่าจะเป็นทางออนไลน์ การพบปะพูดคุย การสนทนากับประชาชน การลงหาเสียงฟังความคิดเห็นของประชาชน เอาผลประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก แล้วกำหนดเป็นนโยบายที่สมควรเหมาะสมกับพื้นที่ด้วยความเป็นธรรม โดยความต้องการของประชาชนเป็นหัวใจสำคัญ จาการากหญ้าสู่นโยบายที่สามารถทำได้

ช่องทางที่จะสื่อสารให้ประชาชนส่วนใหญ่ที่นักการเมืองชอบใช้ คือ งานมงคล งานอวมงคล งานรื่นเริง ต่างๆ เพราะนักการเมืองต้องไปเป็นประธานในการกล่าวสุนทรพจน์ ประธานทอดผ้าบังสุกุล ประธานเปิดป้ายหมู่บ้านหรือโครงการต่างๆ ไปถึงชาวบ้านเร็วบ้าง หรือ มีใช้พื้นที่ของ

ตัวเอง แต่เพื่อสร้างความนิยมในผลงานให้เกิดขึ้น ต้องระงับความไม่พอใจ การไม่ถือโทษโกรธประชาชน การแสดงออกความเป็นคนใจกว้างไม่ถือสาหาความ จะทำให้ไปนั่งในใจของประชาชนโดยความบริสุทธิ์ใจ

นักการเมืองเป็นผู้หาช่องทางในการสื่อสารกับประชาชนให้ได้หลายช่องทาง เพราะต้องทำให้ประชาชนคิดเสมอว่านักการเมืองคือผู้ที่เข้าพบได้ง่าย เปรียบเสมือนญาติ มีความเอื้ออาทร ไม่เอาर्डเอาเปรียบ มีความยุติธรรมในการจัดสรรประโยชน์ให้เท่าเทียมกันทุกคน ประชาชนมีความคิดเห็นในการบริหารงานของนักการเมืองไปในทางเชิดชู มากกว่าตำหนิหรือไม่ไว้วางใจ

การใช้ช่องทางการสื่อสารที่ทันสมัย ทันเหตุการณ์ สนองต่อความต้องการของประชาชน แต่ความที่ทันสมัยอาจจะทำให้ข้อมูลบางอย่าง เมื่อสื่อสารผ่านช่องทางอาจจะมีความคลาดเคลื่อน ทำให้เข้าใจผิด และความเสียหายจะเกิดขึ้น ต้องคำนึงถึงช่องทางการสื่อสารที่ถูกต้อง ไม่ขัดกับหลักกฎหมาย กฎกติกา อาจจะมีการลัดชั้นตอนบ้างแต่ไม่ละเมิดจริยธรรม แต่ให้คำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชนเป็นหลักสำคัญด้วยการใช้สติสัมปชัญญะอย่างยิ่ง

การยอมรับด้วยความแตกต่างทางความคิดของประชาชน เป็นภาระของนักการเมืองที่จะใช้ช่องทางในการสื่อสารผลงานของตนเองให้ได้รับทราบ ต้องทำให้ประชาชนได้ทราบถึงผลงานการทำงานในฐานะตัวแทนของประชาชน เช่น การลงพื้นที่เพื่อแก้ปัญหาภัยแล้ง ช่วยเหลือในด้านกาประสารเรื่องโรงพยาบาลในกรณีเจ็บป่วยฉุกเฉิน มีความเสียสละชีวิตส่วนตัว เพื่อให้ประชาชนได้มีความสุข

ด้านผู้รับสาร

กระบวนการสื่อสารทางการเมืองต้องผ่านทั้งผู้รับสาร ด้านข้อมูลข่าวสาร ด้านช่องทางของการสื่อสาร และสุดท้ายต้องอาศัยผู้รับสารเป็นกระบวนการที่สำคัญ เพราะผู้รับสารต้องใช้ความรู้ แหล่งข้อมูลที่ถูกต้อง มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และถ่ายทอดให้ประชาชนได้รับรู้ข่าวสารที่เป็นความจริง ไม่สื่อสารออกไปแล้วไม่ทำให้ประชาชนทะเลาะวิวาทกัน แบ่งแยกเป็นฝ่าย ขาดความสามัคคีในหมู่ประชาชน

การเป็นผู้รับสารต้องมีความละเอียดในการสื่อสาร ไม่ว่าจะเป็นการพูดด้วยถ้อยคำที่สุภาพ ให้ผู้รับฟังมีความสบายใจได้ความรู้เป็นกันเอง การส่งสารต้องมาจากข้อมูลที่ถูกต้องเป็นธรรมและเหมาะสมกับประชาชนทุกกลุ่ม ไม่ไปขัดขวางประโยชน์ของคนอื่น แต่ต้องเป็นประโยชน์กับประชาชน เพราะการมีผลประโยชน์ทับซ้อนทำให้ไม่เป็นที่น่าเชื่อถือของประชาชน

ประชาชนมีความรับรู้ข่าวสารที่นักการเมืองเป็นผู้ส่งสาร แต่ข่าวสารที่เป็นประโยชน์กับประชาชนก็ต้องคัดสรร นำมาจัดระเบียบความสำคัญของข้อมูลว่าสำคัญและเป็นประโยชน์มากต่อ

ตนเอง ต่อประชาชนเพื่อนำความเจริญทางด้านวัตถุ และด้านความปลอดภัยบริสุทธิ์ยุติธรรมให้กับประชาชน มีกิจกรรมทำร่วมกันระหว่างประชาชนกับนักการเมือง นักการเมืองกับนักการเมือง

ต้องมีความเคารพต่อกฎหมาย กฎระเบียบ มีจริยธรรม ในการรับข้อมูลข่าวสารเพื่อสื่อสารไปให้กับผู้อื่นและต้องอ้างอิงแหล่งข้อมูลอย่างถูกต้อง เป็นไปเพื่อสาธารณะประโยชน์อันก่อให้เกิดความเป็นกลางของผู้ส่งสาร สาร และผู้ที่รับสารอย่างบริสุทธิ์ใจ การเคารพกฎหมายซึ่งเป็นการตัดสินระหว่างการละเมิดและสิทธิส่วนบุคคลควรจะต้องแยกแยะให้ได้ ผู้รับสารไม่ควรที่จะส่งสารไปเพื่อทำร้าย หรือสร้างความแตกแยกให้กับประชาชน ต้องสื่อสารเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์เท่านั้น ถึงจะเป็นการสื่อสารที่ดี

ผู้รับสารต้องมีสติสัมปชัญญะสามารถมองการสื่อสารเป็นเพียงแค่เครื่องมือให้บรรลุความต้องการในการรับสารเท่านั้น การสื่อสารทางด้านเนื้อหาสาระของข้อมูลข่าวสารต้องยอมรับว่ามีความแตกต่างด้านความคิดเห็นของประชาชนกับนักการเมือง บางครั้งก็มีความคิดเห็นที่ตรงกัน บางครั้งก็เห็นแตกต่างกัน การตัดสินใจที่จะเชื่อข้อมูลต้องผ่านระบบโยนิโสมนสิการหรือหลักกาลามสูตร เพื่อวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล ผู้ส่งสารเองต้องมีความเสียสละเวลาในการค้นคว้าหาข้อมูลเพื่อนำข้อมูลมาสังเคราะห์ ต้องให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงเพื่อเผยแพร่ให้กับประชาชนได้รับรู้

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์” จากการสัมภาษณ์และแบบสอบถาม ผู้ที่มีประสบการณ์หรือผู้เกี่ยวข้องในการวิจัย ตามวัตถุประสงค์ คือ ๑) เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการสื่อสารทางการเมือง ๒) เพื่อศึกษาการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ และ ๓) เพื่อการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

จากวัตถุประสงค์งานวิจัยผู้ศึกษาได้วิจัยสรุปและอภิปรายผล รวมถึงการนำข้อเสนอแนะโดยอาศัยเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมด ๒ แบบ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมดจำนวน ๒๓ รูปหรือคน ในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) จากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ในจังหวัดพะเยา โดยมีประเด็นเนื้อหาในการสัมภาษณ์ โดยแยกประเด็นในการวิเคราะห์ออกตามวัตถุประสงค์และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จำนวน ๑๑ รูปหรือคน และการสำรวจโดยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างจากประชาชนที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านของจังหวัดพะเยาจำนวนอำเภอ ๙ อำเภอ จำนวนทั้งสิ้น ๔๐๐ คน จากจำนวนประชากร ๔๖๖,๒๒๐ คน โดยสามารถนำเสนอรายงานการวิจัย ตามลำดับ ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์” ผู้วิจัยได้ศึกษาสภาพทั่วไปของการสื่อสารทางการเมือง การสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์และการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมือง โดยแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ จากนั้นได้สรุปในแต่ละประเด็นดังนี้

๕.๑.๑ สรุปจากผลการศึกษาสภาพทั่วไปของการสื่อสารทางการเมือง จากการสัมภาษณ์สามารถสรุปได้ดังนี้

ด้านผู้รับสาร

สภาพทั่วไปของการสื่อสารทางการเมือง นักการเมืองบางคนมีการสื่อสารโดยผ่านประชาชน ผู้ใกล้ชิด เพื่อโฆษณาชวนเชื่ออาจจะให้ประชาชนบางกลุ่มเลือกข้าง บางคนอาจจะทำให้เกิดความแตกแยกแตกความสามัคคี ขาดความเสียสละ นักการเมืองบางคนเข้าร่วมกับพรรคการเมืองที่เป็นฝ่ายรัฐบาล เพื่อรักษาอำนาจผลประโยชน์เป็นส่วนใหญ่ นักการเมืองบางคนเป็นผู้ส่งสารไปให้ประชาชนเพื่อผลประโยชน์ให้กับตนเอง นักการเมืองบางคนขาดความยุติธรรมในการจัดสรรผลประโยชน์ให้กับประชาชน นักการเมืองยังไม่ยึดโยงกับประชาชนเพราะยังมีผลประโยชน์ทับซ้อนเอื้อประโยชน์ให้กับนายทุน ไม่สามารถสื่อสารเพื่อสร้างผลประโยชน์โดยรวมให้กับประชาชนทุกคนได้ ประชาชนเองรู้สึกว่าจะเสียผลประโยชน์ที่จะพึงมีพึงได้ในนโยบายที่เลือกนักการเมือง แต่ก็เล็งเห็นประโยชน์ที่จะได้ร่วมกัน การดำเนินการจากภาครัฐ นักการเมือง อาจละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชน ถ้าประชาชนมีการต่อต้านอาจจะใช้การปราบปรามเพื่อกำทลายประชาชน บางครั้งอาศัยสถานการณ์บางอย่างเป็นเครื่องมือ เช่น สถานการณ์โรคโควิด ๑๙ เป็นต้น มาเป็นเครื่องมือ

ด้านสาร

แหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้และข้อมูลที่ไม่น่าเชื่อถือหรือข้อมูลที่เป็นเท็จทั้งหมด นักการเมืองไม่สามารถนำข้อมูลเหล่านั้นมาสื่อสารให้ประชาชนเข้าใจ และไม่สามารถทำหน้าที่ในการจัดสรรผลประโยชน์ให้กับประชาชนได้ ความขัดแย้งจึงเกิดขึ้นระหว่างนักการเมืองบางท่านกับประชาชนบางกลุ่ม ทำให้ประชาชนที่เป็นกลุ่มเปราะบางหรือกลุ่มวัยรุ่นที่ไม่มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ในการใช้วิจารณญาณในการรับรู้ข่าวสาร ไม่สามารถเข้าถึงระบบสื่อสารที่มีข้อมูลที่เป็นจริงได้ การสร้างแรงจูงใจให้กับคนที่เห็นต่างด้วยกันเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริง การสื่อสารแบบออนไลน์ ผ่านทาง (เฟซบุ๊ก), Twitter (ทวิตเตอร์), Line (ไลน์), Instagram (อินสตาร์แกรม) ทำให้ได้รับความสะดวกสบาย แต่กลับกันประชาชนไม่สามารถวิเคราะห์ข้อมูลที่ถูกต้องได้อย่างรวดเร็ว การหาเสียงโดยผ่านการปราศรัยหรือพบปะประชาชนทั่วไป อาจจะเป็นเฉพาะกลุ่มข้อมูลที่มีการสื่อสารที่ไม่

สามารถรับรู้เลยว่า เป็นข้อมูลที่มีแหล่งน่าเชื่อถือและเป็นจริง ข้อมูลที่สื่อสารออกมาถือว่าเป็นสภาพที่วิกฤต การแสดงออกในเชิงสัญลักษณ์ เช่น การชูนิ้วมือสามนิ้ว การไม่ลุกขึ้นเคารพธงชาติ ข้อมูลข่าวสารที่นักการเมืองนำมาสื่อสาร มีเนื้อหาสาระอาจจะไม่ถูกต้องและไม่เป็นธรรม เพราะข้อมูลบางอย่างไม่สามารถเปิดเผยต่อสาธารณชนได้

ด้านช่องทางการสื่อสาร

ช่องทางการสื่อสารในสภาพทั่วไปของการสื่อสารทางการเมืองในสังคมไทย มีสภาพเป็นแบบอย่างเดิม คือ การสื่อสารยังมีปัญหาของการเลือกช่องทาง และช่องทางมีให้เลือกน้อยมาก จึงมีสภาพที่สะสมจากอดีต คือ การเข้าถึงช่องทางการสื่อสารที่ยากมาก ทางเลือกน้อย การแบ่งพรรคแบ่งพวก การจัดสรรผลประโยชน์ให้กับประชาชนที่ไม่เท่าเทียม การเอื้อผลประโยชน์ให้นายทุนมากกว่าประชาชนในประเทศที่เป็นคนยากจน แต่ที่เพิ่มเติมคืออดีตมีระบบการสื่อสารที่ช้า ประชาชนเข้าถึงยากแต่ปัจจุบันรวดเร็ว ทันสมัย ข้อมูลมากมายยากที่จะตัดสินใจว่าข้อมูลอันไหนจริงอันไหนเท็จ ส่วนใหญ่จะเสนอข้อมูลแบบเลือกข้าง ถ้าชอบก็จะสื่อสารหรือเชียร์แบบไม่รู้ข่าวสารหรือความเป็นจริงอีกด้าน ไม่ได้มองข้อมูลอย่างกว้างขวาง รอบด้าน ไม่แสดงถึงความมีวุฒิภาวะ การศึกษา กฎหมาย กฎระเบียบ ความยากจนทำให้การเข้าถึงโอกาสในการทำงานมีน้อย ช่วงภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำทั่วโลกเพราะปัญหาโรคระบาด และสุดท้ายคือ การไม่มีความเป็นธรรมในระบบ

ด้านผู้รับสาร

สิ่งที่สำคัญที่สุดในกระบวนการสื่อสาร คือ ผู้รับสารที่จะต้องมีความสติปัญญา และมีวิจารณญาณ ในการรับข้อมูลข่าวสาร ข้อมูลต้องมีคุณภาพ คุณธรรม วิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารได้ทันที ข้อมูลข่าวสารของผู้รับข่าวสารต้องมีคุณสมบัติ คือ มีภูมิรู้ ภูมิธรรม ความรอบรู้ในเรื่องต่างๆ เพื่อจะทำกรวิเคราะห์ สงเคราะห์ ในข้อมูลข่าวสาร เลือกที่จะรับข่าวสาร พร้อมนำเสนอ และข่าวสารบ้างอย่างควรรู้ และคัดกรอง เพราะไม่เป็นประโยชน์ต่อประชาชนส่วนรวม ผู้รับสารต้องเป็นผู้รู้ในข้อมูลทุกด้าน ข่าวสารในเชิงปฏิบัติสามารถเรียนรู้ในสิ่งใหม่ เพื่อที่จะทำให้เพิ่มพูนความรู้ยิ่งขึ้น ต้องมีกัลยาณมิตรที่ดี ในการรับรู้ข้อมูล หาข้อมูลเพิ่มเติม ผู้รับข้อมูลข่าวสารต้องเป็นผู้ที่ใช้หลักกาลามสูตร เพื่อนำข้อมูลมาพิจารณาอย่างรอบครอบในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร แต่ต้องมีวิจารณญาณในการรับข่าวสารข้อมูล แบบแยกแยะ คัดกรองข้อมูล

สรุปได้ว่า ผู้ส่งสาร สาร ช่องทางการสื่อสาร ผู้รับสาร ทั้ง ๔ ข้อ มีความสำคัญที่แตกต่างกันไป แต่ที่สำคัญมาก คือ ผู้รับสาร ผู้ส่งสารไม่สามารถส่งสารไปให้กับประชาชนได้ทั้งหมด ผู้มีความคิดเห็นทางการเมืองที่แตกต่างกัน มีความคิดที่จะครอบงำความคิดของประชาชนให้เป็นไปในทางเดียวกัน เพื่อผลประโยชน์ของตนเองและพรรคที่ตนเองสังกัด สาร ตัวสารเองอาจไม่มีความเป็นจริง

เพราะผู้ที่ส่งสารอาจสร้างข้อมูลอันเป็นเท็จและมีเจตนาใส่ร้ายประชาชนได้รับข้อมูลอันเป็นเท็จ และไม่สามารถถ่ายทอดข้อมูลที่เป็นจริงไปให้ประชาชนอื่นคนได้รับทราบและรับรู้ เพราะอาจจะเป็นความลับของนักการเมืองก็เป็นได้ ด้านช่องทางการสื่อสาร สมัยก่อนอาจจะจำกัดในการเลือกช่องทางการสื่อสาร เพราะทุกช่องทางคือต้นทุน ปัจจุบันการใช้ช่องทางการสื่อสารสะดวก รวดเร็วประหยัด แต่ไม่สามารถที่คัดกรองข้อมูลได้ เพราะข้อมูลหลากหลาย การตัดสินใจว่าอันคือข้อมูลที่เท็จจริง อันไหนคือข้อมูลที่เป็นข่าวปลอม ผู้รับสาร คือเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุด ต้องมีสติปัญญาที่เฉียบแหลม ความรู้คู่คุณธรรม สาเหตุก็เพราะต้องเข้าใจสารหรือข้อมูลที่รับมาต้องเที่ยงตรงถูกต้องชัดเจนมีแหล่งที่มา สามารถอ้างอิงและสามารถตรวจสอบได้พิสูจน์ทุกเวลา ต้องมีองค์ความรู้ มีการวิเคราะห์ มีการสังเคราะห์ การเห็นประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหัวใจสำคัญของหลักการสื่อสาร

๕.๑.๒ สรุปผลการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ สามารถสรุปได้ดังนี้

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน ๒๐๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๗ มีอายุ ๓๐ - ๓๙ ปี ขึ้นไป จำนวน ๑๒๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๘ มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน ๒๒๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๕.๐ มีอาชีพข้าราชการ จำนวน ๑๐๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๕

การสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๓.๖๓, S.D.=๐.๙๕$) เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนี้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ด้านผู้รับสาร ($\bar{X}=๓.๘๔, S.D.=๐.๙๘$) รองลงมาได้แก่ ด้านสาร ($\bar{X}=๓.๖๒, S.D.=๐.๙๘$) ด้านผู้ส่งสาร ($\bar{X}=๓.๕๘, S.D.=๐.๙๑$) และด้านช่องทางการสื่อสาร ($\bar{X}=๓.๕๑, S.D.=๑.๐๕$)

๑. ด้านผู้ส่งสาร พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ ด้านผู้ส่งสาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๓.๖๒, S.D.=๐.๙๘$) เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านคิดว่านักการเมืองมีความยุติธรรม พุดจาด้วยถ้อยคำสุภาพ ไม่ใส่ร้ายป้ายสีผู้อื่น” ($\bar{X}=๓.๘๓, S.D.=๑.๐๑$) รองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านคิดว่านักการเมืองได้ให้ข้อมูลที่เป็นจริงและมีการกลั่นกรองข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้” ($\bar{X}=๓.๕๕, S.D.=๐.๙๒$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ข้อที่ว่า “ท่านคิดว่านักการเมืองมีความเสียสละ เป็นกลาง ไม่อคติเอนเอียงไปฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด เพราะมองเห็นประโยชน์ของประเทศชาติ” ($\bar{X}=๓.๕๐, S.D.=๐.๘๒$) ตามลำดับ

๒. ด้านสาร ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ ด้านสาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๓.๖๒, S.D.=๐.๙๘$) เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านคิดว่าข้อมูลข่าวสารมีการจัดเรียงเนื้อหาสาระ ครบถ้วน ใช้ถ้อยคำเข้าใจง่าย ไม่สอດแทรกเนื้อหาที่เป็นประโยชน์แก่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด” ($\bar{X}=๓.๙๐, S.D.=๐.๙๑$) รองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านคิดว่าข้อมูลข่าวสารที่นักการเมืองนำมาสื่อสารมีความเหมาะสม กระชับ ได้ใจความ และเข้าใจได้ง่าย” ($\bar{X}=๓.๖๓, S.D.=๐.๙๐$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ว่า “ท่านคิดว่าข้อมูลข่าวสารที่นักการเมืองนำมาสื่อสารมีเนื้อหาสาระถูกต้อง เป็นธรรม ไม่เอนเอียงไปฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด” ($\bar{X}=๓.๔๗, S.D.=๑.๑๘$) ตามลำดับ

๓. ด้านช่องทางการสื่อสาร พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ ด้านช่องทางการสื่อสาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๓.๕๑, S.D.=๑.๐๕$) เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านคิดว่า นักการเมืองใช้ช่องทางการสื่อสารทางการเมืองผ่านสื่อออนไลน์ ได้อย่างถูกต้อง” ($\bar{X}=๓.๘๒, S.D.=๑.๐๐$) รองลงมา ได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านคิดว่า นักการเมืองมีความยุติธรรมในการช่องทางการสื่อสารทางการเมืองผ่านบุคคลที่ใกล้ชิด” ($\bar{X}=๓.๗๑, S.D.=๐.๙๗$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ว่า “ท่านคิดว่านักการเมืองใช้ช่องทางการสื่อสารทางการเมืองเพื่อผลประโยชน์ของประชาชน โดยไม่มีการแทรกแซง” ($\bar{X}=๓.๒๕, S.D.=๑.๐๕$) ตามลำดับ

๔. ด้านผู้ส่งสาร พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ ด้านผู้รับสาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๓.๘๔, S.D.=๐.๘๙$) เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ดังนี้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านรับข่าวสารทางการเมืองอย่างถูกต้อง จากแหล่งที่น่าเชื่อถือได้” ($\bar{X}=๓.๘๙, S.D.=๐.๘๖$) รองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านได้รับข่าวสารทางการเมืองที่มีเนื้อหาสาระ ที่มีความเหมาะสม การใช้ภาษา และถ้อยคำที่ฟังแล้วเข้าใจง่ายตรงประเด็น” ($\bar{X}=๓.๘๗, S.D.=๐.๘๙$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ว่า “ท่านมีคุณธรรมในการรับข่าวสารทางการเมืองจากทุกช่องทาง ทำให้ได้รับความรู้มากขึ้น” ($\bar{X}=๓.๗๙, S.D.=๐.๙๓$) ตามลำดับ

สรุปได้ว่า การสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ ด้วยทั้ง ๔ ด้าน คือ ด้านผู้ส่งสาร ด้านสาร ด้านช่องทางการสื่อสาร และด้านผู้รับสาร ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านผู้รับสาร คือ ประชาชนได้รับข่าวสารทางการเมืองได้อย่างถูกต้อง จากแหล่งที่เชื่อถือได้ ส่วนด้านที่มี

ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านช่องทางการสื่อสาร คือ ท่านคิดว่านักการเมืองใช้ช่องทางการสื่อสารทางการเมืองผ่านสื่อออนไลน์ ได้อย่างถูกต้อง

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล เรื่อง “การสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์” สามารถสรุปได้ดังนี้

ด้านผู้ส่งสาร

นักการเมืองต้องให้ความสำคัญกับการมีคุณธรรม จริยธรรม คือ การไม่ไปเบียดเบียนบุคคลอื่นถึงเขาจะไม่ชอบใจเราก็ดูตาม ต้องมีวาจาสุภาพ ไพเราะ คิดแต่สิ่งดีที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น มีความเป็นระเบียบ มีวินัยในการสื่อสารให้ประชาชนได้รับรู้ มีความคิดเห็นที่ตรงกันและที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน มีเมตตาธรรมค้ำจุนโลก เพราะความเป็นผู้มีคุณธรรมของผู้สื่อสารต้องมีความแจ่มแจ้ง จูงใจ แกล้งกล้า ร่าเริง แสวงหาข้อมูลที่จริง มีแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือก่อนที่จะนำเสนอให้กับประชาชนที่ชัดเจนในทุกด้าน การใช้ถ้อยคำที่สุภาพเป็นรากฐานของคนดี การไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจของสื่อ การไม่คิดที่มุ่งประทุษร้ายบุคคลอื่นที่เห็นต่างหรืออยู่ฝ่ายตรงข้าม ผู้สื่อสารเลือกที่จะสื่อสารให้กับประชาชนไม่ใช่สื่อไปในทางที่ไม่ชอบ ไม่แสดงอารมณ์ในทางที่ไม่ดี ไม่ทำร้ายประชาชนที่เห็นต่าง การใช้ข้อความที่เหมาะสม เป็นมิตร และนำไปสู่ความสมานฉันท์

ด้านสาร

มีแหล่งข้อมูลที่สามารถอ้างอิงได้จากบุคคลที่น่าเชื่อถือ ข้อมูลมีความจริง เกิดประโยชน์ทั้งส่วนรวมและส่วนตัว ข้อมูลต้องประกอบไปด้วยหลักธรรม และหลักกฎหมาย สามารถพัฒนาไปสู่ความสามัคคีได้ ไม่เกิดความขัดแย้งเพิ่มมากขึ้น มีความรับผิดชอบต่อสังคม ไม่ประทุษร้ายร่างกายกัน การน้อมนำหลักธรรมเข้ามาใช้ทำให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชน การนำข้อมูลมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ แยกแยะ ไม่ทำให้เกิดความเสียหาย และความขัดแย้งก็จะไม่เกิดขึ้นและมีประโยชน์ต่อประชาชนโดยส่วนรวม ข้อมูลสามารถแบ่งปันให้กับประชาชนได้ ต้องเป็นสิ่งที่ถูกกฎระเบียบ ขอบธรรมในด้านวินัย ข้อมูลต้องมีการผ่านการเห็นชอบของสังคม ชุมชน และข้อมูลต้องมีการประกอบไปด้วยองค์ความรู้ที่สามารถมองเห็นได้ เป็นไปโดยไม่ทำให้คนอื่นเดือดร้อน เป็นไปเพื่อการใช้คำที่สุภาพ เป็นไปเพื่อไม่คิดร้ายกับท่านอื่น เป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

ด้านช่องทางการสื่อสาร

ช่องทางการสื่อสารมีการใช้ช่องทางผ่าน facebook (เฟซบุ๊ก) twitter (ทวิตเตอร์) Instagram (อินสตาแกรม) การพบปะพูดคุยกับประชาชน การแถลงนโยบาย การรายงานผลการปฏิบัติงาน มีความสะดวก สบาย ทันสมัย แต่การสื่อสารต้องเน้นด้วยถ้อยคำ ข้อความ สัญลักษณ์ การสื่อสารด้วยการพูดคุยด้วยเมตตาด้วยข้อมูลที่เท็จจริง การใช้ช่องทางในการสื่อสารที่ไม่ไปขัดแย้ง

ผลประโยชน์ที่จะพึงมีพึงได้ของประชาชน ไม่เอาไรต์เอาเปรียบ ไม่ข่มเหงรังแกประชาชน เป็นกัลยาณมิตรต่อกัน การนำเทคโนโลยีมาใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ช่องทางการสื่อสารต้องถูกกฎหมาย ไม่ละเมิดสิทธิบุคคลอื่น การพูดคุยที่ผ่านการใช้สัญลักษณ์ ต้องเป็นไปด้วยเมตตาธรรม สิ่งที่สื่อสารต้องไม่ทำให้บุคคลอื่นเดือดร้อน มีความปรารถนาดีต่อกัน การให้ความรู้หรือคำแนะนำต้องผ่านการวิเคราะห์ข้อมูลที่ติดต่อผู้อื่น การพบปะพูดคุยกับประชาชนด้วยวาจาสุภาพเพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวม ข้อมูลที่มีประสิทธิภาพย่อมนำมาซึ่งประสิทธิผล

ด้านผู้รับสาร

ผู้รับสารต้องยึดหลักธรรมอันประกอบด้วยสติ สัมปชัญญะ มีความเมตตาที่สูง มีความประพฤติดีงามอย่างสม่ำเสมอและเป็นแบบอย่างที่ดี มีระเบียบวินัยเหมือนผู้อื่น ไม่ประพฤติตนในทางแตกแยกจนเป็นที่ขัดข้องหมองใจต่อผู้อื่นหรือทำความเสื่อมเสียแก่หมู่คณะ เข้าใจในเรื่องข้อมูลข่าวสาร สามารถวิเคราะห์ข้อมูล องค์กรความรู้ การเรียนรู้ การพัฒนาข้อมูลที่ทันสมัยและยั่งยืน พุดกันด้วยเมตตา พุดอะไรก็พุดด้วยความปรารถนาดีต่อกัน การให้ความรู้ หรือ คำแนะนำที่ดีต่อผู้อื่น กล่าววาจาสุภาพ พุดจริง ไม่พุดเพื่อผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นแก่ตนเองฝ่ายเดียว ต้องมีการบูรณาการด้านคุณธรรมที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม

สรุปได้ว่า การสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างการสมานฉันท์ โดยการเน้นในทั้ง ๔ ด้าน ด้านผู้ส่งสาร ต้องยึดหลักของคุณธรรมจริยธรรม มีวาจาที่สุภาพ พุดจาอ่อนหวาน ไม่พุดเบียดเบียนผู้อื่น มีเจตนาที่จะสื่อสารให้กับประชาชนได้รับรู้ มีความคิดเห็นที่ตรงกัน การสื่อสารต้องแจ่มแจ้ง จูงใจ แกล้วกล้า ราบรื่น ด้านสาร ต้องมีข้อมูลที่เป็นความจริง มีแหล่งที่น่าเชื่อถือได้ ถูกต้องตามหลักกฎหมาย ไม่ปกปิดข้อมูล มีความรับผิดชอบต่อสังคม ด้านช่องทางการสื่อสาร มีการพบปะพูดคุยผ่าน facebook (เฟสบุ๊ก) twitter (ทวิตเตอร์) Instagram (อินสตาร์แกรม) หรือ ลงพื้นที่หาเสียง การใช้สัญลักษณ์ การใช้ช่องทางการสื่อสารเพื่อเป็นกระบอกเสียงความเดือดร้อนของประชาชนให้กับนักการเมืองได้รับรู้ ด้านผู้รับสาร ต้องมีสติสัมปชัญญะ มีความเมตตาที่สูง เข้าใจบริบทของข้อมูลที่จะสื่อสารออกไป ต้องมีระเบียบวินัยในตนเองที่สูง สามารถวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารได้ดี

๕.๑.๓ สรุปผลการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ สามารถสรุปได้ดังนี้

การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ ได้แก่ การนำหลักสาราณียธรรมมาบูรณาการกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๓.๘๑$, $S.D.=๐.๙๓$) เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนี้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านทิวทัศน์สามัญญตา ($\bar{X}=๔.๐๘$, $S.D.=๐.๖๙$) รองลงมาได้แก่ ด้านศีลสามัญญตา ด้านสาธารณโภคี ($\bar{X}=๓.๙๔$, $S.D.=๐.๘๘$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านกายกรรม ($\bar{X}=๓.๖๒$, $S.D.=๐.๙๕$) ตามลำดับ

๑. ด้านเมตตากรรม (ไม่ประทุษร้าย) พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการเสริมสร้างความสมานฉันท์ (ด้านเมตตากรรม) โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๓.๖๒$, $S.D.=๐.๙๕$) เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่าค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ดังนี้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ “ท่านคิดว่านักการเมืองที่กระทำความดีต่อกันด้วยเมตตา ขวนขวายในกิจธุระของประชาชน” ($\bar{X}=๓.๘๖$, $S.D.=๐.๙๓$) รองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านคิดว่านักการเมืองนำเสนอข้อมูลด้วยวาจาที่สุภาพ ทำให้ประชาชนมีความรู้สึกที่ดีต่อนักการเมือง” ($\bar{X}=๓.๘๐$, $S.D.=๐.๙๒$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ว่า “ท่านคิดว่านักการเมืองที่มีความปรารถนาดีต่อผู้อื่น แสดงไมตรีจิต มีปฏิสัมพันธ์ที่ดี” ($\bar{X}=๓.๐๘$, $S.D.=๑.๐๖$) ตามลำดับ

๒. ด้านเมตตาวจีกรรม (คำพูดสุภาพ) พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการเสริมสร้างความสมานฉันท์ ด้านเมตตาวจีกรรม โดยรวมอยู่ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๓.๗๑$, $S.D.=๑.๐๓$) เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ดังนี้ ได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านคิดว่า นักการเมืองมีช่องทางในการพูดคุยด้วยเหตุผล เจจ่าไกล่เกลี่ยกับบุคคลที่มีความเห็นต่าง เพื่อลดความขัดแย้ง และเล็งเห็นผลประโยชน์ส่วนร่วม” ($\bar{X}=๓.๘๔$, $S.D.=๐.๙๕$) รองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านคิดว่า ประชาชนเลือกใช้ถ้อยคำที่เหมาะสม ถูกกาลเทศะ ในการแก้ไขความขัดแย้งโดยการพูดคุยมากกว่าการใช้กำลังประทุษร้าย” ($\bar{X}=๓.๘๑$, $S.D.=๑.๐๔$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ว่า “ท่านคิดว่านักการเมืองมีการพูดคุยกับบุคคลที่เห็นต่างทางการเมือง ใช้ถ้อยคำสุภาพ อ่อนหวาน พุดมีเหตุผล ไม่พุดให้ร้ายผู้อื่นทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน” ($\bar{X}=๓.๔๘$, $S.D.=๐.๘๔$) ตามลำดับ

๓. ด้านเมตตาโมกกรรม (คิดแต่สิ่งที่ดีมีประโยชน์) พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการเสริมสร้างความสมานฉันท์ ด้านเมตตาโมกกรรม โดยรวมอยู่ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๓.๗๓$, $S.D.=๐.๙๗$) เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหา

น้อย พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทุกข้อ ดังนี้ ได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านคิดว่า ประชาชนมีจิตปรารถนาดีอันเป็นกัลยาณมิตร (มิตรที่ดี) ต่อผู้ที่มีความเห็นต่างเพื่อแสวงหาจุดร่วม สงวนจุดต่าง เน้นประโยชน์ของสังคม” ($\bar{X} = 3.80$, $S.D. = 0.52$) รองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านคิดว่า นักการเมืองแสดงความรักด้วยไมตรีจิตอย่างจริงใจ มองโลกในแง่ดีเพื่อสานสัมพันธ์มิตรต่อกัน” ($\bar{X} = 3.79$, $S.D. = 0.54$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ว่า “ท่านคิดว่า นักการเมืองที่มีจิตเมตตาปรารถนาดีต่อกันทั้งต่อหน้าและลับหลัง ทำให้ความสามัคคีเกิดขึ้นในสังคม” ($\bar{X} = 3.64$, $S.D. = 0.61$) ตามลำดับ

๔. ด้านสาธารณโภคี (รู้จักแบ่งปัน) พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการเสริมสร้างความสมานฉันท์ ด้านสาธารณโภคี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.81$, $S.D. = 0.53$) เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ ดังนี้ ได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านคิดว่า นักการเมืองส่งข้อมูลข่าวสารด้วยความบริสุทธิ์ ยุติธรรม อันเป็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว” ($\bar{X} = 3.88$, $S.D. = 0.51$) รองลงมาได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านคิดว่า นักการเมืองมีโอกาเลือกช่องทางการสื่อสารที่เหมาะสมให้กับประชาชน โดยข้อมูลที่เป็นจริง จะทำให้ท่านมีกัลยาณมิตรเพิ่มขึ้น” ($\bar{X} = 3.88$, $S.D. = 0.50$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ว่า “ท่านคิดว่า นักการเมืองกระจายข้อมูลข่าวสารให้กับประชาชนโดยความเป็นธรรม” ($\bar{X} = 3.66$, $S.D. = 0.57$) ตามลำดับ

๕. ด้านศีลสามัญญตา (รู้จักเคารพกฎหมาย ระเบียบวินัย) พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการเสริมสร้างความสมานฉันท์ ด้านศีลสามัญญตา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.84$, $S.D. = 0.58$) เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ ดังนี้ ได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านคิดว่า นักการเมืองต้องเคารพสิทธิ์เสรีภาพของบุคคลอื่น ตามกฎหมายบ้านเมือง” ($\bar{X} = 4.08$, $S.D. = 0.55$) รองลงมามีสองข้อที่เท่ากัน ได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านคิดว่าแม้มีเหตุการณ์ที่ไม่เข้าใจกัน มีทัศนคติไม่ตรงกัน ก็ควรยึดถือเรื่องประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญและต้องมีความประพฤติสุจริตปฏิบัติตามกฎหมายเกณฑ์ของหมู่คณะ ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น” ($\bar{X} = 3.87$, $S.D. = 0.58$) และ ข้อที่ว่า “ท่านคิดว่านักการเมืองต้องมีความประพฤติสุจริต เคารพกฎหมาย ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ กติกา” ($\bar{X} = 3.87$, $S.D. = 0.59$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ว่า “ท่านคิดว่านักการเมืองต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบ และวินัยโดยเคร่งครัด และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคม” ($\bar{X} = 3.55$, $S.D. = 0.55$) ตามลำดับ

๖. ด้านทวิฐีสัญญาตา (ความคิดเห็นไปในทางเดียวกัน) พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการเสริมสร้างความสมานฉันท์ ด้านทวิฐีสัญญาตา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$, $S.D. = 0.56$) เมื่อพิจารณาโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ ดังนี้ ได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านคิดว่านักการเมืองมีสำนึก

ประชาธิปไตย เห็นประโยชน์ของประเทศชาติ สังคมและส่วนร่วม” ($\bar{X}=๔.๑๗$, $S.D.=๐.๘๔$) รองลงมาได้แก่ ข้อที่ “ท่านคิดว่า นักการเมืองปรับมุมมองที่ต่างกันให้ตรงกัน โดยเชื่อถือ ยึดมั่นในหลักการ อุทิศการณณ์เดียวกันสร้างความสามัคคี และลดความขัดแย้งในเรื่องทางการเมืองได้” ($\bar{X}=๔.๑๕$, $S.D.=๐.๘๔$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ว่า “ท่านคิดว่า นักการเมืองมีสิทธิ์แสดงความคิดเห็นได้โดยสุจริต จะทำให้ความสมานฉันท์เกิดขึ้น โดยไม่ต้องอาศัยกฎหมาย” ($\bar{X}=๓.๙๘$, $S.D.=๐.๘๒$) ตามลำดับ

สรุปได้ว่า การนำหลักสารณียธรรมมาบูรณาการกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ ซึ่งมีอยู่ทั้งหมด ๖ ข้อ มีดังนี้ ด้านทฤษฎีสามัญญาตา นักการเมืองมีจิตสำนึกรักประชาธิปไตย เห็นประโยชน์ของประเทศชาติสังคมและส่วนรวม ด้านศีลสามัญญาตา นักการเมืองต้องเคารพสิทธิ์เสรีภาพของบุคคลอื่นตามกฎหมายบ้านเมือง ด้านสาธารณโภคี นักการเมืองส่งข้อมูลข่าวสารด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรมอันเป็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว ด้านเมตตา มโนกรรม ประชาชนมีจิตปรารถนาดีอันเป็นกัลยาณมิตร (มิตรที่ดี) ต่อผู้ที่มีความเห็นต่างเพื่อแสวงหาจุดร่วม สงวนจุดต่าง เน้นประโยชน์ของสังคม ด้านเมตตาวจกรรม นักการเมืองมีช่องทางในการพูดคุยด้วยเหตุผล เจรจาไกล่เกลี่ยกับบุคคลที่มีความเห็นต่าง เพื่อลดความขัดแย้ง และเล็งเห็นผลประโยชน์ส่วนรวม ด้านเมตตาทกกรรม นักการเมืองที่กระทำความดีต่อกันด้วยความเมตตา ขวนขวายในกิจธุระของประชาชน

จากการสัมภาษณ์เรื่อง “การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์” สามารถสรุปได้ ดังนี้

ด้านผู้ส่งสาร

เมตตาทกกรรม นักการเมืองมีการแต่งกายเหมาะสมถูกต้องตามกาลเทศะ ถูกที่ถูกเวลา สร้างความเลื่อมใสศรัทธาให้เกิดแก่ตัวเอง ประชาชนมั่นใจในด้านบุคลิกภาพ มีความปรารถนาดีให้กับประชาชนผู้ที่เลือกตัวเองมาเป็นผู้แทน รักษาขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่นอย่างมั่นคง มีความเป็นผู้นำพร้อมที่จะเสียสละทุกเวลา เพื่อน้อมนำผลประโยชน์มาสู่ประชาชนอย่างแท้จริง

เมตตาวจกรรม มีการพูดคุยกับบุคคลที่เห็นต่างทางการเมืองโดยการเลือกใช้ถ้อยคำสุภาพ อ่อนหวาน พูดจา มีเหตุผลน่าฟัง ไม่พูดใส่ร้ายและให้ร้ายแก่ผู้อื่น ไม่ทำให้ประชาชนเดือดร้อนโดยการสื่อสารของตนเอง เช่น การพูดให้ร้ายแก่นักการเมืองที่เป็นฝ่ายตรงข้าม หรือประชาชนที่สนับสนุนพรรคการเมืองอื่นด้วยข้อมูลอันเป็นเท็จ เกิดให้ก่อความแค้นอาฆาตมาดร้ายโดยความไม่จำเป็น ไม่ต้องสร้างศัตรูทางการเมืองเพียงแค่นะกันด้วยนโยบายที่ทำได้จริง

เมตตามโนกรรม มีจิตเมตตาปรารถนาดีต่อประชาชนทั้งต่อหน้าและลับหลัง คิดนโยบายที่ดีทำได้จริง ทำให้ประชาชนมีการพัฒนาด้านศักยภาพของตนเอง ให้ความสามัคคีเกิดขึ้นในสังคม ผู้นำจะต้องมีจิตใจที่มุ่งมั่นปฏิบัติตนให้เสมอดันเสมอปลาย นักการเมืองลงพื้นที่ก่อนหาคะแนนเสียง เมื่อได้รับเลือกตั้งหรือไม่ได้รับเลือกตั้งก็ลงพื้นที่เช่นเดิม เพื่อดูแลประชาชนและนำความต้องการหรือความเดือดร้อนของประชาชนเพื่อแก้ไขปัญหาต่อไป

สาธารณโภคี นักการเมืองมีการแบ่งปันข้อมูลข่าวสารให้กับประชาชนได้รู้ข้อมูลที่ชัดเจนตามนโยบายของรัฐ การจัดสรรงบประมาณในด้านสาธารณะประโยชน์แก่ประชาชนในท้องถิ่น เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน การมีรายได้ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด เมื่อประชาชนรับรู้ก็จะมี การให้ความร่วมมือ และแสดงความคิดเห็นที่มีคุณค่าเพื่อการมีส่วนร่วม เมื่อรู้ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง ก็จะไม่ถูกเอารัดเอาเปรียบในด้านข้อมูล การกระจายข่าวสารให้ประชาชนได้รับรู้เพื่อผลประโยชน์ของประชาชนโดยรวม

ศีลสามัญญาตา นักการเมืองต้องมีความประพฤติทางกาย ทางวาจา ทางใจ อย่างสุจริต เป็นแบบอย่างที่ดีในการเคารพกฎหมายของประเทศชาติ เคารพในกฎเกณฑ์ขององค์กรที่ตั้งขึ้นมา ปฏิบัติตามกฎหมายเกณฑ์ระเบียบวินัยของชุมชนเพื่อความสงบสุขของสังคม ในการเคารพกติกาของสังคม ชุมชน จะเป็นแบบอย่างที่ดีของต่อเยาวชน เมื่อประชาชนและนักการเมืองทำตามกฎหมายและประเพณีที่ดีงาม ความงดงามทางด้านจริยธรรมก็จะเกิดขึ้นในประเทศ

ทิวฐีสามัญญาตา นักการเมืองรู้จักเคารพและรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่มีความคิดเห็นที่แตกต่าง ผู้ส่งสารสามารถยอมรับนับถือประชาชนที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย โดยการนำความคิดเห็นทั้งสองฝ่าย มาประมวลให้เป็นองค์ความรู้ เพื่อกระจายข้อมูลที่ถูกต้องไปยังผู้รับอย่างมีประสิทธิภาพ ประชาชนจะได้รับความร่วมมือร่วมใจกันอย่างสร้างสรรค์ในความคิดเห็นที่เห็นต่าง

ด้านสาร

เมตตากายกรรม แหล่งข้อมูลที่นำมาสื่อสารให้ได้รับรู้ต้องสามารถอ้างอิงได้ น่าเชื่อถือ เกิดประโยชน์ทั้งส่วนรวมและส่วนตัว การสื่อสารในการใช้ข้อมูลต้องไม่ไปเพื่อทำร้ายบุคคลอื่น เช่น ถ้าไม่เห็นด้วยก็จะใช้กำลังทำร้ายฝ่ายตรงข้าม การไม่ใช้ตำแหน่งหน้าที่ของตนดำรงอยู่ในการแสวงหาผลประโยชน์แก่ตนเองและพวกพ้อง

เมตตาวจีกรรม นักการเมืองนำเสนอข้อมูลที่น่าเชื่อถือ เพื่อให้ประชาชนได้เห็นภาพหรือแสดงออกมาเป็นนโยบาย เมื่อประชาชนไม่เข้าใจก็อธิบายโดยใช้วาจาถ้อยคำในการสื่อสารที่อ่อนหวาน ข้อมูลสามารถพิสูจน์ได้ เป็นข้อมูลเป็นจริง ไม่นำข้อมูลที่มีความขัดแย้งที่ทำให้แตกแยก จึงเกิดความขัดแย้งในชุมชนเพิ่มมากขึ้น ข้อมูลบางอย่างนำมาเปิดเผยได้ และเมื่อข้อมูลมีความ

ผิดพลาดผู้ส่งสารหรือผู้รับสารต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคม เช่น ต้องออกมาขอโทษต่อประชาชนผู้ที่ได้รับผลกระทบ

เมตตามโนกรรม มีแหล่งข้อมูลที่ผ่านมากระบวนการคิด วิเคราะห์ แหล่งอ้างอิงที่น่าเชื่อถือ ได้เผยแพร่ให้กับประชาชนผู้รับข่าวสาร การมีกระบวนการทางความคิดที่ดีที่บริสุทธิ์ จะช่วยเหลือในการส่งข่าวสารไปให้กับผู้รับสารด้วยข้อมูลที่เป็นจริง จะเกิดประโยชน์ทั้งส่วนรวมและส่วนตัว ข้อมูลที่ต้องประกอบไปด้วยการอธิบายตามหลักของพระพุทธศาสนา เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ไปสู่ความสมานฉันท์แบบสันติวิธี

สาธารณโภคี มีการแบ่งปันข้อมูลข่าวสารที่มีเนื้อหาสาระเป็นความจริงและเชื่อถือได้ การนำเสนอเพื่อแบ่งปันข่าวสารที่ครบถ้วนสมบูรณ์ เนื้อหาของข้อมูลที่มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ การใช้ภาษาที่มีการสื่อสารที่ง่าย เข้าใจได้ง่าย สามารถนำไปสื่อสารกับประชาชน ทำให้ประชาชนเข้าใจได้ง่าย ถ้อยคำที่ฟังแล้วเข้าใจง่ายตรงประเด็น ไม่เอนเอียง

ศีลสามัญญตา ข้อมูลต้องถูกต้องตามหลักกฎหมาย ไม่ขัดกับจารีตประเพณีของท้องถิ่น ความสำคัญและเป็นจริง ข้อมูลข่าวสารต้องไม่ผิดศีลธรรมจริยธรรม การนำข้อมูลมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และแยกแยะ มีการเรียงเนื้อหาที่สำคัญจากน้อยไปหามาก นำสื่อสารได้อย่างดี ข้อมูลที่ดีคือข้อมูลที่ไม่ทำให้เกิดความเสียหาย และไม่เพิ่มความขัดแย้ง

ทิวฐิสามัญญตา มีการรวบรวมข้อมูลที่มีความเห็นต่างจากประชาชนหรือท่านอื่น นักการเมืองบางคนอาจจะได้ข้อมูลข่าวสารผ่านช่องทางการสื่อสาร เช่น ทวี วิทยู และระบบออนไลน์ ต้องประมวลเป็นองค์ความรู้ใหม่ แล้วมีความสามารถถ่ายทอดไปให้ประชาชนได้รับรู้ เพื่อให้มีความเหมาะสม การใช้ข้อมูลต้องปราศจากอคติ

ด้านช่องทางการสื่อสาร

เมตตากายกรรม การลงพื้นที่ของนักการเมืองเป็นการสื่อสารด้วยการลงมือทำด้วยจิตที่มีความคิด อันเป็นเมตตาต่อประชาชนเจ้าของคะแนนเสียงที่เลือกมา การเคารพสิทธิของผู้อื่น เป็นการกระทำที่เหมาะสมสมควรควรกระทำเป็นแบบอย่างให้ปรากฏแก่ประชาชน การไม่ข่มเหงรังแกประชาชนผู้ที่มีความอ่อนแอกว่าโดยการใช้กลโกงเล่ห์เหลี่ยมหรืออิทธิพลมืด การลงพื้นที่เป็นการแสดงกิจกรรมทางการเมืองโดยผ่านช่องทางในการสื่อสารที่เห็นเป็นรูปธรรม การไม่สร้างเงื่อนไขในความเดือดร้อนให้แก่ประชาชน คือ ไม่สร้างความขัดแย้งในการสื่อสาร

เมตตาวจีกรรม การพูดคุยหรือการสนทนาเป็นช่องทางของการสื่อสาร โดยใช้วาจาที่เป็นกัลยาณมิตร พูดด้วยความจริงใจความบริสุทธิ์ของถ้อยคำ มีเหตุมีผล จึงก่อให้เกิดความเมตตาต่อ

ประชาชนด้วยกันและการเคารพสิทธิของผู้อื่นทั้งในด้านการแสดงความคิดเห็น โดยผ่านช่องทางในการสื่อสารด้วยมีจิตที่คิดดีปรารถนาดี และรับฟังข้อมูลเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน

เมตตามโนกรรม มีจิตคิดเมตตากรุณาปราณีในการใช้ช่องทางการสื่อสาร เพื่อแสดงออกซึ่งความต้องการ การที่ได้รับข่าวสารทางการเมืองด้วยความเป็นธรรม มีจิตเป็นกลางไม่เอนเอียงไปในฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด กระบวนการทางความคิดที่ดี ผ่านการกระทำที่ดี จะทำให้การสื่อสารทางการเมืองปรากฏชัดต่อสายตาประชาชน โดยผ่านช่องทางการสื่อสารอย่างมีคุณภาพและมีความปรารถนาดีต่อกัน

สาธารณโภคี การแบ่งปันข่าวสารที่มีเนื้อหาสาระที่จริงผ่านช่องทางการสื่อสารที่มีความเหมาะสม การใช้ภาษาที่สื่อไปในทางสมานฉันท์ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว มีข้อมูลที่มีถ้อยคำที่ฟังแล้วเข้าใจง่ายตรงประเด็นไม่ซ้ำซ้อน การมีน้ำใจเป็นพื้นฐานทางด้านจริยธรรมเพราะการแบ่งปัน การเปิดเผยข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมเป็นข้อดีของการสื่อสารแบบแบ่งปันข้อมูล

ศีลสามัญญาตา นักการเมืองใช้ช่องทางในการสื่อสารทางการเมืองโดยเคารพกติกา มารยาท ไม่ละเมิดสิทธิ์เสรีภาพของประชาชนเป็นหัวใจของการปกครองแบบประชาธิปไตย ต้องยึดถือผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลักใหญ่ การสื่อสารโดยใช้ช่องทางที่เป็นตามช่องทางของกฎหมายตามระเบียบของบ้านเมือง เพื่อทำให้เกิดความสงบสุข และเป็นข้อกฎหมายที่ผู้ส่งสาร ผู้รับสารต้องคำนึงถึงเป็นหลักสำคัญ

ทฤษฎีสามัญญาตา ประชาชนถูกหล่อหลอมหรือได้รับรู้การสื่อสารผ่านช่องทาง เช่น facebook (เฟสบุ๊ก) twitter (ทวิตเตอร์) Instagram (อินสตาแกรม) ทิว วิทย์ ข่าวสารและมีการแสดงความคิดเห็นที่แตกต่าง แต่ไม่แตกแยกเพื่อสร้างความเกลียดชัง การพบปะพูดคุยกับประชาชนทำให้เข้าใจด้วยการใช้เหตุและผล การปรับทัศนคติที่ไม่ตรงกันให้ตรงกัน ทำให้เข้าใจและมีทัศนคติที่ดีขึ้น ด้วยความเคารพในความคิดที่มีไมตรีจิตต่อกันและกัน การผ่านช่องทางที่มีความหลากหลายในการสื่อสาร

ด้านผู้รับสาร

เมตตากายกรรม ผู้รับสารต้องยึดหลักคุณธรรม มีสติ สัมปชัญญะ มีความเมตตาที่สูงต่อผู้ส่งสาร มีความประพฤติที่งดงามกระทำอย่างสม่ำเสมอและเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ประชาชน มีระเบียบวินัยเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับประชาชนได้เห็น ไม่ประพฤติตนเป็นไปในทางแตกแยกและเสื่อมเสีย ไม่ใช้กำลังประทุษร้ายแก่ประชาชนและหมู่คณะ ต้องมีจิตใจเข้มแข็งและต้องเป็นผู้ที่มีความเข้าใจในความต้องการของประชาชน และนึกถึงผลประโยชน์โดยส่วนรวมเท่านั้น

เมตตาวจีกรรม ผู้รับสารจะต้องเลือกผลประโยชน์ที่ดีที่สุดโดยการเจรจาต่อรอง ผลประโยชน์ให้กับประชาชนมากที่สุด โดยใช้คำพูดที่ทำให้ประชาชนรู้สึกดี เป็นกันเอง มีการให้เกียรติ คู่สนทนาและมีจุดมุ่งหมายที่ดีโดยยึดผลประโยชน์เพื่อส่วนรวมเป็นหลัก ต้องรู้จักพูดด้วยเหตุผลและมีเป้าหมายในการดำเนินงานนำพาสังคมไปสู่ความเจริญ

เมตตามโนกรรม ความคิดที่ดีของผู้รับสาร ต้องมีกระบวนการทางความคิดที่เปิดกว้าง รับรู้ข่าวสารด้วยความจริง คิดแต่จะนำเสนอสิ่งที่มีประโยชน์ต่อส่วนรวม ผู้รับสารมีจิตคิดแต่สิ่งที่สร้างสรรค์เพื่อให้ประชาชนได้รับรู้ข่าวสารอย่างรวดเร็วและเป็นธรรม นำเสนอข่าวสารข้อมูลรอบด้าน เพื่อให้ประชาชนได้ตัดสินใจเอง ด้วยกระบวนการทางด้านโยนิโสมนสิการ ผู้ส่งสารควรนึกถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว มีจิตสาธารณะและมุ่งมั่นเพื่อทำผลประโยชน์ให้กับประชาชนโดยส่วนรวม

สาธารณโภคิ ผู้รับสารต้องรู้จักเป็นผู้ให้ข้อมูลที่ถูกต้อง สามารถแบ่งปันข่าวสารด้านงบประมาณ ด้านสาธารณสุข และด้านอื่นๆ อย่างจริงใจเปิดเผยไม่ปิดบังและไม่ใช้อำนาจหน้าที่ ที่เป็นประโยชน์เพื่อตนเอง ผู้รับสารต้องแบ่งปันและคำนึงถึงเรื่องผลประโยชน์ของประชาชนเป็นสิ่งสำคัญ ผู้นำจะต้องใช้การวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่แท้จริง

ศีลสามัญญตา ยึดหลักกฎหมายเป็นช่องทางของผู้รับสาร เพราะเมื่อการทำถูกต้องแล้ว การรับข้อมูลข่าวสารและนำไปเผยแพร่ให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูล จะทำให้ประชาชนไม่หลงเชื่อ ข่าวสารที่ปลอม การยึดหลักคุณธรรมในการรับข่าวสารทางการเมืองจากทุกช่องทางทำให้ได้รับความรู้มากขึ้นและการคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นการสำคัญ

ทิจฐิสามัญญตา ผู้รับสารต้องแยกแยะข้อมูลที่จริง และข้อมูลอันเป็นเท็จออกจากกัน รวบรวมข้อมูลที่ประชาชนที่เห็นต่างและเห็นด้วย มาวิเคราะห์ สังเคราะห์เพื่อสกัดข้อมูลที่จริง ผู้รับสารเมื่อมีปัญหาที่ต้องแก้ไขให้ปัญหาหมดไป ต้องมีความคิดเห็นที่เป็นถูกต้องและประชาชนส่วนมาก ยอมรับ ไม่ยอมรับข่าวสารหรือปฏิเสธข่าวสารต้องใช้ปัญญาพิจารณาให้ถี่ถ้วน มองผลประโยชน์ที่ประชาชนได้รับมาเป็นขั้นตอนแรกเสมอ

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

๕.๒.๑ ผลการวิเคราะห์สภาพทั่วไปของการสื่อสารทางการเมือง สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

โดยรวมสภาพทั่วไปของการสื่อสารทางการเมืองประชาชนมีหลายประเด็น เช่น นักการเมืองไม่สามารถทำให้ประชาชนเชื่อถือได้เพราะมีผลประโยชน์ทับซ้อน การแตกแยกทางความคิดทางการเมืองของความคิดเห็นที่แตกต่างกันการผูกขาดอำนาจ การสนับสนุนในด้านการศึกษาแก่ประชาชนที่ไม่ทั่วถึง การเอา رأเอาเปรียบหรือจัดสรรในด้านทรัพยากรไม่เพียงพอประชาชนไม่ให้ความสนใจในด้านการเมือง ช่องทางการสื่อสารไม่หลากหลาย สภาพสภาวะของเศรษฐกิจที่ตกต่ำ การทำให้ประชาชนที่ด้อยโอกาสได้มีโอกาสเลือกในการเข้าถึงทรัพยากร การส่งเสริมให้ประชาชนมีการศึกษา การดำเนินการตามเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **สุดารัตน์ เกยุราพันธุ์** ได้วิจัยเรื่อง “พุทธวิธีเชิงบูรณาการแก้ปัญหาความขัดแย้งในการเมืองไทยปัจจุบัน” ผลการวิจัยพบว่า การแก้ปัญหาความขัดแย้งสามารถอาศัยทุนที่ยิ่งใหญ่ของสังคมไทย ๒ ประการคือ พระพุทธศาสนาและพระราชปรีชาญาณแห่งองค์พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ ในการใช้ “เศรษฐกิจพอเพียง” ตามแนวพุทธปรัชญาเป็นเครื่องเชื่อมโยงคุณค่าของประชาธิปไตยให้สอดคล้องกับรากฐานทางศีลธรรมและ “ความเป็นไทย” ควบคู่กับพระราชดำริเรื่องการใช้ ประชาธิปไตยขั้นหมู่บ้านเป็นรากฐานรองรับประชาธิปไตยขั้นประเทศเพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งการเมืองไทยอย่างเป็นระบบ^๑ เพราะกระบวนการทางความคิดที่ไม่สามารถหาความยุติธรรมได้ เพราะขาดแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ ไม่สามารถสื่อสารให้ประชาชนรู้ได้ การยึดพื้นฐานของความต้องการของประชาชนเป็นหลัก ประโยชน์ของประเทศชาติ จะไม่เกิดปัญหาทางการเมือง การแบ่งฝ่าย การใช้กฎหมายแบบไม่ยุติธรรม ความเสื่อมทรามของบุคคลที่ขาดธรรมะ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **สีบวงษ์ สุขะมงคล** ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการความขัดแย้งทางการเมืองในประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๔๔ – ๒๕๕๕” ผลการวิจัยพบว่า สาเหตุที่ทำให้เกิดความขัดแย้ง คือ ความเหลื่อมล้ำทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองของประชาชน การขัดกันในด้านอำนาจและผลประโยชน์ของกลุ่มการเมือง สื่อมวลชนและกลุ่มพันธมิตร การรัฐประหาร ระบบตรวจสอบถ่วงดุล การก่อตัวความขัดแย้งเป็นมูลเหตุที่สำคัญที่สุดคือ การชุมนุมทางการเมืองโดยยึดสถานที่สาธารณะ สื่อมวลชนที่ไม่เป็นกลางและนำเสนอข้อมูลไม่ครบถ้วน นักวิชาการที่ไม่เป็นกลาง วาทกรรม “อำมาตย์และไพร่” การชุมนุมของกลุ่มคนเสื้อเหลือง การปราบปรามและการใช้กำลังโดยรัฐ และการบังคับใช้กฎหมายอย่างไม่เป็นธรรมและไม่เท่าเทียมกัน รูปแบบความขัดแย้งที่มีระดับปัญหาสูงสุดคือ

^๑ สุดารัตน์ เกยุราพันธุ์, “พุทธวิธีเชิงบูรณาการแก้ปัญหาความขัดแย้งในการเมืองไทยปัจจุบัน”, วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์, ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๖๑) : ๖๖-๖๗.

การชุมนุมปราศรัยที่แยกราชประสงค์ ผลกระทบต่อความมั่นคง ประชาชน และประชาธิปไตย ผลกระทบทางด้านความแตกแยกของคนในชาติ จริยธรรมและธรรมาภิบาล ผลกระทบด้านความมั่นคง ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ การยอมรับของประเทศในระดับนานาชาติ ผลกระทบกับความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมประชาธิปไตย ผลกระทบที่มากที่สุดคือ ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ สร้างความสามัคคีของคนในชาติ การแก้ปัญหาโดยสันติวิธีและการใช้กระบวนการตามระบอบประชาธิปไตย การเยียวยา การปรองดอง การให้ความเป็นธรรมตามกฎหมาย การอภิเษกในกรอบกฎหมาย^๒ นอกจากนี้จะแก้ไขด้วยระบบของกฎหมายแล้ว คุณสมบัติของผู้ส่งสารหรือผู้นำต้องมีคุณธรรมจริยธรรม มองก้าวข้ามความขัดแย้ง โดยใช้หลักธรรมเข้ามาบริหารองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมหมาย จันทรเรือง ได้วิจัยเรื่อง “แนวคิดทางการเมืองแนวพุทธของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช” ผลการวิจัยพบว่า การปกครองที่ใช้หลักธรรมทางพุทธศาสนาในการปกครอง ได้แก่ ทศพิธราชธรรม สังคหวัตถุ และจักรวรรดิวัตร ซึ่งสามารถนำมาใช้กับการเมืองการปกครองไทยในปัจจุบัน เฉพาะอย่างยิ่งทศพิธราชธรรม ได้นำมาประยุกต์กับการบริหารองค์การภาครัฐและภาคเอกชนอย่างกว้างขวาง สำหรับการปกครองของประเทศไทยด้วยระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขสอดคล้องกับหลักธรรมราชาหรือราชาธิปไตย ที่ผู้นำการปกครองต้องก่อปรด้วยคุณธรรมจริยธรรมตามหลักธรรมทางพุทธศาสนา โดยความซื่อสัตย์สุจริต และความกล้าหาญเป็นคุณสมบัติที่สังคมไทยต้องการมากที่สุด ได้นำเสนอแนวคิดทางการเมืองแนวพุทธผ่านทางนวนิยายและบทความในหนังสือพิมพ์แล้วยังได้แสดงบทบาทดำรงตนและดำรงความเป็นผู้นำทางการเมืองตามหลักธรรมทางพุทธศาสนา อันถือเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักการเมืองและการบริหารบ้านเมืองไทยในทุกยุคทุกสมัย^๓ เนื้อหาของข่าวสารเมื่อทำการสื่อสารทำให้รู้ว่ามี การสื่อสารไปในทางสมานฉันท์มีปกติอ่อนน้อม มองหลักความเป็นธรรมของคนในชาติ การเคารพสถาบัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เชือก โชติช่วย ได้วิจัยเรื่อง “กลยุทธ์การสื่อสารของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทรโอชา” ผลการศึกษาพบว่า การรักษาไว้ซึ่งอำนาจเผด็จการแม้จะอ้างรัฐธรรมนูญ การเลือกตั้ง แต่รัฐธรรมนูญและการเลือกตั้งนั้นไม่มีความหมายอย่างจริงจัง หรือนำมาใช้ตัวผู้นำคือพลเอกประยุทธ์เป็นหลัก ด้วยภาพลักษณ์ความเป็นทหารที่ไม่ใช่นักการเมือง และแอบอิงความชอบธรรมจากสถาบันพระมหากษัตริย์แต่มีจุดอ่อนคือบุคลิกลักษณะที่ขัดแย้งกับคุณสมบัติผู้ส่งสารที่ดี แม้จะพยายามพูดทุกเรื่องก็ตาม ทั้งเรื่องน้ำเสียง ท่าทาง ระดับความรู้ และจังหวะการพูด ไม่อดทนอดกลั้นต่อการกระทำใดๆที่เป็นศัตรูกับรัฐ มีการใช้กำลังที่รุนแรงกำจัดศัตรู การใช้หลักชวนให้เชื่อ (propaganda) ทั้งแบบ

^๒ สืบวงศ์ สุขะมงคล, “การบริหารจัดการความขัดแย้งทางการเมืองในประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๔๔ – ๒๕๕๕”, วารสารเกษมบัณฑิต, ปีที่ ๑๕ ฉบับที่ ๑ (มกราคม – มิถุนายน ๒๕๕๗) : ๓๙.

^๓ สมหมาย จันทรเรือง, “แนวคิดทางการเมืองแนวพุทธของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช”, วารสารกระแสนวัตกรรม, ปีที่ ๑๕ ฉบับที่ ๒๘ (ธันวาคม ๒๕๕๗) : ๑๗-๒๖.

ปลุกกระตุ้นและชี้ชวนให้เกิดความสามัคคีไปพร้อมกัน โดยอุดมการณ์โน้มน้าวให้คนทั่วไปเห็นคล้อยตาม ให้จำเป็นต้องมี คสช. ในยามที่บ้านเมืองตกอยู่ในภาวะวิกฤติและจะนำมาสู่ความสงบเรียบร้อย รัฐบาลพลเอกประยุทธ์ ควบคุมสื่อมวลชนกระแสหลักทุกช่องทาง ทั้งวิทยุ โทรทัศน์ และก้าวล่วงถึงอินเทอร์เน็ตด้วย เพื่อควบคุมและจงใจปล่อยข้อมูลข่าวสารสู่ผู้รับให้มากที่สุด แบบทฤษฎีเข็มฉีดยา ประชาชนทุกกลุ่ม กล่าวได้ว่า กลยุทธ์การสื่อสารของพลเอกประยุทธ์ ในมิติผู้รับสาร ใช้หลักการพูดทุกเรื่องในรายการตอนเดียว ซึ่งหมายถึงการพูดกับกลุ่มผู้รับสารหลายกลุ่มในคราวเดียวกัน ไม่เจาะจงกลุ่มเป้าหมายในแต่ละตอน ต่างจากรัฐบาลก่อนหน้านี้^๔ สภาพทั่วไปของการสื่อสารทางการเมืองจะเน้นไปที่ตัวบุคคล การมีส่วนร่วมของประชาชน การใช้กลยุทธ์แนวทางความเชื่อของศาสนาเข้ามา การให้ผลประโยชน์ต่างตอบแทน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **นันทนา นันทวโรภาส** ได้วิจัยเรื่อง “การสื่อสารทางการเมืองในประเทศไทย” นำเสนอให้เห็นภาพกว้างของการสื่อสารทางการเมืองของรัฐบาลไทย ซึ่งเริ่มมีความสำคัญมากขึ้นเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองสู่ระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากเป็นระบอบที่มีกลไกเลือกตั้ง มีการคัดสรรบุคคลเข้าสู่การเมือง ส่งผลให้การสื่อสารเพื่อโน้มน้าวใจประชาชนให้เกิดการยอมรับสนับสนุนกลายเป็นสิ่งสำคัญ และจำต้องอาศัยช่องทางการสื่อสารตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยีในการนำสารสู่ประชาชน โดยเริ่มแรกการสื่อสารทางการเมืองในไทยเน้นสื่อสิ่งพิมพ์เป็นหลัก ต่อมาจึงก้าวเข้าสู่การใช้วิทยุ โทรทัศน์ และอินเทอร์เน็ต ตามลำดับแต่อย่างไรก็ตามสื่อวิทยุและโทรทัศน์ในประเทศไทยล้วนอยู่ภายใต้อำนาจของรัฐบาลและกองทัพไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง เช่น การเป็นเจ้าของ การให้สัมปทานแก่เอกชน การดำเนินงานในรูปแบบวิสาหกิจ ส่งผลให้รัฐบาลและกองทัพมีความได้เปรียบในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารมาโดยตลอด ประกอบกับการมีสิทธิอำนาจทางการเมืองในการออกกฎหมาย ข้อบังคับต่าง ๆ ให้สังคมนำไปปฏิบัติ จึงนำไปสู่การมีอำนาจควบคุมสื่อมวลชนและสามารถกำหนดวาระของข่าวสารได้^๕

^๔ เชือก โชติช่วย, “กลยุทธ์การสื่อสารของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา”, วารสารรัชต์ภาคย์, ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๒๔ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๖๐) : ๒๑๑-๒๒๓.

^๕ นันทนา นันทวโรภาส, “การสื่อสารทางการเมืองในประเทศไทย”, **รวมบทความวิชาการฉบับพิเศษ ๗ ปี**, วิทยาลัยการสื่อสารการเมือง มหาวิทยาลัยเกริก, บรรณาธิการโดย ลิขิต ธีรเวคิน และคณะ (กรุงเทพมหานคร : แอปป้า พรินต์ติ้ง กรุ๊ป, ๒๕๕๔) : ๑-๙.

๕.๒.๒ ผลการวิเคราะห์การสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์
สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

โดยรวมการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ โดยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ด้านผู้ส่งสาร โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก นักการเมืองต้องมีความยุติธรรม พุดจาด้วยถ้อยคำสุภาพ ไม่ใส่ร้ายป้ายสีนักการเมืองคนอื่น ประชาชนให้ความสำคัญเรื่องคุณสมบัติหรือความคาดหวังต่อนักการเมืองว่าจะต้องมีความยุติธรรม พุดจาด้วยถ้อยคำสุภาพ มีความเสียสละอย่างมาก เป็นกลาง ไม่มีอคติเอนเอียงไปฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด เพราะมองเห็นประโยชน์ของประเทศชาติ มีการสื่อสารที่ตรง กระชับ ได้ใจความ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **สุรพล สุษะพรหม** ได้วิจัยเรื่อง “การสื่อสารทางการเมืองของพระเทพปฏิภาณวาที” (เจ้าคุณพิพิธ) : ศึกษาในช่วงเวลา พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๖๐ ผลการวิจัยพบว่า เจ้าคุณพิพิธในฐานะผู้ส่งสารที่เป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนาได้นำเทคนิคและวิธีการสื่อสารของพระพุทธเจ้ามาใช้ คือ สื่อสารได้อย่างแจ่มแจ้ง จูงใจ แกล้วกล้าและ ร่าเริง อีกทั้งเป็นผู้ส่งสารทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองอย่างตรงไปตรงมานับเป็นพระภิกษุที่มีฝีปากแกล้วกล้า ด้วยการใช้ภาษาไทยทั้งรูปแบบของร้อยแก้วและร้อยกรอง ส่วนสารนั้นเจ้าคุณพิพิธได้ใช้เนื้อหาของหลักพระพุทธศาสนาประยุกต์ใช้เพื่อเสนอเป็นแนวทางแก้ปัญหาสังคมและปัญหาทางการเมือง โดยผ่านช่องทางของสื่อทั้งสื่อกระแสหลัก คือ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ หนังสือและในรูปแบบของการบรรยาย ปาฐกถา การเทศนา รวมถึงการใช้สื่อบุคคลผ่านสื่อใหม่ทั้งยูทูบ เฟซบุ๊ก และเพจ รวมเป็นรูปแบบของมัลติมีเดียที่มีความทันสมัยต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน และผู้รับสารของเจ้าคุณพิพิธ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชนชั้นกลางที่อยู่ในกรุงเทพมหานครและในตัวเมืองที่เป็นผู้ที่มีความสนใจทางการเมืองและเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง^๖ ผู้ส่งสารต้องมีเครือข่ายที่กว้างขวาง เป็นผู้ที่มีความรู้สามารถที่จะส่งข้อมูลที่เท็จจริงให้กับประชาชนได้เข้าใจ สามารถโน้มน้าวให้ผู้รับสารคล้อยตาม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **วิชาญ จำปาขาว** ได้วิจัยเรื่อง “การสื่อสารทางการเมืองของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย : ศึกษากรณีการประชุมประท้วงหลักการเลือกตั้ง ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๐” ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการสื่อสารทางการเมืองของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยมีองค์ประกอบครบถ้วนตามตัวแบบ SMCR Model ของ เดวิด เค. เบอร์โล (David K. Berlo) กล่าวคือ ผู้ส่งสาร (Source) ในที่นี้ คือ แกนนำมีความรู้ ประสบการณ์และมีทักษะในการสื่อสารที่ดี ประกอบกับการมีเครือข่ายที่กว้างขวางทำให้การสื่อสารของกลุ่มได้รับความสนใจและสามารถดึงดูดโน้มน้าวให้

^๖ สุรพล สุษะพรหม, “การสื่อสารทางการเมืองของพระเทพปฏิภาณวาที (เจ้าคุณพิพิธ) : ศึกษาในช่วงเวลา พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๖๐”, *ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารการเมือง*, (วิทยาลัยสื่อสารทางการเมือง : มหาวิทยาลัยเกริก, ๒๕๖๒).

ผู้ฟังเกิดความคล้อยตามได้ประกอบกับตัวสาร (Message) ที่สามารถชักจูงและกระตุ้นปลุกเร้าผู้ฟังให้เกิดความรู้สึกร่วมกับกลุ่มและนอกจากนี้ก็ยังมีการจัดการกับโครงสร้างพื้นฐานในการสร้างความ เป็นปึกแผ่นให้กับผู้เข้าร่วมชุมนุมอย่างเป็นระบบอันเป็นปัจจัยสำคัญต่อการระดมมวลชน และจัดการ กับมวลชนที่มีจำนวนมากได้อย่างต่อเนื่องและในส่วนของช่องทางในการสื่อสาร (Channels) นั้น กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยมีช่องทางสื่อสารอย่างหลากหลายไม่ว่าจะเป็น การปราศรัย บนเวที สื่อสิ่งพิมพ์ โทรทัศน์ เว็บไซต์ และสื่อโซเชียลต่าง ๆ ซึ่งสื่อเหล่านั้นช่วยให้การเผยแพร่ตัวสาร ออกมาได้อย่างเป็นระบบและสามารถผลิตซ้ำตัวสารของกลุ่มออกมาได้ตลอดเวลา ช่องทางในการ สื่อสารเหล่านี้จึงก่อให้เกิดการสร้างจิตสำนึกทางการเมือง (Political Consciousness) ของกลุ่ม มวลชนได้ และสุดท้ายก็คือ ผู้รับสาร (Receiver) แม้จะมีความหลากหลายทางด้าน อาชีพ การศึกษา สถานะทางสังคม และอายุ การใช้สื่อที่มีเทคโนโลยีที่ทันสมัยถือเป็นกลยุทธ์สำคัญที่นำมาใช้ในการ ต่อสู้ทางการเมือง และในการสื่อสารทางการเมืองของกลุ่มหากจะประสบความสำเร็จได้ก็ต้องอาศัย การโฆษณาชวนเชื่อทางการเมือง (Political Propaganda) โดยเน้นการใช้สารที่กระตุ้นให้เกิดสำนึก ร่วมและมีความสอดคล้องกับบริบทสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นในขณะนั้นควบคู่ไปกับการใช้สื่ออย่าง หลากหลายช่องทางเพื่อช่วยให้เกิดการรับรู้และสำนึกของมวลในโลกเสมือนที่เกิดจากการรับรู้ผ่านสื่อ นั้นเอง^๗

แม้แต่ผู้ส่งสารต้องมีบุคลิกลักษณะที่ประชาชนเลือกมา เช่น ผู้ที่เป็นอดีตข้าราชการมา ก่อน เมื่อสามารถได้เปรียบในการเลือกตั้งหรือใช้วิธีอื่นเข้าว่า เพื่อเป็นการสื่อสารให้ประชาชนได้รับรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **กรกนก นิลดำ** ได้วิจัยเรื่อง “การสื่อสารทางการเมืองของนายกรัฐมนตรึ ที่มาจากทหาร” ผลการศึกษา พบว่า ปี พ.ศ. ๒๕๐๐-๒๕๑๖ ยุคทหารมีบทบาททางการเมืองสูงด้วย เงื่อนไขจากกองทัพมีความเข้มแข็ง ภาคประชาสังคมมีความอ่อนแอหรือหมดโอกาสมีส่วนร่วมทางการเมือง กลุ่มราชการให้การสนับสนุนกองทัพ ส่วนบริบทภายนอกพบการสนับสนุนจากประเทศ มหาอำนาจ และภาวะสงครามเย็น ยุคที่ ๒ ปี พ.ศ.๒๕๑๗-๒๕๔๐ ยุคสังคมไทยมีประชาธิปไตยครึ่งใบ เป็นผลมาจากบทบาททางการเมืองของทหารลดน้อยลงหลังจากเหตุการณ์วินมหาวิปโยค ความ ขัดแย้งเหล่าบรรดาพรรคการเมือง ผนวกกับการลดทอนที่ของระเทศมหาอำนาจในกานเกื้อหนุน ประเทศไทย ทว่า อิทธิพลของทหารยังปรากฏอยู่ เพราะกลุ่มนักธุรกิจเกื้อหนุนทหาร และกองทัพเป็น

^๗ วิชาญ จำปาขาว, “การสื่อสารทางการเมืองของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย : ศึกษา กรณีการประชุมประท้วงหลักการเลือกตั้ง ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๐”, **ดุขฎิณีพนธ์ปรัชญาดุขฎิณีบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสาร การเมือง, วิทยาลัยสื่อสารการเมือง : มหาวิทยาลัยเกริก, ๒๕๕๘).**

สถาบันเดียวที่สามารถแก้ไขปัญหาการขยายลัทธิคอมมิวนิสต์ได้ และยุคปฏิรูปทางการเมือง ปี พ.ศ. ๒๕๔๑-๒๕๕๘ จากปัจจัยความเป็นทหารอาชีพ และมิติประชาสังคมมีความเข้มแข็ง^๙

ตำนาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อมูลข่าวสารมีการจัดเรียงเนื้อหาสาระ ครบถ้วน ใช้ถ้อยคำเข้าใจง่าย และไม่ควรสอดแทรกเนื้อหาที่ไม่เป็นประโยชน์แก่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก ข้อมูลที่นำมาสื่อสารมีความเหมาะสม กระชับ ได้ใจความ และเข้าใจได้ง่าย มีเนื้อหาสาระถูกต้อง เป็นธรรม ไม่เอนเอียงไปฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **กฤติยา รุจิโชค** ได้วิจัยเรื่อง “การสื่อสารการเมืองเพื่อรักษาภาพลักษณ์รัฐบาลในสื่อยุคดิจิทัล” ผลการวิจัยพบว่า การสื่อสารการเมืองเพื่อรักษาภาพลักษณ์รัฐบาล มีรูปแบบการสื่อสารทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการผ่านสื่อดิจิทัล มีทั้งการสร้างเนื้อหา ภาพ วีดีโอ กราฟฟิก โดยมีหน่วยงานและองค์กรประชาสัมพันธ์^๙ การรักษาภาพลักษณ์ของรัฐบาล ต้องมีวิธีระดมความคิดเห็นของประชาชน ให้ประชาชนมีส่วนร่วมและมีผลประโยชน์ร่วมกันในการตัดสินใจในนโยบาย เพราะเป็นผลประโยชน์ของประชาชนต้องมีความร่วมมือกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **รัฐ กัญภัย** ได้วิจัยเรื่อง “การสื่อสารทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วนตำบลเขตจังหวัดภาคตะวันตกตอนล่าง” ผลการวิจัยพบว่า มีส่วนร่วมของประชาชน การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุด มีความสัมพันธ์ทางบวก^{๑๐} ในการสื่อสารต้องมีการโฆษณาประชาสัมพันธ์หรือตั้งเป้าหมายที่ชัดเจน มีข้อมูลที่ตีที่จริง มีแหล่งข้อมูลที่นำเชื่อถือ ให้ผู้รับสามารถเลือกรับข่าวสารได้ ซึ่งมีผลการวิจัยที่สอดคล้องกับงานวิจัยของ **เชือก โชติช่วย** ได้วิจัยเรื่อง “กลยุทธ์การสื่อสารของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา” ผลการศึกษาพบว่า กลยุทธ์การสื่อสารของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ คือ การใช้หลักชวนให้เชื่อ (propaganda) ทั้งแบบปลุกกระตมและชี้ชวนให้เกิดความสามัคคีไปพร้อมกัน โดยอุดมการณ์โน้มน้าวให้คนทั่วไปเห็นคล้อยตาม ให้จำเป็นต้องมี คสช.ในยามที่บ้านเมืองตกอยู่ในภาวะวิกฤติและจะนำมาสู่ความสงบเรียบร้อย^{๑๑}

^๙ กรรณก นิลดำ, “การสื่อสารทางการเมืองของนายกรัฐมนตรีนายกรัฐมนตรีที่มาจากทหาร”, **ปรัชญาคุณฐิติบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารมวลชน**, (คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๘).

^๙ กฤติยา รุจิโชค, “การสื่อสารการเมืองเพื่อรักษาภาพลักษณ์รัฐบาลในสื่อยุคดิจิทัล”, **วารสาร มจรพุทธปัญญาปริทรรศน์**, ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-เมษายน ๒๕๖๔) : ๒๕-๓๔.

^{๑๐} รัฐ กัญภัย, “การสื่อสารทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วนตำบลเขตจังหวัดภาคตะวันตกตอนล่าง”, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, **วารสารมนุษยสังคมปริทัศน์**, ปีที่ ๑๗ ฉบับที่ ๑ (มกราคม - มิถุนายน ๒๕๕๘) : ๗๖.

^{๑๑} เชือก โชติช่วย, “กลยุทธ์การสื่อสารของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา”, **วารสารรัชต์ภาคย์**, ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๒๔ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๖๐) : ๒๑๑-๒๒๓.

ด้านช่องทางการสื่อสาร โดยส่วนรวมมาก นักการเมืองใช้ช่องทางการสื่อสารทางการเมืองผ่านสื่อออนไลน์ ได้อย่างถูกต้อง นักการเมืองมีความยุติธรรมในการช่องทางการสื่อสารทางการเมืองผ่านบุคคลที่ใกล้ชิด นักการเมืองใช้ช่องทางการสื่อสารทางการเมืองเพื่อผลประโยชน์ของประชาชน โดยไม่มีการแทรกแซง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ภาคภูมิ วรรณภา** ได้วิจัยเรื่อง “การสื่อสารทางการเมืองการตลาดเพื่อการเมืองของพรรคอนาคตใหม่ ในการเลือกตั้งปี ๒๕๖๒” ผลการวิจัยพบว่า มีการตลาดแบบดึงดูด ผ่านการสื่อสาร ๒ ช่องทาง คือ สื่อมวลชนและสื่อออนไลน์ พบว่า พรรคอนาคตใหม่สื่อสารผ่านสื่อมวลชนเหมือนกันโดยส่งตัวแทนพรรคไปออกรายการโทรทัศน์ ขึ้นเวทีแสดงวิสัยทัศน์ ซึ่งจัดโดยองค์กรต่างๆ เพื่อประชาสัมพันธ์นโยบายพรรค ส่วนเรื่องการใช้สื่อออนไลน์เป็นช่องทางหลักในการใช้สื่อสารไปยังผู้มีสิทธิเลือกตั้งโดยตรง^{๑๒} การนำสื่อออนไลน์มาใช้เพื่อประชาสัมพันธ์ให้นักการเมืองได้เสนอแนวความคิด เหมือนกับการใช้งานธุรกิจกับการเมืองมาผสมผสานให้เข้ากัน ในยุคปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **จุฑาพล เมตตาสัตย์** ได้วิจัยเรื่อง “การสื่อสารทางการเมืองผ่านการตลาดทางการเมือง ของนายชูวิทย์ กมลวิศิษฎ์ : ศึกษากรณี การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๔” ผลการวิจัยพบว่า การรณรงค์หาเสียงของนายชูวิทย์ กมลวิศิษฎ์ ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ได้นำการตลาดทางการเมืองมาใช้ในการพัฒนายุทธศาสตร์การรณรงค์หาเสียง และใช้วิธีการสื่อสารทางการเมืองที่มีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ไม่เหมือนใคร ซึ่งทุกครั้งที่นายชูวิทย์ กมลวิศิษฎ์ สามารถเรียกการตอบรับของสังคมและประชาชนพร้อม ๆ กับการเรียกคะแนนนิยมเข้าตัวได้อย่างต่อเนื่อง ด้วยการนำเสนอตัวตนที่เป็น “คนจริง” ผสมกับการยกปัญหาที่โดดเด่นและเป็นกระแสสังคมขึ้นมาชี้วิธีแก้ด้วยข้อความที่มีเสียดสีและกระตุ้น เพื่อเป็นแรงจูงใจของผู้พบเห็นได้เป็นอย่างมาก^{๑๓} การใช้ช่องทางการสื่อสารมีหลายวิธี จะกระทำวิธีใดหรือช่องทางใดก็ได้เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย เหมือนการลงสมัครรับเลือกตั้งหรือลงเล่นการเมือง เพราะตนเองมีต้นทุนทางสังคมสูงได้รับการยอมรับจากสังคมว่าเป็นคนดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ยุพดี วิภัติภูมิประเทศ** ได้วิจัยเรื่อง “การสื่อสารทางการเมืองของพลตรีจำลอง ศรีเมือง : ศึกษาในช่วงเวลาระหว่างปี พ.ศ.๒๕๒๓-๒๕๕๓” ผลการวิจัยพบว่า บริบททางการเมืองที่ส่งผลต่อการสื่อสารทางการเมืองของพลตรีจำลอง ศรีเมือง ที่ได้รับยกย่องเป็นนักการเมืองที่ซื่อสัตย์ สุจริต เป็นผู้ที่ใช้กลยุทธ์ในการสื่อสาร โดยการนำเอาการตลาดการเมืองมาใช้ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งจนประสบผลสำเร็จ มีการนำเอาจิตวิทยามวลชนมาใช้ในการสื่อสารทางการเมือง

^{๑๒} ภาคภูมิ วรรณภา, “การสื่อสารทางการเมืองการตลาดเพื่อการเมืองของพรรคอนาคตใหม่ ในการเลือกตั้งปี ๒๕๖๒”, วารสารวิชาการบัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต, ปีที่ ๑๗ ฉบับที่ ๒, (พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๖๔) : ๑-๑๕.

^{๑๓} จุฑาพล เมตตาสัตย์, “การสื่อสารทางการเมืองผ่านการตลาดทางการเมือง ของนายชูวิทย์ กมลวิศิษฎ์ : ศึกษากรณี การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๔”, **ดุชนิพนธ์ปรัชญา ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารการเมือง**, (วิทยาลัยสื่อสารการเมือง : มหาวิทยาลัยเกริก, ๒๕๕๖).

อย่างลงตัว และมีการสื่อสารในการสร้างภาพลักษณ์ของนักการเมืองที่ซื่อสัตย์ สุจริต ซึ่งเป็นไปตามความต้องการของประชาชนชาวกรุงเทพมหานคร^{๑๔} ในกระบวนการสื่อสารทางการเมืองทั้งผู้ส่งสาร ตัวสาร ช่องทางการสื่อสาร และผู้รับสาร เป็นการแสดงเรื่องราวของตัวเอง เพราะข้อมูลข่าวสารที่นำส่งผ่านช่องทาง เพื่อส่งถึงผู้รับคือประชาชน ทำให้เกิดการสื่อสารแนวใหม่ที่รวดเร็ว รับรู้อย่างกว้าง ขว้างผ่านเรื่องเล่าที่ต้องจารึกในบทเรียนและประวัติศาสตร์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **นันทนา นันทโรภาส** ได้วิจัยเรื่อง “การสื่อสารทางการเมืองในภาวะวิกฤต” ได้นำเสนอให้เห็นภาพรวมของการสื่อสารทางการเมืองของไทยในช่วง พ.ศ.๒๕๔๙-๒๕๕๓ ซึ่งเป็นช่วงที่เกิดเหตุการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองขึ้นมามากมายจากหลายกลุ่มการเมือง เริ่มจากคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดินอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่ได้สื่อสารทางการเมืองตามแบบแผนของการรัฐประหาร เริ่มจากทำรัฐประหารและใช้กำลังทหารเข้ายึดสถานที่ราชการพร้อมกับยึดสถานีโทรทัศน์ทุกช่อง จากนั้นออกแถลงการณ์ยึดอำนาจการปกครองประเทศ เข้าเฝ้าพระมหากษัตริย์ และควบคุมสื่อมวลชนให้นำเสนอข่าวสารของตนเองเท่านั้น ปิดกั้นการรับรู้ข่าวสารของประชาชนซึ่งเริ่มเป็นได้ยากมากขึ้นในโลกยุคโลกาภิวัตน์

กลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย และกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติซึ่งทั้งสองกลุ่มเป็นกลุ่มมวลชนที่มีธุรกิจสื่อโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ เว็บไซต์อยู่ในมือ และได้ใช้ทุกสื่อเป็นช่องทางให้ข้อมูลเพียงด้านเดียว และตอกย้ำผู้ฟังด้วยข้อมูลเดิม ๆ เพื่อแสวงหาและตรึงการสนับสนุนจากประชาชนและฐานมวลชนของฝ่ายตน และฝ่ายรัฐบาลอภิสิทธิ์ที่ได้จัดตั้งศูนย์อำนวยการในสถานการณ์ฉุกเฉิน (ศอฉ) และใช้สื่อของรัฐบาล คือ ช่อง ๑๑ เป็นแม่ข่ายช่วยรัฐบาลในการจัดการกับสถานการณ์การชุมนุมของแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ พร้อมทั้งใช้อำนาจปิดช่องทางการสื่อสารของผู้ชุมนุม จะเห็นได้ว่าทุกกลุ่มการเมืองต่างก็มีเป้าหมายทางการเมืองของตนเองและต่างก็มุ่งหวังที่จะใช้ประโยชน์จากสื่อมวลชนในการสื่อสารเพื่อโน้มน้าวใจประชาชนให้คล้อยตามฝ่ายตนเอง ซึ่งสามารถนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายทางการเมืองของแต่ละกลุ่ม ส่งผลให้เกิดการสื่อสารในลักษณะอัดฉีดข้อมูลเพียงด้านเดียวไปสู่ผู้รับสาร แต่อย่างไรก็ตามการกระทำดังกล่าวก็ถูกท้าทายจากกระแสโลกาภิวัตน์ที่จะช่วยให้ประชาชนมีทางเลือกในการแสวงหาข้อมูลข่าวสารทางการเมือง^{๑๕} การใช้ช่องทางการสื่อสารที่สามารถสื่อสารได้โดยไม่จำเป็นต้องยึดติดกับช่องทางใดทางหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็ช่องทางของรัฐ หรือช่องทางการสื่อสารเอกชน

^{๑๔} ยุพดี วิภัติภูมิประเทศ, “การสื่อสารทางการเมืองของพลตรีจำลอง ศรีเมือง : ศึกษาในช่วงเวลา ระหว่างปี พ.ศ.๒๕๒๓-๒๕๕๓”, **ดุชนิพนธ์ปรัชญาคุษณิบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารการเมือง**, (วิทยาลัยสื่อสารการเมือง : มหาวิทยาลัยเกริก, ๒๕๕๘).

^{๑๕} นันทนา นันทโรภาส, “การสื่อสารทางการเมืองในภาวะวิกฤต”, **รวมบทความวิชาการฉบับพิเศษ ๕ ปี**, (วิทยาลัยการสื่อสารการเมือง : มหาวิทยาลัยเกริก), หน้า ๒๙-๓๖.

แต่สมัยปัจจุบันมีหนทางในการเลือกช่องทางที่จะใช้ในการสื่อสารทางการเมืองอย่างอิสระ จะเห็นได้ว่าช่องทางที่นักการเมืองนำมาหาเสียงผ่านทาง (เฟซบุ๊ก), Twitter (ทวิตเตอร์), Line (ไลน์), Instagram (อินสตาแกรม) หรือติดต่อกับประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ชัยนัท สุขไชยะ** การศึกษาเรื่อง “**การสื่อสารทางการเมืองไทยผ่านสื่อสังคมออนไลน์ กรณีศึกษา เฟซบุ๊กเพจ SUTHEP THAUGSUBAN (สุเทพ เทือกสุบรรณ) ช่วงเวลา ๓๑ ตุลาคม ๒๕๕๖ ถึง ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗**” ผลการวิจัยพบว่า การสื่อสารทางการเมืองผ่านเฟซบุ๊ก นำมาใช้ในเมืองไทยเป็น ครั้งแรก หลังจาก การสื่อสารผ่านทีวี ดาวเทียม และการสื่อสารผ่านทางวิทยุชุมชน โดย การศึกษานี้ พยายามทำความเข้าใจการเคลื่อนไหวทางการเมืองออนไลน์และความ เชื่อมโยงกับออฟไลน์ผ่าน เครือข่าย การพัฒนาโครงข่ายสื่อสารไร้สายที่รวดเร็วขึ้นและครอบคลุมมากขึ้น ทำให้ความรับรู้ต่อ สภาพแวดล้อมของเราจะมีผัสสะเชิงข้อมูลด้านต่างๆ ที่รับรู้ผ่านทางออนไลน์เข้ามาเสริมด้วย พื้นที่ ออนไลน์/ออฟไลน์เองก็กำลังค่อยๆ เปลี่ยนหน้าตาไป มีผลทำให้พื้นที่ดังกล่าวมีการเปลี่ยนแปลงที่ เกิดขึ้น และกำลังจะเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการสื่อสาร ทางการเมือง และเพื่อเป็น แนวทางในรูปแบบการพัฒนาการสื่อสารของผู้นำทางการเมืองไทยในอนาคต^{๑๖} จะเห็นได้ว่า การ สื่อสารผ่านช่องทางที่สามารถควบคุมได้ กำหนดเป้าหมายต่อกลุ่มบุคคลให้ประสบความสำเร็จ ต้อง อาศัยชั้นเชิงความมีบาร์มี อำนาจ ความเกรงใจ ของบุคคลสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของ **วีระยุทธ โชคชัยมาตล** ได้วิจัยเรื่อง “**กลยุทธ์การสื่อสารของพันตำรวจโท ดร.ทักษิณ ชินวัตร ในฐานะผู้นำ รัฐบาลกับการใช้พื้นที่สาธารณะ**” ผลการศึกษาพบว่า การศึกษาบริบทการปฏิรูประบบราชการใน ช่วงเวลาดังกล่าว การสร้างความยอมรับนับถือจากข้าราชการและประชาชนโดยการใช้กลยุทธ์การ สื่อสารบนพื้นที่สาธารณะของ พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร โดยเลือกวิธีการสื่อสารในการสร้างวาทกรรม ว่า อำนาจเหล่านั้นกระจายไปอยู่ในมือของประชาชน แต่ความจริงกลับกลายเป็นว่า การที่พ.ต.ท.ดร. ทักษิณ ชินวัตร ได้ใช้ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในการเป็นผู้ครอบครองอำนาจในการตัดสินใจส่งสารผ่าน สื่อของรัฐ และในด้านแนวคิดพื้นที่สาธารณะนั้น พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร ได้สร้างพื้นที่สาธารณะ แบบปลอม (Pseudo Public sphere) ขึ้นมา เนื่องด้วยปรากฏการปฏิรูประบบราชการกลับทำให้ พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร มีอำนาจการบริหารและการตัดสินใจเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่ประชาชนไม่ได้มี อำนาจและมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางของการบริหารประเทศแต่อย่างใด^{๑๗}

^{๑๖} ชัยนัท สุขไชยะ, “การสื่อสารทางการเมืองไทยผ่านสื่อสังคมออนไลน์ กรณีศึกษา เฟซบุ๊กเพจ SUTHEP THAUGSUBAN (สุเทพ เทือกสุบรรณ) ช่วงเวลา ๓๑ ตุลาคม ๒๕๕๖ ถึง ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗”, **วารสาร มจร วิชาการล้านนา**, ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๒) : ๓๒-๓๙.

^{๑๗} วีระยุทธ โชคชัยมาตล, “กลยุทธ์การสื่อสารของพันตำรวจโท ดร. ทักษิณ ชินวัตร ในฐานะผู้นำ รัฐบาลกับการใช้พื้นที่สาธารณะ.” **วารสารนิเทศศาสตร์ปริทัศน์**, ปีที่ ๑๙ ฉบับที่ ๑ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๕๘) : ๒๓๔-๒๔๕.

ด้านผู้รับสาร โดยส่วนรวมได้ระดับมาก ผู้รับสารควรยึดหลักการเห็นชอบร่วมกัน การมีส่วนร่วมของสังคม รับฟังความคิดเห็นที่เห็นด้วยและที่เห็นแตกต่างจากบุคคลอื่น มีสติสัมปชัญญะ มีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการใช้อุบายอันแยบคายในการพิจารณาของมูล ใช้หลักกาลามสูตร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **นิเทศ สนั่นนารี** ได้วิจัยเรื่อง “การสื่อสารเชิงพุทธเพื่อสร้างความปรองดองในสังคม” ผลการวิจัยพบว่า เป็นการสื่อสารด้วยสติและปัญญา มีความรอบคอบในขณะที่ทำการสื่อสาร โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ตนเองและผู้อื่นมีความสุข ยึดหลักกัลยาณมิตตธรรม แม้จะขาดการพิจารณาด้วยเหตุผลก่อนเชื่อข้อมูลข่าวสาร และควรยึดหลักโยนิโสมนสิการ กาลามสูตร การสื่อสารด้วยหลักกัลยาณมิตตธรรม สื่อสารความจริงและเว้นลักษณะมุสาวาท ผู้สื่อสารและผู้รับสารมีความเป็นบัณฑิต มีความประพฤติปฏิบัติชอบ^{๑๘}

นักการเมืองอาจจะเป็นผู้ส่งสารที่ดี แต่ประชาชนจะต้องเป็นผู้รับข่าวสารที่ดีกว่า ต้องเป็นผู้ที่ควบคุมอารมณ์ของตัวเองได้ดี ไม่เอนเอียงไปในฝ่ายใดหรือแรงจูงใจด้วยสินบนหรือผลประโยชน์ที่แอบแฝง ซึ่งสอดคล้องกับรายงานวิจัยของ **สะถิระ เผือกประพันธุ์** ได้วิจัยเรื่อง “การสื่อสารทางการเมืองของนายอุทัย พิมพ์ใจชน : ศึกษาในห้วงเวลาระหว่างปี พ.ศ.๒๕๑๒-๒๕๔๘” ผลการวิจัยพบว่า บริบททางการเมืองที่ส่งผลต่อการสื่อสารทางการเมืองของนายอุทัย พิมพ์ใจชน สรุปได้ คือ การที่จะเป็นผู้ที่ยืนหยัดอยู่บนถนนการเมืองที่ยาวนานได้นั้น ต้องมีจุดยืนและอุดมการณ์ทางการเมืองบนหลักการของความถูกต้องเที่ยงธรรมตามวิถีแห่งประชาธิปไตยต่อต้านการซื้อสิทธิขายเสียง มีความเป็นกลางทางการเมืองและทำหน้าที่ในตำแหน่งต่าง ๆ อย่างมีความรับผิดชอบ นักการเมืองที่จะเป็นที่ยอมรับของประชาชนต้องเป็นผู้ที่มีภาวะผู้นำสูง ไม่ว่าจะเป็นการให้สัมภาษณ์กับสื่อมวลชน โดยควบคุมอารมณ์และใช้ภาษาในการสื่อสารอย่างตรงไปตรงมา มีลักษณะของภาวะผู้นำตามแบบผู้นำประชาธิปไตย ทั้งด้านบุคลิกภาพ ความรู้ความสามารถ มีความแม่นยำในการตัดสินใจ โดยเฉพาะการทำหน้าที่ประธานรัฐสภาที่มีความแม่นยำในกฎระเบียบการประชุม ทำให้เป็นที่ยอมรับ และต้องสื่อสารภาพลักษณ์ไปยังประชาชน อันจะก่อให้เกิดภาพที่ดีต่อผู้รับสาร จึงจะทำให้นักการเมืองได้รับความนิยมตลอดไป ซึ่งในกรณีของนายอุทัย พิมพ์ใจชน ในระยะหลัง ได้ห่างเหินกับประชาชนในพื้นที่ที่เป็นฐานเสียงทำให้คู่แข่งทางการเมืองที่รักษาพื้นฐานเสียงได้ดีกว่าแย่งชิงความนิยมในหมู่ประชาชนไป^{๑๙}

การรับรู้ข่าวสารของผู้ส่งสารทางการเมือง ต้องมีการวิเคราะห์ข้อมูลและได้รับความร่วมมือจากแหล่งข่าวหรือประชาชนที่ให้ข้อมูลอย่างถูกต้องและเป็นธรรม มีกระบวนการวิเคราะห์

^{๑๘} นิเทศ สนั่นนารี และคณะ, “การสื่อสารเชิงพุทธเพื่อสร้างความปรองดองในสังคม”, **วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์**, ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๑ (มกราคม - มิถุนายน ๒๕๖๑) : ๑๕๙-๑๗๘.

^{๑๙} สะถิระ เผือกประพันธุ์, “การสื่อสารทางการเมืองของนายอุทัย พิมพ์ใจชน : ศึกษาในห้วงเวลาระหว่างปี พ.ศ.๒๕๑๒-๒๕๔๘”, **ดุสิตนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารการเมือง**, (วิทยาลัยสื่อสารการเมือง : มหาวิทยาลัยเกริก, ๒๕๕๔).

ข้อมูลที่น่าเชื่อถือและประชาชนในท้องถิ่นก็ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ท้องถิ่นนั้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **วัฒนา นนทชิต** ได้วิจัยเรื่อง “การสื่อสารทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองท้องถิ่น: ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลเมืองท่าข้าม อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี” พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองท้องถิ่นและการสื่อสารทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาล ในด้านของการเลือกตั้งผู้แทนท้องถิ่น และการกำกับดูแลการปกครองท้องถิ่น ภาพรวมอยู่ในระดับสูงโดยความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันเป็นไปในทางที่ดี^{๒๐}

๕.๒.๓ ผลการวิเคราะห์การบูรณาการหลักสาราณียธรรมกับการสื่อสารทางการเมือง เพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

โดยรวมนักการเมืองมีการแสดงความคิดเห็นที่ตรงกัน หรือปรับความคิดของตนเองและผู้อื่นให้ตรงกัน กระทบความดีต่อกันด้วยความเมตตา ขวนขวายในกิจธุระของประชาชน มีความปรารถนาดีต่อผู้อื่น แสดงไมตรีจิต มีปฏิสัมพันธ์ที่ดี พร้อมน้อมนำหลักธรรมมาแก้ไขปัญหาความขัดแย้งและมีการสื่อสารด้วยการพูดแต่สิ่งที่ดี การไม่กระทบความเดือดร้อนให้เกิดแก่ประชาชนมีการส่งเสริมให้ประชาชนมีกระบวนการทางความคิดที่ไปในทางเดียวกัน เน้นความรู้คู่คุณธรรมจริยธรรมเห็นประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลักสำคัญ ประโยชน์ส่วนตนไว้เป็นลำดับที่สองรองลงมา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ศิริพงษ์ อรุณเดชาชัย ศักดิ์พงศ์ หอมหวล และ ประภัสสร ปรีเอี่ยม** ได้วิจัยเรื่อง “สถานีสาราณียธรรม : พื้นที่บ่มเพาะความรู้ชุมชน” ควรวีถ่มั่นชนบธรรมนิยม จาริตประเพณี นำจุดแข็งไปสร้างกระบวนการบ่มเพาะความรู้ที่เหมาะสม และการนำหลักพุทธธรรม “สาราณียธรรม ๖” ประยุกต์ให้เอื้อต่อการบ่มเพาะความรู้ชุมชน เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้ชุมชนเข้มแข็ง และปฏิบัติตามหลักทฤษฎีสამัญญตา มีเหตุผลและรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นมากขึ้น พบว่าการขับเคลื่อนด้วยการเรียนรู้และปฏิบัติ สามารถสร้างภูมิคุ้มกันการดำเนินชีวิตให้ผู้คนพ้นจากความเสี่ยง^{๒๑} ดังนั้นอาจเป็นเพราะว่า นักการเมืองนำหลักธรรมข้อใดข้อหนึ่งมาสื่อสารในช่องทางการพูดคุยด้วยเหตุผล เจริญไกล่เกลี่ยกับบุคคลที่มีความเห็นต่าง เพื่อลดความขัดแย้ง และเล็งเห็นผลประโยชน์ส่วนรวม การใช้ถ้อยคำสุภาพ อ่อนหวาน พูดมีเหตุผล ไม่พูดให้ร้ายผู้อื่นทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระครูวินัยธรสุดใจ ชิตมโน (ฆารประเดิม)** ได้วิจัยเรื่อง “การใช้หลักสาราณียธรรม ๖

^{๒๐} วัฒนา นนทชิต, “การสื่อสารทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลเมืองท่าข้าม อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี”, วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์, ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๓ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๕๕) : ๑๑๕.

^{๒๑} ศิริพงษ์ อรุณเดชาชัย ศักดิ์พงศ์ หอมหวล และประภัสสร ปรีเอี่ยม, “สถานีสาราณียธรรม : พื้นที่บ่มเพาะความรู้ชุมชน”, วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๑ (มกราคม - มีนาคม ๒๕๖๐) : ๑๘๓-๑๙๕.

ในการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์” ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักสาราณียธรรม ๖ ในการบริหารโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก เพราะบุคลากรทั้งหมดมีการประสานมิตรประโยชน์ ทำให้สังคมในโรงเรียนเป็นสุข สงบเรียบร้อย มีการปฏิบัติตามระเบียบอย่างเสมอภาค โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ เพื่อความเป็นธรรม ความมีสวัสดิการ ในโรงเรียนให้ดีขึ้น^{๒๒}

การส่งข้อมูลข่าวสารด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรม นักการเมืองสามารถกระจายข้อมูล ข่าวสารให้กับประชาชนโดยความเป็นธรรม อันเป็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว นักการเมืองมีความเห็นที่ตรงกัน ต้องเคารพสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น ตามกฎหมายบ้านเมือง และต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบวินัยโดยเคร่งครัด เป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคม ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมเกียรติ สำลีพันธ์ บรรจบ บรรณรุจิ และขันทอง วัฒนะประดิษฐ์ ได้วิจัยเรื่อง “แนวทางการประยุกต์หลักสาราณียธรรมเพื่อการจัดการความขัดแย้งระหว่างการทำเรือแห่งประเทศไทยกับพนักงาน” ผลการวิจัยพบว่า หลักสาราณียธรรม ๖ เป็นหลักธรรมที่สามารถนำมาใช้จัดการปัญหา ความขัดแย้ง และทำให้เกิดความรักความสามัคคี ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันในองค์กร การแก้ปัญหา ความขัดแย้งระหว่างการทำเรือแห่งประเทศไทยกับพนักงานด้วยหลักสาราณียธรรม ๖ เริ่มต้นจากความเห็นที่ตรงกัน การมีส่วนร่วมในการกำหนดกติกาในองค์กรร่วมกัน ความมีจิตคิดเมตตาต่อกัน นำมาซึ่งการแสดงออกด้วยความเคารพ ให้เกียรติและเห็นอกเห็นใจกัน พร้อมทั้งจะแบ่งปันผลประโยชน์ด้วยความเป็นธรรม^{๒๓} สุดท้ายการที่มีความคิดเห็นที่ตรงกันและถูกต้อง คำนี้ถึงประโยชน์สูงสุดของประชาชน ซึ่งเปรียบเสมือนเข็มทิศที่ชี้ทางให้เราได้เดินสู่ที่หมาย นักการเมืองก็เช่นเดียวกัน มีสำนึกประชาธิปไตย เห็นประโยชน์ของประเทศชาติ สังคมและส่วนร่วม มีสิทธิ์แสดงความคิดเห็นได้โดยสุจริต จะทำให้ความสมานฉันท์เกิดขึ้น โดยอาจจะไม่ต้องอาศัยกฎหมาย ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุบัณฑิต จันทร์สว่าง อดิวิฑูฒิ หมั่นมี และสุรินทร์ นิยมางกูร ได้วิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ ในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครสวรรค์” ผลการวิจัยพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมและยอมรับร่วมกัน ต้องบริหารงานที่เท่าเทียม เพื่อให้เกิดการยอมรับร่วมกัน การบริหารโดยบังคับใช้กฎหมายที่เท่าเทียมกัน ต้องปฏิบัติต่อทุกคนภายใต้กฎหมายที่เท่าเทียมกัน การรณรงค์สร้างความรักความสามัคคีเห็นแก่

^{๒๒} พระครูวินัยธรสุจิต ชาติมน (จารประเดิม), “การใช้หลักสาราณียธรรม ๖ ในการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์”, วารสารสถาบันวิจัยพินลธรรม, ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๑ (มกราคม – มิถุนายน ๒๕๖๐) : ๑๘๙-๒๐๐.

^{๒๓} สมเกียรติ สำลีพันธ์ บรรจบ บรรณรุจิ และขันทอง วัฒนะประดิษฐ์, “แนวทางการประยุกต์หลักสาราณียธรรมเพื่อการจัดการความขัดแย้งระหว่างการทำเรือแห่งประเทศไทยกับพนักงาน”, วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, ปีที่ ๕ ฉบับพิเศษ (พฤษภาคม ๒๕๖๐) : ๔๔๓-๔๕๖.

ประโยชน์ ส่วนรวม มีการจัดโครงการและกิจกรรม เพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมภายในองค์กร การบังคับใช้กฎหมายที่เท่าเทียมกัน การยอมรับร่วมกันโดยการประชุมปรึกษาหารือเป็นประจำทุกเดือน เปิดพื้นที่หรือเวทีทางความคิดให้เกิดการยอมรับและสร้างแนวทางส่งเสริมความสมานฉันท์ในองค์กร และไม่ใช้ความคิดเห็นตนเองเป็นใหญ่ คำนึงถึงหลักคุณธรรม จริยธรรมและศีลธรรมในการช่วยกันตัดสินใจ^{๒๔} จะเห็นได้ว่าแม้จะนำหลักพุทธธรรมเข้ามาใช้ในการบูรณาการในการสื่อสาร ก็ทำให้กระบวนการสื่อสารมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง “การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์” มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการและข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังต่อไปนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษาวิจัยพบว่า เรื่อง “การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้

๑) นโยบายส่งเสริมด้านผู้ส่งสาร ควรมีบุคลิกภาพเหมาะสมแสดงออกทาง สีหน้า ท่าทาง และน้ำเสียง มีความน่าเชื่อถือ เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับสังคมและประเทศชาติ

๒) นโยบายส่งเสริมด้านสารข้อมูลข่าวสารมีการจัดเรียงเนื้อหาสาระ ครบถ้วน ใช้ถ้อยคำเข้าใจง่าย ไม่สอดแทรกเนื้อหาที่เป็นประโยชน์แก่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด ซื่อสัตย์สุจริต และมีจิตสำนึกที่ดีในการรับผิดชอบต่อหน้าที่

๓) นโยบายส่งเสริมด้านช่องทางการสื่อสาร นักการเมืองสามารถใช้ช่องทางการสื่อสารทางการเมืองผ่านสื่อออนไลน์ ได้อย่างถูกต้องกล้าตัดสินใจทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม ควรมีนโยบายให้ผู้นำทางการเมืองมีความรู้มีความสามารถใช้อุปกรณ์สื่อสารในการแก้ไขปัญหาของการบริหารงานให้ทันต่อสถานการณ์อยู่เสมอ

๔) นโยบายส่งเสริมด้านผู้รับสารคิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว และมีจิตสาธารณะ ควรมีนโยบายให้ผู้นำทางการเมืองมีความเสียสละ มีจิตสาธารณะประโยชน์ต่อชุมชน สังคม และประเทศชาติ

^{๒๔} สุภัณฑิต จันทร์สว่าง ธิติวุฒิ หมั่นมี และสุรินทร์ นียมมางกูร, “การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อการส่งเสริมความสมานฉันท์ ในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครสวรรค์”, วารสาร มจร. สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๒ (เมษายน-มิถุนายน ๒๕๖๒) : ๕๗-๖๘.

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

๑) การปฏิบัติของผู้นำทางการเมืองด้านผู้ส่งสาร ควรยึดมั่นในสถาบันหลักอันได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ผู้นำทางการเมืองควรสร้างความรักความสามัคคีให้เกิดมีแก่ประชาชนในชาติ ควรยกย่องบุคคลที่ควรยกย่อง ให้มีความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน และมุ่งทำงาน เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสถาบันชาติ

๒) การปฏิบัติของผู้นำทางการเมืองด้านข้อมูลข่าวสารต้องเป็นความจริง และมีจิตสำนึกที่ดีในการเผยแพร่ความรู้และรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนและรับผิดชอบต่อข้อมูลข่าวสารที่ตนเองเผยแพร่ไป ควรดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้านำไปใช้ในสิ่งที่ตนได้ ไม่คิดอยากได้ของบุคคลอื่น ควรมีความซื่อสัตย์สุจริต

๓) การปฏิบัติของผู้นำทางการเมืองด้านช่องทางในการสื่อสาร มีความกล้าตัดสินใจทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม ควรมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ในการช่วยเหลือประชาชนในทุกที่ให้ทันต่อสถานการณ์ความเดือดร้อน

๔) การปฏิบัติของผู้นำทางการเมืองด้านผู้รับสาร ต้องมีสติสัมปชัญญะ มีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และคิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว มีจิตสาธารณะ ควรนำเสนอข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ รู้จักการบูรณาการหลักธรรมกับวัฒนธรรมเพื่อให้สังคมมีความมั่นคงสงบสุข

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

๑) ในการวิจัยครั้งต่อไปควรวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ในระดับประเทศ

๒) ในการวิจัยครั้งต่อไปควรวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง การสื่อสารทางการเมืองเพื่อการสร้างภาวะผู้นำตามหลักธรรมมาภิบาล

๓) ในการวิจัยครั้งต่อไปควรวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง รูปแบบของของการสื่อสารที่สร้างความเป็นผู้นำของนักการเมืองท้องถิ่น

๔) ในการวิจัยครั้งต่อไปควรวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง การพัฒนาสื่อสารทางการเมืองของผู้นำทางการเมืองในระบบประชาธิปไตย

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ :

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. การคิดเชิงวิเคราะห์. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร : ชัคเชสมิเดีย, ๒๕๕๖.

แก้ว ชิตตะขบ. พุทธธรรมเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๐.

คณะกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อการปรองดองแห่งชาติ. รายงานฉบับสมบูรณ์ คณะกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อการปรองดองแห่งชาติ กรกฎาคม ๒๕๕๓-กรกฎาคม ๒๕๕๔ กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อการปรองดอง, ๒๕๕๕.

โคทม อาริยา. “การปรองดองในสังคมประชาธิปไตยไทย”. ดุลอำนาจในการเมืองการปกครองไทย. สถาบันพระปกเกล้า. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๘.

จรรยา สุภาพ. การเมืองการปกครองยุโรป. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๒.

_____ประชาธิปไตยกับการพัฒนาเศรษฐกิจและระบบการเมือง. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๑๔.

_____รัฐ. (พิมพ์ครั้งที่ ๓). กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

ชัยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. วาทกรรมการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิภาษา, ๒๕๔๙.

ชัยวัฒน์ สถาอานันท์. อารุณมีชีวิต : แนวคิดเชิงวิพากษ์ว่าด้วยความรุนแรง. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ฟ้าเดียวกัน, ๒๕๔๖.

ชัยอนันต์ สมุทวณิช. ความคิดอิสระ : รวมบทความทางการเมืองระหว่างปี ๒๕๑๑-๒๕๑๖. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์, ๒๕๑๗.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์. การเมืองไทย : การวิเคราะห์เชิงจิตวิทยา. กรุงเทพมหานคร : วัชรินทร์การพิมพ์, ๒๕๓๙.
- ติน ปรัชญพฤทธิ. ศัพท์รัฐประศาสนศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ ๑๑. กรุงเทพมหานคร : บริษัท วี.พรีนท์, ๒๕๕๕.
- พรธิดา วิเศษศิลปานนท์ และคณะ. โครงการติดตามการเข้าถึงสิทธิของคนพิการและการพัฒนารูปแบบระบบสวัสดิการที่ส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิของคนพิการ. กรุงเทพมหานคร : กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ, ๒๕๕๖.
- สาโรช บัวศรี. หนังสือความรู้สำหรับครู เรื่องบูรณาการ. กรุงเทพมหานคร : รุ่งเรืองสาสน์การพิมพ์, ๒๕๒๑.
- นันทนา นันทวโรภาส. สื่อสารการเมือง : ทฤษฎีและการประยุกต์ใช้. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : แมสมิเดีย, ๒๕๕๘.
- นิภา เมธาวิชัย. วิทยาการวิจัย. กรุงเทพมหานคร : สถาบันราชภัฏธนบุรี, ๒๕๓๕.
- ปรมะ สตะเวทิน. การสื่อสารมวลชน : กระบวนการและทฤษฎี. กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์, ๒๕๓๙.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. พิมพ์ครั้งที่ ๑๑. กรุงเทพมหานคร : บิสซิเนสอาร์แอนด์ดี, ๒๕๕๓.
- พระราชญาณวิสิฐ (เสริมชัย ชยมงคล). หลักธรรมมาภิบาล. พิมพ์ครั้งที่ ๗. มูลนิธิพุทธทาสภวนาวิชาธรรมกาย, ๒๕๕๓.
- พิสณ ฝ่องศรี. วิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร : บริษัท พร็อพเพอร์ตี้พรีนท์, ๒๕๕๐.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). พุทธธรรม. ฉบับปรับปรุงและขยายความ. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘.
- พุทธทาสภิกขุ. ธรรมะกับการเมือง. พิมพ์ครั้งที่ ๒. สุราษฎร์ธานี : ธรรมทานมูลนิธิ, ๒๕๔๖.
- พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส และคณะ. คู่มือปฏิบัติงานการบูรณาการพันธกิจ. พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ศิริวัฒนาอินเตอร์พรีนท์ จำกัด (มหาชน), ๒๕๕๖.

บรรณานุกรม (ต่อ)

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ฉบับ พ.ศ. ๒๕๕๔. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์
ลักษณะ, ๒๕๕๖.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, ๒๕๔๐.
สงศรี ชมพูนุช. การวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ ๗. นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช,
๒๕๔๗.

สุขุม นวลสกุลและโกศล โรจนพันธุ์. ทฤษฎีการเมืองสมัยโบราณและสมัยกลาง. กรุงเทพมหานคร :
มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๔.

สุรพงษ์ โสธะเสถียร. สื่อสารกับการเมือง. พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพมหานคร : ประสิทธิ์ภัณฑแอนดพรีน
ติง, ๒๕๔๕.

เสถียร เขยประดับ. การสื่อสารกับการเมือง : เน้นสังคมประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๐.

(๒) ดุษฎีนิพนธ์/วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ :

กรกนก นิลดำ. “การสื่อสารทางการเมืองของนายกรัฐมนตรีนายกรัฐมนตรีที่มาจากทหาร”. **ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาสื่อสารมวลชน. คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๘.**

จุฑาพล เมตตาสัตย์. “การสื่อสารทางการเมืองผ่านการตลาดทางการเมือง ของนายชูวิทย์ กมลวิศิษฎ์ :
ศึกษากรณี การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม
๒๕๕๔”. **ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารการเมือง. วิทยาลัยสื่อสาร
การเมือง : มหาวิทยาลัยเกริก, ๒๕๕๖.**

บุญส่ง นิลแก้ว “การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดและประเมินผล
การศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่”. **ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการ
วัดและประเมินผลการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๐.**

ยุพดี วิภัติภูมิประทศ. “การสื่อสารทางการเมืองของพลตรีจำลอง ศรีเมือง : ศึกษาในช่วงเวลาระหว่างปี
พ.ศ.๒๕๒๓-๒๕๕๓”. **ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารการเมือง.
วิทยาลัยสื่อสารการเมือง : มหาวิทยาลัยเกริก, ๒๕๕๘.**

วิชาญ จำปาขาว. “การสื่อสารทางการเมืองของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย : ศึกษากรณี
การชุมนุมประท้วงหลักการเลือกตั้ง ๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๐”. **ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎี
บัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารการเมือง. วิทยาลัยสื่อสารการเมือง : มหาวิทยาลัยเกริก,
๒๕๕๘.**

บรรณานุกรม (ต่อ)

สะถิระ เผือกประพันธุ์. “การสื่อสารทางการเมืองของนายอุทัย พิมพ์ใจชน : ศึกษาในห้วงเวลาระหว่างปี พ.ศ.๒๕๑๒-๒๕๔๘”. **ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารการเมือง. วิทยาลัยสื่อสารการเมือง : มหาวิทยาลัยเกริก, ๒๕๕๔.**

สุรพล สุขะพรหม. “การสื่อสารทางการเมืองของพระเทพปฏิภาณวาที (เจ้าคุณพิพิธ) : ศึกษาในช่วงเวลา พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๖๐”. **ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารการเมือง. วิทยาลัยสื่อสารการเมือง : มหาวิทยาลัยเกริก, ๒๕๖๒.**

อรทัย มีแสง. **ทฤษฎีบูรณาการเชิงพุทธ. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.**

(๓) รายงานการวิจัย :

พิสมัย วงศ์จำปา, สหัทธยา วิเศษ และ ชัยวัฒน์ จันทิมา. “การพัฒนาข้อเสนอและรูปธรรมของการปฏิรูปไทยของกลุ่มการเมืองในจังหวัดพะเยา” **รายงานวิจัย. (สถาบันปวงพญา สถาบันพระปกเกล้า : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา, ๒๕๕๘) : ๒.**

(๔) บทความ :

กฤติยา รุจิโชค. “การสื่อสารการเมืองเพื่อรักษาภาพลักษณ์รัฐบาลในสื่อยุคดิจิทัล”, **วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์, ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๑, (มกราคม-เมษายน ๒๕๖๔) : ๓๘.**

ชัยนัท สุขไชยะ. “การสื่อสารทางการเมืองไทยผ่านสื่อสังคมออนไลน์ กรณีศึกษา เฟซบุ๊กเพจ SUTHEP THAUGSUBAN (สุเทพ เทือกสุบรรณ) ช่วงเวลา ๓๑ ตุลาคม ๒๕๕๖ ถึง ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๗”. **วารสาร มจร วิชาการล้านนา. ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๒) : ๓๒-๓๙.**

เชือก โชติช่วย. “กลยุทธ์การสื่อสารของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา”. **วารสารรัชต์ภาคย์. ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๒๔ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๖๐) : ๒๑๑-๒๒๓.**

นันทนา นันทวโรภาส. “การสื่อสารทางการเมืองในประเทศไทย”. **รวมบทความวิชาการฉบับพิเศษ ๗ ปี. วิทยาลัยการสื่อสารการเมือง มหาวิทยาลัยเกริก. บรรณาธิการโดย ลิขิต อีร์เวคิน และ คณะ (กรุงเทพมหานคร : แอ๊ปเปิ้ล พรีนติ้ง กรุ๊ป, ๒๕๕๔) : ๑-๙.**

บรรณานุกรม (ต่อ)

- นันทนา นันทวโรภาส. “การสื่อสารทางการเมืองในภาวะวิกฤต”. **รวมบทความวิชาการฉบับพิเศษ ๕ ปี**. (วิทยาลัยการสื่อสารการเมือง : มหาวิทยาลัยเกริก) : ๒๙-๓๖.
- นิเทศ สนั่นนารี และคณะ. “การสื่อสารเชิงพุทธเพื่อสร้างความปรองดองในสังคม”. **วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์**. ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๑ (มกราคม - มิถุนายน ๒๕๖๑) : ๑๕๐-๑๕๙.
- ปราณี สุรสิทธิ์. “รูปแบบการสื่อสารเพื่อส่งเสริมความสามัคคีของผู้นำชุมชนในเขตจังหวัดนนทบุรี”. **วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร**. ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๑. (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๕๕) : ๕๗.
- พระครูวินัยธรสุดใจ ชิตมโน (ฆารประเดิม). “การใช้หลักสาราณียธรรม ๖ ในการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์”. **วารสารสถาบันวิจัยพิมลธรรม**. ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๑ (มกราคม - มิถุนายน ๒๕๖๐) : ๔๙.
- ภาคภูมิ วรรณภา. “การสื่อสารทางการตลาดเพื่อการเมืองของพรรคอนาคตใหม่ ในการเลือกตั้งปี ๒๕๖๒”. **วารสารวิชาการบัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต**. ปีที่ ๑๗ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๖๔) : ๑-๑๕.
- รัฐ กัญภัย. “การสื่อสารทางการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในองค์การบริหารส่วนตำบลเขตจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงใต้”. สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี. **วารสารมนุษยศาสตร์ปริทัศน์** ปีที่ ๑๗ ฉบับที่ ๑ (มกราคม - มิถุนายน ๒๕๕๘) : ๗๖.
- รายงานผลการดำเนินงานของรัฐบาลของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี. “**การสร้างความปลอดภัย**”. ครบรอบ ๑ ปี (๑๒ กันยายน ๒๕๕๘) : ๓๙๖.
- วัฒนา นนทชิต. “การสื่อสารทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลเมืองท่าข้าม อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี”. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์**. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๓ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๕๙) : ๑๑๕.
- ศิริพงษ์ อรุณเดชาชัย และคณะ. “สถานีสาราณียธรรม : พื้นที่บ่มเพาะความรู้ชุมชน”. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม**. ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๑ (มกราคม - มีนาคม ๒๕๖๐) : ๑๘๓.

บรรณานุกรม (ต่อ)

สมเกียรติ สำลีพันธ์ และคณะ. “แนวทางการประยุกต์หลัก สาราณียธรรมเพื่อการจัดการความขัดแย้ง ระหว่างการทำเรือแห่งประเทศไทยกับพนักงาน”. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร. ปีที่ ๕ ฉบับพิเศษ (พฤษภาคม ๒๕๖๐) : ๔๔๓-๔๕๖.

สมหมาย จันทรเรือง. “แนวคิดทางการเมืองแนวพุทธของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช”. วารสารกระแส วัฒนธรรม. ปีที่ ๑๕ ฉบับที่ ๒๘ (ธันวาคม ๒๕๕๗) : ๑๖-๒๗.

สีบวงษ์ สุขะมงคล. “การบริหารจัดการความขัดแย้งทางการเมืองในประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๔๔ – ๒๕๕๕”. วารสารเกษมบัณฑิต. ปีที่ ๑๕ ฉบับที่ ๑ (มกราคม – มิถุนายน ๒๕๕๗) : ๓๙.

สุดารัตน์ เกยุราพันธุ์. “พุทธวิธีเชิงบูรณาการแก้ปัญหาความขัดแย้งในการเมืองไทยปัจจุบัน”. วารสาร บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์. ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๖๑) : ๖๖.

สุบัณฑิต จันทรสว่าง และคณะ. “การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความสมานฉันท์ ในการ บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครสวรรค์”. วารสาร มจร. สังคมศาสตร์ ปริทรรศน์, ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๒ (เมษายน-มิถุนายน ๒๕๖๒) : ๕๗.

(๕) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ :

พระไตรปิฎก. สาราณียธรรม ๖ ประการ. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://pratripitaka.com/๑๒-๓๑๑/> [๘ ธันวาคม ๒๕๖๒].

ศาสตราจารย์ ดร.ลิขิต วีระเวทิน. “ความขัดแย้งและการแก้ปัญหา”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://wiki.kpi.ac.th>. [๒ ธันวาคม ๒๕๖๒].

สำนักบริหารงานทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : www.bora.dopa.go.th. [๒๓ ตุลาคม ๒๕๖๓].

Thaihealthlife.com. สาราณียธรรม ๖ และหลักปฏิบัติ. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://thaihealthlife.com/สาราณียธรรม๖/> [๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๒].

(๖) สัมภาษณ์ :

สัมภาษณ์ พระราชปริยัติ, รศ.ดร. (ณชิกรณ์ อรินทโม). รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา, ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๓.

พระเมธีวชิโรดม, (วุฒิชัย วชิรเมธี). ประธานศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวันจังหวัด เชียงราย, ๓๐ กันยายน ๒๕๖๓.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- พระครูโสภณปริยัติสุธี, รศ.ดร. (ศรีบรรดร ถิรธมโม). ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์พะเยา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา, ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๓.
- พระครูสุภัทรพรหมคุณ, (เจริญ พรหมจาโร). เจ้าอาวาสวัดห้วยวน เจ้าคณะอำเภอเชียง จังหวัดพะเยา, ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๓.
- พระครูศรีวรวินิจ, ผศ.ดร. (สมคิด คมกัปปญโญ). รองเจ้าคณะอำเภอปง อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา, ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๓.
- พระสุนทรกิตติคุณ, ผศ. (เดชา อินทปญโญ). เจ้าคณะอำเภอเมืองพะเยา วัดศรีโคมคำ อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา, ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๓.
- รศ.ดร.วีระ เลิศสมพร, อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา, ๒๘ กันยายน ๒๕๖๓.
- ดร.พงษ์สนธิ คุณนลา, อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา, ๑๖ กันยายน ๒๕๖๓.
- ดร.โอฬาร อ่องพะ, อาจารย์ประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่, ๑๖ กันยายน ๒๕๖๓.
- ดร.รัชตะ พันธุ์แสง, อาจารย์ประจำ คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา, ๑๘ กันยายน ๒๕๖๓.
- ผศ.ดร.สหัทธา วิเศษ, อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา, ๑ สิงหาคม ๒๕๖๓.
- พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, รศ.ดร. ผู้อำนวยการหลักสูตรสันติศึกษา มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๑๕ กันยายน ๒๕๖๓.
- พระปราโมทย์ วาทโกวิโท, ดร. อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาสันติศึกษา มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๑๕ กันยายน ๒๕๖๓.
- ผศ.ดร.ชั้นทอง วัฒนประดิษฐ์, อาจารย์ประจำผู้รับผิดชอบหลักสูตร เลขานุการหลักสูตร สาขาวิชาสันติศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๙ ตุลาคม ๒๕๖๓.
- ดร.อภิวัฒน์ จำตา, นักวิชาการด้านการสื่อสาร, ๗ ตุลาคม ๒๕๖๓.
- นายชัยวัฒน์ จันทิมา, พะเยาทีวี อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา, ๔ ตุลาคม ๒๕๖๓.
- นายชุมพล ลีถานนท์, ผู้ประสานงานภาคประชาชน อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา, ๑ ตุลาคม ๒๕๖๓.

บรรณานุกรม (ต่อ)

นายศิริวัฒน์ จุฬะมัตถา, ผู้ประสานงานภาคประชาชน อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา, ๑๒ กันยายน ๒๕๖๓.

นายบรรจง วงศ์ราษฎร์, ผู้อำนวยการสถาบันปวงผลญา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา, ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๓.

นายวัชร ศรีคำตัน, นายกสมาคมสี่ชุมชนจังหวัดพะเยา, ๑๘ กันยายน ๒๕๖๓.

คุณหญิง ดร.สุदारัตน์ เกยุราพันธุ์, นักการเมืองและประธานมูลนิธิไทยพึ่งไทย, ๑๔ ตุลาคม ๒๕๖๓.

นางสาวจุฬาสินี โรจนคุณกำจร, นายกเทศมนตรีเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา, ๑๙ กันยายน ๒๕๖๓.

นายประพันธ์ เทียนวิหาร, นายกเทศมนตรีตำบลแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา, ๑๖ กันยายน ๒๕๖๓.

(๗) สันทนากลุ่มเฉพาะ :

สันทนากลุ่มเฉพาะ พระครูวิจิตรพัฒนโกศล (สุเวศน์ อภิวฑฒโน), เจ้าอาวาสวัดเชียงบาน รongเจ้าคณะอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา, ๗ เมษายน ๒๕๖๔.

รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม, ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๗ เมษายน ๒๕๖๔.

รศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์, ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๗ เมษายน ๒๕๖๔.

รศ.ประณต นันทิยะกุล, อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๗ เมษายน ๒๕๖๔.

นายถนอม หลวงฟอง, อดีตนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลบ้านเหล่า อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา, ๗ เมษายน ๒๕๖๔.

นายไกรฤกษ์ วงศ์ดีบ, สมาชิกเทศบาลตำบลบ้านเหล่า อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา, ๗ เมษายน ๒๕๖๔.

นางสาวสายอรุณ ปินะดวง, อดีตนักข่าวหนังสือพิมพ์มติชน จังหวัดพะเยา, ๗ เมษายน ๒๕๖๔.

บรรณานุกรม (ต่อ)

รศ.ดร.ฉัชนันท์ อิศรเดช, ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๗ เมษายน ๒๕๖๔.

ผศ.ดร.ยุทธนา ปราณีต, เลขานุการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐศาสตร์ ภาควิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๗ เมษายน ๒๕๖๔.

ดร.กาญจนา คำจตุ, ประธานหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต ภาควิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๗ เมษายน ๒๕๖๔.

ดร.อภิญญา ฉัตรช่อฟ้า, เลขานุการหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต ภาควิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๗ เมษายน ๒๕๖๔.

๒. ภาษาอังกฤษ

2. Secondary Sources

(I) Books:

Andrew, Heywood. **Political Theory**. (3rd) New York: Palgrave Macmillan, 2005.

Aristotle, **On Man in University**. New York: Walter J. Black, 1943.

Aristotle, **the Politics of Aristotle**. Translated with an Introduction notes by Ernest, Barker London: Oxford University Press, 1975.

Arterton, Christopher F. and Harlan, Hahn, **Political Participation**, Washington D.C.: The American Political Science Association, 1975.

Berelson, Bernard and Gray, A. Steiner. **Human Behavior**. New York: Harcourt Brace and World, 1964.

Berlo, David K. **The Process of Communication**. New York: The Free Press, 1960.

Bruce, I. Newman. **The Mass Marketing of Politics: Democracy in an Age Of**. United State: Blackwell Publishers Ltd, 1994.

Creswell, J. W., Plano Clark, V. L., Guttman, M. L., & Hanson, W. E., **Advanced Mixed Methods Research Designs**. (Thousand Oaks CA: Sage, 2003).

Creswell, J. W., **Qualitative Inquiry and Research Design: Choosing Among Five Traditions**, Op. cit.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- David, K. Berlo. **The Process of Communication**. New York: Half. Rinehart and Winston Inc., 1960.
- Denton, R.E. and Woodward, G.C., **The New Public Service: Serving not Steering**, New York: M.E. Sharpe Inc., 1990.
- Eulau, Heinz. **The Behavioral Persuasion in Politics**. New York: Random House, 1963.
- Everett, M. Rogers with F. Floyd Shoemaker. **Communication of Innovation**. New York: The Free Press, 1971.
- George, A. Miller. **Language and Communication**. New York: McGraw-Hill, 1996.
- Gurevitch, & J.A.Blumler, "Linkage between The Mass Media and Politics" in **J. Curran et al (end) Mass Communication and Society**. London: Arnold, 1977.
- Karl, W. Deutch. "The Nerves of Government; Model of Communication and Control". In **Contemporary Political Analysis**. New York: Free Press, 1966.
- Katz, E., Blumler, J. G., & Gurevitch, M. **Utilization of Mass Communications by the Individual**, London: Sage, 1983.
- Lasswell, Harold D. and Kaplan, Abraham. **Power and Society**. New Heaven: Yale University Press, 1950.
- Lasswell, Harold D. "The Structure and Function of Communication in Society". **The Communication of Idea**. New York: Harper and Row Publishers, 1984.
- Lee, J. Cronbach. **Essential of Psychological Testing**. 3rd Ed. New York: Harper & Row Publishers, 1974.
- Lillger, Darren G. **Key Concept in Political Communication**. London: Publication, 2006.
- Maicas, Manuel Pares I. **Introduction a la Communication Social**. Barcelona: ESRPPPU, 1992.
- Mc Combs, M.E. and Shaw, D., "The Agenda Setting Function of Mass Media". **Public Opinion Quarterly**, 36 1972.
- _____, M.E. and Shaw, D. "The Agenda Setting Function of Mass Media." **Public Opinion Quarterly**, 36 1972.
- Mc Nair, Brian. **An Introduction to Political Communication**. London: Routledge, 1995.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- McNair, Brian. **An Introduction to Political Communication**. 2 edition. New York: Routledge, 1999.
- Mc Quail, Dennis. **McQuay s Mass Communication Theory**. London: Sage, 2005.
- Merton, R. **Social Theory and Social Structure**. Glencoe: Free Press, 1949.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. **An expanded sourcebook of qualitative data analysis**. 2ed, Thousand Oaks CA: Sage, 1994.
- Pennock, Roland J. and Smith David G. **Political Science**. New York: McMillan, 1964.
- Silverman, D. **Doing Qualitative Research: A Practical Handbook**. London, Singe, 2000.
- Warren, W. Weaver in Claude E. Shannon and Warren W. Weave. **The Mathematical Theory of Communication**. Urbana. Ill: University of Illinois Press, 1949.
- Yamane, Taro. **Statistic: An Introductory Analysis**. New York: Harper and Row, 1967.

(II) Articles:

- Elisabeth, Noelle-Neumann. “The Spiral of Silence: A Theory of Public Opinion”. **The Journal of Communication**, 24 1974.
- George, Grebner. “Won Defining Communication: Still another View”. **W Journal of Communication** 16 (102) June, 1996.
- White, D.M. “The ‘Gatekeepers’: a Case Study in the Selection of News.” **Journalism Quarterly**, 1950.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ

๑. รศ.ดร.วีระ เลิศสมพร
ตำแหน่ง อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา
๒. รศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์
ตำแหน่ง ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๓. รศ.ว่าที่ พ.ต.ดร.สวัสดิ์ จิรัฏฐิติกาล
ตำแหน่ง อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๔. ผศ.ดร.ยุทธนา ปราณีต
ตำแหน่ง เลขาธิการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐศาสตร์
ภาควิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๕. ดร.โอฬาร อ่องสกุล
ตำแหน่ง อาจารย์ประจำ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่

ภาคผนวก ข
ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง
(Index of Congruence : IOC)

**ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง
(Index of Congruence : IOC)**

ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์เป็นรายข้อ (ioc) ของแบบสอบถาม
เรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์
ตอนที่๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมือง

การสื่อสารทางการเมือง	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					สรุปและแปลผล		
	๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC	แปล
๑. ด้านผู้ส่งสาร								
คำถามข้อที่ ๑	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
คำถามข้อที่ ๒	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
คำถามข้อที่ ๓	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
คำถามข้อที่ ๔	๑	๑	๑	๐	๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
๒. ด้านสาร								
คำถามข้อที่ ๕	๑	๐	๑	๑	๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
คำถามข้อที่ ๖	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
คำถามข้อที่ ๗	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
คำถามข้อที่ ๘	๑	๐	๑	๑	๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
๓. ด้านช่องทางการสื่อสาร								
คำถามข้อที่ ๙	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
คำถามข้อที่ ๑๐	๑	๑	๑	๐	๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
คำถามข้อที่ ๑๑	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
คำถามข้อที่ ๑๒	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๔. ด้านผู้รับสาร								
คำถามข้อที่ ๑๓	๑	๑	๑	๐	๑	๔	๐.๘	ใช้ได้

การสื่อสารทางการเมือง	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					สรุปและแปลผล		
	๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC	แปล
คำถามข้อที่ ๑๔	๑	๐	๑	๐	๑	๓	๐.๖	ใช้ได้
คำถามข้อที่ ๑๕	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
คำถามข้อที่ ๑๖	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้

ตอนที่ ๓ การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความ
 สมานฉันท์ ตามหลักสาราณียธรรม

การบูรณาการหลักพุทธ ธรรมกับการสื่อสารทาง การเมืองเพื่อเสริมสร้าง ความमानฉันท์	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					สรุปและแปลผล		
	๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC	แปล
๑.ด้านเมตตาทกกายกรรม								
คำถามข้อที่ ๑	๑	๐	๑	๑	๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
คำถามข้อที่ ๒	๑	๐	๑	๑	๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
คำถามข้อที่ ๓	๑	๐	๑	๑	๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
คำถามข้อที่ ๔	๑	๐	๑	๑	๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
๒. ด้านเมตตาวจกรรม								
คำถามข้อที่ ๕	๐	๐	๑	๑	๑	๓	๐.๖	ใช้ได้
คำถามข้อที่ ๖	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
คำถามข้อที่ ๗	๐	๐	๑	๑	๑	๓	๐.๖	ใช้ได้
คำถามข้อที่ ๘	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
๓.ด้านเมตตามโนกรรม								
คำถามข้อที่ ๙	๑	๐	๑	๑	๑	๔	๐.๘	ใช้ได้

การบูรณาการหลักพุทธ ธรรมกับการสื่อสารทาง การเมืองเพื่อเสริมสร้าง ความสมานฉันท์	ผู้เชี่ยวชาญคนที่					สรุปและแปลผล		
	๑	๒	๓	๔	๕	รวม	ค่า IOC	แปล
คำถามข้อที่ ๑๐	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
คำถามข้อที่ ๑๑	๑	๐	๑	๑	๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
คำถามข้อที่ ๑๒	๐	๑	๑	๑	๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
๔.ด้านสาธารณโภคี								
คำถามข้อที่ ๑๓	๐	๐	๑	๑	๑	๓	๐.๖	ใช้ได้
คำถามข้อที่ ๑๔	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
คำถามข้อที่ ๑๕	๑	๐	๑	๑	๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
คำถามข้อที่ ๑๖	๐	๑	๑	๑	๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
๕.ด้านศีลสามัญญตา								
คำถามข้อที่ ๑๗	๐	๐	๑	๑	๑	๓	๐.๖	ใช้ได้
คำถามข้อที่ ๑๘	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
คำถามข้อที่ ๑๙	๐	๑	๑	๑	๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
คำถามข้อที่ ๒๐	๐	๐	๑	๑	๑	๓	๐.๖	ใช้ได้
๖.ด้านทฎฐิสามัญญตา								
คำถามข้อที่ ๒๑	๐	๑	๑	๑	๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
คำถามข้อที่ ๒๒	๑	๐	๑	๑	๑	๔	๐.๘	ใช้ได้
คำถามข้อที่ ๒๓	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้
คำถามข้อที่ ๒๔	๑	๑	๑	๑	๑	๕	๑	ใช้ได้

หนังสือขออนุญาตการทดลองใช้เครื่องมือ (Try out) จำนวน ๓๐ ชุด

ที่ ตช ๘๐๐๒.๒/๖ ๐๐๖๕
สำนักงานเลข. ๑/๒๒/๒๕๖๕ จุฬ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
อาคารเรียนรวม โซนบี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170
โทรศัพท์หมายเลข 035-248-8202
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8๒๐๒
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8๒๐๒
Website : gpmcmu.ac.th
E-mail : gpmcmu.ac.th
บม: สิงหาคม ๒๕๖๕

ชื่อ.....
ชื่อจริง.....
ชื่อเล่น.....
ชื่อสกุล.....
ชื่อ.....
ชื่อ.....
ชื่อ.....

เรียน นายอรรถมนตรีทองหล่อ

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน ๓๐ ชุด

เนื่องด้วย พระครูธรรมธัชปญฺญ์ ญาณ พุทฺธสาโรโก นามสกุล อักษรนันทวัฒน์ รัชทายาทผู้มีสติ
๒๕๐๓๑๑๑๑๒ มีสิทธิปกครองทรัพย์สินของ มูลนิธิ สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย ได้ทำการศึกษารายละเอียด "การบูรณาการหลักสูตรธรรมกับการสื่อสารทางานเมืองเพื่อเสริมสร้าง
ความสามัคคี" เพื่อเป็นแม่บทของงานศึกษาดูงานหลักสูตรดังกล่าว

ในการศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวข้างต้นนี้ ขอเรียนแจ้งจากประธานในการปกครองของท่านจึง
ขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อโปรดพิจารณาอนุญาตให้เปิดดำเนินการในวาระพิเศษเพื่อตรวจสอบ
ความพึงประสงค์ของแบบสอบถามในการวิจัย ซึ่งจะดำเนินการในระหว่างวิชาการต่อไป หลักสูตรปริญญาโท
บัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ทั้งนี้ขออภัยที่คงจะได้รับความ
อนุเคราะห์จากท่านครั้งนี้ และขอขอบคุณในความเอื้อเฟื้อทางวิชาการ ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ณ วันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๕

ขอแสดงความนับถือ

ดร.อรรถมนตรีทองหล่อ
- อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
- อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
- อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
- อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
- อธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

รองศาสตราจารย์ ดร.อรรถมนตรีทองหล่อ
รองศาสตราจารย์ ดร.อรรถมนตรีทองหล่อ
รองศาสตราจารย์ ดร.อรรถมนตรีทองหล่อ
รองศาสตราจารย์ ดร.อรรถมนตรีทองหล่อ
รองศาสตราจารย์ ดร.อรรถมนตรีทองหล่อ

นางอริยา ชูวงศ์
ผู้อำนวยการสำนักงาน

นางอริยา ชูวงศ์
ผู้อำนวยการสำนักงาน

นางอริยา ชูวงศ์
ผู้อำนวยการสำนักงาน

นางอริยา ชูวงศ์
ผู้อำนวยการสำนักงาน

นางอริยา ชูวงศ์
ผู้อำนวยการสำนักงาน

ภาคผนวก ค

ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.987	40

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
a1	173.9667	935.344	.888	.987
a2	174.1000	937.266	.858	.987
a3	174.1000	943.886	.722	.987
a4	174.2667	945.789	.713	.987
b1	174.0667	938.478	.797	.987
b2	173.9333	950.754	.862	.987
b3	174.0000	947.517	.868	.987
b4	173.8667	946.326	.747	.987
c1	174.2000	938.717	.742	.987
c2	174.4000	937.283	.782	.987
c3	174.2333	944.116	.872	.987
c4	174.2000	938.717	.864	.987
d1	174.2000	951.683	.874	.988
d2	174.2333	942.944	.731	.987
d3	174.1000	941.266	.736	.987
d4	174.0667	942.340	.721	.987
Sa1	174.0667	937.237	.821	.987
Sa2	174.0333	937.757	.819	.987
Sa3	174.0333	938.516	.848	.987

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
Sa4	174.0667	940.340	.849	.987
Sa5	173.9667	934.033	.870	.987
Sa6	174.0000	939.862	.785	.987
Sa7	174.1000	935.334	.853	.987
Sa8	174.0333	934.861	.835	.987
Sa9	173.9667	938.723	.779	.987
Sa10	174.0667	943.651	.733	.987
Sa11	174.1000	939.886	.804	.987
Sa12	174.1333	937.430	.849	.987
Sa13	173.8667	929.154	.882	.987
Sa14	173.8667	936.740	.815	.987
Sa15	174.0333	940.654	.803	.987
Sa16	173.9333	936.547	.794	.987
Sa17	173.9333	938.340	.890	.987
Sa18	174.0000	939.448	.891	.987
Sa19	174.1000	932.438	.868	.987
Sa20	174.0333	941.137	.751	.987
Sa21	173.9000	942.576	.766	.987
Sa22	173.8667	943.223	.897	.987
Sa23	173.8667	943.775	.714	.987
Sa24	173.9000	940.714	.805	.987

ภาคผนวก ข
แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
เรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมือง
เพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์

ตอนที่ ๑ ข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ :

.....

ตำแหน่ง :

.....

วันเดือนปีที่สัมภาษณ์ :

.....

เวลา :

.....

ตอนที่ ๒ ข้อมูลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพทั่วไปของการสื่อสารทางการเมือง

๑. สภาพทั่วไปของการสื่อสารทางการเมือง เป็นอย่างไร

๑.๑ ด้านผู้ส่งสาร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๑.๒ ด้านสาร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๑.๓ ด้านช่องทางการสื่อสาร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๑.๔ ด้านผู้รับสาร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ ๓ การสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์

๑. ด้านผู้ส่งสาร เช่น หน่วยงานงานภาครัฐ ผู้นำท้องถิ่น มีการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ ในการแสดงกิริยาอาการเคารพนับถือกันทั้งต่อหน้า เกิดประโยชน์อย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๒. ด้านสาร เช่น ข้อมูลที่หน่วยงานงานภาครัฐ ผู้นำท้องถิ่น มีข้อมูลข่าวสารเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ เช่น ข้อมูลที่เกิดประโยชน์ ข้อมูลที่ก่อให้เกิดความสามัคคี ข้อมูลที่ทำให้เกิดความสมานฉันท์ อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๓. ด้านช่องทางการสื่อสาร เช่น ข้อมูลที่หน่วยงานงานภาครัฐ ผู้นำท้องถิ่น มีช่องทางเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์ เช่น การพบปะด้วยตนเอง การสื่อด้วยการประชาสัมพันธ์ อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๔. ด้านผู้รับสาร เช่น ความพร้อมของประชาชนบนพื้นฐานทางการเมือง ต้องมีพื้นฐานอย่างไรในการเสริมสร้างความสมานฉันท์

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ ๔ การบูรณาการหลักพุทธกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์

๑. ด้านเมตตากรรม (ไม่ประทุษร้าย)

.....

.....

.....

.....

๒. ด้านเมตตาวจีกรรม (กล่าวคำสุภาพ)

.....

.....

.....

.....

๓. ด้านเมตตามโนกรรม (มีความคิดในเชิงบวก คิดดี)

.....

.....

.....

.....

.....

๔. ด้านสาธารณโภคี (แบ่งปันข้อมูล)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๕. ด้านสิทธิสามัญญตา (เคารพกฎหมาย ระเบียบ วินัย กฎกติกา)

.....

.....

.....

.....

.....

๖. ด้านทฤษฎีสามัญญตา (มีความเห็นที่ตรงกัน)

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

ขออนุโมทนาขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์เพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัย

พระครูธรรมธรรณูเที่ยง พุทธสาวิโก (ลักษณะพลวงค์)
นิสิตปริญญาเอก หลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ปีการศึกษา ๒๕๖๓

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์

คำชี้แจง : แบบสอบถามนี้ใช้สำหรับสอบถามประชาชนทั่วไปทุกสาขาอาชีพ

แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของดัชนีนิพนธ์ตามหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อรวบรวมเป็นข้อมูลทางวิชาการ สำหรับการศึกษาค้นคว้าและเพื่อประโยชน์ในการวิจัยครั้งนี้ และขอรับรองว่าจะไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้วิจัยใคร่ขอความกรุณาจากท่านในการตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อตามความเป็นจริงและตามความเห็นของท่าน ทั้งนี้เพื่อจะได้นำข้อมูลไปวิเคราะห์ให้เป็นประโยชน์ดังที่กล่าว ซึ่งข้อมูลที่ท่านตอบจะถือเป็นความลับและผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลของท่านในภาพรวมเท่านั้น

แบบสอบถามมี ๔ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ แบบสัมภาษณ์สภาพทั่วไปการสื่อสารทางการเมือง

ตอนที่ ๓ แบบสอบถามเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์

ตอนที่ ๔ แบบสอบถามเกี่ยวกับการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์

ผู้วิจัยขอเจริญพรขอบคุณทุกท่านที่กรุณาสละเวลาในการตอบแบบสอบถามนี้เป็นอย่างสูง

พระครูธรรมธรรบุญเที่ยง พุทธสวโก (ลักษณะพลวงค์)

นิสิตหลักสูตรปริญญาตรีปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชา รัฐศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

โทร ๐๘๙-๕๕๗๔๔๙๘

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง หน้าข้อความที่เป็นจริง

๑. เพศ	☐ ชาย	☐ หญิง
๒. อายุ	☐ อายุ ๑๘ - ๒๙ ปี	☐ อายุ ๓๐ - ๓๙ ปี
	☐ อายุ ๔๐ - ๔๙ ปี	☐ อายุ ๕๐ ปี ขึ้นไป
๓. ระดับการศึกษา	☐ ต่ำกว่าปริญญาตรี	☐ ปริญญาตรี
	☐ สูงกว่าปริญญาตรี	☐ อื่น ๆ ระบุ.....
๔. อาชีพ	☐ รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ	☐ พนักงานบริษัท
	☐ ค้าขาย / ทำธุรกิจส่วนตัว	☐ อื่น ๆ ระบุ.....

ตอนที่ ๒ แบบสัมภาษณ์สภาพทั่วไปของการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความ
สมานฉันท์

สภาพทั่วไปของการสื่อสารทางการเมือง

ด้านผู้ส่งสาร

.....

.....

.....

.....

.....

ด้านสาร

.....

.....

.....

.....

.....

ด้านช่องทาง

.....

.....

.....

.....

.....

ด้านผู้รับสาร

.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ ๓ สอบถามเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์

คำชี้แจง : โปรดใส่เครื่องหมาย (✓) ลงในช่องระดับความคิดเห็นที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

ข้อ	การสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด (๕)	มาก (๔)	ปานกลาง (๓)	น้อย (๒)	น้อยที่สุด (๑)
	๑.ผู้ส่งสาร					
๑.	ท่านคิดว่านักการเมืองมีคุณธรรมในความเป็นผู้นำได้ให้ข้อมูลที่เป็นจริงและมีการกลั่นกรองข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้					
๒.	ท่านคิดว่านักการเมืองมีบุคลิกภาพเหมาะสมแสดงออกทาง สีหน้า ท่าทาง และน้ำเสียง มีความน่าเชื่อถือ					
๓.	ท่านคิดว่านักการเมืองมีความยุติธรรม พุดจาด้วยถ้อยคำสุภาพ ไม่ใส่ร้ายป้ายสีผู้อื่น					

ข้อ	การสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความ สมานฉันท์	ระดับการปฏิบัติ				
		มาก ที่สุด (๕)	มาก (๔)	ปาน กลาง (๓)	น้อย (๒)	น้อย ที่สุด (๑)
๔	ท่านคิดว่านักการเมืองมีความเสี่ยงสละ เป็นกลาง ไม่ อคติเอนเอียงไปฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด เพราะมองเห็น ประโยชน์ของประเทศชาติ					
	๒.ด้านสาร					
๑	ท่านคิดว่าข้อมูลข่าวสารที่นักการเมืองนำมาสื่อสารมี ความถูกต้อง เป็นจริง					
๒	ท่านคิดว่าข้อมูลข่าวสารที่นักการเมืองนำมาสื่อสารมี ความเหมาะสม กระชับ ได้ใจความ และเข้าใจได้ง่าย					
๓	ท่านคิดว่าข้อมูลข่าวสารมีการจัดเรียงเนื้อหาสาระ ครบถ้วน ใช้ถ้อยคำเข้าใจง่าย ไม่สอดแทรกเนื้อหาที่ เป็นประโยชน์แก่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด					
๔	ท่านคิดว่าข้อมูลข่าวสารที่นักการเมืองนำมาสื่อสารมี เนื้อหาสาระถูกต้อง เป็นธรรม ไม่เอนเอียงไปฝ่าย หนึ่งฝ่ายใด					
	๓.ด้านช่องทาง					
๑.	ท่านคิดว่านักการเมืองใช้ช่องทางการสื่อสารทางการ เมืองผ่านสื่อทีวี วิทยุ มีความเหมาะสม					
๒.	ท่านคิดว่านักการเมืองใช้ช่องทางการสื่อสารทาง การเมืองผ่านสื่อออนไลน์ ได้อย่างถูกต้อง					
๓.	ท่านคิดว่านักการเมืองมีความยุติธรรมในการ ช่องทางการสื่อสารทางการเมืองผ่านบุคคลที่ใกล้ชิด					
๔.	ท่านคิดว่านักการเมืองใช้ช่องทางการสื่อสารทาง การเมืองเพื่อผลประโยชน์ของประชาชน โดยไม่มี การแทรกแซง					
	๔.ด้านผู้รับสาร					

ข้อ	การสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความ สมานฉันท์	ระดับการปฏิบัติ				
		มาก ที่สุด (๕)	มาก (๔)	ปาน กลาง (๓)	น้อย (๒)	น้อย ที่สุด (๑)
๑.	ท่านมีคุณธรรมในการรับข่าวสารทางการเมืองจาก ทุกช่องทางทำให้ได้รับความรู้มากขึ้น					
๒.	ท่านได้รับข่าวสารทางการเมืองด้วยความเป็นธรรม และเป็นกลางไม่เอนเอียงไปฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด					
๓.	ท่านได้รับข่าวสารทางการเมืองที่มีเนื้อหาสาระ ที่มี ความเหมาะสม การใช้ภาษา และถ้อยคำที่ฟังแล้ว เข้าใจง่ายตรงประเด็น					
๔.	ท่านรับข่าวสารทางการเมืองอย่างถูกต้อง จากแหล่ง ที่น่าเชื่อถือได้					

ตอนที่ ๔ แบบสอบถามเกี่ยวกับการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อ
เสริมสร้างความสมานฉันท์

ข้อ	การบูรณาการหลักสาราณียธรรม ๖ กับการสื่อสาร ทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์	ระดับการปฏิบัติ				
		มาก ที่สุด (๕)	มาก (๔)	ปาน กลาง (๓)	น้อย (๒)	น้อย ที่สุด (๑)
	๑.ด้านเมตตาทายกรรม					
๑	ท่านคิดว่านักการเมืองที่แต่งกายเหมาะสมถูกต้อง ตามกาลเทศะ ขนบธรรมเนียมประเพณี เป็นบุคคลที่ มีบุคลิกที่น่าเชื่อถือ					
๒	ท่านคิดว่านักการเมืองที่กระทำคามดีต่อกันด้วย ความเมตตา ขวนขวายในกิจธุระของประชาชน					
๓.	ท่านคิดว่านักการเมืองที่มีความปรารถนาดีต่อผู้อื่น แสดงไม่ตรีจิต มีปฏิสัมพันธ์ที่ดี					

ข้อ	การบูรณาการหลักสารานุกรม ๖ กับการสื่อสาร ทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด (๕)	มาก (๔)	ปานกลาง (๓)	น้อย (๒)	น้อยที่สุด (๑)
๔.	ท่านคิดว่านักการเมืองนำเสนอข้อมูลด้วยวาจาที่ สุภาพ ทำให้ประชาชนมีความรู้สึกที่ดีต่อนักการเมือง					
	๒.ด้านเมตตาวจีกรรม					
๑.	ท่านคิดว่านักการเมืองมีการพูดคุยกับบุคคลที่เห็น ต่างทางการเมือง ใช้ถ้อยคำสุภาพ อ่อนหวาน พูดมี เหตุผล ไม่พูดให้ร้ายผู้อื่นทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน					
๒.	ท่านคิดว่านักการเมืองมีข้อมูลที่มีความเป็นจริง สามารถพูดด้วยวาจาไพเราะ ส่งเสริมให้กำลังใจทำให้ เกิดมิตรภาพที่ดี					
๓.	ท่านคิดว่า นักการเมืองมีช่องทางในการพูดคุยด้วย เหตุผล เจรจาไกล่เกลี่ยกับบุคคลที่มีความเห็นต่าง เพื่อลดความขัดแย้ง และเล็งเห็นผลประโยชน์ส่วน ร่วม					
๔.	ท่านคิดว่า ประชาชนเลือกใช้ถ้อยคำที่เหมาะสม ถูก กาลเทศะ ในการแก้ไขความขัดแย้งโดยการพูดคุย มากกว่าการใช้กำลังประทุษร้าย					
	๓.ด้านเมตตาเมโนกรรม					
๑.	ท่านคิดว่า นักการเมืองที่มีจิตเมตตาปรารถนาดีต่อกัน ทั้งต่อหน้าและลับหลัง ทำให้ความสามัคคีเกิดขึ้นใน สังคม					
๒.	ท่านคิดว่า นักการเมืองแสดงความรักด้วยไมตรีจิต อย่างจริงใจ มองโลกในแง่ดีเพื่อสานสัมพันธ์ไมตรีต่อ กัน					

ข้อ	การบูรณาการหลักสารานุกรม ๖ กับการสื่อสาร ทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด (๕)	มาก (๔)	ปาน กลาง (๓)	น้อย (๒)	น้อย ที่สุด (๑)
๓.	ท่านคิดว่า นักการเมืองใช้สถิติปัญหาพิจารณาข้อมูล อันเป็นจริง เพื่อนำเสนอแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อ ประชาชน					
๔.	ท่านคิดว่า ประชาชนมีจิตปรารถนาดีอันเป็น กัลยาณมิตร(มิตรที่ดี) ต่อผู้ที่มีความเห็นต่างเพื่อ แสวงหาจุดร่วม สงวนจุดต่าง เน้นประโยชน์ของสังคม					
	๔.ด้านสาธารณโภคี					
๑.	ท่านคิดว่า นักการเมืองมีการแบ่งปันข้อมูลข่าวสาร ตามความเป็นจริงโดยไม่เอารัดเอาเปรียบ เล็งเห็น ประโยชน์ต่อประชาชนส่วนรวม					
๒.	ท่านคิดว่า นักการเมืองกระจายข้อมูลข่าวสารให้กับ ประชาชนโดยความเป็นธรรม					
๓.	ท่านคิดว่า นักการเมืองมีโอกาสเลือกช่องทางการ สื่อสารที่เหมาะสมให้กับประชาชน โดยข้อมูลที่เป็น จริง จะทำให้ท่านมีกัลยาณมิตรเพิ่มขึ้น					
๔.	ท่านคิดว่า นักการเมืองส่งข้อมูลข่าวสารด้วยความ บริสุทธิ์ยุติธรรม อันเป็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่า ประโยชน์ส่วนตัว					
	๕.ด้านศีลสามัญญตา					
๑.	ท่านคิดว่า นักการเมืองต้องมีความประพฤติสุจริต เคารพกฎหมาย ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ กติกา					
๒.	ท่านคิดว่า นักการเมืองใช้ช่องทางในการสื่อสารทาง การเมืองโดยเคารพกติกา ไม่ละเมิดสิทธิ์ของผู้อื่น ต้องยึดประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก					

ข้อ	การบูรณาการหลักสภานิติธรรม ๖ กับการสื่อสาร ทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์	ระดับการปฏิบัติ				
		มากที่สุด (๕)	มาก (๔)	ปาน กลาง (๓)	น้อย (๒)	น้อย ที่สุด (๑)
๓.	ท่านคิดว่า นักการเมืองต้องเคารพสิทธิเสรีภาพของ บุคคลอื่น ตามกฎหมายบ้านเมือง					
๔.	ท่านคิดว่านักการเมืองต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบ และวินัยโดยเคร่งครัด และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ สังคม					
	๖.ด้านทฤษฎีสามัญญตา					
๑.	ท่านคิดว่า นักการเมืองรู้จักเคารพและรับฟังความ คิดเห็นของผู้อื่น ยอมรับนับถือความคิดเห็นของกัน และกัน ร่วมมือร่วมใจกัน จะสร้างสรรค์สังคมให้เกิด ความสงบ					
๒.	ท่านคิดว่า นักการเมืองมีสิทธิ์แสดงความคิดเห็นได้ โดยสุจริต จะทำให้ความสมานฉันท์เกิดขึ้น โดยไม่ต้อง อาศัยกฎหมาย					
๓.	ท่านคิดว่า นักการเมืองปรับมุมมองที่ต่างกันให้ตรงกัน โดยเชื่อถือ ยึดมั่นในหลักการ อุดมการณ์เดียวกัน สร้างความสามัคคีและลดความขัดแย้งในเรื่องทาง การเมืองได้					
๔.	ท่านคิดว่า นักการเมืองมีสำนึกประชาธิปไตยเห็น ประโยชน์ของประเทศชาติ สังคมและส่วนร่วม					

ตอนที่ ๕ ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

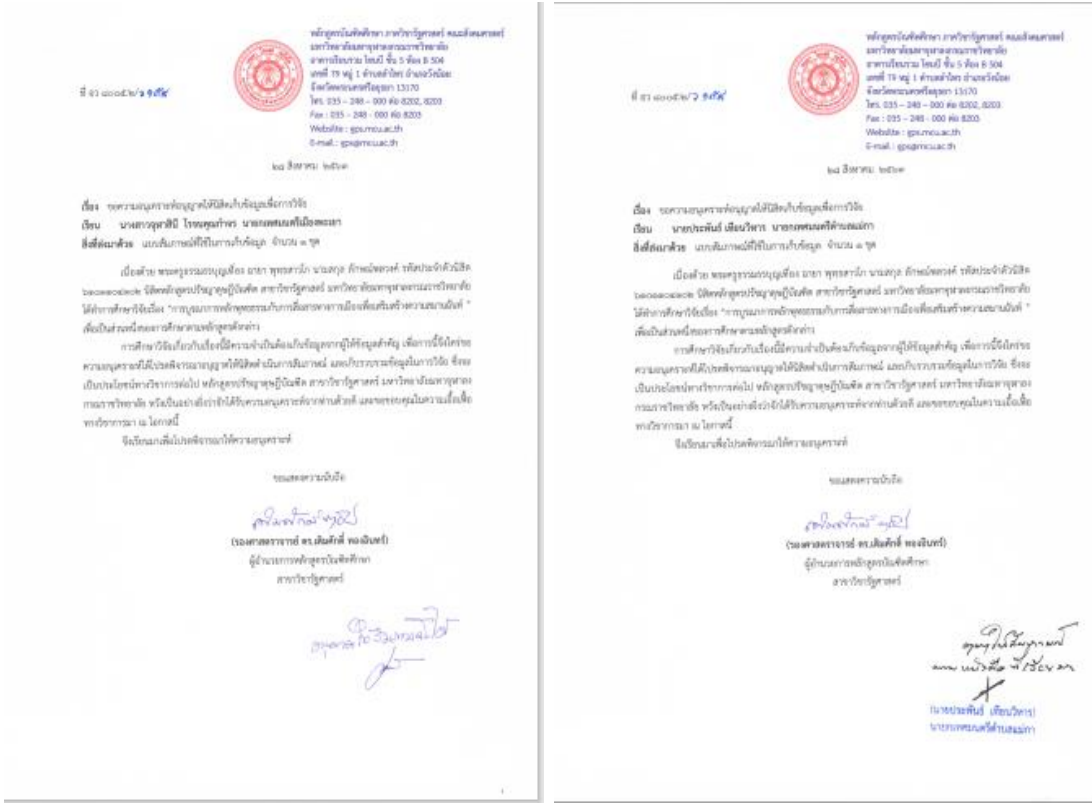
ภาคผนวก ง

รายชื่อและหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

รายนามผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน ๒๓ รูปหรือคน

ที่	ชื่อ/ฉายา/นามสกุล	ตำแหน่ง
๑	พระราชปริยัติ, รศ.ดร. (ณชิกรณ อรินทโม)	รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา
๒	พระเมธีวชิโรดม (วุฒิชัย วชิรเมธี)	ประธานศูนย์วิปัสสนาสากลไร่เชิญตะวัน จังหวัดเชียงราย
๓	พระครูโสภณปริยัติสุธี, รศ.ดร. (ศรีบรรดร ภิระมโม)	ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์พะเยา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา
๔	พระครูสุภัทรพรหมคุณ (เจริญ พรหมจาโร)	เจ้าคณะอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา
๕	พระครูศรีวรพินิจ, ผศ.ดร. (สมคิด คมกีร์ปญโญ)	รองเจ้าคณะอำเภอปง, อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา
๖	พระสุนทรกิตติคุณ, ผศ. (เดชา อินทปญโญ)	เจ้าคณะอำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา
๗	รศ.ดร.วีระ เลิศสมพร	อาจารย์ประจำ คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา
๘	ดร.พงษ์สนธิ คุณนลา	อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา
๙	ดร.โอฬาร อ่องพะ	อาจารย์ประจำ สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่
๑๐	ดร.รัชตะ พันธุ์แสง	อาจารย์ประจำ คณะรัฐศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา
๑๑	ผศ.ดร.สหทัยา วิเศษ	อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา
๑๒	พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, ศ.ดร.	ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาสันติศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๑๓	พระปราโมทย์ วาทโกวิโท, ดร.	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาสันติศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ที่	ชื่อ/ฉายา/นามสกุล	ตำแหน่ง
๑๔	ผศ.ดร.ชั้นทอง วัฒนประดิษฐ์	เลขานุการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาสันติศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๑๕.	ดร.อภิวัฒน์ จำตา	นักวิชาการด้านการสื่อสาร
๑๖	นายชัยวัฒน์ จันทิมา	พะเยาทีวี
๑๗	นายชุมพล ลีลานนท์	ผู้ประสานงานภาคประชาชน
๑๘	นายศิริวัฒน์ จุปะมัตถา	ผู้ประสานงานภาคประชาชน
๑๙.	นายบรรจง วงศ์ราษฎร์	ผู้อำนวยการสถาบันปวงผญา
๒๐	นายวัชระ ศรีคำตัน	นายกสมาคมสื่อชุมชนจังหวัดพะเยา
๒๑	คุณหญิง ดร.สุดารัตน์ เกยุราพันธ์	นักการเมืองและประธานมูลนิธิไทยพึ่งไทย
๒๒	นางสาวจุฬาสินี โรจนคุณกำจร	นายกเทศมนตรีเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา
๒๓	นายประพันธ์ เทียนวิหาร	นายกเทศมนตรีตำบลแม่กา จังหวัดพะเยา

หนังสือขออนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามของประชาชนในจังหวัดพะเยา จำนวน ๔๐๐ คน

ด่วนที่สุด บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สำนักงานจังหวัดพะเยา กลุ่มงานบริหารกิจการบุคคล โทร.๐-๕๕๖๖-๖๖๖๖
 ที่ พย ๐๐๓๗๘/ ๖๖๖๖ วันที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๖๖

เรื่อง ขออนุญาตประชาสัมพันธ์ให้ติดโปสเตอร์เกี่ยวกับ
 เดือน ผู้บริหารจังหวัดพะเยา

๑. ต้นเรื่อง
 มหาวิทยาลัยพะเยาขอความร่วมมือขอความอนุเคราะห์ให้ติดโปสเตอร์เกี่ยวกับ
 ราชพระครูธรรมธาดา (ญาณ) พุทธสาโรจน์ นามสกุล สิกขะพจนนัง มีนามสกุลปริญญาตรีศึกษาศาสตร์
 สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ ซึ่งได้ทำการศึกษาค้นคว้าวิจัยเรื่อง "การบูรณาการหลักสูตรร่วมกับภาคีความร่วมมือจากภาคเมือง
 สนับสนุนการพัฒนาเมือง" ดำเนินการในบริบทของประเทศไทยซึ่งมีผลสัมฤทธิ์ที่เด่นชัด ได้รับรางวัล
 ผลงานทางวิชาการหลักสูตรปริญญาตรีศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา
 ราชพระครูธรรมธาดา

๒. สิ่งที่ขอ
 สำนักงานจังหวัดพะเยา โดยกลุ่มงานบริหารกิจการบุคคลได้ประสานกับผู้เกี่ยวข้อง
 คนอื่น ๆ ทราบว่า พระครูธรรมธาดา (ญาณ) พุทธสาโรจน์ นามสกุล สิกขะพจนนัง ได้ทำการบูรณาการ
 หลักสูตรจากภาคีความร่วมมือจากภาคเมืองเรียบร้อยแล้ว

๓. ข้อเสนอ
 จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

(Signature)
 (นายกรรณฤทธิ์ คำนิลโพธิ์)
 ผู้อำนวยการกลุ่มบริหารกิจการบุคคล จังหวัดพะเยา
 วันว่าจ้าง: ๖ ธันวาคม ๒๕๖๖

(Signature)
 (นายสุวิทย์ คุ้มคำ)
 ผู้อำนวยการจังหวัด
 ผู้อำนวยการจังหวัดพะเยา

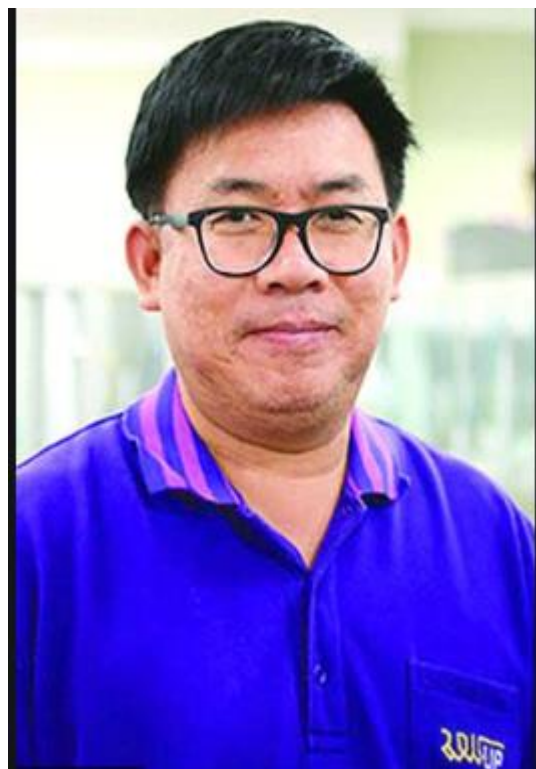
๕ ธันวาคม ๒๕๖๖
 หน้า ๒ จาก ๒ หน้า

ภาคผนวก จ
ประมวลภาพจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประมวลภาพจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ภาคผนวก ฉ
การสนทนากลุ่มเฉพาะ
(Focus Group Discussion)

รายชื่อบุคคลที่เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ
(Focus Group Discussion)

เรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสามานฉันท์

วันที่ ๗ เมษายน ๒๕๖๔ เวลา ๑๔.๐๐ น.

ณ อาคารเรียนรวม โชนบี ชั้น ๕ ห้องเจียร์เตอร์ B ๕๐๘-๕๐๙ คณะสังคมศาสตร์ มจร.

อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

บัญชีรายชื่อ

ผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วมสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)
เรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสามานฉันท์
วันที่ ๗ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๔ เวลา ๑๔.๐๐ น.
ณ ห้องประชุมเจียร์เตอร์ B๕๐๘-๕๐๙ อาคารเรียนรวม โชน บี คณะสังคมศาสตร์

ที่	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง	เซ็นชื่อ
๑.	พระครูวิจิตรพัฒนโกศล	รองเจ้าคณะอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา	
๒.	รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม	ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์	
๓.	รศ.ดร.เดิมาศิตี ทองอินทร์	ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐศาสตร์	
๔.	รศ.ประณต นันทียกุล	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์	
๕.	นายถนอม หลวงฟอง	อดีตนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลบ้านเหล่า อำเภอแม่ใจ	
๖.	นายไกรฤกษ์ วงศ์สืบ	สมาชิกเทศบาลตำบลบ้านเหล่า อำเภอแม่ใจ	
๗.	นางสาวสายอรุณ ปินะดวง	อดีตนักข่าวหนังสือพิมพ์มติชน จังหวัดพะเยา	
๘.	รศ.ดร.วิชนันท์ อิศรเดช	อาจารย์ประจำหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์	
๙.	ผศ.ดร.ยุพธนา ปราณีต	เลขานุการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชารัฐศาสตร์	
๑๐.	อาจารย์ ดร.กาญจนา คำจตุ	ประธานหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต ภาควิชารัฐศาสตร์	
๑๑.	อาจารย์ ดร.อภิญญา นีตรช่อฟ้า	เลขานุการหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต ภาควิชารัฐศาสตร์	

ที่ ๓๓ ๕๐๐๕.๒๖/ ๒๖๗

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
อาคารเรียนรวม โถง บี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลบ้านดู่ อำเภอวังยาง
จังหวัดสกลนคร 61170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : sru.ac.th
E-mail : sru@ru.ac.th

ณ เมษายน ๒๕๖๕

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)
เรียน นายอนุสรณ์ ทวีทอง อดีตนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลบ้านเหล่า อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

ถึงที่ส่งมาด้วย ๑. กำหนดการ จำนวน ๑ ฉบับ
๒. เอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม จำนวน ๑ ฉบับ
เนื่องด้วย ขอเชิญชวนกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ นายอนุสรณ์ ทวีทอง อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดสกลนคร และอดีตนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลบ้านเหล่า อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง "การบูรณาการศึกษาระดับอุดมศึกษาระหว่างมหาวิทยาลัย" เพื่อเป็นข้อมูลในการศึกษาและพัฒนาระบบการศึกษา
ในการศึกษาครั้งนี้ ขอเชิญชวนกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ นายอนุสรณ์ ทวีทอง อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดสกลนคร และอดีตนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลบ้านเหล่า อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง "การบูรณาการศึกษาระดับอุดมศึกษาระหว่างมหาวิทยาลัย" ในวันที่ ๗ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๕ เวลา ๑๔.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้องประชุมเรียนต่อ B ๕๐๔-๕๐๕ อาคารเรียนรวม โถง บี คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรปริญญาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร หรือเป็นอย่างไรก็ได้ในบริเวณอาคารที่จำทำนองนี้ และขอขอบคุณในความมีเมตตาของท่านมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธชัช สุทธชัช)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พงศพรธรรมบุญเรือง ฉายา พงศพรวิภา
โทร : ๐๙๖-๕๒๖๖-๖๖๖๖

ที่ ๓๓ ๕๐๐๕.๒๖/ ๒๖๗

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
อาคารเรียนรวม โถง บี ชั้น 5 ห้อง B 504
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลบ้านดู่ อำเภอวังยาง
จังหวัดสกลนคร 61170
โทร. 035 - 248 - 000 ต่อ 8202, 8203
Fax : 035 - 248 - 000 ต่อ 8203
Website : sru.ac.th
E-mail : sru@ru.ac.th

ณ เมษายน ๒๕๖๕

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)
เรียน นายประยุทธ์ วงศ์สืบ สมาชิกสภาเทศบาลตำบลบ้านเหล่า อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

ถึงที่ส่งมาด้วย ๑. กำหนดการ จำนวน ๑ ฉบับ
๒. เอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม จำนวน ๑ ฉบับ
เนื่องด้วย ขอเชิญชวนกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ นายประยุทธ์ วงศ์สืบ อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดสกลนคร และอดีตนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลบ้านเหล่า อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง "การบูรณาการศึกษาระดับอุดมศึกษาระหว่างมหาวิทยาลัย" เพื่อเป็นข้อมูลในการศึกษาและพัฒนาระบบการศึกษา
ในการศึกษาครั้งนี้ ขอเชิญชวนกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ นายประยุทธ์ วงศ์สืบ อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดสกลนคร และอดีตนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลบ้านเหล่า อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะ เรื่อง "การบูรณาการศึกษาระดับอุดมศึกษาระหว่างมหาวิทยาลัย" ในวันที่ ๗ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๕ เวลา ๑๔.๐๐ น. เป็นต้นไป ณ ห้องประชุมเรียนต่อ B ๕๐๔-๕๐๕ อาคารเรียนรวม โถง บี คณะสังคมศาสตร์ หลักสูตรปริญญาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร หรือเป็นอย่างไรก็ได้ในบริเวณอาคารที่จำทำนองนี้ และขอขอบคุณในความมีเมตตาของท่านมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อเชิญเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเฉพาะตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าว

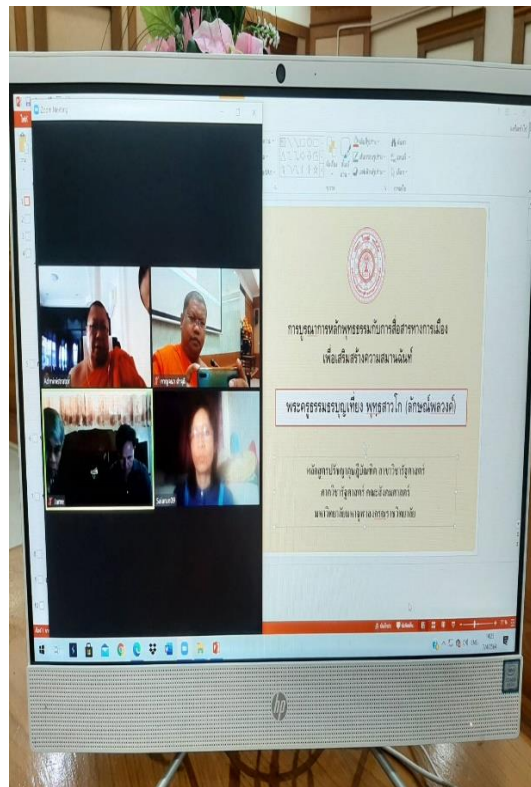
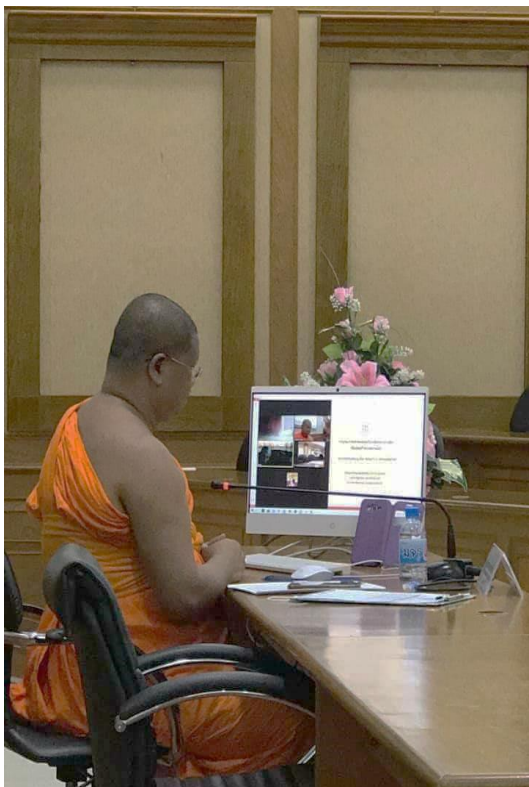
ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุทธชัช สุทธชัช)
ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา
ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์

ผู้ประสานงาน : พงศพรธรรมบุญเรือง ฉายา พงศพรวิภา
โทร : ๐๙๖-๕๒๖๖-๖๖๖๖

ประมวลภาพจากการสนทนากลุ่มเฉพาะ
เรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมือง
เพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ/ฉายา/นามสกุล** : พระครูธรรมธรรณบุญเที่ยง ฉายา พุทฺธสาวโก
: นามสกุล ลักขณ์พลวงค์
- วัน เดือน ปี เกิด** : วันที่ ๑ เดือน เมษายน พ.ศ.๒๕๑๘
- ภูมิลำเนา** : ๕๓ หมู่ที่ ๔ ตำบลห้วยโจด อำเภอวัฒนานคร
จังหวัดสระแก้ว ๕๖๐๐๐
- การศึกษา** : พธ.บ. สาขาวิชารัฐศาสตร์ วิชาเอกการเมืองการปกครอง
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ.๒๕๔๔
: ร.ม. สาขารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ.๒๕๕๓
- ประสบการณ์ทำงาน** : อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตพะเยา
- ผลงานทางวิชาการ** : พระครูธรรมธรรณบุญเที่ยง พุทฺธสาวโก, “การบริหารจัดการโรงเรียน
และนโยบายขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนผู้สูงอายุ จังหวัด
พะเยา” ใน : การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ ๔ ณ วิทยาลัยสงฆ์
ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, จังหวัดลำพูน. ๒๕
กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑ : หน้า ๑๖๕-๑๗๒.
: พระครูธรรมธรรณบุญเที่ยง พุทฺธสาวโก, “กระบวนการพัฒนาข้อบัญญัติ
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนในการอนุรักษ์ การใช้
ประโยชน์ และการแบ่งปันผลประโยชน์จากป่าชุมชนในลุ่มน้ำอิง
ตำบลสันมะค่า อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย” ใน : งานประชุม
วิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๓ นครน่าน : นครพระพุทธศาสนา มรดก
ธรรมสู่มรดกโลก.วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรม
ราชกุมารี, จังหวัดน่าน (๑๕ พฤษภาคม ๒๕๖๒), หน้า ๑๙๒-๒๑๕.
: พระครูธรรมธรรณบุญเที่ยง พุทฺธสาวโก, “แนวทางการสื่อสารทางการเมืองเพื่อความสมานฉันท์ในสังคมไทย”, วารสารวิจัยวิชาการ, ปีที่ ๕
ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มีนาคม ๒๕๖๕).

ประวัติผู้วิจัย (ต่อ)

: พระครูธรรมธรรณบุญเที่ยง พุทธสาวิโก, “การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์”, วารสารวิจัยวิชาการ, ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๒ (เมษายน-มิถุนายน ๒๕๖๕).

: พระครูธรรมธรรณบุญเที่ยง พุทธสาวิโก, “การบูรณาการแนวทางการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวที่มีผลกระทบต่อสังคมไทย จากกรณีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙”, วารสารบัณฑิตแสงโคมคำ, ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๓ (กันยายน – ธันวาคม ๒๕๖๔).

: พระครูธรรมธรรณบุญเที่ยง พุทธสาวิโก, “ประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญปี ๖๐ (Democracy under Thai Constitution ๒๕๖๐), วารสาร มจร บาลีศึกษาพุทธโฆสปริทรรศน์, ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๑ (ประจำเดือน มกราคม-เมษายน ๒๕๖๕).

: พระครูธรรมธรรณบุญเที่ยง พุทธสาวิโก, “การสื่อสารทางการเมืองสมัยใหม่ (A Modern Political communication), วารสาร มจร บาลีศึกษาพุทธโฆสปริทรรศน์, ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๒ (ประจำเดือน พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๖๕).

ปีที่เข้าศึกษา
ที่อยู่ปัจจุบัน

: ปีการศึกษา ๒๕๖๑

: วัดศรีโคมคำ ตำบลเวียง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

๕๖๐๐๐ โทร.๐๘๙-๕๕๗๔๔๙๘,๐๖๒-๙๔๖๕๙๙๔

E-mail : thiang2008@hotmail.com,bunthiang.lak@mcu.ac.th